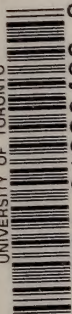

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 01620496 8

UNIV. OF
TORONTO
LIBRARY

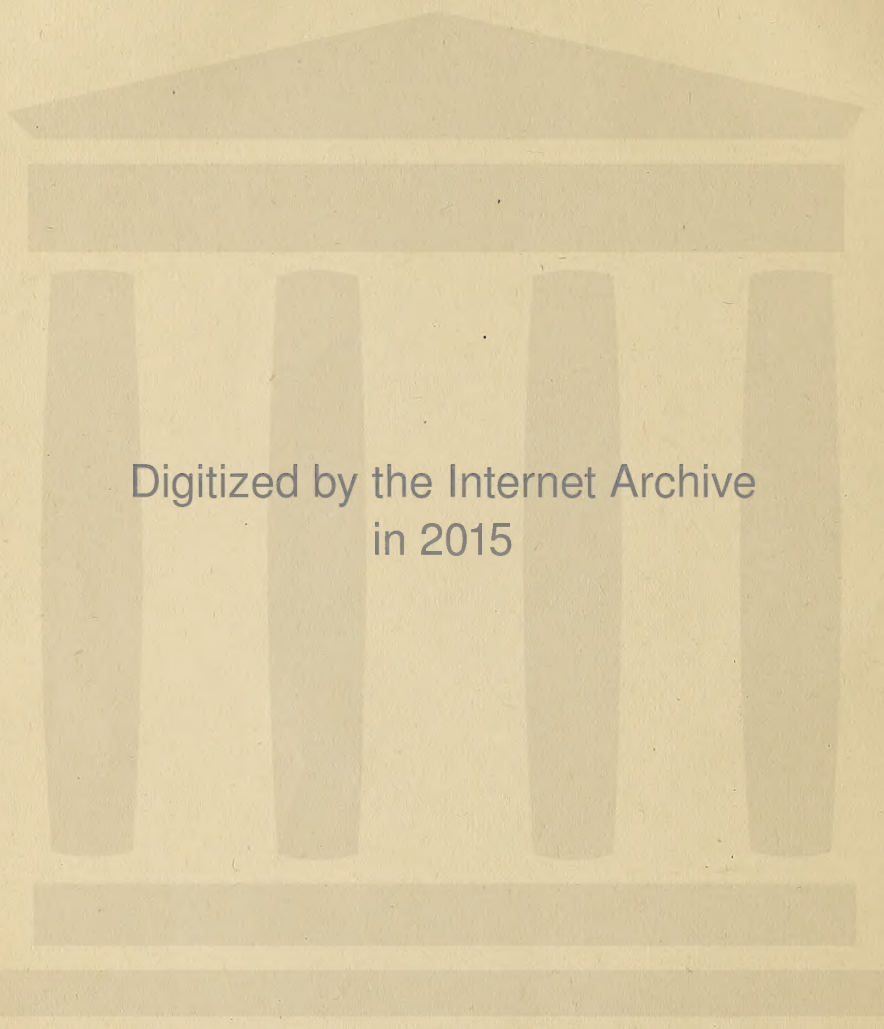

BINDING LIST OCT 15 1921

Digitized by the Internet Archive
in 2015

A N E C D O T A S Y R I A C A .

COLLEGIT EDIDIT EXPLICUIT

J. P. N. L A N D .

TOMUS TERTIUS.

IN EST TABULA LITHOGRAPHICA.

LUGDUNI BATAVORUM, APUD E. J. BRILL,

Academiae Typographum. MDCCLXX.

163226
27/6/21

360

MICROFILMED BY
UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

L. S.

Zachariam Rhetorem vel Scholasticum, de quo Assem. in *Bibl. Orient.* II. 54—62 disputavit, non Melitenes sed Mitylenes Lesbiae episcopum fuisse, neque eum syriace sed graece scripsisse, jam ante hos quatuordecim annos probare mihi visus sum¹⁾. Habemus hodie disertum Syri interpretis testimonium²⁾. Quod autem ad episcopi sedem attinet, vix credendum opinor, codicis 12174 *Mus. Brit.* (*Anecd.* t. II. p. 29—30) scriptorem, monachum prope Melitenen habitantem et Monophysitarum famae studiosum, Zachariam non nisi scholastici et historici ecclesiastici titulis (*h. t.* p. 347 vs. 5—6) appellaturum fuisse, siquidem etiam ipsius dioeceseos fuisset ille episcopus; quâlis rei memoria per episcoporum catalogos, diptycha, aliaque documenta haud facile interire poterat.

---

1) In commentatione c. t. »Joannes Bischof von Ephesos» pp. 35—37. Adde Angeli Maji sententiam in *Ser. Vet. Nov. Coll.* t. X (Romae 1838) p. 361 ann.: »Has nobiles Zachariae historici partes, graece ab auctore suo scriptas, deinde ab anonymo factas syriacas . . .» Et olim Zachariae historiam in quadam byzantina bibliotheca exstitisse ostendit idem in praef. p. XII.

2) *H. t.* p. 116 vs. 13—14 et 21—22.

Dubitat Majus ¹⁾, an fuerit noster Zacharias ille patria gazaeus, in cujus (et cognominis ducis ascalonensis) honorem odam composuit Joannes grammaticus ejus civis, Phoebos eum adaequans. Quodsi recte Zachariae ea tribui quae h. t. pp. 341 sqq. edita sunt, eidem sententiae suffragari videtur locus p. 343 vs. 15, ubi Theodosium in exilio mortuum eadem nocte »beato Petro patri nostro» apparuisse legimus, Alexandriae tunc degenti. Etenim Theodosii familiaris Petrus Iber erat, Gazae episcopus (p. 126; cf. 131 vs. 5—6); huic jam antea similis visio contigerat (p. 128); Palaestinam reliquerat (ib.); deinde nobis occurrit in monasterio quodam quod neque Alexandriae nec tamen in Syria Palaestinae quaerendum (p. 131 vs. 8—11); atqui Petrum illum »patrem nostrum» non semper Alexandriae vixisse ex ipsa urbis mentione p. 343 facta satis apparet. Denique reputandum, Monophysitae Gazam relinquenti nullum tunc vel propius vel aptius Aegypto refugium fuisse, ac Petrum Iberum tanta civium gratia floruisse (p. 126 sq.); ut patris nostri titulo nemo ex illorum sententia dignior inveniri posset. Quare scriptorem gazaeum in illa de Theodosii obitu narratione verba facere existimem, et Procopii Gazaei epistolas (Maj. Auct. Class. t. IV) ad eundem Zachariam datas esse. Caeterum de Zacharia scripserunt Cavaeus, Fabricius, Gallandus, a quibus sua deprompserunt Migne in editione Basilii Seleucia et Zachariae Parisiis anno 1864 vulgata et Demetracopulus in Bibliothecae Ecclesiasticae vol. I (Lips. 1866).

---

1) L. I. praef. p. XIV—XV.

הנהגתו של המלך. והנהגתו של המלך
הוא המלך המלך המלך המלך

---

1) Caetera desunt.

. נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא (1) נתיבא
 נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא (2) נתיבא
 נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא
 נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא
 5 נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא
 נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא
 נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא
 נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא
 נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא
 10 נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא
 נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא
 נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא
 נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא
 15 נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא נתיבא

Vers. 1. נתיבא. 2. נתיבא. 3. נתיבא. 4. נתיבא. 5. נתיבא. 6. נתיבא. 7. נתיבא. 8. נתיבא. 9. נתיבא. 10. נתיבא. 11. נתיבא. 12. נתיבא. 13. נתיבא. 14. נתיבא. 15. נתיבא.

1) Hic incipit fragmentum in cod. 14620 fol. 28, ejus lectiones nostris addidimus.
 2) Vocabulum in 14620 rubrica exaratum. 3) In margine נתיבא נתיבא.
 4) נתיבא in rasura.

Cod. Mus. Brit.
17202.
f. 186 r. a.
(L. XII. C. 4.)

*

 5

 10

 15

 20

 25

 186 r. b.

 186 v. a.

1) Ante se una litera erasa.

182 r. b. אשד תעשה ידו . ונאם הלא פאם זוכה למ . * אשד
 דם פליא מן סגיא סכמזא ונעבאם . הנחא מן אשד
 נעמא דעבאם . אשד מלך הלא נחא אשד סכמזא
 אשד אשד למ אשד דפנא סגיא דעבאם יעבאם
 5 ונחלם נעמא . הנעמא מן סגיא אשד אשד נחא
 סכמזא . נעבאם למ סגיא . אשד אשד סכמזא כול נחא
 אשד אשד סגיא מן סגיא מן סגיא . הנחא אשד אשד
 סגיא אשד אשד אשד למ כעבאם נעבאם למ . סכמזא
 אשד אשד למ . סכמזא אשד אשד למ אשד אשד למ
 10 אשד אשד . הלא מן אשד ידו אשד אשד מן אשד אשד
 אשד . אשד למ אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד

182 v. a. * אשד פאם זוכה למ אשד אשד למ אשד אשד
 אשד מן אשד למ אשד . אשד אשד אשד אשד אשד אשד
 אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד
 15 אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד
 אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד
 אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד
 אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד
 אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד
 20 אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד
 אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד
 אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד

182 v. b. * אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד
 אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד
 אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד
 אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד
 25 אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד
 אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד
 אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד
 אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד
 אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד אשד

היה כל הנהגתו כהנהגתו של המלך המשיח.

180 r. a.

* ולכבודו והנהגתו. כהנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו. והנהגתו של המלך המשיח.

כהנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

180 r. b.

* והנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

Lib. X.

20 א כהנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

הנהגתו של המלך המשיח.

180 v. a.

* והנהגתו של המלך המשיח.

1) , finale erasum. 2) Ante singula capitum argumenta notae numerales in ipso orationis contextu rubrica pictae leguntur.

אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא

175 v. b.

אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא

176 r. a.

אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא
 אמת אצחא, תודתה יתן למתה. אמת יתתה אצחא

1) , deinde erasum.   2) , finale erasum.

וְהַיְהוּדִים הַלְלוּ אֶת הַמֶּלֶךְ אֱלֹהֵינוּ כְּשֶׁנֶּחְמָד וְכִי אֵין אֱלֹהִים
 אֲחֵרִים וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים
 וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים
 5 וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים
 וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים
 10 וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים
 וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים
 15 וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים
 וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים
 20 וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים
 וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים
 25 וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְכִי אֵין אֱלֹהִים אֲחֵרִים

1) , post ו erasum.   2) Vocabulum deinde lineolis deletum.   3) , finale erasum.
 4) ו in rasura.

הרצמנו ונודם לתיקא. האשכחא למימא מתימא. ונאמא
המ כח באכזמא עמ, דלא כוונתא כוונתא מתימא מתימא
אלא מתימא כתיבא מתימא. האמא למימא מתימא
מתימא. ונאמא כתיבא מתימא, ונאמא מתימא. ונאמא
אלא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא
5 ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא
מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. 154 r. b.
מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
10 מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
15 מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
20 מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
25 מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.
מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא. ונאמא מתימא.

ולקטורא דניכא אנה דאדב סקטורא אנה דמ שכי אנה
 דלמא דאקטורא נפחא. דלמא אנה למבד נפחא אנה
 למבד נפחא. אנה דלמא פלמא דאקטורא. דלמא נפחא חתורא: אנה
 נפחא סקטורא סמ פלמא. למבד דאקטורא סמטורא דלמא
 5 חתורא חתורא סמ. אל כפמטורא דאקטורא * דתורא סלמא אקטורא. אנה
 דה עלמא. דלמא דמ דמטורא נפחא אנה. דלמא כמא עלמא
 למבד. דה דמטורא למ חתורא כפמטורא. סאלמא סמטורא
 חתורא. דלמא פמא למ דמטורא דמטורא חתורא סלמא דמטורא
 למבד דאקטורא למבד. חתורא עלמא סלמא דמטורא דמטורא
 10 דמטורא דמטורא למבד למבד. אנה סלמא סמטורא דמטורא
 למ. דלמא סמטורא למבד למבד. אנה סלמא דמטורא דמטורא
 כמלמא למ אנה. סמטורא למבד למבד סלמא סמטורא. דלמא
 כמלמא דמטורא. סמטורא סמטורא סלמא סמטורא. דה חתורא
 למבד אנה. דמטורא סמטורא סלמא סמטורא (1) דמטורא סמטורא
 15 דמטורא סמטורא סלמא סמטורא סמטורא סמטורא. דמטורא סמטורא
 אנה. 153 r. b. דמטורא סמטורא סלמא סמטורא * דמטורא סמטורא
 סמטורא. דה סלמא (2) כמטורא סמטורא סלמא סמטורא. דה אנה
 נפחא אל חתורא דמטורא סמטורא סמטורא סמטורא. אנה דמטורא
 דלמא סמטורא. סלמא סמטורא. אנה סלמא סמטורא סמטורא
 20 סמטורא למ. דמטורא סמטורא סלמא סמטורא. דמטורא סמטורא
 סמטורא. סלמא דמטורא סמטורא סמטורא סמטורא סלמא סמטורא
 דמטורא סמטורא למ דמטורא סמטורא סמטורא סמטורא סלמא סמטורא
 אנה. אנה למ דמטורא. סלמא דמטורא סמטורא סמטורא סלמא
 סמטורא סמטורא סמטורא סמטורא. סלמא סמטורא סמטורא סמטורא
 25 סמטורא סמטורא סמטורא. דמטורא סמטורא סמטורא סמטורא סלמא סמטורא
 אנה כמטורא סמטורא סלמא סמטורא סמטורא סמטורא סלמא סמטורא

1) Vocabulum lineolis deletum. 2), finale erasum.

דעבא אפ אעא קאמ באפאדא לבו דאמא דאמא . שפא
 אדאדאדא דאדא דאדא . דא דא דא דא דא דא דא דא
 דאדא דאדא . דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 5 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 10 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 15 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 20 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 25 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא
 דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא דאדא

1) Litera finalis erasa.

הם כד לך פה י נסח אע כח דלל כחזב נכוח¹ לחיותי
הלל דמ סתיו שלם דלכח גדולת כח ארשעל דלל . נסח
לעמלה דכח . כד מלמ אכזי . ארשעל לל חלכא . אכזי .
פה י כח דכח דכח כרשעל . מל סנח אשעל סנח .

137 v. b. 5 ארולבב עביתמ . אכזי . מל אכזיס * מו יו ארשעל .

כח י לל חל כח . חל דכח כרשעל . פכא כח
כחזי . פה כח . ארשעל דלכח ארשעל ללל דלכח
דכח . ארשעל ארשעל ארשעל כח ארשעל ארשעל
ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל .

כ סל . סכל נכח . נכח לל דכח דכח² דלכח
שלעל . ארשעל ללל ארשעל כ סכ אכזי . ארשעל דלכח
דלכח דלכח . נסח ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל
ארשעל . ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל .

אכזי י ארשעל ארשעל . ארשעל ארשעל . ארשעל
כח י כח . ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל .

138 r. a. נסח מלל ארשעל דלכח * ארשעל מלל לל כחזי . יו

מלל דמ כד מלל ללל דלכח דלכח ארשעל ארשעל .
אכזי ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל .
אכזי ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל .

י לל לל ארשעל . ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל
אכזי ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל .
אכזי ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל .

לל ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל .
אכזי ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל ארשעל .

1) Una litera, מ fortasse, erasa. 2) Vocabulum in rasura scriptum.

דלך ודמ הנחמך קמך חלף קכמך קמך שלך הנחמך

136 v. a.

נחמך קמך קללך קללך * לנחמך הנחמך: נחמך

דאחמך: א מנחמך מנחמך נחמך. נחמך מנחמך מנחמך

נחמך: מלך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. דלך

מנחמך מנחמך מנחמך. מלך מנחמך מנחמך. אפ מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

136 v. b.

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

137 r. a.

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך מנחמך. מנחמך מנחמך

1) Signo .: הלכך מנחמך legere jubemur.

1) ויזכור וזוהי . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 5) וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה L. VIII. C. 2.
 וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה * כתיבה כתיבה 133 v. b.
 וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 10) וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 15) וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 20) וזוהי כתיבה כתיבה * 134 r. a.
 וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 25) וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה
 וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה . וזוהי כתיבה כתיבה

1) Litera finalis (P) erasa.   2) Litera initialis erasa.

123 v. a.
 5
 10
 15
 20
 25
 123 v. b.
 L. VII. C. 7.
 124 r. a.

במיתותיהם אפ כתיבתיהם כדתיא. אמתה חל
חלאל לבח דלא דבדחא. ובג טא חתא אפא דתיא אפא.

419 v. a.

דתיא כדתיא דלילא. אלא דתיא. אמתה * למ דאלמא.
אמתה דתיא דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.
אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.
אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.
אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.
אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.
אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.
אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.

419 v. b.

15 דתיא דתיא * קמ דתיא דתיא. אמתה דתיא.
אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.
אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.
אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.
אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.
אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.
אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.
אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.
אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.

120 r. a.

אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.
אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.
אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.
אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא. אמתה דתיא.

אלה המצוות אשר צונו לומר להם. ואלה המצוות אשר צונו לעשות להם. ואלה המצוות אשר צונו לומר להם לעשות להם. ואלה המצוות אשר צונו לעשות להם לעשות להם.

106 v. b.

* והבטחתם. ואלה המצוות אשר צונו לעשות להם לעשות להם. ואלה המצוות אשר צונו לעשות להם לעשות להם. ואלה המצוות אשר צונו לעשות להם לעשות להם. ואלה המצוות אשר צונו לעשות להם לעשות להם.

107 r. a.

* והבטחתם. ואלה המצוות אשר צונו לעשות להם לעשות להם. ואלה המצוות אשר צונו לעשות להם לעשות להם. ואלה המצוות אשר צונו לעשות להם לעשות להם. ואלה המצוות אשר צונו לעשות להם לעשות להם.

107 r. b.
L. V. C. 12.

* והבטחתם. ואלה המצוות אשר צונו לעשות להם לעשות להם. ואלה המצוות אשר צונו לעשות להם לעשות להם. ואלה המצוות אשר צונו לעשות להם לעשות להם. ואלה המצוות אשר צונו לעשות להם לעשות להם.

דתם בלתי אלא . ויהי אלהים (1) בידו
 בלתי אלא . בן אלהים בן . ויהי אלהים אלהים . בן
 : בן אלהים בן אלהים בן אלהים :
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 5 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 10 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 15 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 20 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 25 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים
 בן אלהים בן אלהים בן אלהים בן אלהים

1) , finale erasum.

87 v. b. והי' כתיב :
 1) והי' כתיב :
 2) והי' כתיב :
 3) והי' כתיב :
 4) והי' כתיב :
 5) והי' כתיב :
 6) והי' כתיב :
 7) והי' כתיב :
 8) והי' כתיב :
 9) והי' כתיב :
 10) והי' כתיב :
 11) והי' כתיב :
 12) והי' כתיב :
 13) והי' כתיב :
 14) והי' כתיב :
 15) והי' כתיב :
 16) והי' כתיב :
 17) והי' כתיב :
 18) והי' כתיב :
 19) והי' כתיב :
 20) והי' כתיב :
 21) והי' כתיב :
 22) והי' כתיב :
 23) והי' כתיב :
 24) והי' כתיב :
 25) והי' כתיב :
 88 r. a. והי' כתיב :
 26) והי' כתיב :
 27) והי' כתיב :
 28) והי' כתיב :
 29) והי' כתיב :
 30) והי' כתיב :
 31) והי' כתיב :
 32) והי' כתיב :
 33) והי' כתיב :
 34) והי' כתיב :
 35) והי' כתיב :
 36) והי' כתיב :
 37) והי' כתיב :
 38) והי' כתיב :
 39) והי' כתיב :
 40) והי' כתיב :
 41) והי' כתיב :
 42) והי' כתיב :
 43) והי' כתיב :
 44) והי' כתיב :
 45) והי' כתיב :
 46) והי' כתיב :
 47) והי' כתיב :
 48) והי' כתיב :
 49) והי' כתיב :
 50) והי' כתיב :
 51) והי' כתיב :
 52) והי' כתיב :
 53) והי' כתיב :
 54) והי' כתיב :
 55) והי' כתיב :
 56) והי' כתיב :
 57) והי' כתיב :
 58) והי' כתיב :
 59) והי' כתיב :
 60) והי' כתיב :
 61) והי' כתיב :
 62) והי' כתיב :
 63) והי' כתיב :
 64) והי' כתיב :
 65) והי' כתיב :
 66) והי' כתיב :
 67) והי' כתיב :
 68) והי' כתיב :
 69) והי' כתיב :
 70) והי' כתיב :
 71) והי' כתיב :
 72) והי' כתיב :
 73) והי' כתיב :
 74) והי' כתיב :
 75) והי' כתיב :
 76) והי' כתיב :
 77) והי' כתיב :
 78) והי' כתיב :
 79) והי' כתיב :
 80) והי' כתיב :
 81) והי' כתיב :
 82) והי' כתיב :
 83) והי' כתיב :
 84) והי' כתיב :
 85) והי' כתיב :
 86) והי' כתיב :
 87) והי' כתיב :
 88) והי' כתיב :
 89) והי' כתיב :
 90) והי' כתיב :
 91) והי' כתיב :
 92) והי' כתיב :
 93) והי' כתיב :
 94) והי' כתיב :
 95) והי' כתיב :
 96) והי' כתיב :
 97) והי' כתיב :
 98) והי' כתיב :
 99) והי' כתיב :
 100) והי' כתיב :

1) Singuli anathematismi in margine juxta finem notis numeralibus notantur, quales in h. t. tabula exstant.   2) Una litera erasa.

1) 2) 3) 4) 5) 6) 7) 8) 9) 10) 11) 12) 13) 14) 15) 16) 17) 18) 19) 20) 21) 22) 23) 24) 25)

1) 2) 3) 4) 5) 6) 7) 8) 9) 10) 11) 12) 13) 14) 15) 16) 17) 18) 19) 20) 21) 22) 23) 24) 25)

1) 2) 3) 4) 5) 6) 7) 8) 9) 10) 11) 12) 13) 14) 15) 16) 17) 18) 19) 20) 21) 22) 23) 24) 25)

1) 2) 3) 4) 5) 6) 7) 8) 9) 10) 11) 12) 13) 14) 15) 16) 17) 18) 19) 20) 21) 22) 23) 24) 25)

מביל דלל דהחבא כהנא דמביל . כבא איהו דהחבא .
בלב עבא דעפא דחבא -- כבא דמ מביל כה חבא איהו .
אלא איהו דלאלמא כה חבא כה חבא כה חבא .
כחבא כה חבא . כחבא כה חבא .
5 כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
10 כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
15 כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
20 כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
25 כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .
כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו . כבא איהו .

* 62 r. a.

62 r. b.

5 דתו כח... כלל הנהגה למי ש...
 10 חסדו...
 15 חסדו...
 20 חסדו...
 25 חסדו...

1) Literae numerales rubrica pictae.

5 אלהם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם
 10 ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם
 15 ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם
 20 ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם
 25 ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם ויהי עמם

1) Duo vocabula in rasura scripta.

חכמה ודעת. וכן נראה שיש להוסיף על זה. וכן נראה שיש להוסיף על זה. וכן נראה שיש להוסיף על זה.

5 חכמה ודעת. וכן נראה שיש להוסיף על זה. וכן נראה שיש להוסיף על זה. וכן נראה שיש להוסיף על זה.

10 חכמה ודעת. וכן נראה שיש להוסיף על זה. וכן נראה שיש להוסיף על זה. וכן נראה שיש להוסיף על זה.

15 חכמה ודעת. וכן נראה שיש להוסיף על זה. וכן נראה שיש להוסיף על זה. וכן נראה שיש להוסיף על זה.

20 חכמה ודעת. וכן נראה שיש להוסיף על זה. וכן נראה שיש להוסיף על זה. וכן נראה שיש להוסיף על זה.

25 חכמה ודעת. וכן נראה שיש להוסיף על זה. וכן נראה שיש להוסיף על זה. וכן נראה שיש להוסיף על זה.

1) Vocabulum in rasura scriptum.

קטן. וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 5 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 10 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 15 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 20 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 25 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל
 וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְיִשְׁמַע אֶת הַקּוֹל

1) a post hanc vocem erasum.
 2) Quae sequuntur rubrica scripta sunt.

וְהָיָה עֵלַי: עַד יָבוֹא אֱלֹהֵינוּ וְנִשְׁפָּט בְּעַד הַיָּמִים. וְהָיָה
 מִסּוּף חַיֵּי אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה עִי, הַיָּמִים בְּעַד. וְהָיָה
 מִסּוּף. וְהָיָה אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה אֱלֹהֵינוּ נִשְׁפָּט. לְחַלּוֹת
 מִלֵּם דְּחַלּוֹת. וְהָיָה מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ כִּי כִּי עֵלַי.
 5 הָיָה אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה אֱלֹהֵינוּ כִּי כִּי. וְהָיָה נִשְׁפָּט
 לְחַלּוֹת אֱלֹהֵינוּ, לְחַלּוֹת. וְהָיָה אֱלֹהֵינוּ מִסּוּף
 וְהָיָה אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה
 10 מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה
 מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה
 מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה
 15 מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה
 מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה
 20 מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה
 מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה
 25 מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה
 מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה
 30 מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה
 מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה מִסּוּף אֱלֹהֵינוּ. וְהָיָה

35 r. b. הגדה. אזכי * אזכי למי דוא לבי אזכי מגדל. הגדה מ
עבד. מי לבי דוא לבי אזכי כח קם נעמ לבי
מגדל. הגדה דל דאל אזכי כחלמ הגדה. למ
לגדה, מגדל לחמה. מגדל מגדל הגדה הגדה למ
 5 הגדה לבי מגדל. מגדל דל מגדל לחמה אל
מל הגדה ממ מגדל הגדה הגדה הגדה. מגדל
ל מגדל לבי דל מגדל. אל מל הגדה מ
הגדה. מגדל הגדה הגדה הגדה הגדה.
מגדל קם מי דוא, מגדל לבי הגדה: קם מ
 10 הגדה הגדה הגדה הגדה הגדה הגדה. מגדל מגדל
מגדל מגדל הגדה הגדה הגדה הגדה. מגדל
 35 v. a. מגדל הגדה. אל * מגדל מגדל מגדל הגדה.
הגדה מל לחמה הגדה. הגדה הגדה הגדה
הגדה מל הגדה הגדה. מגדל מגדל הגדה
 15 הגדה מגדל. הגדה מגדל הגדה הגדה הגדה
מגדל הגדה. אל מגדל הגדה הגדה הגדה
לבי הגדה מגדל אל הגדה הגדה הגדה
הגדה. הגדה הגדה הגדה הגדה הגדה. הגדה
 20 מגדל. הגדה הגדה הגדה הגדה הגדה.
מגדל הגדה הגדה הגדה הגדה. הגדה הגדה
 35 v. b. מגדל הגדה הגדה הגדה הגדה. * הגדה הגדה הגדה
הגדה. הגדה הגדה הגדה הגדה הגדה.
 25 מגדל הגדה הגדה הגדה הגדה הגדה.
מגדל הגדה הגדה הגדה הגדה הגדה.
מגדל הגדה הגדה הגדה הגדה הגדה.
מגדל הגדה הגדה הגדה הגדה הגדה.

. קטלע ואלאס נא געווארן קלאמל קלאמל . ווייל קלאמל
 קלאמל קלאמל . קלאמל דאס , קלאמל דאס קלאמל דאס
 קלאמל קלאמל דאס דאס . קלאמל דאס קלאמל דאס
 קלאמל דאס דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל
 5 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 10 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 15 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 20 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 25 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס
 קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס קלאמל דאס

1) און erasum.

אל כל באי. האבות למ. וכל פניו בן יחי. האבות. האבות.
לכל גוף באי. וכל גוף באי לכל באי. האבות.
האבות למ. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.

23 r. b.

האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.

24 r. a.

האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.
האבות. האבות. האבות. האבות. האבות.

דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט. דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט. דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט.

5 דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט. דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט. דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט.

10 דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט. דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט. דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט.

15 דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט. דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט. דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט.

20 דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט. דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט. דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט.

25 דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט. דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט. דערמאנט דאס וואס מען האט געזאגט.

קָטַן כְּעֵץ הַשֵּׁלֶלֶת. וְכֵן כְּעֵץ הַשֵּׁלֶלֶת. וְכֵן כְּעֵץ הַשֵּׁלֶלֶת. וְכֵן כְּעֵץ הַשֵּׁלֶלֶת. וְכֵן כְּעֵץ הַשֵּׁלֶלֶת.

9 r. b. וְכֵן כְּעֵץ הַשֵּׁלֶלֶת * וְכֵן כְּעֵץ הַשֵּׁלֶלֶת. וְכֵן כְּעֵץ הַשֵּׁלֶלֶת. וְכֵן כְּעֵץ הַשֵּׁלֶלֶת. וְכֵן כְּעֵץ הַשֵּׁלֶלֶת.

9 v. a. וְכֵן כְּעֵץ הַשֵּׁלֶלֶת * וְכֵן כְּעֵץ הַשֵּׁלֶלֶת. וְכֵן כְּעֵץ הַשֵּׁלֶלֶת. וְכֵן כְּעֵץ הַשֵּׁלֶלֶת. וְכֵן כְּעֵץ הַשֵּׁלֶלֶת.

1) וְכֵן כְּעֵץ הַשֵּׁלֶלֶת?   2) Incipiunt signa loci laudati.   3) Videntur
 tres literae erasae esse, quarum ultima   ; fortasse   .

המספר העברי		המספר הרומי	
1000 (א)	כי מל	1000	מ
1000 (א)	כי סמ	1000	מ
900	כי ט	900	צ
700	כי ז	700	ז
650	כי סמ	650	ס
600	כי סמ	600	ס
600	כי סמ	600	ס
600	כי סמ	600	ס
500	כי ד	500	ד
400	כי ד	400	ד
350	כי ד	350	ד
300	כי ד	300	ד
200	כי כ	200	כ
100	כי כ	100	כ

המספרים אשר הם אלפי ארבעה מאות

139	כי מל	139	מ
130	כי מל	130	מ
134	כי מל	134	מ
130	כי מל	130	מ
132	כי מל	132	מ
130	כי מל	130	מ
150	כי מל	150	מ
140	כי מל	140	מ

7 v. a.

* כל המספרים אשר הם אלפי ארבעה מאות הם אלפי ארבעה מאות ואלה הם המספרים:

1) Quae in hoc indice rubrica scripta sunt lineolis supra ductis notavi.
 2) Sic duos Graeci numeros et annotationes scriba permutavit.

5. ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין של חנוכה.
 (1) ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 על ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 10. ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 15. ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 20. ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 25. ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.
 ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין. וכן ארבעה כתיבין.

1) Incipiunt signa loci allati.
 2) Cessant signa loci allati.
 3) Ante $\downarrow$ postea litera una inserta est; κ ut videtur.
 4) Haec duo vocabula in rasura scripta sunt.   5) Incipiunt signa loci allati.

❖ कतिपय काले किं कतिपय काले ❖

ERRATA IN LATINIS.

Pag. 28 in inscr. capitis legendum est **27** — 33 vs. paenult. *vesperam* — 99 vs. post
titulum 10 *a vv. cll. Renan et Wright* — 117 in sectionis 3 vs. ult. *tantum* —
120 vs. a f. 9 *compositorum et constitutorum* — 125 vs. 23 *videtur* — 126 *γῆ μάλιστα*
— 129 in f. sectionis 3 addendum: *Cf. et pag. Syr. 203, 3.* — 130 sect. 5 vs. 1
leg. *de simplicité* — 176 ad caput 70 vs. paenult. *tempora* — 192 inscr. cap. § 4.

C. C. B. L.

1

A N E C D O T A S Y R I A C A .

COLLEGIT EDIDIT EXPLICUIT

J. P. N. LAND.

T O M U S Q U A R T U S .

INSUNT TABULAE VIII.

LUGDUNI BATAVORUM, APUD E. J. BRILL.

M D C C C L X X V .

OTIA SYRIACA.

EDIDIT

J. P. N. LAND.

ANECDOTON SYRIACORUM TOMUS QUARTUS.

INSUNT TABULAE VIII.

LUGDUNI BATAVORUM, APUD E. J. BRILL.

MDCCLXXV.

Amicis Viris Optimis Clarissimis

ERNESTO RENAN

ET

THEODORO NOELDEKE

Tomum Quartum Anecdoton

DEDICAVIT

EDITOR.

L. S.

Tandem aliquando dudum promissam Logices Paulinae, Physiologi et Syriaci et Arabici, fragmentorum Palaestinarum editionem in manus tuas tradere mihi datur, speroque fore ut eodem animo accipiantur quo tria jam Anecdoton volumina ab aequis iudicibus accepta sunt. Otia nunc sunt quae in scribendis hisce libris consumere postulat muneris mei ratio, nec nisi horis subsecivis talia agere permittitur. Ex quo enim historicorum reliquias evulgavi, posthac Latine reddendas et scholiis illustrandas, in cathedram Leidensem vocatus sum, etiam magis assidue quam antea perpensurus, quatenam e sexcentis philosophorum placitis et probanda sint et ad tironum iudicia accommodari queant; in quem laborem haud facilem incumbens mox a collega Legati Warneriani Interprete monitus sum, ut prelo jam vacanti materiem suppeditarem. Itaque per duorum annorum negotia, civium laetitia, casus domesticos, hunc

tomum adornare properavi, nec mihi nunc restat nisi ut gratias agam iis qui subsidiis et consiliis opus adjuverunt, et lectoris benevolentiam invocem.

Et prae caeteris quidem variorum ordinum ministros publicos, tam patrios quam Russicos, Anglicos, Borussicos commemorare velim, quorum promptis officiis et sumptus praeter morem in tabulas pictas impensos et supellectilem literariam commodatam debemus. Ut paucis absolvam, membranas Petropolitanas domi examinaturo fautoribus opus fuit non solum viris doctis qui bibliothecis praesunt et bonis artibus promovendis vivere solent, sed principum legatis et ipsis summis magistratibus qui Imperatori et nostro Regi a consiliis sunt. Deinde perjucundum est recordari comitatem senis optimi H. Ratjen bibliothecae Kiloniensi praefecti, cujus opera specimen codicis Vaticani olim ab Adlero delineatum et a Noeldekio nuper laudatum, quod illius chalcographus male deformaverat, solis ope accuratius exprimere licuit; et unius e custodibus Musei Britannici, E. M. Thompson, qui, quum charta mea decimo anno ante picta temporis injuria nimis flavesceret, vitrum photographicum q. d. negativum ex ipso codice fieri humanissime curavit. In scholiis elaborandis adjuutores officiosos habui presbyterum summe venerandum Th. Borret, S. Theol. Doct. et Academiae nostrae Regiae socium, cui acceptum refero usum librorum magni momenti Cahierii et Heideri, una cum observatione de hymnis a Graecorum ecclesia, ut videtur, abrogatis, et collegam mihi amicissimum M. J. de Goeje, qui in explican-

dis Arabicis permultum lucis attulit, et apud viros pecuniis publicis praepositos libri patrocinium ardentem suscepit. Artificibus ne suae laudes negentur, nomina commemoro photographorum Wegner et Mottu Amstelodamensium, qui vitra tantum non omnia confecerunt, B. Bruining Leidensis, qui in tabula V, Spencer, Sawyer, Bird et soc. Londinensium, qui in parte superiore tabulae VII idem praestiterunt. Horum omnium laborem in chartas transtulerunt civis quidam Monacensis (tab. I, II, III, IV) et M. Verveer Haganus (tab. V), uterque phototypiae quam vocant arte usus, denique A. Kroon lithographus Amstelodamensis (tab. VI, VII, VIII), qui jam in tomis nostris secundo et tertio scripturae specimina suo more expresserat.

Verba Syriaca et in hoc volumine ad vetustorum exemplarium fidem exigere studui, nec plures tentare emendationes, quam quae et certae et omnino necessariae esse viderentur. Nam, ut adhuc est horum studiorum conditio, libros manuscriptos discendi magis quam corrigendi materiem nobis praebere multi mecum iudicabunt. Caeterum de hoc ipso argumento jam dixi in praefatione tomi II. Eandem legem in Arabicis ideo secutus sum (excepto quod literas z et w perperam scriptas plus semel permutavi), quia miseri interpretis libellum, soli historiae inservientem, sanio rem reddere operae pretium non erat.

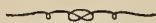
Latine ita illa vertere conatus sum, ut de universo orationis tenore etiam viris literarum Orientalium ignaris constaret, et reliquis fundamentum quoddam praeberetur

interpretationis grammaticae, posthac aductis studiorum subsidiis retractandae. Graecorum verborum sensum a Syris manifeste ignoratum in integrum restituere mei muneris esse non duxi, id quod imprimis in Physiologi capitibus e Basilio Magno repetitis apparebit. Neque in scholiis, quibus multam quidem operam dedi, futuris investigatoribus messem omnino praeripuisse mihi videor. Hoc tantum in votis est, ut quae vera protulerim, justis rerum aestimatoribus omnibus innotescant; quae minus, vel minus recte dixerim, brevi tempore et compleantur et corrigantur.

Scripsi Lugduni Batavorum d. 28 m. Sept. a. 1875.

TOMI QUARTI CONSPECTUS.

LATINA:

- P. 1. PAULI PERSAE LOGICA ad Regem Chosroem Latine reddita.
- P. 31. PHYSIOLOGUS LEIDENSIS. Versio Latina.
Cap. 1. De leone. Scholia vide p. 137, ubi et versio *Arabica*.
- P. 33. C. 2. De eodem e Basilio Magno. Sch. p. 138.
- P. 34. C. 3. De panthera. Sch. p. 138. *Arab*.
- P. 36. C. 4. De urso e Basilio. Sch. p. 139.
- P. 37. C. 5. De formica leone. Sch. p. 139.
- P. 38. C. 6. De hyaena. Sch. p. 139. *Arab*.
C. 7. De vulpe. Sch. p. 140. *Arab*.
- P. 38. C. 8. De castore. Sch. p. 140. *Arab*.
- P. 40. C. 9. De mustela terrestri. Sch. p. 141.
C. 10. De mustela aquatica. }
C. 11. De ichneumone. } Sch. p. 141. *Arab*.
- P. 41. C. 12. De ericio. Sch. p. 142. *Arab*.
- P. 42. C. 13. De eodem e Basilio. Sch. p. 142.
C. 14. De sirene. Sch. p. 142.
- P. 43. C. 15. De elephanto. Sch. p. 143. *Arab*.
- P. 44. C. 16. De cervo. Sch. p. 145. *Arab*.
- P. 45. C. 17. De monocerote. Sch. p. 146. *Arab*.
C. 18. De dorcade. Sch. p. 147. *Arab*.
- P. 46. C. 19. De antholope. Sch. p. 148. *Arab*. (P. 47 et Sch. p. 149 de lapidibus igniferis (*Arab*); cf. et p. 95).
- P. 47. C. 20. De serra marina. Sch. p. 150. *Arab*.
- P. 48. C. 21. De onagro. Sch. p. 151.
- P. 49. C. 22. De eodem et simia. Sch. p. 151. *Arab*.
- P. 50. C. 23. De prudentia animalium e Basilio.
C. 24. De aquila. Sch. p. 152. *Arab*.
- P. 51. C. 25. De ossifraga et aquila e Basilio. Sch. p. 153.

- P. 52. C. 26. De falcone (charadrio). Sch. p. 153.
- P. 53. C. 27. De pelecano. Sch. p. 153. *Arab.*
- P. 54. C. 28. De noctua. Sch. p. 164. *Arab.*
- P. 55. C. 29. De phoenice. Sch. p. 154. *Arab.*
- P. 56. C. 30. De upupa. Sch. p. 155.
- P. 58. C. 31. De perdice. Sch. p. 155. *Arab.*
- C. 32. De vulture. Sch. p. 156. *Arab.*
- P. 59. C. 33. De milvo (ibi). Sch. p. 157. *Arab.*
- C. 34. De erodio. Sch. p. 157. *Arab.*
- P. 60. C. 35. De turture. } Sch. p. 158. *Arab.*
- C. 36. De eodem e Basilio. }
- P. 61. C. 37. De hirundine. } Sch. p. 160. *Arab.*
- C. 38. De eadem e Basilio. }
- P. 62. C. 39. De columbis. Sch. p. 161.
- C. 40. De corvo. Sch. p. 161.
- P. 63. C. 41. De gruibus. Sch. p. 161.
- P. 64. C. 42. De corvis et cornicibus (ciconiis) e Basilio. } Sch. p. 161.
- C. 43. De corvis (ciconiis) e Basilio. }
- P. 65. C. 44. De cornice e Basilio. Sch. p. 161.
- C. 45. De alcyone e Basilio. Sch. p. 161.
- P. 66. C. 46. De vespertilione e Basilio. Sch. p. 161.
- C. 47. De vipera. Sch. p. 161.
- P. 68. C. 48. De vipera et muraena e Basilio. Sch. p. 162.
- P. 69. C. 49. De serpente. Sch. p. 162. *Arab.*
- P. 70. C. 50. De formica. Sch. p. 164. *Arab.*
- P. 71. C. 51. De ranis. Sch. p. 165. *Arab.*
- P. 72. C. 52. De salamandra. Sch. p. 166. *Arab.*
- C. 53. De serpente solari (lacerta). Sch. p. 167. *Arab.*
- P. 73. C. 54. De locusta e Basilio. Sch. p. 167.
- C. 55. De scarabaeis. Sch. p. 167.
- P. 74. C. 56. De vespis e Basilio. Sch. p. 167.
- P. 75. C. 57. De apibus e Basilio. Sch. p. 168.
- P. 77. C. 58. De herba e Basilio.
- P. 78. C. 59. De admirandis in rebus creatis, praesertim herbis medicis, e Basilio. Sch. p. 168 et 176.
- P. 79. C. 60. De conio e Basilio. } Sch. p. 168.
- C. 61. De helleboro e Basilio. }
- C. 62. De mandragora e Basilio. Sch. p. 168.
- P. 80. C. 63. De ovibus et capris noxia gustu discernentibus, e Basilio.
- C. 64. De arbore Indica (peridexio). Sch. p. 168. *Arab.*
- P. 81. C. 65. De sycamoris. Sch. p. 169.

- P. 82. C. 66. De adamante. Sch. p. 169.
 C. 67. De achate. Sch. p. 170. *Arab.*
- P. 83. C. 68. De lapide huan (lapide Indico). Sch. p. 171. *Arab.*
- P. 84. C. 69. De magnete. Sch. p. 172.
 C. 70. De adamante. Sch. p. 172. *Arab.*
- P. 85. C. 71. De piscium respiratione e Basilio. Sch. p. 173.
- P. 86. C. 72. De piscium dentibus e Basilio. Sch. p. 173.
 C. 73. De aspidochelone. Sch. p. 173. *Arab.*
- P. 87. C. 74. De cancro marino e Basilio. Sch. p. 174.
- P. 88. C. 75. De polypo e Basilio. Sch. p. 175.
- P. 89. C. 76. De piscium sedibus e Basilio. Sch. p. 175.
- P. 90. C. 77. De cetis e Basilio. Sch. p. 175.
 C. 78. De piscibus migrantibus e Basilio. Sch. p. 175.
- P. 92. C. 79. De echino e Basilio. Sch. p. 175.
- P. 93. C. 80. De cetorum sedibus e Basilio. Sch. p. 175.
 C. 81. De echeneide e Basilio. Sch. p. 175.
- P. 94. Caputum ordo qui in archetypo erat.
- P. 95. De radice lucem emittente; de lapidibus ardentibus; de selenite; de crystallo. Scholion p. 175.
- P. 96. Remedia adversus pulices, cimices, mures, serpentes, locustas, formicas, culices. Sch. p. 175.
- P. 97. Medicamenta quaedam. Sch. p. 175.
- P. 99. SCHOLIA in Pauli Persae Logicam.
- P. 115. SCHOLIA in Physiologum Leidensem, quibus inserti sunt (P. 120) Conspectus codicis zoologici Mus. Brit., (P. 136) Conspectus editionum MSS. Physiologi Graeco-Latinarum, Orientalium, et (passim) Physiologus Arabicus Acad. Regiae Batavae.
- P. 176. Caput novum Physiologo addendum de margo (lumbrico?).
- P. 177. EXAMINANTUR FRAGMENTA SYROPALAESTINA.
 § 1. De codice Romano.
- P. 181. § 2. De fragmentis Londinensibus.
- P. 185. § 3. De fragmentis Petropolitanis.
- P. 190. § 4. De Psalmorum fragmentis.
- P. 192. § 5. De Hymnis Londinensibus.
- P. 194. § 6. De Evangeliiis.
- P. 205. § 7. De Lectionibus e Vetere Testamento et Actis Apostolorum.

P. 207. § 8. De Vitis Sanctorum.

P. 208. § 9. De fragmentis Theologicis.

P. 212. § 10. De Scriptura.

P. 215. § 11. De Sermone.

P. 225. § 12. De horum librorum origine.

P. 235. *Errata in Latinis*, ubi adde:

P. 196, 27 7:20 (pro 7:29) — 197, 10 10:10 —
207, 11 *explicari* (pro interpretari).

Tabula I. Scriptura Syropalaestina saec. fere VIII, e fragmentis theologicis. Petrop. fol. 1 v.

II. Scriptura Evangeliarum Petropolitani recentioris, saec. fere VIII—IX. Petrop. fol. 3 v.

III. Scriptura Actorum S. Philemonis, saec. fere IX. Petrop. fol. 57 v.

IV. Scriptura vetustissima saec. VII—VIII, Evangeliarum Petropolitani antiquioris. Petrop. fol. 58 v. — 59 r.

V. Scriptura codicis Romani anni nostri 1030, fol. 131, e pictura J. G. C. Adleri Kiloniae servata.

VI. Scriptura folii palimpsesti 14 v. cod. Mus. Br. 14450, saec. fere IX, e pictura mea.

VII. Scriptura Evangeliarum Londinensis saec. X et Hymnarii pergameni saec. XII—XIII, e cod. 14664, fol. 1 v. et 33 v.

VIII. Scriptura Psalterii Londinensis saec. fere X e cod. 14664 fol. 29 r. et Alphabetum antiquissimum saec. VII—VIII e Lectionario V. T. Petropolitano diligenter conquisitum.

SYRIACA:

P. 1. PAULI PERSAE LOGICA.

P. 33. PHYSIOLOGUS LEIDENSIS.

P. 100. Additamenta e codicis Leidensis marginibus deprompta.

P. 103. FRAGMENTA SYROPALAESTINA.

Psalmi Londinenses.

P. 111. Hymni Londinenses.

PAULI PERSAE LOGICA

LATINE REDDITA.

ITEM TRACTATUS COMPOSITUS A PAULO PERSA DE OPERE LOGICO
ARISTOTELIS PHILOSOPHI, AD REGEM CHOSROEM.

Cod. Mus. Brit.
Add. 14060
(fol. 55 verso).

(1. *Praefatio. De philosophiae provincia.*)

Fortunato Chosroi Regi Regum optimo virorum Paulus servus tuus salutem.

Philosophia, quae est scientia vera omnium rerum, in Vobis est; et ex ea philosophia quae in Vobis est munus ¹⁾ Vobis mitto. Neque hoc mirum est, nam etiam e paradiso Dominationis Vestrae munera Vobis offerunt, e creaturis ipsius dei deo victimas caedunt. Munus autem quod ego mitto oratione factum est; philosophia enim oratione exponitur, ea quae melior est reliquis muneribus omnibus. Nam et hoc est quod ab ipsa philosophia de seipsa dictum est: „Fructus mei meliores sunt auro puro, et fruges meae argento exquisito” ²⁾; ecce enim, salus et fortitudo et potestas et dominium et principatus et regnum et pax et jura et leges ³⁾. Et ut brevi dicam de bonis (ejus) operibus, etiam ipse mundus sapientia factus est et gubernatur. Sicut et oculus animi, qui caecus et omnium

---

1) Ribui delendum videtur, et singularis numerus restituendus, ut saepius heic in punctis peccatum est.

2) Prov. Sal. 1: 19.

3) Heic interpungendum.

rerum visus expers est, hac sola illuminatur et collustratur, quae melior est myriade myriadum oculorum carnis; est enim oculus solus verus omnia cernens, propter affinitatem quae ei est cum vero quod in universo est. Quemadmodum enim oculus corporis propter suam naturae similitudinem cum luce exteriora conspicit, ad eundem et oculus animi propter affinitatem suam cum luce intelligibili quae in universo est lucem quae in universo est intuetur. Et quemadmodum is cuius corporis oculi debiles sunt ad lucem sensibilem aut nihil omnino aut parum cernit, ad eundem et is cuius oculi haud assueti sunt ad lucem intelligibilem * aut nihil omnino aut non satis cernit. Praeclare igitur a quodam philosophorum dictum est: „Sapientis oculi in capite ejus sunt, et stultus in tenebris obambulat”¹⁾. Has tenebras funestas ut fugerent, et lucem praestantissimam conspicerent, multi antiquorum seipsos in perpetuum dederunt; invenerunt enim caeteris curis omnibus animi curam praestare. Quoniam homo²⁾ ex anima et corpore componitur, anima autem tanto corpori praestat quanto rationale irrationali et vivum ei quod vita caret. Homo enim propter animam vivum rationale est. Cura autem et adornatio animae est scientia et e scientia proficiscitur. Et scientiam quidem homo aut ipse quaerit et invenit, aut ea per disciplinam comparatur. Disciplinae vero pars simpliciter ab homine ad hominem traditur; partem ejus nonnulli argumentando utpote e rebus jam notis protulerunt³⁾. Inveniuntur autem inter se pugnantibus et se invicem redarguentes. Quorum nonnulli quidem dicunt, unum esse deum; alii, eum non esse unicum; alii, eum contraria habere; alii, eum haec non habere. Alii autem dicunt, omnipotentem eum esse; alii, non omnis rei potentem. Alii dicunt, mundum et omnia quae in eo sint creata esse; alii non omnia creata esse judicant. Et sunt qui dicant, e nihilo mundum factum esse; sunt qui contendant, (deum) e materia eum fecisse. Et sunt qui mundum sine principio esse et sine fine etiam permanere affir-

1) Eccl. 2: 14.

2) Lege רנן.

3) Sic intelligendum judico רנן quod apostoli dignitatem significare solet. Dubito tamen an et hoc et רנן (רנן?) mendosa sint. Nimis libere Renan: „alterum (magisterium) ab hominibus illustribus, apostolatu decoratis, praedicatur”.

effutit vilem et contemptu dignam habemus et conviciis adversus eam utimur.

Quum ergo scientia absoluta oriatur e conspectu atque meditatione omnium rerum, ipsa meditatio sapientia, meditatores autem sapientes ¹⁾ appellantur. In sapientia rei summa est theoria, scopi instar sagittario propositi et in quem aspectum convertit. Anima vero quando extra seipsam intuetur parum cernit; sin vero in se convertitur et ad seipsam deflectitur ²⁾ omnia in se veluti deus ³⁾ adspicit. Atque id quidem quod e iudicio et decreto animae recte cognoscitur theoria vocatur; ea per quam et ex qua philosophi philosophiam invenerunt, quae est scientia omnis rei ratione ejus, quid sit ⁴⁾. Est autem duplicis generis. Alterius est ea quam alicujus rei cognoscendae causa ⁵⁾ tantum eligimus, veluti si scire quaerimus ⁶⁾ utrum sol supra lunam vehatur annon, et conjunctio solis et lunae unde et quomodo fiat. Alterius ea quam habemus de operibus et negotiis, veluti de re fabrica aut negotiis publicis. Et omnis res est aut intelligibilis aut sensibilis, et aut substantia aut substantiae aut in substantia. Quoniam igitur philosophi scientiam omnium rerum cognoscere quaerunt, recte additur ad philosophiae definitionem: ea quae versatur in eo, quid sit. Etenim is qui ⁷⁾ homo vel equus vel quidquam aliud cognoscere vult quid sit, non hoc investigat quot homines vel equi in mundo fuerint aut sint aut futuri sint ⁸⁾, quoniam hoc indefinitum est — etsi non ratione naturae tamen ratione nostri —; nam quod indefinitum est a nobis cognosci non potest; sed quaerit de humanitate quae est hominis essentia, nam humanitate omnis homo alteri par est. Scientia enim in pari, non autem in indefinito versatur. Similiter et in caeteris.

Itaque philosophia est scientia accurata rerum sensibilibum et in-

1) Omissum est *תבונה*.

2) Lege *לפניו תבונה*.

3) Lege *בדבורו תבונה*.

4) Graece *ἐν τῷ τι ἐστὶ*, ut est infra in generis et speciei definitionibus e Porphyrii Isagoge petitis.

5) Pro *לפניו תבונה* legendum *תבונה*.

6) Aut *תבונה* aut *תבונה* abundat.

7) Lege *תבונה*.

8) *תבונה* pro *תבונה*? Cf. similis locutio Apocal. Jo. 1: 4.

telligibilium et substantiae et ejus quod est substantiae et ejus quod est in substantia. — Porro philosophia est ars omnium artium et disciplina omnium disciplinarum, quia omnium artium et disciplinarum instrumentum philosophiâ paratur ¹⁾, atque etiam illorum opera propter philosophiam imprimis optabilia sunt. Nam literas et artem dicendi et caetera cognitionis genera et conjunctiones elementorum ²⁾ et compositionem nominum et verborum * philosophiae ope homines ^{57 r.} invenerunt. Et reliquae etiam artes necessario exinde principium habuerunt, sive ars gubernandi sive aliae artes quaelibet. Philosophia autem sola instrumentum suum adornavit neque alia arte ulla indiguit; atque etiam hujus opera maxime optabilia sunt. Jure igitur dicebam, philosophiam esse artem omnium artium et sapientiam omnium sapientiarum. — Jam porro philosophia est divini similitudo, quatenus homines ei similes esse possunt. Deus enim cognovit et operatur, et philosophi quoque dei instar cognoverunt et cogitant modulo suo deminuto ³⁾.

(2. De philosophiae partibus.)

Quod autem ut supra dixi ⁴⁾ scientia duplicis generis est, necesse est ut philosophia bifariam dividatur. Cujus altera pars theoria, altera tractatio dicitur. *Theoria* vero agit cum de intelligibilibus de sensibili, denique de iis quae inter utrumque medium locum occupant. Eadem et supra disciplinas ⁵⁾ appellatur, videlicet (I) supra intelligibile veluti scientiam de anima et daemonibus et angelis, et fundamento mundi quod ὕλη vocatur, et ut brevi dicam de naturis invisibilibus; et (II) supra naturalia veluti scientiam de iis omnibus quae in oriundo et pereundo versantur; et, ne longus sim, de omnibus naturis sensibilibus. Denique (III) ea quae supra disciplinas est et inter sensibilia et intelligibilia medium locum tenet in quatuor species dividitur: quarum prima est arithmetica, secunda geometria,

1) **δία** »laevigat, runcinat», deinde »fabricatur» in genere? Quodsi mendosum est vocabulum, certam ejus medelam non video.

2) **κθᾶθικ** pro **κθᾶϊθικ**.

3) Post **δουκί** interpungendum.

4) **δία** pro **κία**.

5) Intellige genus cujus species sunt separatae disciplinae.

tertia musica, quarta astronomia. Pars altera philosophiae, quae *tractatio* appellatur, agit de procurandis et publicis rebus ut regni et urbis, et privatis ut domus alicujus hominis, et privatissimis e. g. de modo quo aliquis vitam honeste gerat.

Utraque autem philosophiae pars instrumento cognoscitur, et instrumentum quidem philosophiae *logica* est. Haec est quam ut jam dixi ipsa philosophia effecit, neque in ea est de loco in locum titubatio. Logica autem ex orationis compositione deprompta est.

(3. De orationis partibus et quinque vocibus logicis.)

Orationis partes primariae duae sunt: altera *nomen*, ut "homo"; altera *verbum*, ut "ambulat". Latiori autem sensu etiam verbum nomen vocatur. Conjunctiones autem ejus sunt e. g. "enim, vero, etiam, sed, scilicet, ergo", similia, quae veluti compagem et vinculum et cohaerentiam et modum et ordinem efficiunt, et *adverbia* ¹⁾ appellantur.

Et nomina quae maxime in logica requiruntur quinque sunt: 57 v. genera, species, differentiae, propria, accidentia. * *Generis* exemplum "animal"; *speciei* "homo"; *differentiae* "rationale et irrationale"; *proprii* "aptitudo ad hinniendum" et "ad ridendum"; *accidentis* "albor" et "nigror".

(4. De genere.)

Genus trifariam dividitur. Unum est quo omnes homines ad unum hominem et ad unum genus referuntur, ut e. g. omnium Judaeorum genus ad Abrahamum pertinet. Alterum quod ab alicujus patria sumitur, ut quando dicimus: "hic genere Huzaeus ²⁾, ille genere Medus est". Tertium autem, quod pars est generis hominum ³⁾, statuerunt philosophi, et hoc necessario in logica re-

1) Descriptio haec parum accurata $\kappa\lambda\iota\tau\alpha \kappa\theta\alpha\sigma\tau\acute{\iota}$ termino grammatico $\kappa\lambda\iota\tau\alpha$ recentiorum (ut Amirae Gramm. p. 57) i. e. $\epsilon\pi\iota\theta\eta\tau\iota\mu\alpha\tau\alpha$ respondere videtur; nisi forte mendosus sit locus, et $\kappa\theta\alpha\sigma\tau\acute{\iota}$ »ornamenta» legendum.

2) Cf. Ass. B. O. III. II. p. CCCXIX.

3) Quodsi integra sint haec verba, significare videntur, genus quo in arte logica utamur *partem esse definitionis* ejus quod »genus humanum» dicere soleamus, quoniam hoc inter philosophos speciei nomine designetur. Cf. exempla generis et speciei in § 3 prolata, et in hac ipsa paragrapho »omnes homines» qui »ad unum genus referuntur». Hi enim non omnino respondent exemplo Judaeorum, quos non »omnes» sed »plures ($\kappa\lambda\iota\tau\alpha$) homines» appellasset libri auctor.

quiritur; definitur autem ab iis hoc modo: id quod de multis et specie diversis ratione ejus, quid sit, praedicatur. Exemplo sit pecus. Pecus enim de equo et asino et caeteris horum similibus tanquam genus praedicatur, quae sunt multa et specie a se invicem diversa, sed eadem pecudis natura quadam continentur. Et si rogamur quid sit equus, respondemus pecudem esse; pecus ergo ratione ejus, quid sit, praedicatur.

(5. *De specie.*)

Species est quod de multis et exemplari atque persona diversis ratione ejus, quid sit, praedicatur. Exemplo sit homo. Homo enim de hoc et illo et alio homine tanquam species praedicatur, qui differunt a se invicem exemplari et persona, non autem specie. Alia enim est hujus persona, alia illius; humana tamen natura omnes homines continentur. Et si rogamur quid sit hic vel ille, dicimus hominem esse; ergo ratione ejus, quid sit, praedicatur.

(6. *De tabula logica.*)

Jamvero generum alia sunt *generalissima* seu genera tantum; et specierum etiam aliae *specialissima* seu species tantum. Alia vero inter illa medium locum tenent, dum idem modo species in modo genus est, et species quidem ratione superioris, genus autem ratione inferioris. Exempli gratia: est genus quoddam quod substantia vocatur, et dividitur in corporeum et incorporeum. Incorporeum dividitur in animas et angelos et daemones; corporeum in animatum et inanimatum. Inanimatum dividitur in coelum et terram, et in lapides et ligna et omnia similia. Animatum in vivum animans et non animans sed vivum tantum¹⁾, quales sunt arbores. Vivum animans in pecudem et bestiam et piscem et reptans et hominem. Homo denique dividitur in singulas personas variorum hominum, qui nonnisi personis enumerandis inter se differunt. Itaque substantia generalissimum est quia * non est aliud genus supra eam; 18 r. homo specialissimum quia non est species infra eum, sed personae tantum, quae si dividuntur intereunt. Etenim divisione generum

1) Legendum est *ταυτὸν κῶν κῶν κῶν κῶν*.

et specierum non interitus efficitur sed quoddam aliud cognoscitur; dum divisione personarum enumerandarum interitus rei divisae efficitur. Animal enim quando dividitur, homo et reliquae species cognoscuntur; et homo quando dividitur, hic et ille homo cognoscuntur. Sin vero hic homo in membra dividitur, omnino interit hic homo. Generalissimum ergo est quod genus tantum est neque etiam species. Specialissimum quod species tantum est neque etiam genus. Ea autem quae in medio sunt modo genus modo species appellantur. Et primum est generalissimum, ultimum hic homo vel hic equus. Haec quia non dividuntur *individua* et atoma vocantur. Hinc efficitur omne superius omnibus inferioribus inesse, non autem omne inferius omni superiori. Igitur omne superius de omni inferiore praedicatur, non autem omne inferius de omni superiore ¹⁾ praedicatur. Et ubi non est superioritas et inferioritas sed alietas, hoc de illo et illud de hoc pariter ²⁾ praedicantur, e. g. homo de apto ad ridendum et aptum ad ridendum de homine.

(7. *De differentia.*)

Differentia et ipsa trifariam distinguitur. Primo communiter et accidente separabili fit; e. g. sedere et stare et ambulare. Deinde proprie et accidente inseparabili, veluti cicatrix corporis et simitas in naso exstans. Tertio etiam proprie in rerum definitione commemoratur, ut rationale et irrationale.

(8. *De proprio.*)

Proprium quoque quadrifariam dividitur. Unum est quod constanter in tota specie reperitur, nec tamen in hac sola; e. g. quaternarius pedum numerus in omni equo nec tamen in eo solo est. Alterum quod in specie sola, nec tamen in tota neque omni tempore adest; v. g. canities in senectute speciei humanae est, nec tamen omni tempore neque etiam omnium. Tertium quod apud unam tantum speciem invenitur etsi non apud omnes qui hujus speciei sunt; e. g. geometria apud speciem hominum. Quartum quod uni tantum speciei convenit ac toti quidem et omni tempore;

1) Legendum est *hic omnia de* 2) Lege *di. r. az.*

e c. aptum esse ad ridendum homini, ad hinniendum equo. Itaque hoc unum proprium genuinum est.

(9. *De accidente.*)

Etiam *accidens* bifariam distinguitur. Unum est quod separari potest, alterum quod nequit separari, ut jam supra indicavimus.

* Definitio autem hujusmodi est: id quod dum rei inest non tan-⁵⁸ quam pars ejus inest, nec potest ipsum esse sine ea re cui inest. Vel etiam: id quod advenit et abit sine corruptione ejus rei in quam advenit et e qua abit.

(10. *De nominum generibus.*)

Jamvero sunt nomina sex quae et ipsa omnino requiruntur; sunt autem haec: aequivoca, paritas nominis et definitionis, univoca, multivoca, diversivoca, denominativa.

Aequivoca sunt ubi dua vel plura definitione diversa eodem nomine appellantur; e. g. canis terrestris et canis marinus et canis Gigantis¹⁾ et canis pictus, nam haec omnia ejusdem nominis sunt et definitione diversa.

Paritas nominis et definitionis²⁾ (*univoca*), ubi³⁾ res duarum vel plurium specierum unum⁴⁾ nomen habent; ut v. c. homo et equus, et reliqua ejusmodi, nomine animalis inter se congruunt.

Multivoca, ubi unius rei duo vel plura nomina sunt; ut e. g. solis sermone persico *abtāban*, *cvarcs'id*, *mhīr*.

Diversivoca, ubi plura pluribus nominibus appellantur; ut coelum, terra, ligna, homo.

Denominativa, ubi ex altero nomine alterum derivatur; veluti e fabricando faber et similia.

1) Sideris nomen; cf. Cast. Mich. Lex. Syr. p. 415 e Bar-Alio.

2) Jam Categoriarum libelli Aristoteli tributi cap. 1 inspicienti apparebit, hanc ipsam esse univocorum definitionem, eamque similibus exemplis illustrari; nec plura quam illa quinque nominum genera aut Porphyrius in Commentario aut quisquam alius quod sciam enumeravit. Quare senarium numerum modo propositum nescio cujus errore huc irrepsisse oportet.

3) Legendum

4) Legendum

Philosophi autem aequivocis et univocis et diversivocis plerumque non utuntur ¹⁾.

(11. *De substantia.*)

Quandoquidem autem nomen proprio sensu usitatum ei quod est impositum est, primo loco oportet nos scire, omne quod sit aut *substantiam* esse aut *accidens*. Substantia vero modo *communis*, modo *singularis* est; communis ut homo, singularis ut hic homo. Atque etiam accidens modo *commune* modo *singulare* est; commune ut albor, singulare ut hic albor.

Substantia porro modo prima modo secunda modo tertia dicitur. *Prima* et praecipua et propria et quae imprimis eo nomine vocatur est ea quae in personis est; e. g. hic ²⁾ homo. *Secunda* specialissimum est (ut loqui solemus); e. g. homo sensu communi. Deinde *tertia* ea quae in genere sita est; e. g. animal. Explicatur autem substantia proprietatibus suis quae sunt hujusmodi: id quod non inest alteri, cui vero omnia insunt; — id quod nomen suum et definitionem praebet omni quod de eo praedicatur; — id cui non ^{3) r.} est quidquam contrarium; — id in quo non est * magis et minus; — id quod hoc aliquid singulare significat; — et id quod dum unum et idem est contraria suscipit.

(12. *De praedicamentis quae ad accidens referuntur.*)

Accidens quoque dividitur in novem genera: quantum, quale, relatum ad aliquid, ubi, quando, situm esse, habere, agere, pati.

Quantum, ut numerus. *Quale* ³⁾, ut albor et nigror. Ad aliquid *relatum*, ut dominus et servus. *Ubi*, ut Aramaea. *Quando*, ut heri, hodie, cras. *Situm esse*, ut "sedet, surgit". *Habere*, ut si quis uxorem vel opes habet. *Agere*, ut "secat". *Pati*, ut "secatur".

Quantum modo id est cujus partes a se invicem discretae sunt, v. g. numerus, oratio; modo id in quo continuae sunt sine discretione, v. g. longitudo, latitudo, altitudo, spatium, tempus.

1) Vereor ut haec sententia integre servata sit. Diversivoca sunt, opinor, quibus in rebus perspicue demonstrandis maxime utimur; multivoca autem a scriptoribus hujus generis scholasticis sedulo vitantur dum singula singulis nominibus signare student.

2) Legendum .

3) Legendum .

Porro sunt alii quinque modi qui et ipsi illis continentur et quodammodo ab iis differunt. Veluti *jurajuranda*: „per deum hoc nescio”. Alius modus in hoc cernitur: „*profecto si* ¹⁾ dies est, lucet”. Alius in *dubitando*: „quid tandem electurus est ²⁾ alter?”. Alius *imperfectus* (aoristus), v. g. „tunc veniebam”. Quintus denique *jussivus*: „sit illi illisve bonorum copia”.

(15. *De affirmatione et negatione.*)

Affirmatio autem est oratio indicativa aliquid alicui tribuens, v. c. „homo mortalis est”. *Negatio* vero oratio et ipsa indicativa aliquid alicui abjudicans, v. c. „homo mortalis non est”. Utrique *propositio* nomen est, et Graeci *προτάσεις* eas vocant. Verum et falsum solo indicativo sermone cognoscuntur. Qui enim dicit „homo mortalis est” verum dicit; contra qui dicit „homo mortalis non est” falsum. Reliqui autem quatuor modi quum ut supra scripti sunt enunciuntur, nec verum nec falsum significant. Itaque apud philosophos modus indicativus primarius est, quoniam ³⁾ philosophi verum ac falsum cognoscere quaerunt, ut falsum repudient et verum perspiciant.

(16. *De vero et falso.*)

Quoniam autem omnis oratio aut de rebus aut quasi de rebus producitur; res vero vel ea quae quasi res sunt ⁴⁾ aut dicuntur aut cogitantur aut scribuntur; oportet nos scire, res et cogitata omnibus eadem esse, orationem vero et scripta non eadem omnibus. Causa est quod res et cogitata in rerum natura sunt, et natura omni homini eadem. Quia igitur potest homo id quod est proponere tanquam id quod sit, et id quod non est tanquam id quod non sit; atque etiam id quod est tanquam id quod non sit et id quod non est tanquam id quod sit; oportet scire cum verum tum falsum binorum esse modorum. Is enim qui id quod ⁵⁾ est

1) Legendum ארבעה ימים דכאן א' et cf. Cic. Ac. Q. IV. 30.

2) אחר pro futuro verbi esse usurpari videtur; cf. supra pag. 4 ann. 8.

3) וידעו pro ידעו legendum videtur.

4) Legendum ארבעה ימים דכאן א'.

5) Legendum ארבעה ימים דכאן א'.

tanquam id quod sit et id quod non est tanquam id quod non sit proponit *verum* dicit; qui autem¹⁾ id quod est tanquam id quod non sit, et id quod non est tanquam id quod sit proponit *falsum* dicit.

(17. *De oppositionibus.*)

Janvero in oratione indicativa *oppositiones* sunt octo. Prima universalis, v. c. "omnis homo ambulat, ... aliquis²⁾ homo non ambulat". Deinde sunt quatuor in quarum singulis altera propositio * universaliter, altera particulariter intelligenda, v. c. ^{60 r.} "omnis homo ambulat, — aliquis homo ambulat; nullus homo ambulat, ... aliquis homo ambulat"²⁾). Septima est quae *indefinita* vocatur, quam Graeci sine προσδιορισμῶ dicunt, quae neque omnes neque unum significat, ideoque et universaliter et particulariter accipi potest; v. g. "homo ambulat, — homo non ambulat". Haec enim cum de universali tum de particulari accipi possunt. Octava³⁾ est quae nomina propria designat; v. c. "Plato ambulat, — Plato non ambulat".

Oppositio ergo universalis etiam *contraria*, et particularis *subcontraria* dicitur. Et duae oppositiones universales et particulares, nempe ea in qua utraque propositio affirmatio et ea in qua utraque negatio est, *subalterni* (oppositiones) vocantur. Denique aliae illae oppositiones, ea in qua altera propositio affirmatio universalis, altera negatio particularis est, et illa in qua altera propositio negatio universalis, altera affirmatio particularis est, *contradictoriae* vocantur, quas Graeci dicunt ἀντιφάσεις.

1) Legendum pro .

2) A librario, neque intelligente de propositionum paribus verba fieri et sententiarum similium repetitione decepto, haec omnia turbata sunt. E posteriori paragraphi parte apparet, quid sibi Paulus voluerit. Octo quas in mente habuit oppositionis genera haec sunt: 1°. opp. contraria inter A et E (ut in scholis loquantur); 2°. subcontraria inter I et O; 3°. opp. subalterni inter A et I; 4°. similis inter E et O; 5°. opp. contradictoria inter A et O; 6°. similis inter E et I; 7°. opp. inter propositiones indefinitas utriusque qualitatis; 8°. opp. inter propp. singulares qualitate diversas. Librarius autem nonnulla omittendo, ut ajunt, saltus fecit, primo loco ab A in pare 1°. ad O in 2°. , deinde ab E in pare 4°. ad I in 6°.

3) Legendum .

(18. *De vero et falso in judiciis oppositis.*)

Quandoquidem autem omne quod dicitur alias semper sic est, ut „duo et duo quatuor sunt”; alias non omni tempore sed interdum, ut „Plato ambulat”; alias semper non sic est, ut „duo sex sunt”; idcirco non ignorare oportet tres materias dicti: *necessariam*, v. g. „ignis calidus est”, — *possibilem*, v. g. „Plato scribit”, — *impossibilem*, v. g. „volucris quadrupes est”. Ergo in oppositione universali et contraria, ubi materies est necessaria, semper affirmatio vera, negatio falsa est; e. g. „omnis homo mortalis est, — nullus homo mortalis est”. Similiter in oppositione particulari quae subcontraria dicitur, et utraque subalterni dicta, ubi materies necessaria est, affirmatio vera, negatio autem falsa est; e. g. „aliquis homo mortalis est, — aliquis homo non est mortalis”; „omnis homo mortalis est, — aliquis homo mortalis est”; „nullus homo mortalis est, — non ¹⁾ omnis homo mortalis est”. — Ubi materies est possibilis, in oppositione universali contraria utraque propositio semper falsa est: „omnis homo philosophus est, — nullus homo philosophus est”. In oppositione quae subalterni dicitur, cujus utraque propositio affirmatio est, minor (ambitu) semper vera, major autem semper falsa est ²⁾; * v. c. „omnis homo philosophus est, — aliquis homo philosophus est”. Similiter et in oppositione altera subalterni, cujus utraque propositio negatio est, minor (ambitu) semper vera, major semper falsa est; v. c. „nullus homo philosophus est, — non omnis homo philosophus est”. In oppositione particulari et subcontraria utraque propositio vera est; v. c. „aliquis homo literatus ³⁾ est, — aliquis homo literatus non est”. — Ubi materies impossibilis est, in oppositione universali et contraria negatio semper vera, affirmatio autem falsa est; v. c. „omnis homo lapis est, — nullus homo lapis est”. In oppositione subalterni, ea cujus utraque propositio affirmatio est, utraque falsa est; v. c. „omnis homo equus est, — aliquis

1) Legendum *quis de re.*2) Legendum *quidam dicitur.*3) Delendum est *causa.*

homo equus est". In altera ea subalterna, cujus utraque propositio negatio est, utraque vera est; v. c. "nullus homo lapis est, — non omnis homo lapis est". In oppositione subcontraria similiter negatio vera, affirmatio falsa est; v. c. "aliquis homo equus est, — aliquis homo equus non est". — In oppositione indefinita ubi materies necessaria est, affirmatio semper vera, negatio autem falsa est; v. c. "homo ad ridendum aptus est, — homo ad ridendum aptus non est". Ubi materies possibilis est, fieri potest ut utraque propositio vera sit; v. c. "homo literatus est ¹⁾, — homo literatus non est". Ubi materies impossibilis est, negatio semper vera, affirmatio falsa est; v. c. "homo lapis est, — homo lapis non est".

Dicamus ergo de duabus oppositionibus quae contradictoriae vocantur. Hae enim in tribus illis materiis quando eodem tempore ab eadem persona de eadem re enuntiantur, constanter altera propositio vera, altera falsa est; neque ulla ratione seu vero seu falso secum conspirant sed semper verum et falsum inter se distribuunt, et altera verum altera falsum eligit. — Atque etiam oppositio ²⁾ nomen designans similiter quando eodem tempore ³⁾ et ab eodem et de eodem enuntiatur, semper altera propositio vera, altera * falsa est. ^{61 r.} Quamobrem in ⁴⁾ omni genere scientiae et sapientiae, et ut brevi dicam in omni disputatione et cognitione, ex oppositis ea quae contradictoria vocantur ideo requiruntur, quod alteri verum alteri falsum inest.

(19. De temporibus.)

Quoniam vero singulae oppositiones e duabus propositionibus componuntur; et omnis propositio cum tempore enunciatur; *tempus* vero in tres varietates dividitur: — *praeteritum* ut anno superiori, *praesens* ut hodie, *futurum* ut cras ⁵⁾; — etiam oppositiones illas recundum tria tempora trifariam dividamus oportet.

1) Librarius hujus exempli finem et alterius initium omisit.

2) *כחולבאלי* pro *כחולבא* legendum.

3) Addendum esse videtur *כוכב*.

4) Legendum *כחולבא*.

5) Legendum *כחולבא*.

(20. *De copula.*)

Porro alterae propositionum simplices e nomine uno et verbo componuntur; v. c. „ignis calet”; alterae non ex his duobus tantum, v. c. „ignis calidus est”. Atque etiam ita se habent multae oppositiones.

(21. *De nominibus et verbis infinitis.*)

Deinde sunt nomina quae *infinita* appellantur, ut „non-homo”; et similis generis verba, ut „non-valet”. Atque etiam hinc novae oppositiones oriuntur.

(22. *De propositionibus modalibus.*)

Jamvero et cum *modo* propositiones enunciantur; v. g. „necesse est ut sit, — non necesse est ut sit, — necesse est ut non sit ¹⁾, — non necesse est ut non sit, — fieri potest ut sit, — fieri non potest ut sit, — fieri potest ut non sit, — fieri non potest ut non sit”. Idem autem ²⁾ quod fieri potest ut sit, fieri etiam potest ut non sit.

De materie possibili in enuntiatione oportet igitur nos inquirere. In qua quodcunque dicitur non necessarium est; neque hoc solum contingens est: „illud” aut „est”; sed etiam alterum quoddam quod (et ipsum) possibile vocatur ³⁾. Dicimus ergo, quodsi omne quod dicatur necessario sit aut necessario non sit, tunc suasiones et admonitiones et leges et consilia et reprehensiones et jurgia et intentiones ⁴⁾ et studia et rogationes et preces, (denique) haec omnia nec roganda nec danda esse nec facienda; etenim ea quae fieri et non fieri possunt facimus et curamus. Est igitur probabilitas quaedam. Alio modo (idem sic ostenditur). Quodsi boni bona et mali mala necessario faciant, ergo laudem et vituperationem et retributionem et (culpa) assignationem nec dandum sit nec retribuendum. Atqui

---

1) Sententia a librario omissa.

2) Nescio an ~~in~~ et heic in ~~in~~ mutandum sit.

3) Videntur haec mendosa esse; attamen scriptoris mentem reddere conatus sum.

4) Vocabulum ad rad. ~~in~~ pertinere videtur.

notum est nos dare et retribuere. Est igitur probabilitas. Et quicumque non assentitur, hunc insanum et in logica plumbeum iudicemus, et conviciis contra eum utamur.

(23. De subjecto et praedicato.)

Quoniam ergo oppositiones universales et particulares una cum indefinitis et nomina significantibus octo sunt, propositiones vero earum sedecim; — scire nos oportet, singulas propositiones (praeter id quod vel totum vel partem indicat) binas partes habere, quarum altera *positiva* altera *praedictiva* appelletur. Ubi enim dico: „homo vivum”, „homo” ponitur et „vivum” de eo praedicatur; et ubi dico: „homo non vivum”, iterum „homo” ponitur et „non vivum” de eo praedicatur.

(24. De propositionibus convertendis.)

Propositio ergo universalis * et particularis in affirmando utraque particulariter *convertuntur*; e. g. si „omnis homo animal est”, etiam „animal aliquod homo est”; et si „homo aliquis animal est”, etiam „animal aliquod homo est”. Negationes universales universaliter convertuntur; e. g. „nullus homo equus est”, ergo etiam „nullus equus homo est”. Atque etiam negatio particularis particulariter convertitur; nam si „homo aliquis equus non est” etiam „equus aliquis homo non est”¹⁾.

Similiter etiam se habent negationes de indefinito aut nomen significante atque particulares illae.

Alia deinde est (propositio) quae ascendat, alia quae descendat; quarum ea quae ascendit semper vera, quae descendit autem toties falsa est. Ascendendo enim v. g. „omnis homo animal” verum est. Descendendo autem v. g.²⁾ „omne animal homo”

---

1) Haud credam praefationis auctorem tam stulte lapsum fuisse, errore in ultimo libelli capite repetito, etsi nescio cui hanc sententiam debeamus. Aristot. Anal. Pri. I. 2 τῶν δὲ ἐν μέσῳ τὴν μὲν καταφατικὴν ἀντιστρέφειν ἀνάγκη κατὰ μέρος... τὴν δὲ στερητικὴν οὐκ ἀναγκαῖον. Suspicio autem, et haec nonnulla esse omnia in quibus de notionibus subordinatis et coordinatis inter se distinguendis sermo fuerit. Cff. quae deinceps sequuntur.

2) Delendum alterum .

falsum est. Atqui *conversio* est ubi quod positum erat praedicatur, quod praedicatum erat ponitur; v. c. „homo vivum est” et „vivum homo est”¹⁾.

(25. *De syllogismo instituendo*).

Quod ponitur et quod praedicatur ea *termini* appellantur. Et quando duae propositiones simplices in unam coeunt, uno termino conjunguntur.

Et terminus ille quo propositiones inter se conjunguntur interdum in priore propositione praedicatum in altera positum est; e. g. „omnis homo animal, — omne animal animatum”. Ecce enim heic in duarum propositionum priore („omnis homo animal”) „homo” positum est et „animal” de eo praedicatum; in altera („omne animal animatum”) „animal” positum et „animatum” de eo praedicatum est. Et propositio „omnis homo animal” atque haec „omne animal animatum” termino animalis inter se conjunctae sunt; qui in priori²⁾ praedicatur, in posteriori ponitur.

Est quoque ubi terminus quo propositiones conjungantur in utraque praedicetur; v. c. „omnis homo animal, — omnis equus animal”. Heic in duabus propositionibus, in illa „omnis homo animal” et in hac „omnis equus animal”, „homo” et „equus” inter se conjuncta sunt.

Est (denique) ubi terminus conjungens in utraque propositione ponatur; v. c. „omnis literatus homo, — omnis literatus rationale”. Heic in illa propositione „omnis literatus homo” ponitur literatus et homo de eo praedicatur; dum in hac „omnis literatus rationale” iterum ponitur et rationale de eo praedicatur. Et duae hae propositiones . . .³⁾

62 r. . . . . * et universali ratiocinio falso qui *παραλογισμός* dicitur utuntur.

(26. *Examinantur syllogismi figurae et modi*.)

Tres igitur sunt syllogismi *figurae*, quae prima, secunda et tertia vocantur.

1) Omissa sunt quaedam.

2) Lege *α. α. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ.*

3) Deest folium saltem unum.

'Figurarum' et *modorum* syllogismi quatenus stabilia sint quae minus (exposituri sumus).

In figura prima, modo primo, utraque propositio universalis et affirmatio, conclusio vero universalis necessaria et affirmatio; V. g. A inest omni B, B omni C, A ergo omni C. Ubi terminis utimur: Substantia omni animali, animal omni homini; substantia ergo omni homini inest.

Modus secundus. Propositio major negatio universalis, minor autem affirmatio universalis, et conclusio universalis et necessaria et negatio. V. g. A nulli B, B omni C, A ergo nulli C inest. Per terminos: jumentum nulli arbori, arbor ¹⁾ omni oleae; jumentum ergo nulli oleae inest.

Modus tertius. Major affirmatio universalis, minor negatio universalis; et conclusio non necessaria. V. g. A omni B, B nulli C; et A modo omni modo nulli eorum inest quae C sunt. Per terminos, quando omni: arbor omni oleae, olea nulli palmae; et arbor omni palmae inest. Quando nulli: animal omni equo, equus ²⁾ nulli lapidi; animal nulli lapidi inest.

Modus quartus. Utraque propositio universalis et negatio; conclusio autem non necessaria, sed modo omni modo nulli (attribuens). V. g. A nulli B, B nulli C, A modo omni modo nulli eorum quae C sunt inest. Per terminos, quando omni: animal nulli lapidi, lapis nulli equo; et animal omni equo inest. Quando nulli: equus nulli palmae, palma nulli oleae; equus nulli oleae inest.

Modus quintus. Major affirmatio universalis, minor affirmatio particularis; et conclusio particularis et necessaria et affirmatio. V. g. A omni B, B alicui C, A ergo alicui C inest. Per terminos: aptum ad ridendum omni homini, homo alicui animali; ergo aptum ad ridendum alicui animali inest.

Modus sextus. Major negatio universalis, minor affirmatio particularis; et conclusio particularis et necessaria et negatio ³⁾. * V. g. ^{62 v.}

1) Omissum est *καὶ* alterum.

2) *καὶ* repetendum.

3) Addendum est *καὶ*.

A nulli B, B alicui C inest, A ergo alicui C non inest. Per terminos: aptum ad ridendum nulli equo, equus alicui animali inest, et aptum ad ridendum alicui animali non inest ¹⁾).

Modus septimus. Major affirmatio universalis, minor negatio particularis; et conclusio non necessaria. V. g. A omni B inest, B alicui C non inest; A vero modo omni modo nulli C inest ²⁾). Per terminos, ubi omni: animal omni homini inest, homo alicui equo non inest, et animal omni equo. Ubi nulli: aptum ad ridendum omni homini inest, homo equo alicui non inest, et aptum ad ridendum nulli equo.

Modus octavus. Utraque propositio negatio, major universalis, minor particularis; conclusio autem non necessaria. V. g. A nulli B, B alicui C non inest, et A modo omni modo nulli C. Per terminos, ubi omni: rationale nulli equo inest, equus alicui ad ridendum apto non inest, et rationale omni ad ridendum apto. Ubi nulli: Rationale nulli equo, equus alicui asino non inest, et rationale nulli asino.

Modus nonus. Utraque propositio affirmatio, major particularis, minor universalis; et conclusio non necessaria. V. c. A alicui B, B omni C, et A modo omni modo nulli C inest. Per terminos, ubi omni: rationale alicui ad ridendum apto, aptum ad ridendum omni philosopho, rationale omni philosopho inest. Ubi nulli: homo alicui animali, animal omni equo, homo nulli equo inest.

Modus decimus. Major affirmatio particularis, minor negatio universalis, conclusio autem non necessaria. V. c. A alicui B, B nulli C, et A modo omni modo ³⁾ nulli C inest. Per terminos, ubi omni: fusile alicui auro, aurum nulli plumbo, et fusile omni plumbo inest. Ubi nulli: fusile alicui argento, argentum nulli bovi, fusile nulli bovi inest.

Modus undecimus. Major est negatio particularis, minor autem affirmatio universalis, et conclusio non necessaria est. V. c. A alicui B * non inest, B omni C inest, et A modo omni modo

1) Legendum $\alpha \beta \gamma \delta \epsilon \zeta \eta \theta \iota \kappa \lambda \mu \nu \xi \omicron \pi \rho \sigma \tau \upsilon \phi \chi \psi \omega$.

2) Delenda sunt utpote his scripta quae in pag. syr. 18 vsic. 26 leguntur.

3) Legendum $\alpha \beta \gamma \delta \epsilon \zeta \eta \theta \iota \kappa \lambda \mu \nu \xi \omicron \pi \rho \sigma \tau \upsilon \phi \chi \psi \omega$.

nulli C. Per terminos, ubi omni: homo alicui animali non inest, animal omni philosopho, et homo omni philosopho. Ubi nulli: homo alicui inanimato non inest, inanimatum omni lapidi, et homo nulli lapidi.

Modus duodecimus. Major negatio ¹⁾ particularis, minor negatio universalis, et conclusio non necessaria. V. c. A alicui B non inest, B nulli C, et A modo omni modo nulli C inest. Per terminos, ubi omni: homo alicui equo non inest, equus nulli ad ridendum apto, et homo omni ad ridendum apto. Ubi nulli: homo alicui animali non inest, animal nulli lapidi, et homo nulli lapidi.

Modus tertius decimus. Utraque propositio particularis et affirmatio ²⁾; conclusio autem non necessaria. V. c. A alicui B, B alicui C, et A modo omni modo nulli C ³⁾ inest. Per terminos, ubi omni: homo alicui animali, animal alicui ad ridendum apto, et homo omni ad ridendum apto inest. Ubi nulli: homo alicui animali, animal alicui equo, et homo nulli equo inest.

Modus quartus decimus. Major affirmatio particularis, minor autem negatio particularis ⁴⁾; et conclusio non necessaria. V. c. A alicui B inest, B alicui C non inest, et A modo omni modo nulli C inest. Per terminos, ubi omni: rationale alicui animali inest, animal alicui immortalis non inest, et rationale omni immortalis ⁵⁾. Ubi nulli: pulchrum alicui albo inest, album alicui turpi non inest, et pulchrum nulli turpi.

Modus quintus decimus. Major negatio particularis, minor autem affirmatio particularis; et conclusio non necessaria. V. g. A alicui B non inest, B alicui C inest, et A modo omni modo nulli C inest. Per terminos, ubi omni: nigrum alicui animali non inest, animal alicui corvo inest, et nigrum omni corvo ⁶⁾. Ubi nulli: equus alicui animali non inest, animal alicui bovi inest, et equus nulli bovi.

---

1) Legendum $\alpha\epsilon\omega\kappa\alpha\alpha\kappa$.

2) Adde $\alpha\epsilon\omega\kappa\alpha\kappa\beta\kappa\alpha\alpha$.

3) Adde $\beta\alpha\beta$.

4) Legendum $\alpha\epsilon\omega\delta\alpha\alpha$.

5) Legendum $\alpha\epsilon\delta\alpha\alpha\alpha\kappa$.

6) Adde $\alpha\epsilon\delta\alpha\alpha\alpha\kappa\beta\alpha\alpha\alpha\kappa\alpha\alpha$.

Modus sextus decimus. Utraque propositio negatio particularis, ^{63 v.} major et minor; conclusio autem non necessaria. V. c. *A alicui B, B alicui C non inest, et A modo omni modo nulli C¹⁾. Per terminos, ubi omni: homo alicui leoni, leo alicui ad ridendum apto non inest, et homo omni apto ad ridendum. Ubi nulli: Equus alicui asino, asinus alicui corvo non inest, et equus nulli corvo.

Figurae secundae modus primus. In modo primo utraque propositio universalis et affirmatio; et conclusio non necessaria. V. c. A omni B, A omni C inest, et B modo omni modo nulli C. Per terminos, ubi omni: substantia omni animali, substantia omni homini, animal omni homini inest. Ubi nulli: animal omni equo, animal omni corvo, equus nulli corvo inest.

Modus secundus. Utraque propositio universalis, major affirmatio, minor autem negatio est; et conclusio universalis et necessaria et negatio. V. c. A omni B, A nulli C, B nulli C²⁾ inest. Per terminos: homo omni literato, homo nulli equo, literatus ergo nulli equo inest.

Modus tertius. Utraque propositio universalis, major negatio, minor autem affirmatio est; et conclusio universalis et necessaria et negatio. V. c. A nulli B, A omni C, B ergo nulli C inest. P. t.: rationale nulli equo, rationale omni homini, equus nulli homini inest.

Modus quartus. Utraque propositio negatio universalis; conclusio autem non necessaria. V. c. A nulli B, A nulli C, B modo omni modo nulli C inest. P. t. ubi omni: inanimatum nulli homini, inanimatum nulli architecto, et homo omni architecto inest. Ubi nulli: vitis nulli palmae, vitis nulli oleae, palma nulli oleae inest.

Modus quintus. Utraque propositio affirmatio; major universalis, minor particularis; et conclusio non necessaria. V. c. A omni B, A alicui C, B modo omni modo nulli C inest. P. t. ubi omni: ^{64 r.} * animal omni homini, animal alicui³⁾ literato, homo omni literato inest.

1) Legendum *כל אדם אינו יודע*.

2) Omisit librarius conclusionem.

3) Legendum *כל אדם אינו יודע* et mox *כל אדם יודע*.

Ubi nulli: animal omni homini, animal alicui equo, homo nulli equo inest.

Modus sextus. Major affirmatio universalis, minor negatio particularis; et conclusio necessaria et particularis et negatio. V. c. A omni B, A non omni C inest¹⁾, B ergo non omni C. P. t. homo omni literato, homo non omni animali, literatus ergo non omni animali inest.

Modus septimus. Major negatio universalis, minor affirmatio particularis est; et conclusio necessaria et particularis negatio. V. c. A nulli B, A alicui C inest, B ergo alicui C non inest. P. t. equus nulli volucris, animali alicui equus inest; volucris ergo alicui²⁾ animali non inest.

Modus octavus. Utraque propositio negatio, major universalis, minor particularis; et conclusio non necessaria. V. c. A nulli B, A³⁾ alicui C non inest, B⁴⁾ modo omni modo nulli C. P. t. ubi omni: homo nulli jumento, homo alicui equo non inest, et jumentum omni equo. Ubi nulli: jumentum nulli homini, et jumentum alicui leoni non inest, et homo nulli leoni.

Modus nonus. Utraque propositio affirmatio, major particularis, minor universalis; et conclusio non necessaria. V. c. A alicui B, A omni C⁵⁾, et B modo omni modo nulli C inest. P. t. ubi omni: homo animali alicui, homo omni philosopho, et animal omni philosopho inest. Ubi nulli: animal homini alicui, animal omni equo, homo nulli equo inest.

Modus decimus. Major affirmatio particularis, minor negatio universalis, et conclusio non necessaria. V. c. A alicui B, A nulli C inest, et B modo omni modo nulli C. P. t. ubi omni: homo alicui animali, homo nulli jumento, et animal omni jumento inest. Ubi nulli: homo alicui animali, homo nulli lapidi, animal *nulli lapidi inest. 64 v.

Modus undecimus. Major negatio particularis, minor affirmatio

1) Legendum $\bar{A} \text{ } \bar{B} \text{ } \bar{C} \text{ } \bar{D} \text{ } \bar{E} \text{ } \bar{F} \text{ } \bar{G} \text{ } \bar{H} \text{ } \bar{I} \text{ } \bar{J} \text{ } \bar{K} \text{ } \bar{L} \text{ } \bar{M} \text{ } \bar{N} \text{ } \bar{O} \text{ } \bar{P} \text{ } \bar{Q} \text{ } \bar{R} \text{ } \bar{S} \text{ } \bar{T} \text{ } \bar{U} \text{ } \bar{V} \text{ } \bar{W} \text{ } \bar{X} \text{ } \bar{Y} \text{ } \bar{Z}$.

2) Legendum $\bar{A} \text{ } \bar{B} \text{ } \bar{C} \text{ } \bar{D} \text{ } \bar{E} \text{ } \bar{F} \text{ } \bar{G} \text{ } \bar{H} \text{ } \bar{I} \text{ } \bar{J} \text{ } \bar{K} \text{ } \bar{L} \text{ } \bar{M} \text{ } \bar{N} \text{ } \bar{O} \text{ } \bar{P} \text{ } \bar{Q} \text{ } \bar{R} \text{ } \bar{S} \text{ } \bar{T} \text{ } \bar{U} \text{ } \bar{V} \text{ } \bar{W} \text{ } \bar{X} \text{ } \bar{Y} \text{ } \bar{Z}$.

3) $\bar{A} \text{ } \bar{B} \text{ } \bar{C} \text{ } \bar{D} \text{ } \bar{E} \text{ } \bar{F} \text{ } \bar{G} \text{ } \bar{H} \text{ } \bar{I} \text{ } \bar{J} \text{ } \bar{K} \text{ } \bar{L} \text{ } \bar{M} \text{ } \bar{N} \text{ } \bar{O} \text{ } \bar{P} \text{ } \bar{Q} \text{ } \bar{R} \text{ } \bar{S} \text{ } \bar{T} \text{ } \bar{U} \text{ } \bar{V} \text{ } \bar{W} \text{ } \bar{X} \text{ } \bar{Y} \text{ } \bar{Z}$ pro $\bar{A} \text{ } \bar{B} \text{ } \bar{C} \text{ } \bar{D} \text{ } \bar{E} \text{ } \bar{F} \text{ } \bar{G} \text{ } \bar{H} \text{ } \bar{I} \text{ } \bar{J} \text{ } \bar{K} \text{ } \bar{L} \text{ } \bar{M} \text{ } \bar{N} \text{ } \bar{O} \text{ } \bar{P} \text{ } \bar{Q} \text{ } \bar{R} \text{ } \bar{S} \text{ } \bar{T} \text{ } \bar{U} \text{ } \bar{V} \text{ } \bar{W} \text{ } \bar{X} \text{ } \bar{Y} \text{ } \bar{Z}$ legendum.

4) $\bar{A} \text{ } \bar{B} \text{ } \bar{C} \text{ } \bar{D} \text{ } \bar{E} \text{ } \bar{F} \text{ } \bar{G} \text{ } \bar{H} \text{ } \bar{I} \text{ } \bar{J} \text{ } \bar{K} \text{ } \bar{L} \text{ } \bar{M} \text{ } \bar{N} \text{ } \bar{O} \text{ } \bar{P} \text{ } \bar{Q} \text{ } \bar{R} \text{ } \bar{S} \text{ } \bar{T} \text{ } \bar{U} \text{ } \bar{V} \text{ } \bar{W} \text{ } \bar{X} \text{ } \bar{Y} \text{ } \bar{Z}$ pro $\bar{A} \text{ } \bar{B} \text{ } \bar{C} \text{ } \bar{D} \text{ } \bar{E} \text{ } \bar{F} \text{ } \bar{G} \text{ } \bar{H} \text{ } \bar{I} \text{ } \bar{J} \text{ } \bar{K} \text{ } \bar{L} \text{ } \bar{M} \text{ } \bar{N} \text{ } \bar{O} \text{ } \bar{P} \text{ } \bar{Q} \text{ } \bar{R} \text{ } \bar{S} \text{ } \bar{T} \text{ } \bar{U} \text{ } \bar{V} \text{ } \bar{W} \text{ } \bar{X} \text{ } \bar{Y} \text{ } \bar{Z}$ legendum.

5) Legendum $\bar{A} \text{ } \bar{B} \text{ } \bar{C} \text{ } \bar{D} \text{ } \bar{E} \text{ } \bar{F} \text{ } \bar{G} \text{ } \bar{H} \text{ } \bar{I} \text{ } \bar{J} \text{ } \bar{K} \text{ } \bar{L} \text{ } \bar{M} \text{ } \bar{N} \text{ } \bar{O} \text{ } \bar{P} \text{ } \bar{Q} \text{ } \bar{R} \text{ } \bar{S} \text{ } \bar{T} \text{ } \bar{U} \text{ } \bar{V} \text{ } \bar{W} \text{ } \bar{X} \text{ } \bar{Y} \text{ } \bar{Z}$.

universalis, et conclusio non necessaria. V. c. A alicui B non inest, A omni C inest, et B modo omni modo nulli C. P. t. ubi omni: homo alicui animali non inest, homo omni cursori, et animal omni cursori. Ubi nulli: nigrum alicui animali non inest, nigrum omni atramento ¹⁾, et animal nulli atramento.

Modus duodecimus. Utraque propositio negatio, major particularis, minor universalis. V. c. A alicui B non inest, A nulli C, et B modo omni modo nulli C. P. t. ubi omni: homo alicui animali non inest, homo nulli equo, et animal omni equo. Ubi nulli: homo alicui animali non inest, homo nulli lapidi, animal nulli lapidi.

Modus tertius decimus. Utraque propositio particularis et affirmatio, et conclusio non necessaria. V. c. A alicui B, A alicui C, et B modo omni modo nulli C inest. P. t. ubi omni: homo alicui animato, homo alicui literato, animatum omni literato inest. Ubi nulli: animal alicui homini, animal alicui equo, et homo nulli equo inest.

Modus quartus decimus. Utraque propositio particularis, major affirmatio, minor negatio, et conclusio non necessaria. V. c. A alicui B inest, A alicui C non inest, et B modo omni modo nulli C. P. t. ubi omni: homo alicui animato inest, homo alicui bipedi non inest, et animatum omni bipedi. Ubi nulli: homo alicui animato inest, homo alicui insensibili non inest, et animatum nulli insensibili.

Modus quintus decimus. Major negatio particularis, minor affirmatio particularis, et conclusio non necessaria. V. c. A alicui B non inest, A alicui C inest, et B modo omni modo nulli C. P. t. ubi omni: homo alicui animato non inest, homo alicui bipedi inest, et animatum omni bipedi. Ubi nulli: homo alicui lapidi non inest, homo alicui animato inest, et lapis nulli animato.

45 r. Modus sextus decimus. * Utraque propositio negatio particularis, et conclusio non necessaria. V. c. A alicui B, A alicui C non inest, et B modo omni modo nulli C. P. t. ubi omni: homo alicui animali, homo alicui equo non inest, et animal omni equo. Ubi nulli: homo alicui animato, homo alicui lapidi non inest, et animatum nulli lapidi.

1) Legendum *κθια.τ.*

Figurae tertiae modus primus. In modo primo utraque propositio universalis et affirmatio. . . . V. c. A omni C, B omni C, ergo A alicui B inest. P. t. rationale omni homini, animal omni homini, rationale ergo alicui animali inest.

Modus secundus. Utraque universalis, major negatio, minor autem affirmatio, et conclusio necessaria et particularis et negatio. V. c. A nulli C, B omni C inest, A ergo alicui B non inest. P. t. quadrupes nulli homini, mortale omni homini inest, quadrupes ergo alicui mortali non inest.

Modus tertius. Utraque universalis, major affirmatio, minor autem negatio est, et conclusio non necessaria. V. c. A omni C, B nulli C¹⁾, et A modo omni modo nulli B inest. P. t. ubi omni: mortale omni homini, equus nulli homini, mortale autem omni equo inest. Ubi nulli: mortale omni homini, lapis nulli homini, mortale nulli lapidi inest.

Modus quartus. Utraque negatio universalis, conclusio autem non necessaria. V. c. A nulli C, B quoque nulli C, et A modo omni modo nulli B inest. P. t. ubi omni: aptum ad ridendum nulli jumento, homo nulli jumento, aptum ad ridendum omni homini inest. Ubi nulli: homo nulli jumento, columba nulli jumento²⁾, homo nulli columbae inest.

Modus quintus. Utraque affirmatio, major universalis, minor autem particularis, et conclusio necessaria et particularis et affirmatio. V. c. A omni C, B alicui C, A ergo alicui B³⁾ inest. P. t. animal omni homini, nigrum alicui homini, animal ergo alicui nigro inest.

Modus sextus. Major negatio universalis, minor autem affirmatio particularis, et conclusio necessaria et particularis et negatio. * V. c. A nulli C, B alicui C inest, A ergo non omni B³⁾. P. t. ⁶⁵ . . . jumentum nulli volucris, nigrum alicui volucris⁴⁾, jumentum ergo non omni nigro inest.

Modus septimus. Major affirmatio universalis, minor autem ne-

1) Legendum כל אדם .

2) Librarius subjecta praedicatis permutavit.

3) אדם pro כל אדם legendum.

4) Legendum אדם .

gatio particularis est, et conclusio non necessaria. V. c. A omni C¹⁾, B non omni C inest, et A modo omni modo nulli B. P. t. ubi omni: bipes omni homini, literatus non omni homini, bipes omni literato inest. Ubi nulli: rationale omni homini inest, jumentum alicui homini²⁾ non inest, et rationale nulli jumento.

Modus octavus. Utraque negatio, major universalis, minor autem particularis, et conclusio non necessaria. V. c. A nulli C, B non omni C, et A modo omni modo nulli B inest. (P. t.) ubi omni: homo nulli jumento inest, faber alicui jumento non inest, et homo omni fabro. Ubi nulli: homo nulli jumento inest...³⁾.

Modus nonus. Utraque affirmatio, major particularis, minor autem universalis, et conclusio necessaria et particularis et affirmatio. V. c. A alicui C, B omni C, A ergo alicui B inest. P. t. homo alicui bipedi, animal omni bipedi, homo ergo alicui animali inest.

Modus decimus. Major negatio particularis, minor autem affirmatio universalis, conclusio necessaria et particularis et negatio. V. c. A non omni C, B omni C, A ergo non omni⁴⁾ B inest. P. t. homo non omni bipedi, animal omni bipedi, et homo ergo non omni animali inest.

Modus undecimus. Major affirmatio particularis, minor autem negatio universalis, et conclusio non necessaria. V. c. A alicui C, B nulli C, et A modo omni modo nulli B inest. (P. t.) ubi omni: homo alicui indocto, philosophus nulli indocto, et homo omni philosopho inest. Ubi nulli: literatus alicui homini, jumentum nulli homini, literatus nulli jumento inest.

Modus duodecimus. Utraque negatio, major particularis, minor autem universalis, et conclusio non necessaria. V. c. A non omni⁵⁾ C, B nulli C, * et A modo omni modo nulli B inest. P. t. ubi omni: album non omni⁵⁾ homini, anser nulli homini, et album omni anseri inest. Ubi nulli: olea non omni arbori, homo nulli arbori, et olea nulli homini inest.

1) Legendum $\bar{\text{א}} \text{ כלל } \bar{\text{ב}}$.

2) Legendum $\bar{\text{א}} \text{ כלל } \bar{\text{ב}} \text{ כלל } \bar{\text{ג}}$.

3) Caetera a librario ommissa.

4) Legendum $\bar{\text{א}} \text{ כלל } \bar{\text{ב}} \text{ כלל } \bar{\text{ג}}$.

5) Legendum $\bar{\text{א}} \text{ כלל } \bar{\text{ב}}$.

Modus tertius decimus. Utraque particularis et affirmatio, et conclusio non necessaria. V. c. A alicui C, B alicui C, et A modo omni modo nulli B inest. (P. t.) ubi omni: homo alicui animali, literatus alicui animali, et homo omni literato inest. Ubi nulli: nigrum alicui homini, et album alicui homini, et nigrum nulli albo inest.

Modus quartus decimus. Utraque particularis, major negatio, minor autem affirmatio, et conclusio non necessaria. V. c. A non omni C, B alicui C, et A modo omni modo nulli B inest. (P. t.) ubi omni: homo non omni animali, literatus alicui animali, et homo omni literato inest. Ubi nulli: homo non omni animali, equus alicui animali, et homo nulli equo inest.

Modus quintus decimus. Utraque particularis, major affirmatio, minor autem negatio, et conclusio non necessaria. V. c. A alicui C, B non omni C, et A modo omni modo nulli B inest. (P. t.) ubi omni: homo alicui animali, literatus non omni animali¹⁾, et homo omni literato inest. Ubi nulli: homo alicui animali, equus non omni animali, et homo nulli equo inest.

Modus sextus decimus. Utraque negatio particularis, conclusio autem non necessaria. V. c. A non omni C²⁾, B non omni C, et A modo omni modo nulli B inest. (P. t.) ubi omni: homo non omni animali, literatus non omni animali, et homo omni literato inest. Ubi nulli: equus non omni animali, literatus non omni animali, et equus nulli literato inest³⁾. —

Ex dictis igitur efficitur oportere, propositiones (quae *πρωτάσεις* vocantur) semper utpote concessae ponantur, et ex iis quae juste⁴⁾ concessa sint ratiocinium instituamus; et hac lege cognitionem fieri cujuscunque rei voluerimus.

Jamvero in tribus illis figuris omnimodo e duabus propositionibus negativis, et e duabus particularibus conclusio necessaria^{66 v.} non obtinetur.

1) Omissa est minor: *כל האדם הוא בעל חיים*.

2) Legendum *כל האדם*.

3) Abundant quae in pag. syr. 28 vs. 22 integro et in vs. 23 excepto vocabulo ultimo leguntur.

4) Legendum *הוא נכונה*.

In figura prima copulationis in qua major ¹⁾ affirmatio universalis, minor autem negatio universalis est ²⁾; in figura secunda copulationis in qua major ¹⁾ negatio particularis est. . . ²⁾ nulla conclusio necessaria est.

In omnibus figuris e copulatione quae duas propositiones negativas continet, conclusio ³⁾ nequaquam efficitur, et e copulatione in qua una est negatio conclusio affirmativa nullo modo invenitur.

In figura secunda conclusio affirmativa, in tertia universalis necessaria nullo modo efficiuntur. Ubi enim universales, etiam particulares verae sunt, non autem ubi particulares etiam universales.

Itaque syllogismi quibus verum et falsum cognoscitur numero sunt quatuordecim: in prima figura quatuor, in secunda quatuor et in tertia sex; praeter quos nulli exstant.

(26. De perficiendis figuris imperfectis.)

Figura *perfecta* est qua conclusiones inveniuntur affirmatio universalis et negatio universalis, item affirmatio particularis et simul negatio particularis. Recte igitur figura prima etiam perfecta appellatur ⁴⁾. Figura vero secunda, in qua ⁵⁾ non est conclusio affirmativa sive universalis sive particularis, et figura ⁶⁾ tertia, in qua ⁵⁾ non est conclusio universalis sive affirmativa sive negativa, imperfectae nuncupantur. Atqui ea quae imperfecta sunt necessario e perfecto et ipsa perficienda sunt; itaque figurae secunda et tertia ut perficiantur primae indigent. Duobus autem modis ex hac perficiuntur, cum conversione propositionum tum per impossibile.

V. c. supra dictum est negationem universalem universaliter converti; ubi enim nulli homini equus, etiam nulli equo homo inest ⁷⁾.

1) Legendum אבאבאבא.

2) Desunt nonnulla. Nam in prima figura et major particularis et minor negativa; in secunda et utraque praemissa affirmativa et major particularis; in tertia minor negativa ratiocinium impediunt; id quod nostrum neque ignorasse et docuisse probabile est.

3) Aut abundat אבאבאבאבאבא aut dicendum erat, neque affirmationem neque negationem sic obtineri.

4) Confunduntur heic duo figurae primae propria, de quibus deinceps dicitur in Arist. Anal. Pri. I. 4. 18 Bip. (p. 26b vs. 29—33 Berol.).

5) Legendum אבא אבאבא, אבא.

6) Legendum אבאבא אבאבאבא.

7) Legendum אבאבא אבאבאבא אבאבאבאבא.

Atqui in figurae secundae modo primo, cujus (quidem) conclusio necessaria est, ita scriptum est: A omni B, A nulli C, B ergo nulli C inest. Solvitur autem sic: si A nulli C, etiam C nulli A inest; et A omni B; ergo C nulli B, et B nulli C inest; et solutus est modus qui primus est in figura secunda in modum secundum figurae primae duabus conversionibus.

Porro in figura secunda scriptum est: A nulli B, A omni C inest, et colligitur, B ergo nulli C inesse. Nam si A * nulli B, ⁶⁷ etiam B nulli A inest; et A omni C; B ergo nulli C; et solutus est modus qui secundus est in figura secunda in eundem secundum figurae primae.

Item in figura secunda: A nulli B, A alicui C, B ergo non omni C inest. Nam si A nulli B, etiam B nulli A inest; et A alicui ¹⁾ C inest; B ergo non omni C; et solutus est modus qui tertius est in figura secunda in modum quartum figurae primae.

Denique in figura secunda: A omni B, A non omni C, B ergo non omni C inest. Et hic modus per impossibile perficitur; v. c. quodsi enim B non omni C inesse verum non esset, ergo B omni C inesse verum esset; atqui positum est A omni B inesse; A igitur omni C inesset. Hoc autem verum non est, quum positum sit A non ²⁾ omni C inesse. Itaque non est non verum, B non ²⁾ omni C inesse, sed omnino verum; et solutus est etiam hic modus, qui est quartus in figura secunda, in modum primum figurae primae, per impossibile.

Et hoc supra diximus, propositiones affirmativas universales et particulares, et privativam quoque particularem, omnes particulariter converti. Nam si homo omni literato, etiam literatus alicui homini inest; et si literatus alicui homini, etiam homo alicui literato inest; et si homo non omni nigro, etiam nigrum non omni homini inest ³⁾.

Atqui in figurae tertiae modo primo: A omni C, B omni C inest, et colligitur, A ergo alicui B inesse. Nam si B omni C, etiam C alicui B inest; et A omni C, C alicui B, A ergo alicui

1) Deleatur alterutrum באחד .

2) Legendum אם כלל .

3) Cf. supra pag. 17 ann. 1. Legendum est אם כלל באחד .

B inest; et solutus est modus qui primus est figurae tertiae in modum tertium figurae primae.

Deinde scriptum est in figura tertia¹⁾: A nulli C, B omni C, A ergo non omni B inest. Nam si B omni C, etiam C alicui B inest. Quum igitur A nulli C et C alicui B insit, A ergo non²⁾ omni B inest; et solutus est modus qui secundus est figurae tertiae in modum quartum figurae primae.

Porro in eadem: A omni C, B alicui C, A ergo alicui B inest. Nam si B alicui C, etiam C alicui B inest. A omni C et C alicui B, A ergo alicui B inest; et solutus est modus qui tertius est figurae tertiae in modum tertium³⁾ figurae primae.

Item in eadem: A nulli C, B alicui C, A ergo non omni B⁴⁾ inest. Nam si B alicui C, etiam C alicui B inest. A igitur non omni B inest; et solutus est modus qui quartus est figurae tertiae in modum quartum figurae primae.

Jamvero in eadem: A alicui C, B omni C, A ergo alicui B inest. Quodsi enim A nulli B, etiam B nulli A inesset; et A alicui C inest, ergo B non omni C inesset. Atqui positum est B omni C inesse; et solutus est modus qui quintus est figurae tertiae in modum quartum figurae primae per impossibile.

Denique in eadem: A non omni C, B omni C, A ergo non omni B inest. Nam si A omni B et B omni C, tunc A omni C inesset. Atqui positum est A non omni C inesse; et solutus est modus qui sextus est figurae tertiae in modum primum figurae primae per impossibile.

Itaque hac ratione omnes modi syllogismi qui in figura seu secunda seu tertia sunt solvuntur in figuram primam, uti et ab initio ex hac eos omnes perfici (diximus).

Finem habet tractatus de universa arte logica Aristotelis, compositus a Paulo Persa ex urbe Dirisar, ad regem Chosroem.

1) Legendum כאן כלל כלל כלל .

2) Legendum כאן כלל כלל .

3) Legendum כאן כלל כלל .

4) Legendum $\text{כאן כלל כלל כלל כלל}$.

PHYSIOLOGUS LEIDENSIS.

VERSIO LATINA.

Item favente Deo describimus partem e libro naturarum et ex-
positione earum quae sunt uniuscujusque animalium. Dicitur autem
liber Physiologi sive verba facientis de naturis, et compositus est
a S. Basilio, cum theoria sive expositione ex illis deprompta.

Cod. Lugd. Bat.
66 f. 83 r.

Caput primum. De leone qui est rex animalium.

Cff. Pitra cp. 1. exord. et I—III. Epiphan. (Ponce de Leon) cp. 1. 2.

* Initium faciamus dicendi in leone, qui appellatur rex animalium et
pecudum. Nam ejus imago habetur in Domino et Deo nostro, uti sermo
est Beati Jacobi, qui ubi Judae benedixit vaticinatus est et locutus
hunc in modum: „Catulus leonis est Juda. A caede mi fili sur-
rexisti, et.”¹⁾ Loquitur de eodem Physiologus in narratione de
natura, ubi refert de ipso leone, dicendo de eo hunc in modum:
Tres qualitates in natura ejus inhaerent, et tribus legibus guber-
natur ejus natura. *Qualitas prima* haec est: Ubi deambulat et
montem peragrat, devehitur ad eum odor venatorum, siquidem illic
venatores versantur; et, ne forte vestigiorum ope adveniant et contra
eum assurgant, cauda ea complanat et contegit, eo consilio ne tramites
ejus prementes adveniant et contra latibulum ejus assurgant eumque
capiant insidiis suis. *Theoria prima de eo.* Sic etiam Dominus
et Deus et Servator noster, leo ille nobilissimus et purissimus e
tribu Judae et stirpe Isai et ramo Davidis, quum mitteretur a
Patre Aeterno, ortus est corporaliter, et obtexit vestigia sua no-

1) Gen. 49:9.

83 r. b. bilissima, i. e. deitatem suam, corpore sacrosancto a nobis *deprompto propter salutem nostram, et fuit cum omnibus omnia, ut omnibus salutem absolutam afferret. Et dum erat cum angelis angelus et thronus cum thronis et potestas cum potestatibus, et dum ipse Verbum erat, caro factus est et inter nos habitavit. Et propterea non intelligebant illi qui supra ei ministrabant, eum infra descendisse, atque ideo etiam quaerebant et dicebant: „Quis est ille rex honorum?“ Spiritus autem Sanctus illius essentiae particeps iis respondit docendo eos et dicendo: „Dominus est potentissimus, qui est rex honorandus in aeternum.“¹⁾ Advenit enim illud Verbum in sinum Beatae et Semper Virginis Mariae, et factum est caro animata et rationalis, ut vitam nostram in eo et per eum Deus gratia et misericordia sua nobis pararet. Et celavit etiam viam dispensationis suae scrutatoribus et investigatoribus corporis ope quod induit, et Satanae venatori doloso, et nobis salutem attulit.

Qualitas secunda ejusdem leonis regis animalium. Natura autem secunda, sive lex et mos, hujusmodi est. Idem leo quando dormit, acsi vigilent sunt oculi ejus, quum pateant neque operti sint. Eodem mysterio etiam sancta Ecclesia in Cantico Canticorum²⁾ exclamat ad sponsum suum, ubi gaudens dicit: „Ego *dormio et cor meum vigilat;“ i. e. corpus Christi, qui etiam caput est Ecclesiae, qui sua voluntate divina dormivit otiosus somno mortis corporaliter; deitas (autem) ipsius Verbi, quod est mens et cor Ecclesiae sanctae, vigilabat nec dormiebat somno mortis, ipse Deus et immortalis. Ecclesia enim Christi corpus ejus est, ut et verbum apostolicum praedicat, et mens hujus et intellectus et fides Deus est, Verbum cum Patre et Spiritu Sancto.

Qualitas tertia ejusdem leonis vel potius generatio. Natura autem tertia ejusdem leonis hujusmodi est. Quando leaena catulos suos parit, mortuos eos parit; verum leaena custodit eos ad tertium usque diem, quo ad eos pater venire solet. Qui ubi advenit et accedit ad eos et mortuos eos invenit, spirat inter oculos eorum et eos surgere facit. *Theoria.* Eodem modo etiam Deus Pater Omni-

1) Ps. 24 (Gr. 23): 10.

2) Cp. 5: 2.

potens surgere fecit die tertio primogenitum omnium creaturarum, nempe Dominum nostrum Jesum, filium suum dilectum et Deum verum. Atque etiam Dominus noster postquam e morte surrexerat spiravit in discipulos suos sanctos; et paravit et surgere fecit Adamum in communionem Spiritus Sancti, quam perdidit quum mandatum transgrediretur. Praeclare enim dixit et Jacobus: „Dormit instar catuli leonis, et quis eum surgere faciet?“ ¹⁾ *Theoria alterius modi*. Caeterum ubi exponit et comparat qui de naturis verba facit, dicit de leone et catulo leonis, hunc similem esse eorum qui superentur nec perferant ad finem labores; eorum qui *sponte sua separent seipsos et moriantur mundo et foedis ejus libidinibus. ^{83 v. b.} Advenit autem iste pater peccati et inventor perditionis et defectionis a Deo, qui leo est et gigas in malo, et accedit et invenit eos mundo mortuos, et remotos a communiione ejus peccati plena, et curam eorum habet donec inveniat sibi locum et spiret in eos amaritudinem suam, et vivere eos faciat peccato et mundo cui mortui et a quo remoti erant operibus bonis et propinquitate Dei.

Caput alterum. De eodem leone.

Cf. Basil. Hex. Hom. IX. p. 82 B.

Prorupit ergo ferocia leonis cum generatione ejus, et singularitas vitae quae ex eo et ei propria est. Nulla enim familiaritas ei est cum tribulibus suis, sed pariter aliquid feri et torvi animalibus inest, etiam quod ad terribilem naturae adspectum attinet. Nec enim dignatur socios sibi parare, quum omnia animalia robore brachii sui superet. Imo ne reliquias quidem quae ex hesterna venatione ei restant attingit, nec fragmenta quae ei supersunt praedae asservatae. Et qualis ei vox facta sit membrum natura compositis, rugitus ejus demonstrat, adeo ut multa animalia eo fortiora corpore et carnis mole a rugitu ejus recedant.

[*Meditatio* ²⁾]. Spectacula varia insanis negotiis fiunt in multis urbibus, et a summo mane ad ipsam verperam istis aspectum alunt earum incolae. Nimirum vocibus corruptis et dissolutis *copiam ^{84 r. a.}

1) Gen. 49 : 9.

2) Basil. Hom. IV exordium male redditum. Videtur hoc per imprudentiam heic in theoriae loco positum esse.

abundantem notionum Iniquitatis, quibus continuo aurem praebent, animis infigunt. Itaque has non ignorant quoniam frequenter iis auscultant. Et istiusmodi societates multi beatas praedicant, illorum causa mercaturam fori quotidiani deserentes, atque artes relinquentes quorum quaestu vitam sustentant, denique propter universam hanc suam libidinem temporis vitae suae (rectum) ordinem negligenter observantes. Neque intelligunt, saltationem (ut sit abundans) signum esse corruptionis spectantium, et negotium impudicum quod coram omnibus peragatur qui spectandi causa conveniant, multi in unam sedem unius concionis, et auditores etiam sint fidium cantûs voci canticorum adaptati. At voces meretriciae utpote signa lasciviae auditorum animis potiuntur, nec quidquam aliud est quod horum omnium impudentiam superet. Nam ut per multis argumentis ad verecundiam permoveantur fieri non potest, sed auditorum studio (permoventur) illi qui citharam pulsant et psalterio ludunt¹⁾, ut speciem suam ad omne genus figurarum accommodent. Alios insania in cursus jumentorum (intenta) possidet, et denique propter jumenta certamina sua ostendunt. Et acsi somnio fiat iis evenit, quum sermonibus suis currus equis jungant et aurigas cum armis
84 r b. alternent; et lux in qua versantur * somnii instar delirium sensus eorum variat. Nobis autem spectaculum est magnarum rerum in Dei miraculis, et Illius operibus, et nos omnes paramus nos ut perveniamus ad illud spectaculum operum creationis ejus; num igitur fatigatio nobis constituta erit pulchritudo horum mirandorum, et neglecturis auditus nobis datus erit rerum praestantissimarum Spiritus Dei in ejus sermonibus?]

Caput 3. De Panthera [et Ephraimo].

Cff. Pitra 18. Eust. p. 37. Maj. 13.

Propheta sanctus dum vaticinatur dicit: „Sum erga eos qui ad domum Judae pertinent instar pantherae et Ephraimi”²⁾. Physiologus autem docens de panthera dicit, eandem pantheram pecudis

1) Sic intellecta esse videntur quae noster e Graeco haud commode verterit.

2) Verba Hos. 5: 14 LXX mendose reddita.

amantissimam, draconi infestam ejusque inimicam esse. Pellis ejus versicolor et virgis distincta est. Requievit autem et cessavit a ferocia animali. Quando vero comedit et satiatur, recumbit in latibulo per dies tres; et die tertio surgit e somno, et surgens claram vocem edit, et vociferando dulcem odorem ex ore emittit. Et animalia quae vocem audiunt accurrunt et perveniunt ad odorem suavissimum.

Theoria. Accipiamus nunc illa et elevemur mente nostra ad theoriam eorum quae ante scripta sunt, dum pantherae loco pecudis amantissimae intelligimus Christum * verum amicum atque ^{84 v. a.} amantem hominum, operibus suis animalibus similibus, quique odit draconem i. e. Satanam. Pellis ejus profecto versicolor et virgis distincta est; ecclesiam Christi dico quae virgarum ad instar distincta est ordinibus divinis ad instituta praestantiae spiritualis. Requievit et cessavit a ferocia animali; i. e. requievit et cessavit et remotus est Christus ab omni peccato et ferocia hominum. Atque etiam ubi comedit et satiatus est, dormit in latibulo, ut et Christus, quum absolvisset dispensationem suam nostri ergo, et comedisset cibum quem comedendum habuerat ¹⁾, videlicet salutem hominum (salus enim hominum cibus Dei est), dormivit in latibulo, i. e. morte carnis, somno voluntario per dies tres. Tertio autem die evigilavit propria sua voluntate, et expergefecit secum multos eorum qui dormiebant, vocem edens in inferis, et portas aeneas perrumpens et repagula ferrea confringens. Quos quum attingeret suavissimus odor, sponte sua advenerunt ad vitae restitutionem sancti qui cum eo surrexerunt, et multis apparuerunt. Et descenderunt superi cum laude, et ascenderunt inferi cum praeconiis, et venerunt qui in medio erant cum gaudio ad odorem suavissimum qui spirabat e resurrectione Christi Dei, et facta est pax remotis * et propinquis ²⁾. Et quemadmodum maculata est pellis pantherae ^{84 v. b.} et virgis distincta, ad eundem et Christus maculas ecclesiae suae concessit, nempe tranquillitatem et pacem, concordiam, spem, amorem, fidem, securitatem, immortalitatem, incorruptionem in aeternum.

1) Cf. Ev. Jo. 4 : 34.

2) Paul. Ep. ad Eph. 2 : 17.

Caput 4. De urso.

Cf. Basil. Hom. IX. p. 82 C. D.

Jamvero narrat Physiologus etiam de urso: esse hoc animal suapte natura ponderosum, nec facile currere ut reliqua animalia, sed plerumque moderate moveri. Et maxime amat infodere se et latitare in fovea. Neque membra ejus et artus natura ad dexteritatem adaptati sunt ratione corporis quod ei est ingentis. Tempore autem frigoris perpetuo in fovea sua degit.

Theoria. Quamnam ergo theoriam ex hac re depromimus, dum ipsi lucrum quaerimus quod colligitur ¹⁾ e singulis eorum de quibus loquimur? Ursus enim nostri similis est, quia speciem et imaginem peccati gerit, quod et ipsum ponderosum est et deorsum trahens, et homini adhaerens ut deprimatur. Nec facile currit; i. e. non quasi ad peccandum incitare velit peccare eum facit, sed moderate movetur, dico autem, fallacia et fraude et retibus venatur aliquem ut peccatum committat. Et valde amat latere et suffodere se in latibulis suis; dico in illis qui ei morem gerunt. Membra quoque et artus ejus non sunt adaptati et parati ad agilitatem promptiorem ratione corporis quod ei est *ingens; i. e. etiam retia et libidines odiosae peccati non sunt ratione molis ingentis quae ei inter nos est adaptata et agilia ad dexteritatem, sed si quis iis minime cedit dum dextre dimicat, cessant illa et evanescent. Et tempore frigoris perpetuo in fovea degit; i. e. quando libidinibus et retibus illius homo obruitur, in hoc qui latibulum illi parat perpetuo ea degit.

Est autem in urso prudentia quaedam. Quodsi enim aliquo modo valetudine laborat et vulnera sunt in ejus corpore, ab it et sumit radicem cui nomen *pholmis* ²⁾, propter curam quam habet sui ipsius, et imponit eam tumoribus suis et sanantur. Natura autem hujus radicis exsiccans est ubicunque applicatur, et humore qui ejus naturae inest facile exsiccatur humorem ulceris illius, et ad sana-

1) ~~κατα~~, nisi forte mendosum sit, sensu reflexivo est intelligendum.

2) Basil. τῷ φλόμω. Est φλόμος s. φλομῖς Romanorum *verbascum*, de quo Dioscorides Mat. Med. IV. 102, radice astringenti.

tionem convertitur. Simili modo et vulpes quando maculae ulcerum in ea sunt aut futurae sunt ex aliqua causa, ab it et ipsa et sumit de resina quae est in arbore quae vocatur *biturea* ¹⁾, quod iis imponit et cessant et sanantur. Similiter et testudo marina, ubi carne viperæ vescitur et exinde vexatur, ab it et comedit radicem cui nomen origanum ²⁾ et malo levatur. Atque etiam serpens, ubi dolent ejus oculi, eo quod ab it et foeniculum ³⁾ comedit, sanantur illi et reficiuntur.

* Eodem modo et nos homines, quando feritur corpus nostrum ini- ^{85 r. b.} quitate et anima nostra vulneribus peccati inquinatur, accipiamus malum in nosmetipsos resipiscentia sollicita, et curam nostri habeamus stillantes in genas nostras lacrimas et sanctificantes cogitationes nostras et purificantes mentem et intellectum. Accedamus et assumamus radicem sanationis et vitae ex altari sacrosancto, et eandem cum tremore et cautione et apponamus ad vulnera nostra, et comedamus. Et simul sancto hujus esu sanabuntur maculae nostrae et sanabitur etiam morbus noster, et aperientur oculi nostri aperti et inspiciemus animas nostras, et cognoverimus nos et intelligemus personam nostram.

Caput 5. De formica leone quae speciei duplicis est.

Cf. Pitra 22. Eust. p. 41. Tychsen 12.

Eliphaz Themanaeus dicebat: „Catulus leonis perit inopia quia non erat ei cibus” ⁴⁾. Narravit autem Physiologus de formica leone: Pater ejus speciem habet leonis, mater formicae. Pater autem carne vescitur et mater oleribus. Et hi formicam leonem progignunt ex utroque compositam, et utriusque pro parte similis est; nempe facies ejus ut leonis et pars posterior ut formicae. Propter hanc compositionem non potest carne vesci ut pater, neque oleribus ut mater; itaque perit cibi inopia.

1) Basil. τῶ δακρυῶ τῆς πίττος. Cf. Dioscor. l. l. I. 94.

2) Basil. ὀριγάνον Cast. Mich. p. 832. Pseudo-Dioscorides περὶ ἰοβόλων cp. 27 vipera morsis inter alia origanum viride commendat.

3) Cf. ib. p. 921 ~~ρίσι~~ cum a e Thoma a Novaria. Basil. μάραθρον. Diosc. III. 74.

4) Job 4: 11 LXX, e cujus versiculi posteriori parte catulus *μυρμηκόλεοντος* locum occupans depromptus est.

Theoria ejusdem. Ita et omnis homo super quem nomen Dei invocatum est, et qui Satanae opus perficit, deficitur Deo qui super eum est invocatus, et simul cessat ab opere Satanae, et vita et salute quae in Deo sunt deficitur.

85 v. a.

* *Caput 6. De hyaena, quae ambiguo sexu est.*

Cff. Pitra 37. Eust. p. 39. Maj. 12. Tychs. 1.

Lex divina praecipit: „ne comedatis hyaenam neve omne quod ejus simile sit ¹⁾”. Physiologus vero docet nos de hyaena, eam ambiguo esse sexu, ita ut modo mas modo femina sit. Animal enim impurum est eo magis quod mutat naturam suam. Et propterea etiam Jeremias propheta dixit: „ne specus hyaenae sit mihi hereditas mea ²⁾”.

Theoria. In his species et imago proponitur eorum, qui initium faciunt in moribus et agendi ratione spiritualibus et diligentia plenis, et retro sese vertunt et languescunt et laxam mulierum et femineam naturam imitantur, [mox revertuntur et animum colligunt et fortes et viriles fiunt, dico fortitudine et diligentia masculorum,] operibus suis laxis et debilibus et omnis impuritatis satanae plenis; et veritatem suam mendacio variant ut etiam hyaena variat naturam.

Caput 7. De vulpe.

Cff. Pitra 17. Eust. p. 41. Ep. 19. Maj. 18. Tychs. 4.

85 v. b.

Deinde post illa narrat Physiologus etiam de vulpe. Quando esurit neque invenit quo jam vescatur, abit et speculatur et quaerit locum ubi scarabaei in pulvere repant; et ubi locum invenit, volutatur in coeno et luto ³⁾, et projicit seipsam in locum scarabaeorum, dum etiam fodit eosque patefacit, et pedes sursum erigit, et anhelitum cohibet et ventrem tumefacit * quantum valet. Itaque conspicit eam volucris et pro mortuo eum habet. Videt autem volucris scarabaeos qui circa eam repunt, et ipsam in dorso jacentem

1) In Pentateucho hyaena non commemoratur.

2) Jer. 12:9 LXX, ubi in Vulgata Syriaca non animalis nomen, sed absona vocis Hebraeae interpretatio legitur.

3) רבדא an רבדא legendum sit per codicem non liquet.

et tumidam, et ruborem membri virilis ¹⁾ denudati et proditi; et simul facile in eam devolat acsi mortua sit, pastum ex ea quaesitura. Et mox necopinato illa in hanc se convertit eaque potitur et fit haec illius pabulum.

Theoria. Similiter et vulpes callida i. e. Satanas, quando esurit nec sibi praedam in loco invenit, proficiscitur et abit in locum ubi multi sunt scarabaei, dico libidines, atque eas oculis spectantium magnificentia adornat, dum eos opinari facit abundans sibi fore pabulum illarum ope, siquidem solliciti sint de possessionibus suis. Ipsi autem eas persequuntur et alios iis spoliant et expilant per vim et injuriam. Et simul convertit se Satanas et ipsorum ope eos perimit, et sunt illi pabulo pabuli ope quod comesuros se esse opinabantur. Et moriuntur anima suis operibus, vulpis instar quae volucris opere suo ostendit se mortuam; vivi autem sunt corpore tantum ut vulpes.

Caput 8. De castore.

Cf. Pitra 26. Eust. p. 40. Maj. 8. Tychs. 2.

Physiologus porro dicit, esse animal quoddam quod castor appelletur, * mite et mansuetum admodum. Testibus autem maris ^{86 r. a.} medicina inest et valde expetuntur; et in regum domibus hoc reperitur. Quando vero venator in monte ipsum invenit eumque cursu consequitur, ipse castor simul testes illos resecat et abjicit. Sin autem alter post illum venator eum prosequitur, ostendit sese huic (ut appareat) resecta esse viscera sua, et cessat ab eo prosequendo.

Theoria. Similiter et nos, si avaritiam et impudicitiam et passionem animi quamlibet a Satana nobis insitam a nobis resecamus et abjicimus sanctis moribus et vivendi ratione spirituali in Christo, prosequi cessat Satanas, ideo quod ansam illi non praebemus operibus et factis nostris. Sin autem dum currit videt, nihil quod ipsum juvet nobis inesse propter constantem Dei recordationem, inanis est cursus ejus et labor ejus irritus. "Quodsi enim oculus tuus dexter te offendit, effode eum et procul abjice ²⁾"

1) Cf. cap. 9, porro Barhebr. Chron. ed. B. & K. p. 382 et arab. ذَكَرَ

2) Ev. Matth. 5 : 29.

Caput 9. De mustela terrestri.

Cff. Pitra 23. Tychs. 11.

Lex divina praecipit: „Ne comedatis mustelam neve ejus simile 1)”. Physiologus autem docet nos de ea hunc in modum: membrum virile eam habere, et per os foetum concipere, quem per aures edat.

Theoria. Et hinc imaginem petimus hominum qui vescuntur ^{86 r. b.} pane coelesti et vitam addente et recipiunt verba sacra * librorum sanctorum, et abeunt et malum edunt, quoniam auscultant iis qui prava perpetrant et hominibus magis quam Deo morigerantur, et verbum divinum ex auditu rejiciunt.

Caput 10. De mustela aquatica.

Cff. Pitra 24. Eust. p. 20. Tychs. 31.

Deinde narrat Physiologus, mustelam aquaticam in fluvio esse, canis similem, crocodilo 2) infensam. Dormiente autem crocodilo os ejus patet. Quem ubi sic (jacentem) invenit mustela, abit et in lutum se projicit, et luto siccato per os illius ventrem intrat, et effodit atque effert omnia ejus intestina.

Theoria. Ita et Servator noster, quum mors eum secundum naturam hominum abripuisset, eam ad medios usque inferos insecutus est, luto obductus, i. e. homo factus, eamque effodit et exire fecit omnes qui obierant quasque illa ingluvie absorpserat, et morti mortem intulit morte sua vitali.

Caput 11. De ichneumone.

Cff. Pitra 27. Eust. p. 42. Tychs. 3.

Alterum est animal quod ichneumon dicitur et draconem vehementer odit. Ubi vero draconem invenit abit et luto seipsum conspergit, quo facto ad draconis latibulum venit, et caudam capiti imponit, et nares ab illo custodit ne laedatur, atque intrat 3) eumque interficit.

1) Lev. 11 : 29 etsi aliis verbis.

2) Syriacum arabico »stellio» respondere videtur, attamen collatis caeteris apparet, de crocodilo (s.) sermonem esse.

3) Non liquet, ut est nostri scribendi ratio, utrum latibulum an ipsum draconem.

Theoria. Altera et heic theoria exstat Christi, qualem et supra diximus. Est enim Deus noster et Servator Christus, qui abiit ad latibulum * draconis rebellis et homicidae, quum e coeno gentis ^{86 v. a.} Adami homo factus esset. Atque utpote hominem absorpsit eum mors et devoravit; quemque utpote hominem absorpserat, idem utpote Deus interfecit eam in medio latibulo, et evomuit ¹⁾ et reddidit ex seipsa universam nostram naturam, quam paullatim devoraverat et absorpserat et concoxerat. Corpus tamen Dei nostri quum ab eo concoqui non potuisset, surrexit hic ex ejus latibulo in gloriam Deo dignam et Domino.

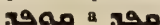

Caput 12. De ericio.

Cff. Pitra 16. Eust. p. 41. Maj. 10. Tychs. 10.

Dicit etiam Physiologus, esse animal quod apto nomine ericius appelletur ²⁾. Est autem forma hujus globosa, et totum tergum repletum aculeis, et veluti spinis, quae similes sunt aculeis ericii marini. Ubi deambulat forma ejus ut muris est. Et quando ad botrum uvarum ascendit, quem abscindit et in terram dejicit, volutatur super eum et acinos spinis suis aufert et progeniei projicit pabulo; pediculum vero et racemum botri nudum relinquit.

Theoria. Veni, Dei amans, ut hinc theoriam spiritus depromamus, dum intentis oculis exploramus etiam heic animal hocce quod diximus et opus quod ipsum facere narravimus botro illo. Ericius plenus aculeorum et spinarum quas gerit, cuique species sunt stigmulorum, in memoriam nobis revocat spiritum * pravitatis, plenum ^{86 v. b.} insidiarum et retium contra botrum i. e. hominem, qui moribus suis botrus bonus est vineae divinae. Dum ergo ille spiritus malus similis est ericii, quasi ericius intelligibilis, datur ei occasio a custode, dico ab homine, et ascendit ad botrum i. e. ad mentem, dispergens eam et ejus acinos disseminans, dico cogitationes divinas cum opificio justitiae. Et abiens filiis suis peccati projicit illas, ut gaudeant et triturent ea quae capta sunt et sint iis pabulo.

1) Cff. et simplex et causativum idem significantia ap. R. P. Smith, Thes. p. 760, utrumque ex Ephraimo. Adde h. t. p. 46 vs. 24.

2) a quod de horrente coma dicitur.

Pediculum vero relinquit denudatum et vacuum, i. e. hominem moribus divinis quos ab eo divulsit.

Caput 13. Narratio altera de ericio.

Cf. Basil. Hom. IX. p. 82 E.

Et alius ex iis qui multis ediscendis operam dant, ericium observans invenit, cavitatem quam inhabitet duobus foraminibus et quasi spiraculis perforatam esse. Et quum aquilo flare incipit, obturat foramen ad aquilonem conversum; quum vero auster, obturat foramen quod ad austrum spectat atque aperit quod antea obturaverat.

87 r. a.

* *Caput 14. De sirene i. e. thoe qui in mari est.*

Cf. Pitra 15. Tychs. 28.

Jesajas propheta vaticinatur dicendo: „Sirenes et daemones et ericii illic tripudiabunt”¹⁾. Physiologus autem docendo de sirenibus dicit: Homicidae sunt; in mari enim canticis suis psallunt, et ii qui navibus vehuntur ubi dulces earum voces audiunt in mare se projiciunt et intereunt. Formae autem earum hujusmodi sunt: a capite usque ad dorsum mulieris forma est, atque altera pars volucris. Similiter et thoum pars superior viri speciem refert, et a pectore inde et infra species est asini.

Theoria. His monemur, ne in duas partes dividamur, ut etiam Elias propheta exclamavit ad filios Israelis: „Quodsi Baalem adamatis eum sequimini, sin Deum amplexamini . . . 2)”. Ne (Deum amplexemur) nomine tantum, dum actu et re idolorum cultores³⁾ simus. Quemadmodum et ipse Jesus Servator noster dominus Eliae prophetae in sancto Evangelio dicit: „Non potestis duobus dominis servire, sed alterum amabitis alterum oderitis; nec potestis Deo et Mamonae servire”⁴⁾. Sin autem estis veluti sirenes illae quarum altera pars mulieris altera volucris est, aut veluti thoes quorum altera viri altera asini, si ita estis, Mamonom perdetis nec

1) Jes. 13 : 21—22.

2) 1 (3) Reg. 18 : 21. Pauca deesse manifestum est.

3) Legendum erit **فالتة**.

4) Ev. Matth. 6 : 24.

Deum possidebitis. De eo enim qui occidit * mentem suam, et ^{87 r. b.} in duas partes dividitur nec pari modo se gerit et clam et palam, „non delectatur iis anima mea” Deus ad nos exclamat.

Caput 15. De elephanto ingenti animali.

Cf. Pitra 44. Epiph. 4. Ansileub. ap. Pitr. 10.

Physiologus dicit de animale quodam, quod elephante vocatur: Quando femina fetus procreare vult, marem secum ducit, et pergit ad orientem juxta fines paradisi. In illa autem regione est radix mandragorae, cujus partem sumit femina et comedit, deinde consorti offert quod et ipse comedat. Ad quem edentem conjux accedit, quoniam coeundi libido ei non inest, atque ei blanditur et ludit cum eo, itaque utero concipit et gravescit. Ubi vero tempus instat pariendi, abit ad lacum aquarum, quem ingreditur donec ad ubera aqua attingat, et sic pullum edit super aquam. Pullus vero ut primum natus est abluit se et properat ad matris ubera. Pater autem custodit eum quem illa peperit a serpente, quoniam hic ei infensus est. Nam si serpentem invenit, occidit eum et conculcat donec moriatur.

Natura autem elephanti hujusmodi est. Quodsi delabatur, surgere non potest. Qua autem ratione capiatur (dicturus sum). Mos ei est arbori inniti, quum careat pedum compagibus quibus inflexis decumbat. Atqui venatores inquirunt et observant arborem qua niti soleat, * et abeunt ac serra eam dissecant paulo tenus, atque ita ^{87 v. a.} advenit et nititur eumque capiunt. Sin autem accidit praeter ventionem eum delabi, exclamat et surgere conatur, nec potest. Et ad ejus vocem accurrit elephante, nec potest eum tollere. Deinde clamant ambo simul et ad eorum vocem congregantur elephante duodecim, neque hi illum sublevare valent. Porro omnes simul clamant. Tum denique advenit unus elephante parvulus, qui trusa sub magnum illum proboscide, eique innixus sublevat illum a lapsu. Est eidem parvulo et haec natura, quod si quis comburit pilorum vel ossium ejus aliquantulum in aliquo loco, nec daemone nec serpens ibi perdurat.

Theoria. Quid ergo hisce docemur intelligendo sive theoria spiritali? Elephante marem et feminam sumamus loco Adami ho-

minis primi et Evae quae omnium hominum mater fuit. Non enim commota neque agitata est libido coeundi in Adamo antequam praeceptum transgressus est, sed in continentia degerunt et sine boni et mali discrimine. Quum autem illa de arbore carperet, elephanti instar feminae quam supra diximus, et marito etiam daret serpentis consilio, tum distinxit et accepit notitiam discriminis e cibo, et continuo e paradiso exierunt, et coierunt et genuerunt

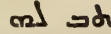

87 v. b. Cainum gratia divina derelicti. * Et clamaverunt ad Deum quum dejecti et lapsi essent, nec surgere potuerunt, et quaesivit iis elephantum magnum i. e. legem, nec fecit haec eos surgere. Deinde ad voces clamantes accurrerunt duodecim elephantum, prophetas dico, qui nec ipsi Adamum a lapsu sublevare potuerunt. Denique tamen clamantibus omnibus profectus est et advenit elephantus quidam parvulus i. e. Dominus noster Jesus Christus, qui super omnia elatus nostri causa parvus factus est et demisit se nostri instar sponte sua in carnem, ut nobis elationem divinam gratia sua largiretur. Et quum aspiceret Adamum humi jacentem nec surgere valentem, niti eum fecit cruce sua et erexit sua morte, et extulit se et sedere eum fecit¹⁾ ad dextram Patris in excelsis superis. Item ubicunque Dominus noster invenitur, neque draco rebellis nec daemon perdurat.

Caput 16. Narratio insignis de cervo animali mirabili.

Cff. Pitra 32. Epiph. 5. Eust. p. 36.

Beatus David psallit et dicit: „Ut cervus appetit fontes aquarum, ita et anima mea ctt.”²⁾ Narrat autem Physiologus de eodem cervo: Maxima ei est serpentis inimicitia. Ergo quum serpens cervum videt, aufugit et in terrae rimas se abdit. Et continuo properat cervus et quaerit fontem aquae, et aquae inventae quantum viribus valet haurit et sorbet, et statim revertitur ad rimam quam serpens intravit, quo ubi pervenit evomit aquam et hanc rimam implet, et si qua altera vicina est. Serpens vero aquae

88 r. a.

1) Dubito an pro legendum sit aut (extulit se in sedem suam ct.) aut (et consedit); nam aut Adamus ipsius Christi sedem occupans aut (atque etiam) sensu causativo adhibitum vix tolerari poterit.

2) Ps. 42 (Gr. 41): 1.

impetum nec ferre nec tolerare potest, sed illico sursum exsilit. Quem statim arripit cervus et conculcat et perimit.

Theoria. Haec ubi consideramus, Servatorem nostrum conspiciamus; ille enim est qui nobis aquam vivam e coelo secum attulit, et in latibula inspersionis quos intraverat serpens, — homines dico qui doctrinam ejus acceperunt, — atque illico aufugit serpens et ex iis emersit, quem conculcavit Dominus noster et necavit ne quemquam ulterius laederet. Nam ut serpens aquam tolerare non potest, ita nec Satanus sententias divinas.

Item si quis pilorum cervi et ossium aliquantulum comburit in aliquo loco, serpens ibi non perdurat. Ita et tu homo, siquidem accendis et excitas in teipso ignem amoris Christi atque illius timorem ante oculos tuos ponis, non valet in te quidquam a serpente Satana profectum.

Caput 17. De monocerote.

Cf. Pitra 25. Eust. p. 40. Maj. 15.

Praeterea et de monocerote docet Physiologus, qui parvus est et capro similis atque uno cornu munitus in medio capite posito. Nec potest venator eo potiri. Capitur autem hoc modo: virginem puram coram eo adducunt, et prosilit in gremium illius virginis, et virgo eum amplectitur et aufert eum quo voluerit.

Theoria. Qui igitur sensus in his theoria spirituali nobis apparet, nisi sit Dominus * et Deus noster et Servator Jesus Christus? ^{88 r. b.} Qui salutis nostrae gratia, quum non esset ut caperetur aut arriperetur aut comprehenderetur, miseratus est genus nostrum et sua sponte prosiluit in virginem puram et sumpsit ex ea corpus absolutum, et e deitate et humanitate unus factus est Filius et Dominus omnium, et hac ratione ceperunt eum venatores i. e. sacerdotes et scribae, et omnia tulit ac toleravit in carne, ut nobis unum cornu salutis erigeret vitae immortalis ¹⁾.

Caput 18. De dorcade.

Cf. Pitra 43.

Deinde narrat Physiologus in sermonibus suis, esse animal quod dorcas nominetur et montium cacumina valde adamet, in quorum

1) Ps. 92 (Gr. 91): 11.

vicinia paulo inferius pascua ejus sint. Huic acer est visus, et e longinquo ad se appropinquantes intuetur, et ex eorum ingressu sapit, utrum dolo advenient an nullus in iis dolus sit.

Theoria. Ex his cognoscimus theoriam spiritus, nam dorcas illa acute cernens qui praevidet et intelligit hominum dolos, Jesus Christus est, qui „salit super montibus et tripudiat super cacuminibus 1)“ ut ait Salomo. Montes enim prophetas vocat, et apostolos nomine cacuminum appellat, super quos visis et factis divinis salit et tripudiat, i. e. aperit et ostendit et nunciat iis futura priusquam eveniant. Et in iis et penes eos erat Illius pascuum, quietem dico et placationem, et in his et iis qui eorum similes sunt et hodie requiescit et placatus est.

88 v. a.

* *Caput 19. De antholope sive serra.*

Off. Pitra 2. Epiph. 3. Eust. p. 86. Maj. 6. Tychs. 3. Cum ultimis theoriae verbis Pitra 3.

Est etiam animal quoddam quod Graece *antholops* 2) appellatur, ferox admodum, ita ut nec ipsi venatores ad illud accedere possint, et longis cornibus munitum, quae fabri serrae similia sunt, quibusque arbores ingentes et fortissimas desecare valet. Quum autem aquam sitit et bibere appetit, venit ad flumen magnum Euphratem et ex eo bibit. Sunt vero ad flumen illud arbores ramis longis et tenuibus. Atque advenit et ludit animal inter arbores, et dum ludit et laetatur, adducuntur ejus cornua inter ramos illos iisque implicantur. Quae dum extricare conatur et seipsum vexat, altam vocem emittit. Venator autem vocem ejus audiens rem intelligit, et cito accurrit armatus, et ferit illud atque occidit. Et convertitur laetitia ejus in moerorem ea re quam bono sibi esse opinabatur.

Theoria. Et nunc tu, (homo) nobilis et strenue et confidens duobus cornibus quae tibi Deus dedit ad auxilium animae tuae, ut te clamando doceant quomodo sincere ambules, — nam duo cornua tua sunt duo testamenta quae capiti tuo semper infixae esse oportet, i. e. cordi tuo, caput enim hominis * mens est, —

88 v. b.

1) Cant. 2 : 8 LXX.

2) »*Authulphus.*»

cave ergo, dum desecas cornibus tuis i. e. eo quod aurem praebes iis quae tibi acclamant, omnem silvam Libani et turbam confertam arborum ejus et venis et elaberis et tutus es in monte Sion et in Hierosolymis, et gaudent te angeli sancti et omnes potestates coelestes, — ne cornibus illis implices i. e. offendaris aliquo ex dentibus eorum, sententias dico, itaque dum clamas et vociferaris investigatione tua ¹⁾, venator insidiosus et promptus ad malum vocem tuam percipiat et accurrat atque eo quod implicatus sis feriat te et occidat. Neve cornibus tuis naturalibus i. e. necessitatibus naturalibus, dum ludis in turba arborum i. e. passionum animi pravarum, implices cornu, — dico necessitatem tuam, — et hac de causa in mortem abripiaris, libidinibus quae post ingrediuntur. Ut scriptum est: „parva stupa ignis accenditur” ²⁾, atque item dictum est: „vinum et mulier devertunt cor viri sapientis” ³⁾.

Mas enim et femina lapides sunt ignem emittentes; et quando ferum procul est a lapide, per se non accenditur ignis et sacram urbem comburit, i. e. animam illustrem peccato. Sicut et Simson, * dum- ^{89 r. a} modo procul se habuisset a muliere Josephi instar, in ignem suum tentationis non incidisset.

Caput 20. De serra marina.

Cf. Pitra 4. Eust. p. 19. Maj. 16. Tychs. 32.

Est in mare animal quoddam cui serra nomen est, pinnis longis munitum. Quod ubi naves intuetur velis passis navigantes, eas imitatur et ipsum pinnas tendit naves aemulata. Quando autem cucurrit fere triginta aut quadraginta stadia, lassatur, pinnas contrahit et revertitur et redit in priorem suum locum.

Theoria. Compara igitur, vir nobilissime, mare cum mundo hocce agitato, et naves illas, quae vehuntur et perveniunt in portum tranquillitatis neque vexantur procellarum vehementia, cum prophetis et apostolis et probis et justis qui hunc mundum peragrant,

1) Cf. Anecd. t. II p. 29 et 77.

2) Sap. Sirach cp. 11 : 32 (30) ἀπό σπινθήρος πυρός πληθύνεται ἀνθρακιά, ubi propter Jes. 1 : 31 stupam cum scintilla confuderit interpret.

3) Cf. Hos. 4 : 11.

neque laeduntur dum in eo iter petunt procellis et fluctibus ab Inimico hominibus infenso (concitatis). Loco autem animalis illius quod serra vocatur pone eos qui per breve tempus moribus triumphant, in justitia deambulantes, at non ad finem usque tolerant, quia laxantur in certamine, nec perseveranter libidinibus resistunt, sed delinquent et superantur et dejiciuntur ad inferos in perditionem.

Caput 21. De onagro.

Cf. Pitra 11 a. Eust. p. 41.

Invenimus etiam apud beatum Iobum, quod (animal) affert quaerendo: „Quis est qui *onagram liberum dimisit?“¹⁾ Physiologus autem docet nos de onagro et ait: Onager hicce masculus gregem feminarum sibi colligit, et caput et princeps et dux est earum, neque alium masculum quemquam ad gregem suum appropinquare sinit, sed ipse curam gerit totius gregis sui, coitus cum hac et illa et praegnationis frequentia. Si qua autem ex ipso seu quovis gravida fit, et forte marem gignit ut ille animadvertat, continuo accurrit et ore genitalia ejus conterit, ne amplius semen excitet et pullos generet.

Theoria. Quam ergo hac re docemur et intuemur speciem et imaginem? Duas enim in onagro conspicimus. Alteram in hoc quod praegnationem et coitum quoque naturalem adamat. Nam si praegnationem minus adamaret sed coitum tantum naturalem, non modo genitalia maris quem genuisset contereret, sed etiam omnino eum interficeret. Atqui videmus eum conterentem neque occidentem. Secundo autem loco videmus eum adamantem et curantem ut filii seipsos custodiant in puritate a coitu (abstinentes). Et quod ad primum attinet, videmus etiam patres sanctos verbo divino: „crescite et multiplicamini“²⁾ obtemperantes, qui etiam uxorum justarum gregem in sanctitate ducebant. Etenim necessarius erat erat hic mundus *qui hominum multitudine constituitur. Ipsis autem et filiis eorum et natis eorum, i. e. cogitationibus aut operibus ut primum excitabatur progenies cogitationum malarum, conte-

¹⁾ Iob 39 : 5 (8).

²⁾ Gen. 1 : 28.

rebant eam, nec relinquebant in ea semen quod in propaginem eveniret; sed castos servabant filios suos, opera dico, itaque sinebant haec in bonam propaginem evenire.

Theoria altera. Verum et hoc alterum intelligamus, ut primo eorum quae diximus intelligamus Testamentum Vetus, quod coitum et praegnationem praecipit, secundum autem aspiciamus in Testamento Novo, quod virginitatem et castitatem praedicat.

Sin mavis tu, etiam theoria et contemplatione simplici concipies et considerabis, onagram deserti esse quemnam alium nisi Satanam, qui fugit signum sacrosanctum Dei omnium quae ad existendum perduxit, et pro cultu sancto et divino elegit sibi seditionem et remotus est sponte sua, et fecit sibi desertum, collecto ad eum grege illo femineo et peccati pleno et malarum rerum cupido, et obscoenitatis amante, qui feminas vivere sinit, et semen masculum plenum firmitatis et fortitudinis conterit; dico autem, cogitationes plenas malorum et obscoenitate delectatas et impudicitiae amicas vivere sinit; cogitationes autem divinas quae masculorum similes sunt contundit ubi invenit nec sinit * eas prodire ^{89 v. h.} et progigni et germinare in prolem, et crescere et multiplicari bonas.

Caput 22. Narratio altera de eodem onagro.

Cf. Pitra 11 b.

Est etiam animal quoddam quod et ipsum onagri nomine appellatur, et in regum domibus invenitur. Die autem 25 mensis Adar manifesto discunt ab eo vicini, aequinoctium esse, nam duodecies clamando aequinoctium indicat. — Eodemmodo et simia quando septies una nocte urinam reddit, aequinoctium est.

Theoria. Onager autem et simia imaginem Calumniatoris gerunt, qui hujus mundi curam habens et libidinum ejus, docet hunc futurum esse laborem audientibus, neque iis exspectandum esse iudicium de iis quae heic agamus. Etenim clamore onagri duodecies repetito de die discimus, et septem vicibus simiae septem dies hebdomadis. Simiae vero principium est i. e. caput, finis non est sive cauda; uti et Satanae principium in bono est, finis autem ei nullus est.

*Caput 23. De prudentia quam Deus animalibus
et jumentis dedit.*

Cf. Basil. Hom. IX p. 84 A.

Admirandum ergo est de *prudentia* illa quam Deus animalium naturae infixit. Sic ovium multarum et sine numero agni quum eas conspiciunt e caulis saliendo prorumpunt et unus quisque matris voci aurem praebet, qua distincta ad eam currere festinet et ad fontem lactis uberum ejus *perveniat. Etsi enim ipsius matris ubera lacte sunt inopes, haec sunt quae invenire quaerit et ad haec ut requiescat prospicit. Et quoties occurrit ad ubera alia utut plena, non persuadetur ut cum iis maneat, quoniam matris odorem in iis non invenit.

Caput 24. De volatilibus, et primo quidem de aquila.

Cf. Pitra 8. Epiph. 6. Eust. p. 27. Maj. 2. Tychs. 14.

Idem deinde propheta et beatus David de hominis anima locutus dixit ad eandem: „Renovabit ut aquilae juventutem tuam”.¹⁾ De qua aquila dicit et docet Physiologus: Quum pervenit ad senectutem graves fiunt ejus alae et oculi hebescent. Tum ipse quaerit et petit fontem aquae vivae, dum volat contra solis aestum et ardorem, et calore et fervore solis adurit et accendit alas suas, et luce ac splendore radiorum solis oculi perstringuntur neque recte et perspicue cernit. Quum autem invenit fontem aquae, festinat et descendit et subdit se dum ter emergit et se demittit. Deinde renovatur senectus ejus et ad juventutem decoram revertitur.

Theoria. Eundem in modum et beatus David, quum oculo et visu spirituali intueretur ea quae per Christum perficienda essent, clamavit atque animam recreavit peccato senescentem, alis gravibus factis quibus excelsa petierat, fervore peccati, quum avolare faceret *opes suas coram sole et luna adoratione turpissima; et perstricto visus sensu quin cerneret lumen divinum theoria spirituali: „Benedic anima mea Domino, et omnia ossa mea sancto nomini ejus; benedic anima mea Domino, neve obliviscaris omnium ejus praeceptorum;

1) Ps. 103 (Gr. 102): 5.

qui remittit tibi omnem iniquitatem tuam, et medetur omnibus tuis malis; eripit te e pernicie, sustinet te gratia et misericordia; satiat bonis corpus tuum, renovat ut aquilae juventutem tuam" 1). Quia instar aquilae ter submergeris nomine Trinitatis, et abjicies hominem tuum veterem per aquas et novum hominem indues per Spiritum, et absolveris et purificaberis per ignem, et prodibunt tibi alae novae per sanctitatem, et aperientur oculi tui et teipsam conspicient per Christum quem ex aquis in baptisate tuo indueris, et deinde ad excelsa volabis sine impedimento, et Dominus tuus quis sit agnoveris, et inimicum tuum oderis, quem peccato amplexus es quique peccare te fecit et avertit te a domo patris tui germani.

Caput 25. Historia ossifragae volucris et ejusdem aquilae.

Cf. Basil. Hom. VIII p. 76 B.

Aquilae porro vehementer odiosum est, educare atque alere pullos ex se editos. Nam duos tantum pullos edit, quorum alterum pater abdicat et verberibus ejicit et procul a se amovet, et ad alterum solum accedit eumque ad se colligit quem educet. Et hoc facit et a se amovet ex se natum, quoniam valde difficile ei est pullos suos labore enutrire. Est autem alia volucris * cui nomen est ossi-^{90 v. a.} fraga; haec pullum ab aquila ejectum non sinit perire, sed ad se recipit et secum colligit et cum pullis suis alit.

Theoria. Eodemmodo igitur se habent parentes qui misericordia non urgentur ut filios edoceant et alant, sed illorum alii eos a se removent paupertatis ergo, neque²⁾ ut alii parentes aequae et justae agunt erga filios suos quod ad opes attinet. Nam odiosus est ipse amor sine prudentia qui sistit discrimen in intima misericordia; ut enim justo matrimonio eos genuerunt qui in mundum venirent, ita et justum est ut aequae distribuant inter natos suos ea quorum ad vitam indigent. Ne igitur imitentur parentes genus improbum et superbum volatilis unguibus curvatis, quae ubi videt pullos suos jam volare expertos, alarum verberibus eos e nido suo expellit, neque ullam eorum curam habet; sed curam³⁾ laudabilem et insignem

1) Ps. 103 (Gr. 102): 1—5.

2) Pro *omnino* legendum *omnino*.

3) Haec de cornice dicta in cp. 44 iterantur.

prolis amorem cornicis, quae etsi jam volantes pullos enutrit et eos comitatur; atque etiam adulti tempus haud exiguum cum ea manent.

Caput 26. Narratio de falcone volucrī mirabili.

Cff. Pitra 5. Epiph. 23. Eust. p. 40. Ansil. ap. Pitr. et Maj. 7. Tychs. 15.

Est animal quoque volucre quod falco appellatur in Mosis Deuteronomio ¹⁾. Narravit autem de eo Physiologus et dixit: Hic totus candidus est, nec quidquam nigri in eo exstat, et sputo ejus inest medicina et remedium iis (utile) qui oculis laborant, et visus hebetudine (vexantur). In aulis vero et domibus regiis invenitur hic ^{90 v. b.} falco. Et quoties aliquis aegrotat, * e falcone cognoscunt et intelligunt qui adsunt, sitne aegrotus victurus an moriturus. Si enim letalis est morbus hujus hominis, simulatque (avem) ad eum afferunt, illa faciem ab aegro avertit; sin morbus felicem exitum habiturus est, aspicit falco aegrotum et hic illum, et absorbet falco aegri morbum, convertit se ad solis ardorem, et dum avolat morbum hominis exstinguit et a se dispergit, et exonerantur falco et aeger morbo hujus simul et ad sanitatem perveniunt.

Theoria. Traducamus autem ad theoriam spiritualem hoc factum et hanc imaginem, dum falcone intelligimus Dominum et Deum et Servatorem nostrum Jesum Christum, qui factus est homo sine variatione, et ipse solus inventus est candidus, neque utracunque ala aut quavis macula peccati nigrore inquinatus, sed ipsi soli albor absolutus est, i. e. puritas et munditia peccati expers. Ut et divino modo ipse praedicavit et dixit in sanctis Evangeliiis: „venit princeps hujus mundi, i. e. Satan, et in me nihil potest” ²⁾. „Ad sua enim venit, neque eum receperunt” ³⁾, i. e. populus Israelitarum cui benefecit, quoniam omnia salutis genera ei donavit, et ille omnibus injuriis et afflictionibus, quinetiam morte per crucem in eum peccavit. Gentes vero quum ad eos exiret eum gaudentes receperunt. Et ille videns eos victuros esse, i. e. ad vitam ^{91 r. a.} se convertisse, suscepit morbum eorum in se * falconis instar quem

1) Deut. 14:16 *כַּיִן*, 17 *חַאֲדָרִים*.

2) Ev. Jo. 14:30.

3) Ibid. 1:11.

diximus, et ardore et flamma plagarum liquefecit eum, et cruce ac morte salutari religavit eum, et luce clarissima resurrectionis sanctae ex mortuis dispersit morbum malorum immeritorum e corpore suo et ex omnibus gentibus, praestantia impassibilitatis et immortalitatis quae sancto corpori ejus inerat, quam et nos confidimus misericordia et gratia ejus nos accepturos esse. Ita, Amen.

At fortasse mihi dicis, falconem lege impurum esse, itaque non decere eum Christi esse imaginem. Verum et mihi est quod tibi dicam, ergo nec decere ut quis serpentem pro mysterio et imagine ejusdem solius Dei sumat, et quid facturi sumus ubi Evangelistam audimus dicentem: „ut Moses serpentem in deserto elevavit, ita futurum est ut elevetur Filius hominis”¹⁾?

Caput 27. Narratio de volucri quae pelecanus vocatur.

Cff. Pitra 6. Epiph. 8. Eust. p. 24. Maj. 14. Tychs. 20.

Beatus David, qui a Spiritu Sancto commovebatur et de mysteriis per Christum ad perfectionem usque et absolutionem sine defectu eventuris vaticinabatur, de Christo Deo ita loquitur: „Sum ut pelecanus in deserto atque ut noctua in solitudine”²⁾. Physiologus autem dicit de pelecano: Prolis amantissimus est; et quando edit ac genuit pullos suos, et horum alae paululum creverunt, avolant et praedantur coram parentibus. Evenit autem ut parentes irascentur et alapas iis ducant, et alapis suis natos occidunt. * Quumque vident parentes eorum mortuos esse natos suos,^{91 r. b.} lugent eos moestitia gravissima per tres dies. Die vero tertio dat se in viam illorum mater misericordia commota et scindit latus suum dextrum, et demittit sanguinem suum in natos et pullos illos mortuos, et hoc ejus sanguine, ex ea in illos stillante, animantur et surgunt e morte quam subierant.

Theoria. Eodemmodo quum theoriam harum rerum spiritualiter accipimus, invenimus imaginem eorum quae in Christo Deo depicta sunt. Nati enim et opera Dei omnium nos sumus, qui ex nihilo nos genuit et prodire fecit, et elevavit nos atque educavit, nos vero

1) Ibid. 3 : 14.

2) Ps. 102 (Gr. 101) : 7.

contra eum peccavimus. Ut etiam Jesajas propheta quasi ex ore Domini locutus est: „Filius genui et educavi, atque illi peccaverunt contra me”¹⁾. At non solum peccavimus contra eum, sed etiam plaga mortali eum affiximus et occidimus. Quum autem videret mortuos nos esse peccato magno et duplici; — altero quod deserueramus hunc qui creator noster erat et abieramus creaturas potius colentes quam ipsum creatorem nostrum; altero quod misericordem et ad nos venientem et visitantem nos in morbis nostris et morte cecideramus letali consilio atque interemeramus; — quumque videret perfectam et absolutam esse mortem nostram; aperuit latus suum dextrum et conspersit e sanguine suo in mortem nostram et vitam nobis dedit, et surgere nos fecit e morte animae peccato facta. Et sepulcrum ingressus surrexit e morte, et surgere fecit corpus secum in gloria, ac totum hominem nostrum vivere fecit et surgere ex morte, quoniam totus salutis perfectae indigebat.

91 v. a.

* *Caput 28. De noctua volucris.*

Cff. Pitra 7. Epiph. 20. Eust. p. 29. Tychs. 21.

De noctua quoque illa cujus nomen attulit beatus David, locutus est Physiologus. Hoc genus avium valde amat noctem obscuram potius quam diem serenum, et solitudines potius diligit quam aedificia splendidissima.

Decet nos nunc intellectu cernere quodnam mysterium ex hac re (depromatur) et quaenam theoria divina vaticinio insit ad imaginem et mysterium et demonstrationem (idonea), dum intuemur nosmetipsos et nos aspiciamus et animam nostram cognoscimus.

Theoria. Nos gentes sumus, quae in tenebris versabantur, et noctem caliginosam adamabant potius quam lucem sinceram, et in solitudinibus et templis et angulis desolatis diis immolabant et sculptilia adorabant, ac mutis idolis capita demittebant. Quod ubi recte perpenderit, de vi sententiae prophetae bene statuemus, nos gentes noctuae nomine vocare atque appellare vaticinium; dum quod ad Christum Deum et Servatorem omnium attinet, Christum ille vaticinii oculo conspexit carne indutum et genitum e nobis, ac veluti ex ipsius Dei nostri persona locutus est: Sum ut noctua

1) Jes. 1 : 2.

in solitudine, i. e. homo perfectus et sincerus. Ut noctua in solitudine, dico autem ut homo, qui excelsa paradisi reliquit, et in speluncas terrae et deserta telluris submersit se et humiliavit. Nam venit ad nos Deus noster, non qualis ipse est sed quales nos sumus, et fuit noctua solitaria in deserto habitans, non operibus et factis sed natura et essentia. Et reversus est in desertum in quonidum fecit * nidi domini instar, atque huic blanditus est in suo, ^{91 v. h.} dolores ejus sanans et morbis medicans quibus vexabatur. Quemque hisce conspicuis rebus ad se attraxerat, ei deinde et spiritualement medicinam attulit. Nam primo loco eum admonuit atque edocuit et ostendit ei, habitationem in deserto spernere et contemnere, postea eum intelligere fecit, se esse ejus dominum. Et deserta sprexit et angulos contempsit et idola sua evertit et sculptilia confregit, et deos suos deseruit et illum solum agnovit, ad illum precatus est atque supplicavit. Et in primum suum habitaculum redire eum fecit gratia sua, et accepit ejus preces, et suppliciiis ejus aurem praebuit et reduxit eum in locum proavorum suorum.

Caput 29. De phoenice volucris.

Cff. Pitra 9, Epiph. 11, Eust. p. 26, Ansil. ap. Pitra. 12, Tychs. 16.

Similiter et de phoenice volucris narravit Physiologus, hunc in modum de eo locutus. Phoenix ille unus est, unicus et solitarius, neque ullo conjugio devinctus. Proficiscitur autem et conspicitur in terra Aegypti semel quingentis annis, et conspicitur quidem super ara quae est in Solis urbe, et quando conspicitur versus orientem spectat. Et ubi advenit affert sub utraque ala cinnamum radicem suavem, et ligna colligit et accumulatur super aram illam, * et ipse recumbit in lignis illis, et eo quod in lignis ^{92 r. a.} recumbit ignis accenditur, et ipse hoc igne concrematur et in cinerem convertitur. Et e cinere nascitur vermis qui adolescit et pullus fit et alas producit, et tertio die figuram assumit et fit phoenix ut erat antea perfectus et absolutus. Deinde autem proficiscitur et in Indiam abit, ubi antea degebat.

Theoriam. Quodnam ergo mysterium et quam imaginem et demonstrationem depingit haec volucris quae sic a Deo creatore facta est ad eruditionem nostrum hominum, nisi imaginem et mysterium

quod factum absolutum est in Christo, Deus creator omnium antea constituit, et nos per creaturam edocuit de eo quod factum absolutum erat? Nimirum salutis ergo Ille in postremo temporum advenit e coelo, ut et phoenix post longum spatium annorum, et ipse accepit corpus animatum et rationale e carne nostra, et per nostram naturam attulit nobis radicem vitae et medicinae sub alis suis, quod etiam Jesajas praedicavit¹⁾, ut phoenix cinnamum, et refecit nos^{92 r. b} * odore ejus suavissimo, quo etiam nos suaves facti sumus, ut et Paulus praedicavit: „odor suavis sumus in Christo”²⁾. Et ipse sponte sua paravit crucem super Golgatha in urbe Hierosolymorum, ut etiam phoenix parat et congerit ligna super altare in urbe Solis in Aegypto. Et Christus mortem absolvit animam suam a corpore separando, ut habent verba ejus quae locutus est: „Pater, in manus tuas reddo spiritum meum”³⁾, et „Potestas mihi est reddendi, et potestas etiam resumendi⁴⁾”, ut etiam phoenix recumbit et seipsum comburit ac mortem sibi infert. Et quemadmodum die tertio phoenicis formam accipit vermibus modo natus et reviviscit et surgit ex cinere, eodem mysterio et Verbum Deus corpus suum surgere fecit die tertio, quod non vidit corruptionem et dissolutionem in sepulcro. Et quemadmodum die tertio formam absolutam accipit vermibus phoenicis, ad eundem et Christi qui cum verme comparatur, corpus quum die tertio e sepulcro surgeret, confirmata est forma in eo Verbi quod cum ei in unum conjunctum est in impassibilitate et immortalitate et incorruptione in aeternum. Et agnitus est Deus et Filius Dei potentia et Spiritu Sancto resurrectione e mortuis, ut est verbum apostolicum et divinum. Et quemadmodum^{92 v. a.} postea in Indiam * et pristinum locum redit phoenix, ad eundem et Christus Deus in regionem et locum pristinum corpus suum extulit post resurrectionem sanctam e mortuis factam.

Caput 30. De upupa volucris.

Cf. Pitra 10. Eust. p. 29. Tychs. 22.

„Nunc princeps hujus mundi condemnatus est, nec quidquam

1) Jes. 57:18.

2) Cf. Paul. Ep. 2 ad Cor. 2:15.

3) Ev. Luc. 23:46 e Ps. 31 (30):6.

4) Ev. Jo. 10:18.

in me potest" 1). Deinde autem cum iis quae supra diximus docet Physiologus: Est volucris quae upupa dicitur, Graece autem *epops*. Haec volucris suapte natura (sic facit): quando parentes ejus naturales ad senectutem pervenerunt et vetustate graves fiunt eorum oculi ut non amplius cernant, sublevant filii parentes suos, et evellunt pennas veteres quae iis sunt, et deinde frigus parentum fovet et corpora corporibus suis et alarum operimento calefaciunt. Et postea parentes eorum novas pennas gignunt et juvenescunt instar pullorum, et quasi juvenes fiunt a senectute remoti. Et deinde tanquam dicunt nati parentibus suis: debitum quo vobis obligati eramus jam persolvimus.

Theoria. Quid ergo nobis discendum est ex hoc facto quod a muta volucri peragitur? Quis ergo natos ita cum parentibus agere docet nisi Deus, qui e nihilo ad existendum omnia creata perduxit, et omnium quae oriri fecit curam et sollicitudinem habet ut vita iis conservetur. Etenim per illa ratione carentia nos ratione et scientia praeditos monet, ut curam habeamus * parentum qui ^{92 v. b} in hunc mundum nos protulerint, i. e. ne Patrem et Deum nostrum verum deseramus et fratribus nostris, i. e. rebus creatis ministremus et serviamus, sed uni Deo Patri nostro adorationis et honoris et gloriae decus offeramus, creaturas vero matres et sorores nostras esse agnoscamus. Eadem autem creatura, volucri illa, etiam hoc docemur, parentibus nostris corporeis juste ac decenter honorem retribuere qui iis debeatur, neque iis maledicere et resistere conviciis nostris aut aliorum nostri ergo factis. Si enim iis maledicere audeamus, statim et audimus Patrem nostrum spiritualement et verum Deum nostrum clamantem et dicentem legitime per legem Mosis ab ipso datam: "qui patri et matri maledixerit omnino necandus est" 2). Mortis enim etiam ille reus est qui Patri suo i. e. Christo Deo, qui genuit eum e ventre novo, aut Matri Sanctae Ecclesiae [i. e. baptismati spirituali], quae peperit eum spirituali modo e ventre illo, maledixerit, aut in eos blasphemiam offensionis aut desertionis nefandae injecerit.

---

1) Cf. Ev. Jo. 16 : 11 et 14 : 30.

2) Lev. 20 : 9.

Caput 31. De perdice volucris.

Cff. Pitra 21. Ep. 9. Eust. p. 29. Tychs. 23.

Jeremias propheta dum vaticinatur dicit de perdice: „Vocem dat, et colligit quod non peperit; ita qui parat sibi divitias quae ipsius non sunt, in dimidio dierum suorum relinquit eas, et in postremo demens est”¹⁾. Et Physiologus dicit de perdice: Abit et furatur ova quae ipsius non sunt et aufert ea in nidum suum, et incubat iis, fovet ea, et pullos excludit. Quum autem pulli adolescent, ^{93 r. a.} audiunt voces parentum suorum *et ad hos avolant, illum solum relinquentes, qui sedet ut demens homo qui laboravit et collegit filios et divitias et in dimidio dierum suorum aliis eas relinquit.

Theoria. Videamus nunc quid ex his quoque discamus et cernamus intellectu et theoria spirituali. Perdix enim qui natos non suos colligit Satanus est qui homines comprehendit, doctrina et mente infantes, ac fovet eos et calefacit libidinibus suis odiosis. Quum autem adolescent pulli illi et alas ad volandum et scientiam ad discernendum aptas acquisiverunt, i. e. quum doctrina infantes ad doctrinam spiritualem sese converterunt, et scientia iis est bonum a malo distinguendi, tum ubi parentes suos vocantes audiunt, — apostolos dico, prophetas, patres sanctos, — relinquunt dementem illum Calumniatorem et ad parentes suos decurrunt.

Caput 32. De volucris vulture appellata.

Cff. Pitra 20. Ep. 7. Eust. p. 27. Tychs. 19.

Docet etiam Physiologus de vulture, qui rupes altas et elatas incolit. Quo tempore femina gravida est, in Indiam proficiscitur atque inde lapidem nucis similem aufert, cui inest veluti embryo, dico alterum lapidem. Quoties autem aliquis eum invenit, etiam invenit in eo quasi in nuce lapidem alterum exteriore minorem, qui concussus sonum reddit. Ubi autem illa in locum suum redux doloribus corripitur, insidit lapidi allato et partum edit.

^{93 r. b.} *Theoria.* Eodemmodo et tu *homo, quando gravida est mens

---

1) Jerem. 17:11 LXX.

tua cogitationibus odiosis Inimici hominum, accipe tibi lapidem verum et eximium, Mariam, una cum lapide quem in virginitate sua ex se peperit, mente et intellectu tuo, et statim expurgabuntur et purificabuntur cogitationes quae a Calumniatore in te genitae erant. Nam ubi memoriae tuae praesto est et inest lapis qui absque manibus caesus est ¹⁾, non amplius nascentur in te pravae cogitationes nec ferient te dolores peccati quod parit opera sceleris et nequitiae. Et postquam haec perfeceris, et eo quod sanctificatus eris lapide Christo, perficias etiam lapidem Veterem in quo medio pariter lapis alter positus est, Testamentum Novum dico, et hisce gignas et proferas theoriam spiritus et prudentiam operum justitiae.

Caput 33. De milvo ²⁾ volucris.

Cff. Pitra 42, Tychs. 18 de ibi.

Narrat etiam de milvo Physiologus: Hic natandi artem ignorat, sed in ripa fluvii parvulis pascitur, in profundum vero descendere non potest. [Piscibus ad litus tenuibus pascitur.]

Theoria. Tu autem, homo, noli hujus similis esse, sed discenatare, ut ingrediaris et demergaris in profundum maris i. e. librorum divinatorum, et manibus in crucis formam extensis in mare spirituali nates et domes procellas, dico passiones malas, itaque pervenias in portum pacis et tranquillitatis, ad Dominum nostrum, et cum eo atque apud eum (maneat) sine periculo.

Caput 34. De erodio volucris, i. e. falcone.

Cff. Pitra 46. Ansil. ap. Pitra. 14. Tychs 17.

Jamvero est volucris quae * Graece *erodius* appellatur, i. e. falco, ^{93 v. a} omnibus avibus sapientior. Non quaerit multa habitacula, sed ubi degit ibi victum quaerit, atque ibi dormit. Neque comedit carnem mortuorum, neque in multos locos volat, et habitaculum et victus ejus in uno loco sunt.

1) Dan. 2 : 34.

2) Ubi versio Syr. Vulg. *כבול* habet, LXX *ἰκτινον* scripserunt (Jes. 34 : 15 *ἐλαφον*); cf. autem Symmachus, qui *ἰκτινον* Ps. 104 (Gr. 103) : 17 et Jer. 8 : 7 pro *סִירְתָּ* "veiconia" ponit, ubi LXX *ἀσίδα* et *ἐρωδιός*. Similis error in titulo cap. proximi occurrit.

Theoria. Et tu, homo, noli huc et illuc disseminari neve mens tua detineatur multis spectaculis quae nihil prosunt, sed una sit ejus mansio; i. e. in Ecclesiam, in unum habitaculum colligaris, et unus sis, dico in persona tua; et ex uno et in uno loco victum quaeras i. e. e sancto Dei altari; neve in multos avoles, dico in aras daemonum et conciones haereticorum.

Caput 35. De turture volucris.

Cf. Pitra 30. Ep. 10. Tychs. 25.

Beatus Jeremias de turture dixit: „solus factus est turtur”¹⁾. Sin autem alter eorum ante alterum moritur, non iterum matrimonio conjungitur qui superstes est. Idem turtur in desertum abit neque in mundo esse amat.

Theoria. Turtur enim femina Ecclesia est, et mas Joannes Baptista sponsor ejus, qui non amabat habitare in mundo, sed in desertum abiit. Spondit Ecclesiam Christo, quum haec nondum cognovisset sponsum suum, et quaereret et rogaret ut sponsum sibi ostenderet. Ipse autem dixit ei, Illum post se adventurum, atque etiam ante se fuisse et se majorem esse, ut neque corrigia calceorum illius solvere ipse dignus esset; et baptisma quoque Illius suo majus esse. Et hoc nonnisi mysterium esse docuit eam dicendo:
 113 v. b. Ego * baptizo baptismate poenitentiae populum; ille autem qui post me veniet, te baptizabit igne et spiritu. Et quodam die quum Ecclesia juxta eum staret, vidit Joannes Christum advenientem et clamavit et dixit ei: Ecce Agnus Dei, qui tollit peccatum mundi. Hic est cui te sponpondi et tibi dixi, post me eum venire et ante me fuisse, quoniam mihi antecessit.

Caput 36. Narratio altera de eodem turture.

Cf. Basil. Hom. VIII. p. 76 B.

De turture autem dicunt: Praeter societatem conjugis primi non est feminae cupido societatis alienae, sed et masculus memoriam

1) Graecus ap. Pitram et Syrus Vaticanus heic Cant. 2: 12, at ille cp. 29 suo Jeremiam laudat dicentem: ἐκάθισα ὡσεὶ κορῶνῃ μεμονωμένη. Est autem locus Jer. 3: 2 ἐκάθισας... ὡσεὶ κ. ἐρημουμένη cum Ps. 102 (101): 8 confusus. Cf. cp. 40.

servat illius quae conjux ei fuit ut societatem praestaret. Atque alterum illa recusat matrimonium, si forte evenit ut mariti animum sibi alienaverit. Audiant igitur mulieres, quam pulcra sit viduitas constanter observata etiam inter volucres elingues prae turpi familiaritate cum multis inita.

Caput 37. De hirundine volucris s. avicula et de ejus generatione.

Cf. Pitra 31. Eust. p. 30. Tychs. 27.

Porro Physiologus narrat et de hirundine et ait: Semel generat neque amplius generat.

Theoria. Eodemmodo et Servator noster Christus semel in carne natus est, crucifixus est in carne sua, mortuus est et resurrexit nec amplius moritur. Et una fide vera in sanctissimam Trinitatem credimus; et uno sancto baptismate baptizati sumus; et unam Ecclesiam fidelem catholicam et apostolicam praedicamus; ut et Illum unum Dominum et Christum e deitate et humanitate constantem * aestimamus.

94 r. a.

Caput 38. Narratio altera de eadem.

Cf. Basil. Hom. VIII. p. 75 C-E.

Ne quis de paupertate conqueratur, neu quis ita seipsum valde decipiat, et vitam suam contemnat ideo quod in habitaculo suo nihil adsit. Respiciat autem hirundinem orbam et solitudinem qua circumdatur et curam quam gerit sui ipsius. Haec enim quando nidum sibi facit, festucas ore colligit afferendas, et quoniam lutum pedibus comprehendere non potest, aut si hoc forte non adest, pedum extrema in aquam demittit, deinde pulvere tenuissimo involvit, et hoc modo artificium luti absolvit et paulatim nidi structuram excolit, luto deposito cui festucae imponuntur, ut jungatur aedificium et habitaculum ejus perficiatur, in quo pullos alat et custodiat. Natura autem ei datum est medicinam invenire, qua natos si forte caecentur cernendo restituat.

Haec igitur quae sunt debilis aviculae, homo debilis et infirmus pro consolatione ducat, ne paupertatis ergo convertat se ad turpia facinora. Et calamitates naturae asperioris quando eum in mundo

vexant, et versamur in iis sine (nostra) opera, et sine facinore in laboribus perpetuis, nolimus apud nos cogitare et existimare, spem nobis nullam esse, sed refugium nostrum Deus sit promissis suis. Ille qui etiam hirundinis curam gerit ut ei in rebus ejus auxilietur, propterea quod ipsius creatura est, nos quoque potius quam
 24 r. b. hanc profecto adjuvabit * dummodo eum toto corde invocemus, neve ostium Illius . . . .¹⁾ cum obstestationibus ab homine factis quorum intercessio est (s. pro quibus intercedit) miseria.

Caput 39. De columbis et permultis earum coloribus.

Cff. Pitra 41. Tychs. 26.

Dicit etiam de natura columbarum, quarum species sunt varii coloris: candidas dico, nigras, caeruleas et rubras una cum reliquis coloribus. Sin autem quis eas allicit ut una in nidos eant, non eunt, neque una quidem earum sola statim ire solet, nisi videt et alias ibidem esse. Imo columba rubra quae inter eas est prima proficiscitur, deinde reliquae post eam aut cum ea in nidos abeunt.

Theoria. Eodemmodo dum theoriam spiritualem hinc depromis, vides in columbis homines qui avolarunt e nido suo paradiso, quos ut allicerent profecti sunt omnes prophetae, ut redirent in nidum suum i. e. Ecclesiam, nec redierunt. Columba autem rubra i. e. sanguis Christi traxit eos et induxit in nidum, dico Ecclesiam et paradisum. Et ecce repletus est nidus columbis omnium colorum, i. e. Ecclesia omnibus populis et omnibus linguis, confitentibus et laudantibus Deum Patrem et Christum ejus Filium et Spiritum Sanctum.

Caput 40. De corace seu corvo.

Cff. Pitra 29. Tychs. 24.

Beatus Jeremias dicit: „Sedi veluti corvus in deserto solus”²⁾. Physiologus autem dicit de corvo: cum socia sola conjungitur, et

---

1) Sententia haec ultima: neve ostium etc. in Basili loco laudato non invenitur. Verba in codice nostro ea sunt quae in Syriacis descripsi, nec video quid significare possint, nisi forte verbum *אל* sensu Hebraico »praetereundi” intelligere liceat, et haec fere auctor monere voluerit: neve omittamus ad Dei ostium accedere precibus humanis, quippe quae ipsa miseria nostra Illi commendentur.

2) Cff. cp. 35 et Jer. 3:2, ubi versio Syr. Vulg. deserto addendo ansam dedit.

quando alter ante alterum moritur, non amplius conjungitur cum alio qui superest.

Theoria. Corvus autem imago est synagogae Judaeorum quae dilexit avaritiam et cupiditatem carnalem, quae dum omnia [†] beneficia Adonai ei praesto erant quum exiret ex Aegypto, allia et cepas et pepones appetivit, quibus in captivitate servitii in Aegypto vesci solebat. Ut etiam corvus a Noacho justo missus qui spem et salutem ex aquis diluvii afferret, avide pascendo spem pacis neglexit; deinde columba emissa, quae est imago Ecclesiae, statim salutis spem attulit, folium oleae quod in ore dextre gerebat. Et synagoga praeter haec omnia et rebellavit, et maritum suum, qui eam satiaverat et ex Aegypto eduxerat, occidit et vidua facta est, — Verbum nempe, Deum in carne. Et reliquit eam et abiit et duxit sibi Ecclesiam e gentibus, (ut ait apostolus: „Spondei vos marito uno virginem puram ut ad Christum adducerem” ¹⁾). Illa vero erat derelicta quum scortaretur cum vitulo et idolis ligneis et lapideis, nec maritus ei erat. Ecclesiae autem maritus est et eam sibi spondit Jesus Christus Deus super omnia, cujus amor in medio illius corde est; nec amplius cum alieno scortatur illa, adeo ardet amore Servatoris sui Christi. Etenim non dormit nec sopitur custos ejus. ²⁾

Caput 41. De gruibus volucribus.

Cf. Basil. Hom. VIII. p. 74 E.

Quanam ergo ratione omnia persequi possim quibus natura praeditae sunt singulae species volucrum? Ut grues veluti excubiis se invicem noctu custodiunt. Quarum aliae in nidis dormiunt, aliae securitatem augent voce sua tempore dormiendi. Et quando tempus vigilandi una ex iis peregit, alta voce edita exinde somno se relinquit. Et surgit post eam alia repensura aliquamdiu vigilantia sua securitatem quam sibi socia durante somno praebuerit. Eaedem grues ubi volant ordinatim proficiscuntur atque altera alteram volatus ducem facit, et se invicem expectant neque in volando a se invicem discedunt. * Et certum tempus altera alteram praecedit, ^{3) v. b.}

1) Paul. Ep. 2 ad Cor. 11 : 2.

2) Ps. 121 (120) : 4.

quae comitatus ergo illam sequitur; deinde per tempus aliquod ea quae prima volabat postremam se facit sociae honorem praebitura, ut haec in fronte proficiscatur.

Caput 42. De corvis et cornicibus.

Cf. Basil. Hom. VIII. p. 75 A, de ciconiis.

Quod ad corvos attinet non procul abest eorum agendi ratio ab intelligentia entis rationalis. Nam omnes simul abeunt tempore statuto in regionem quamlibet, et congregati omnes una proficiscuntur. Accedunt autem honorem iis et societatem praebiturae cornices nostrates, quae eos deducunt. Itaque suspicor auxilii ergo in certaminibus has cum illis migrare, ita ut bellum iis sit cum alia volucris in nescio qua regione. Hujus rei luculentum est testimonium, quod illo tempore cornix in nostra regione omnino nulla apparet, et postea corvi et cornices revertuntur ad unum omnes corporibus laesi, unde cognoscitur alicubi bellum eos gerere, quia saucii una evolant. Quis ergo est qui legem tulit aviculae ut sociam in nidum exciperet, eodem modo quo hospites excipere soleant? Et quis est qui volucris minas imposuit, ut maledictionis metu sociae auxilium acciperet, neque ulla a sodalis comitatu se subtrahat? Auscultent ergo huic avi elingui oses hominum et qui hospitibus fores occludunt neque tectum commodant naturae suae consortibus hieme ad unam brevem noctem.

Caput 43. Item de corvis.

Cf. Basil. Hom. VIII. p. 75 B. et Epiph. 25 in fine de ciconiis.

Quod ad eosdem corvos attinet, quando gravati sunt et senectute confecti, et curam eorum quam nati exercent, sufficit hoc signum liberis ut parentes honorent. Nemo enim adeo * intellectus et scientiae expertus est qui volucris ita cognitione superetur, ut haec agendi ratione ei praestet neque ille pudore dignus sit. Corvi autem quando vident parenti pennas senectute laxari, a dextra et sinistra eum circumstant, suis pennis sublevant et sustentant, et cum eo ad quietem se componunt, atque escam illi gratam comparant. Et ubi quantum valet sese moturus est, provide eum comitantur in volando et circumdant. Et hanc rem quam vobis

narramus ita se habere a multis affirmatur utpote fide dignum; et ii qui sodalibus bene faciunt a multis inde cognomen acceperunt ¹⁾, ut corvi honore similes.

Caput 44. De cornice iterum.

Cf. Basil. Hom. VIII. p. 76 D, et supra cp. 25 in f.

Sollicitudine laude dignissima et insigni amore progenies cornicis apud eam habetur; quae etiam ubi jam volant pulli eos alit eosque comitatur, et tempus haud exiguum apud eam degent etiam postquam adoleverunt.

Caput 45. De alcyone volucris.

Cf. Basil. Hom. VIII. p. 75 E.

Alcyon avis est ad mare habitans. Et haec in litore marino nidum facit et in arena ova deponit, et in media hieme incubat iis, quando venti vehementia et vis durissima ingentium procellarum undas cogit et detrudit in terrae oras. Et hac asperrima tempestate flatus venti et fluctuum vehementia quasi otiantur, et quies in aequore obtinet dum alcyon vilis avicula ovis incubat per dies septem. Nam in his septem diebus pulli ejus excluduntur, et cortices a se dejiciunt in vitam prodituri. Et ubi exeunt et apparent, septem aliis diebus illi opus est ut pullorum vires acquirantium curam habeat. Et omne hoc tenerae aviculae dono conceditur a Largitore * omnium quae exstant, cuique omnia cordi sunt. ⁹⁵ Et hanc aviculae sollicitudinem omnes nautae animadvertunt, et dies illos alcyonis avis nomine dies alcyonis appellant. Haec ergo sint tibi incitamento et praecepto (caetera) adjuvanti, ut vitam tuam germanam a Deo expetas. Si enim eorum quae ratione carent tantam curam habet, quanto tibi ipsi cura ejus augebitur omnibus mirandis quae fient tui causa, ad Dei imaginem spiritu tuo formati? Et si propter vilem aviculam mare magnum et terribile jubetur in media hieme a commotione cessare, quanto majora sunt quae tui causa non fient, dummodo Dei refugio adhaereas!

1) Bas. ὥστε ἤδη τινὲς τῶν εἰσεργετημάτων ἀντίδοσιν ἀντιπελάργωσιν ὀνομάζουσι.

Caput 46. De vespertilione volucris.

Cf. Basil. Hom. VIII p. 77 C.

Jamvero narrat Physiologus: Est volucris quae appellatur vespertilio nocturnus. Et hic quidem quadrupes est natura et inter omnes volucres solus dentibus utitur, ac veluti quadrupedes parit constitutione sua, et uberibus natos alit. Circumvolat autem per aërem in terrae vicinia, non tamen alis extensis et velocibus sed velarum et membranarum similibus. Et valde diligit sodales, quum in volando semper una sint.

Theoria. Quemnam, Dei amantes, hic depingit sensu spirituali nisi Satanam, qui est vespertilio nocturnus i. e. tenebrarum amans; qui ex omnibus coeli volucris i. e. agminibus angelorum sanctorum et potestatibus spiritualibus animalium quadrupedum similis est, opere nempe et usu dentium, i. e. peccato suo nefando; qui alienus factus est a moribus et vivendi ratione coelestibus et cum brutis animalibus in terra reptat, vespertilionis instar in terrae vicinia circumvolans, — alis suis velarum et membranarum similibus, i. e. malefactis morte plenis et vitae inanibus, nam hoc est quod
 95 v. a. velis et membranis significamus, — *neque in altum effertur¹⁾ alis extensis et velocibus, rectum dico iudicium et puritatem, quibus bonum discernat et hoc potius quam malum eligat, et nefas improbet et justitiam adamet ac diligat.

Caput 47. De vipera reptili.

Cf. Pitra 12. Eust. p. 43. Maj. 17. Tychs. 6.

Beatus Joannes Baptista divinus Pharisaeis dicebat: „Progenies viperarum, quis vobis ostendit iram futuram effugere?“²⁾ Physiologus autem narrat de viperis, eas unum par nec plures esse. Mari autem viri, feminae mulieris formae species est usque ad praecordia (P)³⁾, et exinde ad caudas usque crocodili figura est. Feminae autem non est fossa quam ille sexus habere solet; et mas cum ea

1) Restituendus est numerus singularis.

2) Ev. Matth. 3 : 7.

3) Cf. J. Levy, Chald. Wörterb. I p. 374 et Fleischer ib. p. 428.

rem habens perimitur, quoniam per os cum ea copulatur, et illa semen per os recipit, quo recepto alterius intestina abscindit et hic moritur. Et quia non ignorat mas, hoc sibi evenire ut primum copuletur, saepius ad eam accedit ut rem gerat et timore (retinetur); denique autem libidinem amplius tolerare et vehementiam cupiditatis coercere impotens, ultro advenit et copulatur, et illa abscindit intestina ejus et moritur hic, illa praegnans facta est. Et quando praegnans est femina, quia non est ei latus uterus qui natorum fetum capiat, [semen quod a mare accepit,] simulac nati in ventre accreverunt eorum partu opprimitur, et illi quoque coarctantur uteri angustia, et simul latus ejus lacerant et exeunt. Itaque illa moritur iis nascentibus et pater iisdem utero conceptis. Et propterea quod parentes suos occidebant illi Israelitae, prophetas dico et apostolos, sanctam Ecclesiam, et ipsum Christum Deum omnium, recte eos Beatus Joannes progeniem viperarum appellavit.

Theoria. Accedamus nunc ut possumus et pro parte virili, * et ^{95 v. b.} quantum valet tarditas mentis nostrae, et ex his quoque theoriam spiritualem colligamus, depingentes et demonstrantes speciem et imaginem quam nobis ostendunt quae supra dicta sunt. Vipera autem cui forma mulieris est inde a praecordiis et supra, imaginem gerit et figuram nobis exhibet viri, vel potius hominis, cui figura est muliebris, i. e. in haereseos peccato versatur mens ejus et totus ipse a praecordiis inde et supra. Nam inde a praecordiis et supra recondita est omnis hominis scientia, quae ad speciem et figuram muliebrem deflectitur quoties in peccatum haereseos aut quodvis peccati genus illabatur. Habet autem pedes maris i. e. nomen tantum fidelis, qui deambulat et versatur inter homines faciem solam et speciem externam intuentibus. Dominus vero et in corde reposita investigat; nam ex ipso coelo accessit et venit ad marem illum, i. e. hominem sincerum et integrum, qui moribus divinis et factis masculinis refulgebat atque uti solebat, et cum eo quem exterius aspiciebat conjungi voluit, qui etiam in conjunctionem Illum admisit. Attamen post conjunctionem factam abscidit intestina quibus mas erat, i. e. fidem rectam et mores divinos, et his abscissis justitiae mortuus est. Et postea natis ipsius, i. e. operi-

bus, ultio in caput ejus reversa est, quum secundam mortem obiret et in gehenna in aeternum cruciaretur.

Caput 48. De vipera et muraena earumque conjugio.

Cf. Basil. Hom. VII. p. 68 A.

„Viri, diligite uxores!”¹⁾ Etiam si e longinquo vobis obvenistis, in matrimonii societatem coaluistis. * Vinculum autem naturale est matrimonium, et suscepistis hoc natura impellente; et jugum benedictione ambobus impositum, quo in unam communionem conjungeremini. Sic vipera, quae est animal improbum et malignum inter reptilia terrae, conjugii addita est cui nomen est muraena, in medio aequore degenti. Hanc vipera sibilando de debito hortatur, et illa voce appellat eam atque ad se advocat e profunda voragine ut maritali officio fungatur; atque eidem voci muraena aurem praebet, ut sibi concors sit mistura cum bestia veneni plena et omnis iniquitatis. Qua demonstratione apparet, quod si consors noster moribus durus et insociabilis sit, oportere ut eum toleremus, ideo quod conjux nobis sit. Nec decet in rebus quas communes habeamus vel unam causam dari qua separatio inter nos efficiatur. Et si homo est cujus manus ad verberandum prompta, uxorem decet eum quippe maritum tolerare. Sive vino nimium sit deditus, at natura unum corpus esse aestimamini. Et si asper est et violentus, membrum tamen est praestantia super te eximium. Audiat ergo et vir a nobis consilia sibi convenientia. Si viperae, debiti gratia quod ei est erga muraenam, venenum huic innocuum est, et fortasse etiam venenum abjicit propter officium maritaliter alteri debitum, tu ergo quidni abjicias a teipso omne certandi studium, omnem acerbiteriam, dum te componas ad omnem concordiam et pacem unius habitationis. Et forsitan oportet nos exemplo viperae et muraenae et alio modo auscultare, quippe quorum copulatio non justum matrimonium sed adulterium sit. Discant illi qui alienum matrimonium corrumpunt, quali reptili improbo similes sint factis suis odiosis. * Unus autem scopus mihi propositus est in omnibus quae dico: Ecclesiam Dei juvare atque aedificare studeo; et si multa exempla cum e

1) Paul. Ep. ad Eph. 5 : 25.

terra tum e mari affero, violentiam injuriarum refrenare quaero ab iis factarum quorum mores recto iudicio consentanei non sunt. Nam ea omnia quae dico eorum qui castigati non sunt castigandorum ergo effero.

Caput 49. De serpente.

Cff. Pitra 13. Epiph. 13. Eust. p. 43. Ansil. ap. Pitr. 20. Tychs. 7.

Dominus et Deus et Servator noster Jesus Christus dum apostolos suos sanctissimos monebat et docebat, dicebat iis: „Estote innocentes ut columbae et prudentes ut serpentes” ¹⁾. Physiologus de serpenti docet et dicit: Tribus legibus movetur. Quarum *prima* haec est: quando ad senectutem pervenit graviores fiunt oculi ejus quam qui lucem aspiciant; sin autem juvenescere vult, projicit seipsum et prolabitur et a cibo abstinet ad tempus quadraginta dierum, donec cutis corrugetur et tenuis fiat et separetur; deinde quaerit et petit sibi rimam et scissuram arctam et angustam petrae, quam ubi invenit intrat et cutem veterem detrahit et juvenescit.

Theoria. Quamnam ex his et per haec quae nobis sunt proposita theoriam spiritualem etiam nobis ipsis utilem invenimus? In serpente, dilectissime (lector), conspiciamus naturam nostram veterem delapsam et emaciatam a pulchritudine sua et corrugatam, quae peccato attrita vas facta est veneno letali Satanae. Quaerit autem illa a se detrahere mortis indumentum, nec potest propter debilitatem peccato acceptam. Tunc circumvaga in natura et quaerens sibi locum unde medicinam comparet, veterem hominem exuendo, invenit petram genuinam i. e. Dominum nostrum Jesum Christum, et scissuram in ejus latere intrat, i. e. * baptismate lavatur, quod ⁹⁶ ab ea avellit et abstrahit hominem veterem peccato attritum; et formosa fit Christi beneficio et juvenis pro vetusta fit et pulchra pro turpi. Et est ei director et janua et via et fundamentum petra Christus; qui seipso perdurare eam facit sine corruptione, eamque ad pascua ducit et intrare facit hereditatem quam perdiderat.

1) Ev. Matth. 10:16.

Caput 50. De formica reptili.

Cff. Pitra 14. Epiph. 17. 18. Eust. p. 44. Ansil. ap. Maj. et Pitr. 11. Tychs. 13.

Salomo vir sapientissimus ubi ignavum hominem urget et incitat dicit: „Ignave tu et otiose, vel formicam imitator”¹⁾. Physiologus autem de formica exponens dicit, eam tribus prudentiae generibus uti. *Primum* autem hoc dico, quod, dum ex ordine proficiscuntur et singulae quae collegerunt oribus portant, vacuae onustis non adimunt quidquam neque abripiunt; nec etiam, si qua ex iis nihil collegit, caeterae quae collegerunt otiosam illam conspicientes ipsae ejus ad instar otiantur et alimentum et victum conquirere omittunt, sed laborant et quantum valent lucrantur.

Theoria. Quam autem ex his utilitatem capimus spiritualem? nisi ut ad Evangelium sacrosanctum et spirituale accedamus, et illic inveniamus figuram et imaginem eorum de quibus locuti sumus in decem virginibus²⁾ ad thalamum sponsi coelestis invitatis. E quibus aliae stultae prae ignavia et desidia non tantum olei sibi comparaverant quantum lumini lampadum usque ad sponsi adventum suffecisset; aliae prudentes illarum similes factae non sunt, quas videbant copiam et manupretium sibi non comparasse, sed quantum poterant festinarunt et oleum sibi conquisiverunt, quod lampadibus sufficeret donec adveniret sponsus et ipsae cum eo thalamum intrarent. Sin autem potuissent prudentes etiam stultis satis olei parare, parassent sane ut erant * benignae, et³⁾ fecissent illis oleum ut illarum quoque lampades lucem emitterent donec thalamum intrarent. At⁴⁾ non ignorabant utrique parti satis praesto esse (dummodo ipsae sibi prospicerent) et sciebant, preces illic non accipi, sed unumquemque suorum heredem esse et sua possidere, neque ullum socium rogare vel a socio rogari, nec etiam vi quidquam abriperere posse in regione illa sponsi coelestis.

Mos *secundus* ejusdem formicae hic est, quod grana in foveam

1) Prov. Sal. 6 : 6.

2) Ev. Matth. 25 : 1 sqq.

3) Tollenda erit negatio, et plura etiam emendanda.

4) Videtur ~~alr~~ pro ~~alr~~ legendum esse.

ubi habitant collecta in duas partes dividunt, ne forte hiems eas anteveniat et pluvia in eas cadat atque illa attingat ut germinent et herbae fiant comedendo non idoneae, et ipsae fame intereant.

Et tu, Dei amans, theoriam spiritualem ex his condito et granorum loco verba sancta sumito librorum divinatorum, Testamenti Veteris et Novi, et pro formica prudenti et quaestuosa hominem intuetor valde sapientem ¹⁾, qui scientia spirituali atque intelligentia divina exponit verba illa librorum divinatorum et ex iis theoriam et sententiam spiritualem depromit, neque uti sonant legit ea et intelligit; ne forte quoniam ea in duas partes non disciderit, hiems eum anteveniat et pluvia in ea cadat, i. e. Satanas per ipsa verba scripturarum offensionem ei injiciat, et pluvia madefacta germinent et herbae fiant hominum victui non idoneae verba librorum divinatorum, indeque moriatur homo et perditioni relinquatur victus idonei inopia, ut etiam praedicat verbum apostolicum: „litera occidit, spiritus autem vitam praebet” ²⁾.

Mos autem *tertius* ejusdem formicae hic est, quod ubi advenit in agrum tritico aut hordeo consitum quod jam aristas et frugem gerit, statim radicem olfaciens sentit, sitne illud triticum an hordeum. Quodsi vero *triticum est, illa facile sursum properat et ^{97 r. n.} victum ex eo quaerit, sin hordeum est, deserit hoc et ad triticum se convertit.

His igitur Deus creator parabolice nos edocet, ut nos quoque homines ubi accedamus ad rem quamlibet quae bono non sit abeamus ab hordeo, quod jumentorum pabulum est, ad triticum, quod idoneum est victui humano; quum autem olfaciamus et videamus triticum adesse nobis victui idoneum, ad hoc festinemus, ad bona dico, et ex hoc tritico sumamus ad alimentum nostrum i. e. ad bonum opus, quod animae rationalis victui idoneum sit.

Caput 51. De rana terrestri.

Cff. Pitra 38. Epiph. 22.

Est etiam rana quae terrestris appellatur, quae aestatis ardorem non curat, at pluvia superveniente moritur.

1) Legendum ~~triticum~~, quod in codice scriptum erat sed secunda manu mutatum est.

2) Paul. Ep. 2 ad Cor. 3 : 6.

Sunt etiam ranae aliae in *aquis*, quae radios solis et ardorem ne conspiciere quidem valent, nam perpetuo in aqua degent.

Theoria. Quid ergo docemur intelligentia spirituali? Ranae terrestres quae non curant etiam ardorem aestatis, animae sunt hominum proborum et justorum, quae omnes fervidos turpissimae libidinis affectus contemnunt, quippe quos tolerant virtute divina; sin eas supervenit pluvia, i. e. peccati offendiculum, moriuntur.

Ranae illae quae in aqua degunt, nec valent solis radios et ardorem conspiciere, et ipsae animae sunt, quae habitant et absconditae sunt in carnis libidinibus quibus involvuntur, nec valent etiam radios solis conspiciere, i. e. lucem divinam, prae debilitate et laxitate qua carnis libidinibus et passionibus laborant.

Caput 52. De serpente salamandra.

Cff. Pitra 39. Eust. p. 43. Tychs. 9.

Jamvero docet nos Physiologus dicendo: Est serpens quidam qui salamandra vocatur, qui ubi ad ignis fornacem accedit, omnis ignis ^{97 r b.} exstinguitur. Ita et si in *fervido et vehementi incendio quod augment¹⁾ hic adest, refrigeratur illud a fervore, et quae modo ardebant eorum quae non adusta sunt similia sunt.

Theoria. Et si hic serpens mutus omnem ignis vim exstinguit, quanto magis illi qui probitate et Christi amore praestant et quibus inest vis divina, ignem exstincturi et leonum ora oclusuri sunt!²⁾

Caput 53. De serpente qui solis nomine appellatur.

Cff. Pitra 36. Tychs. 8.

Est etiam serpens qui solis nomine appellatur³⁾, qui ubi senescit prohibentur oculi ejus a solis lumine conspiciendo. Quid ergo facit naturae suae cui lumen ademptum est? Quaerit ac petit parietem orienti obversum, atque intrat parietem, et sedet in rima solem spectante, et hujus luce aperiuntur oculi ejus quum super eum oritur, et lucem conspicit ac denuo juvenescit.

Theoria. Eodemmodo theoria quam ex hac re depromimus ima-

1) Gr. ap. P. *εις ὑποκαυστήριον βλασίου.*

2) Cf. Dan. 3: 27. 6: 23.

3) *Σείρα ἡλιακή.*

ginem cernimus cui reapse respondet anima humana. Quae quum juvenis esset in paradiso divino, et habitaculo et moribus spiritualibus gauderet, luminis justitiae particeps erat; quum autem praeceptum divinum transgressa esset perstricti sunt ejus oculi neque amplius ad cernendum apti fuerunt, et peccato percussa est et parietem meridiano tempore palpavit. Et quum parietem apprehenderet et ruinam amplecteretur, pervenit ad orientem ipsius paradisi et aspexit Solem justitiae, qui gratia sua ipsam miseraretur. Deinde post tempus aliquod prospexit Sol justitiae, quia videbat neminem dolore illam levare posse. Et ori fecit super eam lucem suam et aperuit ejus oculos et restituit eam in naturam propriam, fornace ignis et Spiritus et aquae. Et ipsa Illum conspexit et juvenis facta est et decora a Christo servatore suo, qui est Sol justitiae, cui sit gloria in saecula saeculorum. Amen.

Caput 54. De locusta.

Cf. Basil. Hom. VIII p. 78 A.

Quomodo tibi etiam narraturus sum de ingenti copia agminum locustae formidabilis, quae in unam turmam collecta et congregata simul migrare solet, ac veluti exercitus magnus et compositus in agrorum latitudine castra ponit? *Nec statim quando segeti infixae^{97 v. a.} est terrae fruges perdere incipit; nam donec licentiam acceperit ab illo nutu terribili et supremo, perdere quidquam ei non permittitur. Et quanta etiam passer Medicus¹⁾, quando imperatur ei ut nos plaga liberet et illam in media vastatione debeat, comedendi copia donatur a Deo ut est valde misericors; qui ut hominum vitae succurrat hunc natura insatiabilem esse voluit!

Caput 55. De scarabaeis reptilibus.

Cf. Eustath. p. 44.

Praeterea etiam hoc docet nos Physiologus: Diebus Nisan mensis florum e fimo quodam vel purgamine formantur seu proveniunt scarabaei, et in fimo illo et foetore degunt. Et ipsi fimum formant et fingunt in ovorum rotundorum similitudinem, aut came-

1) Basil. *σκληνικis*.

linorum stercorum aut nucum, et revolvunt haec retrorsum in terra, et fovent donec in mediis illis fingant sibi prolem et generent, quae deinde erumpit et exit e globulis illis quos finxerunt et revolverunt, et simul in eodem foetore vitam degit.

Theoria. His docemur et luculenter cernimus et perspicimus, scarabaeos esse haereticos, haeresium foetore contaminatos. Stercora autem quae e fimo et foetore formata sunt et quae illi continuo adversum et retrorsum in terra revolvunt, sunt cogitationes malae haeresium illorum, ex iniquitate atque improbitate fictae. Et retrorsum nec protenus revolvunt in terra i. e. in hominibus, donec proles sibi eveniat volvendo i. e. erroris participes sibi fiant alii et in eodem haeresium foetore continuo secum degant.

Caput 56. De vespis.

Cf. Basil. Hom. VIII p. 78 B.

Beatus David dum psallit et vaticinatur Spiritu Sancto dicit: ^{97 v. b.} „Circumdederunt me veluti vespae, et extincti sunt * ut ignis festucarum” ¹⁾. Physiologus vero docet de vespis et dicit: Divisae sunt atque angustatae in mediis corporibus, nec facultas iis est respirandi et animam ducendi in seipsis eadem ratione quae pulmone in nobis et brutis constituta est, sed omnis eorum victus et alimentum ex aëre fit. Et si quam oleo intingis, facile e vita tollitur, quia pinguedo olei obturat meatus earum naturales. Sin autem acetum ei post oleum inspergis, paulatim excitatur ejus vita, quoniam aperiuntur meatus ejus acrimonia.

Theoria. Quid ergo hisce discimus, et quanam scientia intellectus spiritualis ex his nobis depromenda est? Haud enim insipienter ab ipso omnium rerum auctore Deo ita constituta sunt, sed ad institutionem nostram data sunt haec omnia majora et minora; ut quum haec visibilia ruminemus, intelligentiam et theorium invisibilium intueamur. Non enim possumus corporei et visibiles invisibilia assequi, ut nunc sumus, nisi per visibilia. Etenim ea quae non conspiciuntur corporis nostri tarditate, quasi typo et imagine depingit nobis et demonstrat Ille qui curam habet

1) Ps. 118 (Gr. 117): 12.

omnium rerum quae ab ipso ad existendum perductae sunt. — Vespas autem illas quae in medio corpore divisae sunt, et extinguuntur veluti ignis festucarum, quarumque vita tollitur ubi stillat in eas olei pinguedo, intelligimus pro daemonibus et lamiis rebellibus, medio corpore divisis, i. e. certamine communi et legitimo; neque ut aestimari solent ad certamen instructi sunt, dummodo oleum tibi sumas, i. e. bona opera strenuitatis ac fortitudinis plena, et sic cum iis certamen legitimum ineas. Nam simulatque ad oleum divinum propius accedunt, obtunduntur eorum dentes alacritate tua, et occluduntur *meatus eorum illius pinguedine, et ^{98 r. a} sunt tibi quasi mortui donec non habent spiritum tua opera. Quodsi enim in unctione tua non perseveras neque oleum tecum custodis, sed acetum effundis, ab olei alacritate i. e. a justitia remittens, tunc tu mortuus es et illis vita redditur contra te, et aperiuntur eorum meatus et feriunt te aculeis suis et irrident te et interficiunt.

Caput 57. Narratio de apibus.

Cf. Basil. Hom. VIII. p. 73 E—74 E.

Salomo autem sapiens ¹⁾ etiam de apibus narrans dicebat: Sapiens est et diligens in opere suo, ita ut etiam ex alimento, quod ad vitam suam sustentandam colligit, reges et infirmi ²⁾ sanitatem carpant.” Physiologus autem docet de ea et dicit: Turmatim una habitant, unus est iis exitus, unus labor communis, et diligenter curant una volantes et ad unum opus properant. Et, quod majus etiam est iis quae diximus, sub principe et praefecto quodam sunt qui illarum naturae particeps est, nec faciunt laboris communis initium aut accedunt ad prata ³⁾ et radices et flores donec rex qui inter eas est initium fecerit. Non autem regem vel principem sponte ab iis ad hanc dignitatem electum dicimus, sed ordine et more naturali earum ita a Creatore ad eas gubernandas constitutus est. Principi vero illi et ipsi aculeus est, quo tamen laedere non solet.

1) Cf. Prov. Sal. 6 : 8 LXX.

2) LXX ἰδιώται. Cff. autem p. 64 vs. 23; t. II p. 364 vs. 11; inscr. epist. episcopi Malabarensis MS. Bibl. Publ. Amstelod. 7 IV 2.

3) cum secunda manu et Basilio.

Si qua autem ab ejus exemplo decedit, continuo poenas luit audaciae, nam ut primum hominem aculeo laedit, remanet aculeus in vulnere et ipsa dolore interficitur. — Colligunt autem mel e stirpibus dum oribus, ceram e floribus dum pedibus utuntur. Itaque in alveum (apis) a se collecta aufert, et miro artificio habitacula * e cera struit et quasi in foveas solertissime distribuit, in quas mel effundit. Hoc initio tenue atque admodum dilutum, postea conditum et in foveis per temporis spatium aliquod servatum coquitur et multo melius fit ac spissius. — Flantibus vero ventis vehementibus dum ipsa extra nidum versatur, descendit et lapidi vel rupi insidit dum cesset ventorum flatus, itaque deinde domum proficiscitur.

Theoria. Arripiamus nunc haec omnia quae comprehendamus et comparemus et spirituali modo consideremus. Quid est quod hisce rationi nostrae humanae depingitur? Apes quidem debiles quae turmatim una habitant et simul exeunt et unum laborem communem diligenter curant, animae sunt sanctae filiorum Ecclesiae catholicae atque apostolicae qui turmatim habitant in eadem ecclesia, et una exeunt et eundem laborem communem curant; dico autem praestantiam divinam et sacrosanctum ministerium; dum princeps quoque et praefectus iis constitutus est naturae earum particeps ab earum Auctore; ut etiam archipresbyteros ¹⁾ et praefectos sapientes ex ipsa natura humana Deus in Ecclesia sua constituit, ne qua fieret ordinis ejus confusio. Est certe praefecto illarum et ipsi aculeus, quo non laedit, i. e. libertas quae etiam archipresbytero a Deo data est et omnibus ei subditis; attamen archipresbyter illustrissimus aculeo non laedit, i. e. libertate sua sanctitatem custodit neque ad improbitatem declinatur; quum boni exemplo et protypo iis sit propositus quibus a Deo archipresbyter constitutus est. Quodsi autem quaedam ex ovibus rationalibus ab archipresbyteri jussis decedit et abit ac libertate sua quemquam laedit, moritur peccato et injuria quam perpetravit. Colligunt mel dum oribus utuntur e stirpibus, et ceram pedibus e flosculis; * et aufert apis et exstruit et distribuit et effundit sapienter, dum mel initio tenue est; ut etiam

1) Sive episcopus.

sancti Ecclesiae sanctae Dei pascuntur stirpibus sacratis et floribus sanctissimis librorum divinatorum et colligunt sibi unum cibum dulcedinis spiritualis.

Caput 58. Novum exordium.

Cf. Basil. Hom. V. p. 41 D.

Quum ergo intuemur germinationem herbae et inflorescentiam et suavitatem et decus colori illitum, qui apud eam conjunctus est cum figura pereunte et forma mutabili et facile evanescit (?), — sumamus exemplum nobis et ad genus humanum ejusque vitae spatium nos convertamus. Nam pro nostro sermone testatur sermo Jesajae prophetae Dei, qui praedicavit et dixit: „Omnis caro foenum est, et omne decus ejus instar floris agrestis”¹⁾. Consideremus ergo diebus breve et gaudiis inops esse genus hominum, et omnem eorum vitam, omnia gaudia perbrevis esse temporis, et paucos dies quibus floreant. Et ut foenum florens et flos agri arescit, ita et omnis illorum gloria; atque e prophetae sermone cum imagine cujus revera similes sunt comparantur. Consideremus ergo hominem tempore prosperitatis ejus, et quomodo corpore firmatus sit et deliciarum cupiditate flagrans, prosperrima valetudine gaudens, sui aspectu exsultans, juventuti confidens, adolescentia concitatus, utens rebus secundis, atque omni nequitia abundans. In quibus quum paucos dies degit, repente debilis fit aspectu et morbi minimi vehementia dejicitur. Deinde et in alium oculos convertito illius similem, sorte eximium et vita felicissimum et opibus divitem, servis et mancipiis et hospitibus et familiaribus; quorum alii officiosi sunt, alii adulatores, sectatores et socii dicis causa, alii qui ante eum^{*} et post^{98 v. b.} eum ingrediuntur in ejus honorem, una cum turba amicorum et multitudine cognatorum. Et opinatur suum esse mundum universum, quando illis augetur²⁾ hominum cohors pedissequa, quorum

1) Jes 40 : 6.

2) Voci **יָבֵר** in codice vocali *a* (÷) notatae graeca Basilius nulla respondet. Videtur autem significatio radices primaria esse rem ad rem addendi, unde manaverint quae nunc inveniuntur *a*) colligendi (יָבֵר manipulus), *b*) nimium faciendi (יָבֵר garrulus), *c*) alteram rem altera admista turbandi (יָבֵר).

alii rebus ejus prospiciunt, alii comitatus ergo egrediuntur, et omnis ejus aspectus occurrentibus invidiam movet. Adde his divitiis etiam nobilitatis et potestatis regios honores et copiarum imperium, populorum gubernationem, et praefecturae munus, ubi ordine regitur provincia in foris et plateis, lege qua hominum numerus devincitur, quae differtur a praeconibus clamantibus, ubi illi lapides sibi immittunt et de rebus suis litigant, lictoribus hinc et illinc (accurrentibus) superbia tumidis et plenis insaniae, in quorum frontibus insolentia depicta est, ut timorem excitent atque injiciant cuivis obviam venienti, quum iis adhaereant imagines carcerum, et plagarum et tormentorum et necis, quae omnia eorum manibus commissa sunt, et terrorum copia ex uno capite in omnia infusa. Quid vero post haec omnia? et quid est quod una nocte advenit, siquidem dolet latus febris vehementissima, aut incidit morbus venti instar cum oscitatione perpetua? Nimirum ab illa inde hora silentium lautitiae imperatur morte, quae uno homine potita in hominum res (dominatur); atque ilico deseritur ejus vita cohortibus quae ei adhaerebant, et omnis gloria veluti somnium est quod fugit et avolat et confutatur. Recte ergo et jure dixit Dei propheta, vigorem hominum mortalem floris simillimum esse pulchritudine, qua ipse brevi conficiatur.

Caput 59. (De admirandis in rebus creatis.)

Cf. Basil. Hom. V. p. 42 E.

Quid ergo dicam, quid taceam, de abundantia thesaurorum Creatoris naturae, qui infirmitatis meae modulum excedunt cum majores tum minores. E quibus si quid neglexerimus, peccatum hoc erit haud condonandum. „Proferat ergo terra herbam, gramen ^{99 r. a.} semen spargens secundum genus suum” ¹⁾; et data sunt * in hac sententia ea quae vitam reddunt cum iis quae interficiunt: cum tritico data est radix quae conium appellatur; cum aliis nutrimento datis etiam radices quae vocantur aconitum, mandragora, lac pava-veris. Quid ergo dicimus? Omittamusne ea quae grato animo et laude digna sunt, quum ad usum nostrum sint accommodata, et

1) Gen. 1: 11.

malimusne reprehendere imo accusare eorum causa quae vitae nostrae molesta sunt? An potius recta mente convenientia meditari velimus, quoniam non omnia creata ventri nostro aptata sunt. Ea tamen quae ad victum nostrum adhibenda data sunt, in aprico sunt et unicuique nota; caetera autem in natura condita, etsi nobis ignota sunt, multos tamen homines eorum usus minime latet. — Quia ergo noxius est sanguis taurinus, numquid nolis animal hocce creari, aut sanguine carere ita ut hominibus robore non perutile sit? Tu autem ratione et scientia tibi insita a noxiis illis cavere potes; num igitur, quaeso, difficile est, ut quis ab exitalibus sese abstineat? Haec enim nec frustra neque ad alicujus damnum creata sunt, sed singula singulis animalibus in alimentum data, aut nobis in medicae artis usum constituta, ut sint nobis solatio et levamini mistura sua ab injuriis doloribus et morbis nobis illatis.

Caput 60. De radice quae conium vocatur.

Cf. Basil. Hom. V. 43 C.

Conio autem radice illa liviae columbae ¹⁾ vescuntur, quarum corpora ita constituta sunt ut a radice laesione et injuria liberae sint. Quoniam autem meatus angustos habent in gutture intimo, quidquid devorant * facile eo liquefit, et antequam eas attingat ^{99 r. b.} frigus rei noxiae, abjiciunt a se quod ea perniciosi habet.

Caput 61. De helleboro radice.

Cf. Basil. Hom. V. p. 43 C.

Helleborus autem radix cibus est coturnicum ²⁾; atque ita composita sunt earum corpora, ut ab ejus injuria omnino liberae sint. Etiam ea quae noxia esse judicantur et nobis subinde admodum exoptata sunt.

Caput 62. De mandragora radice.

Cf. Basil. Hom. V. p. 43 D.

Per mandragoram autem quoties illis somnum inducunt medici,

1) Sic Cast.-Mich. 635, ubi perperam *liria* legitur. Bas. *ψάγες*.

2) Basil. *ὄφραγγων*.

qui ejus absentia vexantur; et lac papaverum dolorem gravissimum eorum qui morbo valde laborant levare solet. Et per illam quoque radicem ¹⁾ nonnulli aegrorum rabiem et sudorem maleficum quiescunt; et helleboro radice dolores quamvis inveterati sedantur. Et ob illa omnia quae pro noxiis habebas et quae accusationi tibi contra Creatorem erant, Ipsi majorem laudem a te tribui oportet. Adjumento ea creavit qui ea condidit.

Caput 63. (De ovibus et capris.)

Cf. Basil. Hom. V. p. 43 B.

Oves autem et caprae et reliqua animalia, quae nesciunt vitam a noxiis removere, gustandi sensu distinguere possunt quae sibi noxia sint. Tibi vero scientia copiosa et ratio eximia sunt, ars ²⁾ medicinae quae investigare valet et eligere salutaria prae infirmantibus. Experientia enim, quam facultate nostra discernendi assequimur, malis quae a nobis investigantur lucem admovet.

Caput 64. De arbore quae in India est.

Cf. Pitra 28. Eust. p. 29.

Docet etiam Physiologus: Est arbor quaedam apud Indos ad austrum et meridiem, admodum eximia et formosa, cujusque fructus dulces et jucundi sunt. Hos multum appetunt ac diligunt columbae; eaque aluntur et continuo in ea degunt. At serpens columbas vehementer odit, et circum arborem vagatur, nec eo quidem potest accedere ubi illius umbra est, itaque umbra ad alteram partem circumacta in alteram aufugit. Quum autem columbam ^{99 v. a.} invenit extra * arborem et umbram, interficit eam et captam devorat.

Theoria. Arbor autem illa cum umbra depingit unam Deitatem Patris et Filii et Spiritus Sancti; fructus vero dulces et jucundi quibus vescuntur columbae, verba et sententias sanctissimas Testamenti Veteris et Novi, in quibus quasi in paradiso pascuntur columbae integrae quae receperunt columbam sacrosanctam in baptisate, i. e. Spiritum Sanctum. Serpens denique columbarum

1) Basil. τῷ κωνείῳ.

2) Legendum καθάριστος; Bas. ἱατρικὴ τέχνη.

inimicus Satanus est; qui, ubi in arborem ejusque umbram se recipit columba, huic nocere non potest; i. e. quando ad Deum haec se recipit et ejus praecepta pure et sancte observat.

Caput 65. De sycamoris.

Cf. Pitra 47.

Beatus Amos dicit: „Non eram propheta et prophetarum filius; sed pastor eram et sycamoros legebam”¹⁾; pastor enim hircorum erat, et ficus ascendebat. Et dixit: sycamoros legebam. Nam antequam ficus eveniunt sycamori sunt, in quibus mediis culices in tenebris habitant neque ullam lucem cernunt. Ac veluti meditantur et sic loquuntur: decorum est habitaculum nostrum quod in tenebris incolimus; quia non sortiti sunt habitaculum luce perfusum. Quum autem leguntur sycamori in quibus habitant, ex hisce exeunt et solis splendorem et lucem aspiciunt, et dicunt: habitabamus in tenebris et umbra mortis antequam sycamori legerentur. Leguntur vero die primo, et tertio omnibus cibo sunt.

Theoria. Accedamus nunc ad theoriam spiritualem atque intelligentiam quae nobis prosit. Beatus Amos propheta quasi e Christi persona loquebatur: „Non eram propheta nec prophetarum filius”; Christus enim propheta non erat, qui revelatione prophetiam accepisset a Spiritu Sancto, sed Deus et Dei filius. Imo pastor erat hircorum; nos enim sumus illi qui ex ovibus innocentibus peccato hirci evasimus. Et legit sycamoros, * quibus inerant qui in tenebris et umbra mortis habitabant, dico nos homines qui in sycamoris tenebrosis habitabamus, in sepulcris mortis opera et in inferis, neque apparebat nobis lux solis i. e. Christi. Ubi enim lectae sunt sycamori, mors, inferi, Satanus, per Christum ex iis exivimus, et aspeximus lucem justitiae quae in Domino nostro Jesu Christo est. Lectae autem sunt sycamori die primo a Domino nostro Jesu Christo, et die resurrectionis cibus factae sunt omnibus qui iis vescuntur, et sprevimus illa exclamantes: „Ubi est stimulus tuus, mors, ubi

1) Am. 7: 14.

„victoria vestra, inferi?“¹⁾, exivimus enim ex iis per Christum, atque vasta et inania facta sunt eorum habitacula illarum ad instar.

Caput 66. De lapide adamante.

Cf. Pitra 40. Ansil. ap. Maj. et Pitr. 1.

Etiam docet nos Physiologus lapidem esse cui nomen adamas. Hic autem lapis ferrum non formidat, nec fumi vapore foedatur, et ubi in loco est, nec daemon nec quidquam adversi illuc appropinquat; atque etiam, si quis eum tenet, omnes spiritus malos superat, et omnia animalia venenata devincit.

Theoria. Quamnam ergo ex hoc lapide theoriam depromimus, nisi Dominum et Deum nostrum, lapidem illum e monte exemptum, a lapicida non caesum, qui statuam percussit ut haec in pulverem contereretur²⁾. Quem quicumque in corde gerit omnes spiritus malos superat, omnes Inimici copias superat et devincit. Qui ferro i. e. Satanae non succubuit in certamine suo, nec fumi seu peccati vapore foedatus est quum homo esset, sed ferrum contrivit una cum testa²⁾, et fumi vaporem qui peccato naturam communem corruperat, et purificando perfecit hujus conversionem ad lucem sinceram et justitiam.

Caput 67. Mysterium quod est in lapide achate.

Cf. Pitra 45.

100 r a. Praeter ea quae jam diximus *Physiologus etiam hoc exponit atque enarrat: Est lapis quidam sermone Graeco *achates* dictus; opifices autem qui margaritas optimas efferunt per eundem lapidem eas reperiunt in mari profundo. Nam afferunt eum et funem tenuem ei alligant, et demittunt eum in mare. Qui ubi descendit ad margaritam abit eique insidit. Deinde ipsi sese demittunt ubi lapis jacet, et lapidem inveniunt cui margarita inest juxta lapidem illum. (Sin quaeris), quomodo margarita in lapide nascatur, dicimus in mari lapidem esse cui nomen ostrea. Haec ostrea tempore matutino in altum se extollit et os aperit, et recipit ros a coelo dela-

1) Paul. Ep. 1 ad Cor, 15:55 ex Hos. 13:14.

2) Dan. 2:34.

psum, et radios solis et lunae et stellarum; et ex his luminibus supremis et rore quae ille recepit margarita fit.

Theoria. Sumamus nunc theoriam eorum quae diximus, ut dicta et animae nostrae prosint et posthac lecturis. Lapis qui fune ligatur et ad alterum abjicitur a venatoribus margaritam quaerentibus, Gabriel est, qui ad praedicandum obligatus est a venatoribus vitae; i. e. a Patre et Filio et Spiritu Sancto, qui quaerebant et volebant Adami naturam capere, in margaritae i. e. Deitatis similitudinem caste et sancte et cum purissima integritate ab iis constitutam. Lapis autem ad quem advenit Gabriel Maria est, quae rorem coelestem recepit, i. e. Patris potentiam, et lucem luminis, dico autem Verbum Deum quod in ea et ex ea formatum est in corpus sanctissimum et animam purissimam. Et illius ope extulerunt et ceperunt vitae venatores margaritam, i. e. Pater et Filius et Spiritus Sanctus, et attraxerunt eam et e profundo mari ad se admoverunt, dico autem, Adamum e sepulcro. Et ecce in thesauris illorum reconditus est et apud eos asservatur. — Sin mavis etiam Joannem Baptistam lapidem vocare potes, qui ostendit nobis Christum dicendo: „Ecce Agnus Dei, qui tollit peccatum mundi” ¹⁾, et mare ponere loco mundi, et urinatores et venatores margaritae spiritualis loco coetuum hominum proborum et justorum, qui moribus suis * prae- ^{100 r. b}stantiam assequi student, quae margarita est. Admodum venusta est haec etiam meditatio spiritualis.

Caput 68. De lapide qui vocatur huan.

Cf. Pitra 54.

Jamvero est lapis qui *huan* ²⁾ dicitur, cujus haec est efficacia. Si quis homo hydropicus est, i. e. aqua collecta laborans, medici periti hunc lapidem quaerunt et expetunt, quem inventum afferunt et ei alligant qui hydrope morbo vexatur in tres horas, et exit ex eo omnis aqua, quem ille extrahit et absorbet. Et quum lapidem ab homine sanato resolvunt, ipsius corporis pondus ille superat.

1) Ev. Jo. 1 : 29.

2) Aut ὑαλος aut κωνός intelligi videtur; Gr. ap. Pitra. βατράχιος.

Et si lapidem per tres horas in sole ponunt, aquas malas paulatim ejicit et fit ut erat antea.

Theoria. Quem igitur hunc lapidem depingere judicemus nisi lapidem Christum Dei Filium et verum Deum. Hydropici vero nos homines sumus, qui aquas malas et venenum letale bibimus serpentis illius aspidis nobis hominibus infesti, et in quorum cordibus et ventribus conditi sunt morbus perpetuus et dolor e corde non cessans, sed eo intumuit animae venter, et occidit sol noster in meridie nostro. Venit autem ille lapis salutis et medicinae, et alligatus est cordibus nostris, amore nostro et fide et spe in eo posita, et extulit dolorem nostrum in seipsum et mala nostra suscepit, et sanati sumus a doloribus et malis levati. Ablatus autem est Christus a nobis, morbos nostros auferens ipse innocens ¹⁾, et conditus est in sepulcro per tres dies, et luce resurrectionis gloriosae omne contagium e corpore ejecit, et facta est sanatio maxima iis omnibus qui gustarunt aquas malas Calumniatoris et hydro-pici facti sunt veneno quod ab illo (infusum) potarunt.

Caput 69. De lapide magnete.

Cf. Pitra 40 cum annot.

Porro est lapis quidam qui magnes vocatur; quem si quis ad ferrum admovet, continuo hoc illi adhaeret et eo extollitur si ipse in altum fertur.

Theoria. Et si per hunc lapidem tollitur ferrum ponderosum
 100 v. a. nulli rei impositum neque annexum, * sed aëre illius et potentia quomodo non Deus hujus et omnium rerum Auctor coelum suspendat e nihilo pro voluntate sua, et terram stabiliat sine columine ut ejus deitati et dominationi libuerit?

Caput 70. De lapide qui adamas vocatur.

Cf. Pitra 40. Ansil. ap. Maj. et Pitr. 1.

Jamvero de lapide adamante narrat Physiologus: In terra orientis invenitur; non autem de die aliquis eum invenit sole eum collu-

---

1) Ribui quod in codice exstat tollendum.

strante, sed noctu. Adamas autem dicitur quia omnem materiem superat, ipse nulla superatur.

Theoria. Imaginem vero Servatoris gerit, Illius qui omnia iudicat et a nemine iudicatur. Etiam Amos propheta Dominum vidit stantem in muro suo adamantino et adamantem manu gerentem ¹⁾.

Caput 71. De piscibus marinis.

Cf. Bas. Hom. VII. p. 62 D—63 A. 63 D.

„Et dixit Deus: redundant aquae reptilibus animis viventibus secundum genus suum, et volatilia volent super terra juxta firmamentum coeli secundum genus suum” ²⁾. Fuit ergo mandatum Creatoris in eas (aquas), et properum fluviorum (ornandorum) studium, quod animalia in iis gigneret. Et maria quoque progeniem edere festinarunt; et quasi e sinu humoris universi redundavit humor animalibus omnium generum, et mare parturivit ut ederet omne genus omnium figurarum animalium natantium, nec fossae nec lacunae nec luti humor mandato illo excepta erant quominus animalibus redundarent ad mundum exornandum; ranas abscondebant ³⁾ et culices emittebat ille (humor), ut inde vita eorum exhalaretur. — Quod enim hodie adesse apparet testimonium est praeteritorum ⁴⁾. Ecce edocet te de natura aquatilium ⁵⁾, . . . quae in his (aquis) suo in habitaculo degit et in iis vitae ergo versatur. Nam si brevi . . . . . Non enim valent pisces hunc aërem vitae causa haurire, sed ita ut moriantur. Ut enim hic aër vitalis est animalibus qui in sicco degunt, ita aquae vitalis spiritus loco sunt illis qui in iis natando feruntur. Et quemadmodum aëri qui nobiscum est egressus e nobis dantur per quos et ad nos attrahitur,

1) Am. 7 : 7 LXX.

2) Gen. 1 : 20.

3) Videtur *κρυπ* legendum esse.

4) Legendum *κρυπ*.

5) *κρυπ κρυπ κρυπ* opinor. Quae sequuntur, ea certa ratione emendare non potui.

Nonnulla periisse opinor; et legendum erit *κρυπ*. Basilius haec habet: ἔδειξέ σοι τὴν φυσικὴν νηπιῶν πρὸς τὸ ὕδωρ συγγένειαν, διὸ μικρὸν οἱ ἰχθύες χωρισθέντες τοῦ ὕδατος διαφθείρονται.

pulmo ¹⁾ laxus nobis infixus spiraculis munitus quae aura recepta sustentantur, et exitus atque introitus aëris qui nobiscum est per vias pectoris occultas et absconditas, quibus in nos recipitur calor et frigor misturae nobis infusae et nobis inhaerentis, — ad eundem etiam quae in mari sunt spirantes vitam recipiunt per gutturum meatus. Itaque aerae loco * aqua pisces implet vigore quem ex ea vitae causa hauriunt. Pisces autem nonnulli ova non pariunt eo modo quo solent aves quae nobiscum sunt, nec pili (?) ²⁾ iis infixi sunt, nec laborant enutriendis atque educandis sui similibus, sed ut primum ovum ex iis in aquam delabitur, piscis ex eo vivus apparet.

Caput 72. De piscibus.

Cf. Bas. Hom. VII. p. 64 E.

Non enim pisci in rima dimidia pars dentium est, ut tauro et ovi apud nos, nec est inter eos qui ruminet, nisi piscium genus quod scarus dicitur, ut sermo est eorum qui de hisce narrant. Pisces vero dentibus ³⁾ quos acerrimos habent, ea quibus vescuntur prompte comminuunt et celeriter, eo consilio ne dum lentius mandant, per aquas illa diffuant. Nisi enim cibum celerrime comminuerent et cito in ventrem demitterent, aqua liquefactum ab iis auferretur alimentum.

Caput 73. De pisce qui dicitur aschelone.

Cf. Pitra 19. Eust. p. 19. Maj. 4. Tychs. 30.

Item docet nos Physiologus: Est piscium genus quod aschelone ⁴⁾ vocatur. Hic piscis ingens est veluti insula, et vox ejus terribilis et gravissima. Et nautae ei nondum assueti et ejus ignari subinde tergum ejus conspiciunt et insulam esse opinati eum ascendunt, navem alligant et ignem in eo accendunt. Quum autem igne calescit et aduritur, in mare profundum se demittit et etiam illos demergit qui in eo versantur et portantur.

1) κθικί legendum.

2) και καα κλακα?

3) κινε legendum, etsi κθινε expectamus.

4) Αστιδοχελώνη.

Theoria. Sic etiam nos ubi non exploramus et perspicimus aliquam (opinionem) veram esse et hanc amplexamur eique navem animae nostrae i. e. fidem nostram alligamus, perimus et demergimur, quum nobis obviam facta sit haeresis aliqua cui confiderimus et navem alligaverimus, veritatem ea teneri judicantes.

Etiam alius huic pisci mos est, quod esuriens os aperit, e quo suavissimus odor exhalatur. Et pisces minores hoc odore attrahuntur et in os illius adveniunt. Qui ubi sentit os suum repletum esse contrahit hoc et claudit, et pisces exiguos devorat.

Hoc autem de Calumniatore intelligimus et de fide exiguis. Satanas autem illius instar * os aperit et plagam excogitat, et rete ^{101 r. a} abscondit, et libidinibus suavem facit odorem fide exiguis et a veritate et integritate divina remotis. Et ubi attrahuntur et adveniunt odore, i. e. libidinibus, et os intrant, plagam ejus dico, os contrahit et illos devorat. Pisces autem grandes et integri prophetae sunt et apostoli et patres sancti, quia dolum ejus intelligunt et odore non attrahuntur, sed contemnunt odorem, i. e. libidines veteratoris istius, atque elabuntur e Calumniatoris dolis, et fidei veritatem custodiunt et omnino perseverant.

Caput 74. De cancro marino.

Cf. Basil. Hom. VII. p. 65 B.

Moneo te etiam ut vile animal quod in mare invenitur imitari caveas. Quanta enim astutia et fraus est carcinii, qui cancer appellatur. Hic carnem appetit piscis qui ostrea dicitur. Difficilis enim captu ostrea est, quippe quae cute testacea munita est aesi muro cincta, ut incolumis servetur caro tenera quae natura intra illam invenitur. Nam tegumentum ejus testae expolitae similis est, quare et tegumento testacea ¹⁾ dicitur, quoniam veluti patellarum concava in tergo habet inter se conjuncta; sic enim animal hocce a Creatore adornatum est. Canceri vero pedes in glabro illius tergo nihil valent, nec potest eos in illum infigere. Ut primum ergo ostream videt prodeuntem quae foveatur in loco a ventis defenso, et sol in ea est,

1) Bas. *ὄστρακόςδεσμον.*

et ipsa fovendi ergo tergum aperire incipit quod patellarum figuram refert, clanculum accedit cancer et lapillum inter patellas injicit ne conjungantur, utque spatium sibi fiat ad ostream comprehendendam et quasi evellendam. Et hoc faciendo vis exigua hujus cancri solertiae ope vicem majoris implere valet. Miror igitur hanc eorum malitiam quae sermone ac voce carent.

Theoria. Ego autem volo ut cancri solertiam discas ad facta decora et augendam justitiam (adhibere), minime vero socium ea vexaturus. ^{101 r. b.} Cancris autem ille similis est * qui dolo malo ad proximum accedit et contra fratrem in insidiis est, et aequo animo aliorum calamitatibus oblectatur. Fugiamus ergo maleficorum hominum imitationem, et sufficiat singulis nostrum quod jure possidemus. Paupertas enim jure et veritate in rebus suis confirmata omnibus voluptatibus praestat eorum judicio qui eam probe cognoverunt, et commodis omnibus eorum qui in iniquitate versantur. Aspiciat ergo prudens demonstrationis gratia et exemplum sibi sumat, ut scripsit Physiologus.

Caput 75. De polypo.

Cf. Basil. Hom. VII. p. 65 D.

Nec decet me praeterire dissimulationem et dolum et astutiam piscis qui polypus appellatur. Nam ad quemcunque lapidem vel saxum in mari adhaeret, ejus colorem adhaerendo induit, et pisces dum silentes prope eum natando praetervehuntur mortuum eum judicant, quia color ejus a lapide non distinguitur. Quum sibi videntur eum quasi lapidem attingere, invenit eos utpote praedam artificio sibi paratam.

Theoria. Tales sunt qui dolum suum specie abscondunt, et voluntatem cum dominantibus permutant et consilia omnibus facinoribus accommodant, ut exsequantur omne consilium ipsorum oculis minime decorum, et in omnibus rebus temperantes et temperantia eximii, tamen cum maleficis nequitiae participes fiunt, et consilium suum omnibus voluntatibus assentire faciunt. Et difficile potest aliquis eos evitare ne ipsum secum contaminent, nec est quo ab eorum noxiis caveat. Amicitia acerbitatem eorum extra contigit. Fugiamus ergo insidias omnium generum, et dolos om-

nium specierum, et in veritate perseveremus et sinceritate et simplicitate quae injuriis abstinet. Malignus est serpens, et quia dolosus est condemnationem passus est ut in ventre reptaret. Justus autem homo, in quo dissimulatio non invenitur, Jacobi ad instar simplex est in justitia sua ¹⁾. Hoc enim quod dixit ille: „unicum in domo habitare facit” ²⁾, de homine (dictum est) qui unum morem rectum perpetuo observat.

Caput 76. (De piscibus).

Cf. Basil. Hom. VII p. 66 A.

Pergamus in narratione nostra de artificiis quae in piscibus reperiuntur. * Nec tamen ut pisces accusemus hoc aggredimur; et si ^{101 v a.} etiam de his loquimur quorum facta natura decora sunt, non pisces celebramus sed eorum Creatorem e creaturis extollimus. Et si pisces sunt qui natura sua bene utuntur, nos eo magis decebit voluntate iis excellere, ne animalibus reprehendamus; quemadmodum reprehensi sunt alii quorum historia antehac expedita est ³⁾. Ut sunt pisces multorum generum quibus certae sunt regiones in quibus continuo pascuntur, nec fit ut in aliorum provinciam exsiliant et egrediuntur, sed in pristinis finibus quos incolunt permanent. Nec sunt apud eos agrimensores qui fines iis dispertiant, et certae habitationes bi positae non sunt et manent illi in locis suis. Muri illic non circumducti sunt, nec tamen est qui in locum alienum transgrediatur. Locorum descriptio illic manifesta non est, et unusquisque sapientia Gubernatoris eorum locum tenet nullo alio confusum. Hic enim sinus maris aliud piscium genus alit, et in illo aliud est quod illic moretur oportet; et in eo quod abundant in alio loco, in alio rari sunt, satis ordinis apud eos est. Montes enim excelsi in eorum regionibus non cernuntur, et fines fluminibus non determinantur, sed aequa lex et justa singulorum naturis inhaeret, quae distinguit et disponit inter eos partitionem et res necessarias per varias eorum regiones. Et quid nos impedit quominus itidem agamus? Nam

1) Cf. Gen. 25 : 27.

2) Cf. Ps. 68 (67) : 7.

3) Videntur haec mendosa esse. Apud Basilium non reperiuntur.

ultra terminos priscos et antiquos transponimus, domum domui adjungimus, et fora ad vicos addimus, quae nostra non sunt sodali detrahentes.

Caput 77. De cetis in mari degentibus.

Cf. Basil. Hom. VII p. 66 C.

Admodum ergo notabiles ceti sunt in mari degentes, qui e finibus quos natura incolunt non discedunt. Sunt enim extra omnes maris partes ubi in aequore naves pervehuntur¹⁾. Est illud desertum marinum, et apud insulas interiores quas nemo habitare nec pes humanus premere potest illorum sedes sunt. Etenim nautis mari illo opus non est, nec possunt illud intueri nec etiam impelli^{101 v. b.} ut * in ejus vastitatem iter dirigere audeant. In hoc igitur mari ceti degunt. In eo terrae nulla fama est. Ut ajunt illi qui cetos conspexerunt, montium excelsorum corporibus similes sunt, et in iisdem terminis est eorum habitatio, neque ad insulas accedunt quas homines incolunt, neque ad urbes in oris maritimis sitas, neque eas infestant. Itaque unicuique piscium generi sunt quasi urbium et pagorum nostrorum imagines, et regiones dispertitae, quas in medio mari occupant perpetuo in iis manentes.

Caput 78. De piscibus migrantibus.

Cf. Basil. Hom. VII p. 66 D.

Sunt etiam inter pisces genera migrantia, acsi omnes communi consilio emittantur ut extra fines suos prodeant et omnes una proficiscantur. Quum enim certum tempus quo generare solent instat, tanquam e multorum marium sinibus undique accurrunt ut ex lege naturae suae in pontum aquilonarem iter petant. Et quo tempore huc ascendunt scatent, et quasi torrentem ingentem vides piscium agmen numerosum, quum in unam turbam coacti Propontidem percurrunt ut in Euxinum mare perveniant. Quis ergo est qui tot piscium catervas impulerit ut societatem itineris inirent, et quodnam est mandatum regium quod ad ejusmodi opus eos properare fecerit? Quae nam literae sunt in foris eorum humidis proscriptae

1) Quae nam haec scripta fuerint haud constat.

quibus tempus illud definiatur? Et quis tandem est qui se duces iis praebeat viae tam longinquae? Vides ergo imperium sapientiae Creatoris quam sit omnino absolutum et perfectum, et quam minutas res cura Illius pervadat¹⁾. Piscis exiguus legi divinae adversari non potest, et nos homines a mandatis vitam nobis a Deo nostro afferentibus discedere aggredimur! Noli igitur piscium facta contemnere quia rationis et vocis expertes sunt, sed verere ne ipsorum animalium dissimilis fias ad mandatum quod tibi a Deo datum est, et in inobedientia erga Creatorem verseris. Quin imo audi pisces, sine voce et ratione sed factis locutos. Propter securitatem et custodiam progeniei hoc iter longinquum suscipiunt. * Ratio enim naturae^{102 r. a.} eorum nulla inest, sed est iis lex naturae firmiter infixae, quae quid agendum sit eos edocet. Fortasse hoc est quod in iis movetur, quum suapte natura quieti sint: Eamus et proficiscamur ad pontum aquilonarem, dulcior enim est ejus aqua aquis reliquorum marium, quoniam sol breve tempus in ponto illo degit nec radiis exsugit quidquid potum dulcem praebet [quia non diu in eo moratur]. Gaudent enim pisces marini aqua dulci, quamobrem saepe pisces multi mare relinquunt et hieme in dulces fluminum aquas iter petunt. Hanc igitur ob causam Ponti mare caeteris omnibus gratius iis est, atque ad progeniem alendam admodum iis convenire videtur, propter aquae dulcedinem, mare illud ad septentrionem situm. Postquam autem expletum est illud negotium prolem edendi ac paululum enutriendi, omnes una in locos suos quasi domum revertuntur. Audiamus ergo a mutis, qui sit eorum sermo in narrando de mari aquilonari. Est hoc toto ambitu apertum, et asperrimorum ventorum flatus perpetuo in eo obtinet, quia contra illos expansum est. Illorum impetus fluctus exagitat, et aquarum motus est acsi verberibus excitentur, ac veluti a maris fundo vent; aquas rejiciunt, et arenam in imis partibus residentem hiemis tempore cum aqua commiscent, quia multum ei inest frigoris, et multa flumina in hoc mare effunduntur²⁾. Et postquam pisces in eo

1) *κσι* ?

2) Apud Basilium ventorum impetu arena fluctibus permiscetur; et hieme Ponti aqua propter flumina illapsa frigida est.

quietem aliquam aestate obtinente ceperunt, hieme ad aliud mare descendunt, in cujus profundis calor perpetuus adest; et ad solis refugium quod flatus gravis maris aquilonaris expers est; et in aliis aequoribus a ventorum agitatione requiescentibus otium habent. — Vidi haec ego ipse, et Dei sapientiam omnibus providentem miratus sum et agnovi * et laudibus celebravi. Quodsi animalia ratione
 102 r. b. carentia cura utuntur ut subsidia quaerant ad vitam sustentandam dum intelligunt quid se juvet, quid laedat et effugiendum sit, — quid ergo nos dicturi sumus de nobismet ipsis, qui quum ratione cohonestati, tum Dei praeceptis ad redeundum provocati, spiritu illius qui nos edoceat induti sumus, ne — ut reapse in his omnibus sine ulla mente versari videmur — piscium exemplo superemur? Norunt enim pisces etiam futuris sibi et necessariis prospicere; nos vero futurorum spem abjicimus ut voluptatibus satisfaciamus, et in his brutorum instar vitam degimus. Quodsi pisces, ut sibi emolumentum comparent, illas omnes sedes mutant, quid nos dicturi sumus inter quos est otium et desidia, turpium factorum origo? Nolimus ergo causas confingere et dicere: vitae meae scientiae expers sum; nam in natura nostra possidemus, siquidem volumus, decori familiaritatem, foedi insolentiam, et nobis insita sunt et probe cognita.

Caput 79. De echino.

Cf. Bas. Hom. VII 67 E.

Non igitur sermo mihi desistit ab enarrandis iis quae in mari exstant, quia de his ostendere sermoni nostro propositum est. Audivi ab homine quodam ad oras maritimas habitante, echinum animal esse exiguum et vile in ipso mari degens, quod saepe de tranquillitate aequoris et commotione navigantes edoceat. Nam echinus ille ad lapidem se convertit, cui adhaeret et firmiter seipsum affigit, ac veluti ancora ¹⁾ eum apprehendit et cum illius pondere levitatem suam conjungit, ne a fluctibus huc et illuc se detrahentibus et impellentibus abjiciatur. Et hoc facit tanquam

1) Bas. ἐπ' ἀδιτῆς, ὡσπερ ἐπ' ἀγκύρας, βεβαίως σαρσέει.

maris turbam et flatum vehementem in eo futurum antea significaturus. Quem ut primum nautae conspiciunt, hoc signo intelligunt, aërem sibi asperum fore ventorum flatu. Nullus est Chaldaeus, nullus mathematicus qui e stellarum cursu et ortu de aëre ejusque turbatione doceat; quis haec docuit echinum mutum animal, nisi ipse * maris et ventorum Dominus? et signum exiguum ^{102 v. a.} sapientiae majestatis suae scientia revelanda in eo econdidit. Nihil ergo creatum est quin Deo curae sit, nec quidquam est ab illo conditum quod despiciatui ducatur. Omnia perspicit majestatis illius oculus, et omnia ei curae sunt; oculus enim est vigilans omnium rerum gnarus et omnibus proximus, quibus vitam praebet et emolumentum. Echinum si a providentia sua Deus non excludit, num homines ejus providentiae expertes relinquuntur?

Caput 80. Iterum de cetis.

Cf. Basil. Hom. VII p. 68 E.

„Scateant igitur aquae” ¹⁾; et quatenam utilia sunt quin hoc effato facta sint? quae sunt pretio eximia quin hoc mandato data sint genti nostrae? Eorum quae creata sunt in hoc mari alia hominibus ad usum data sunt, alia ad spectaculum sublime et mirabile et formidinem et terrorem contumaciae nostrae injiciendum. „Fecit porro Deus cetos magnos” ¹⁾. Non quia squilla et maena ²⁾ majores sunt, magnos eos dicit Scriptura, sed quia corporis mole montibus aequant, et insularum saepe similes sunt corporibus quando ad aquae superficiem extolluntur, et parva tantum corporum quae habent specimina ostendunt. Et haec omnia animalium portenta non inveniuntur in locis versus mare patentibus, nec prope oras maritimas degunt, sed in aequore illo quod Atlanticum vocatur eorum sedes sunt. Et haec animalia ita se habent stuporis et terroris nostri causa.

Caput 81. De echeneide i. e. remora (s. naves retinente).

Cf. Basil. Hom. VII p. 69 A.

Et si etiam aliam (rem mirabilem) audire te libet: unamquamque

1) Gen. 1: 20, 21.

2) Bas. κρηίδος καὶ μαινίδος μείζονα.

navem grandem et spectatu mirificam velis longe lateque patentibus, in mari rectum cursum tenentem, facile apprehendit piscis exiguus qui echeneis vacatur, nomine navium remoram significante, et diutius eam retinet ut loco non moveantur. Et hoc facto vides navem grandem quasi vinctam et in mari tanquam in radicibus subsistentem. Et in hoc parvo animali ejusque facto nonne Auctoris potentiam permagnam agnoscis? . . . ¹⁾ Itaque haec omnia fecit Creator eo consilio * ut iis augeatur vigilantia menti nostrae. Dumque augetur spes tua et fiducia in Illum collocata ab hujusmodi animalium injuriis caveto.

Finem habet pars quam inveni Libri Naturalium; cujus narrationes non ad exemplaris instar disposuimus sed ut nobis videbatur. Ordo autem exemplaris hic est quem tibi enumerando proponimus:

De leone; de eodem leone; iterum de eodem (cap. nostrum 1). De antholope (19). De serra marina (20). De falcone alite (26). De pelecano (27). De noctua (28). De aquila (24). De phoenice (29). De upupa (30). De onagro (21). De vipera (47). De serpente (49). De formicis (50). De sirenibus (14). De ericio (12). De vulpe (7). De panthera (3). De pisce aschelone (73). De perdice (31). De vulture (32). De formica leone (5). De mustela (9). De monocerote (17). De castore (8). De hyaena (6). Mustela aquatica (10). De ichneumone (11). De adamante lapide (66). De milvo (33). De arbore in India (64). De elephanto (15). De dorcade (18). De lapide achate (67). Iterum de onagro (22). De lapide huan (68). De erodio volucris (34). De sycamoris (65). De turture (35). De hirundine (37). De cervo (16). De rana terrestri (51). De salamandra (52). De lapide magnete (69). De lapide adamante (70). De columbis (39). De corvis (40). De serpente solari (53). — De turture (36). De cornice (44). De ericio (13). De leone (2). De herba; de Dei miraculis (58). De admiranda Illius creatione (59). De conio radice (60). De radice helleboro (61). De mandragora (62). Oves et caprae (63). Creatio Dei (71). De piscibus (72). De cancro marino (74). De polypto (75). De cetis (76, 77). De piscibus migrantibus (78). De echino (79). De vipera et muraena (48). De cetis (80). De echeneide pisce (81). De gruibus (41). De corvis et cornicibus (42). De corvis (43). De hirundine inopi (38). De alcyone volucris (45). De ossifraga volucris (25). De locustis (54). Narratio quaedam hortativa (Meditatio in ep. 2). De prudentia animalium (23). De urso (4). De scarabaeis (55). De vespertione (46). De vespis (56). De apibus (57).

¹⁾ Omisit noster, animalium nominibus Graecis deterritus, haec Basilli, quibus explantur ultima capitis verba: οὐ γὰρ μόνοι ξιφίαι καὶ πρόνες καὶ κύνες καὶ φάλαιναι καὶ ξίγαιναι φοβερὰ, ἀλλὰ καὶ τρυγόνος κέντηρον τῆς Θαλασσίας καὶ ταύτης νεκρῆς, καὶ λεγῶς ὁ Θαλάσσιος οὐχ ἥτιόν ἐστι φοβερὰ, ταχέϊαν καὶ ἀπαραιτήτων τὴν φθορὰν ἐπιφέροντα.

Sic illa invenimus disposita in exemplari e quo ea deprompsimus, quodque absolutum non erat. Nos vero narrationes ita permutavimus ut lectae animo retinerentur tribuum et specierum et generum affinitate. Itaque conqueri nolito, sed legito et orato. Et si ad primum exemplar exscribere mavis, en tibi ejus ordinem.

In ejusdem codicis Leidensis marginibus et paginis vacuis alii haec addiderunt:

De Eulampe (?) quod est radicis nomen. Est in Aegypti terra radix quae ignis speciem refert. Haec noctu tanquam radius igneus apparet, et multos decipit ejus aspectus (P) et ad eam iter dirigunt, quoniam pastorum ignem esse opinantur. Et his ad eum accedentibus sensim obscuratur et obtegatur ejus lumen; quumque perveniunt ad ipsum locum unde sibi illud apparere aestimabant, aufugit et omnino eos latet, aquarum imaginis instar quae aestate ante oculos depingitur. Haec tamen quam diximus revera exstat, et variis temporibus, ut ajunt, conspicitur. Et ubi ab ea recedunt qui adierant, dum pedem referunt intuentur eam in eodem loco lucem emittere paulatim incipientem.

Sunt *lapides* suapte natura *ardentes*, et ubi invicem junguntur omnia vicina accendunt¹⁾.

Est *lapis* qui *lunaris* appellatur, qui lunae oppositus ad ejus speciem mutatur²⁾.

Est *lapis* qui *crystallus* appellatur, qui . . . . . ubicunque aurum est dracone custoditum, et quasi digito demonstrat locum ubi est, vapore ejus recta in locum illum incidente.

---

1) Cf. supra cp. 19 in fine.

2) Cf. Plin. H. N. XXXVII. 10 de selenite; et Spicil. Solesm. III. p. 334.

e fol. 4. *De pulicibus.* Pulices deles ubi succum olivae singulis horis in terram conspergis, cymini silvestris libras decem conteris et in aquam immittis et per domum conspergis, eosque dirumpi facis. Et si eos te non laedere vis sed in unum locum cogi, foveam fac et laurosam ¹⁾ contere et in foveam injice, et omnes illuc congregabuntur.

De cimicibus. Hos deles si fel taurinum oleae succo et oleo solvis et ad lectum linis. Pereunt et scarabaei si ea das quibus cimices delentur.

De muribus. Succum oleae in pelvem aheneam mitte, et noctu in domo depone, et omnes domus mures in pelvi invenies. Et si eos perdere vis, helleborum nigrum subige cum aqua mellita et parietaria (? ²⁾); seu panem imbue succo oleae: seu adipe, seu lasere et cucumeribus silvestribus qui soluti sunt et cucumeres serpentini facti (?).

De muribus. Fel taurinum adde seminibus, nec mures ad haec accedent, etiam ad semina quae in agrum sparseris. Illi autem qui intra aedes experimentum faciunt (? foramina laurosae foliis ocludunt, quae exeuntes mordent et pereunt. Et colocynthide quoque ubi fumigas aufugiunt.

De muribus. Cinerem ligni ulmei sparge in eorum foramina, et quando in cinerem incidunt ulcera in iis gignuntur.

De serpentibus. Quodsi galbano aut lillii radice ³⁾ aut cornu cervi, aut unguis caprarum suffis, fugas eos. Et omnia reptilia ex quibusvis locis abigis ubi gummi ⁴⁾ et nigellam ⁵⁾ et cornu cervi et ungulas caprae ⁶⁾ conteris, commisces, et aceti nonnihil temperati in illa injicis, (omnia) bene conteris et globulos fingis atque placentas quibus super igne fumigas.

De locustis. Remedia multa ad locustas expellendas a veteribus tradita sunt, et nos quoque heic quod facillimum est delegimus

1) 'Ροδοδάφνη . . . 'Ρωμαῖοι ὀλεάνδρον, οἱ δὲ λαυροσόσα etc. Dioscor. M. M. IV. 82.

2) Cf. Diosc. ib. cp. 86.

3) Diosc. III. 106.

4) Opium?

5) Diosc. III. 83.

6) Diosc. II. 46.

et descripsimus. Quando nubes locustarum advenit omnes copiae ¹⁾ domum colligantur nec quisquam foris se ostendat; et transibit pagum locusta nec fructum nec quidquam aliud conspiciens. Sin autem cuidam in pagum adveniens apparet, hic lilia silvestria aut cucumeres silvestres decoquat in aqua salsa eamque in ramos spargat, quo facto statim pereunt locustae. Et si praesto est dumetum aliquod, omnem stipitem qui in eo est accendat. Sin vero ita res se non habet, eas ipsas comburat quae aliqua parte laesae sunt, et caeterae fumi aliquid haurient et decident et morientur; et hoc naturale est. Et illae etiam quae (tunc) supersunt morantur donec adveniant venatores, aut sole exarescunt et pereunt.

Similiter et mures se habent. Unum si capis et caeteros domo expellere vis, concremes eum in mediis aedibus et illos aut capies aut fugabis. Et hocce experimentum discito in formicas factum; fortasse autem et de reliquis reptilibus vis illa naturalis nos edocet.

De formicis. Quodsi formicas pellere vis, origanum vel ocimum ²⁾ cum Sulfur i. e. sulfure contere et nidis formicarum insperge et peribunt. Has enim ita afficit sulfuris odor, ut et omnibus animalibus contrarius est. Nam etiam apes si pellere cupis, hoc odore depelluntur, et ubicunque apes sunt cavendum ne istiusmodi odor sit. — Et formicas alia quoque ratione expellis, si nempe resinam concharum ³⁾ accendis et in formicarum nidum injicis; aufugiunt et moriuntur.

De culicibus. Culices vero fugas si galbanum seu sulfur accendis. Aut si cannabim humidam adhuc teneram in igne ponis ad te dormientem haud facile appropinquant.

Lingua bovis ⁴⁾ calida gradu 2, humida 3, cor exhilarat et sanguinem auget et stomachum purgat.

Lingua capri, calida 3, humida 3, semen auget et venerem incitat miro modo.

---

1) Cf. An. t. II. p. 307 vs. 18, 19.

2) Diosc. III. 29. II. 170. Horapoll. Hierogl. II. 34.

3) Designari videtur $\delta\rho\nu\xi$ Dioscor. II. 10, שחלת Exod. 30 : 34, ubi eff. interpretes veteres, Knobel in commentario, Winer Realwörterb. in v. Teufelsklaue.

4) Buglossum, de qua herba Diosc. IV. 126.

Rapum, cui respondet *s'algam* ¹⁾, calidum 2, humidum 1, venerem incitat et semen auget.

Aqua pluvialis, frigida 1, humida 3, corpus calefactum et imbecillum roborat.

Succus cucurbitae ²⁾, frigidus 3, humidus 3, calorem morborum ardentium refrigerat.

Succus mali punici acidi ³⁾ atram bilem refrigerat et frigeffectat, frigidus 2, humidus 1.

Succus mali punici dulcis ⁴⁾, calidus 1, humidus . . . , refrigerat morbos ardentis, et frigus addit.

Succus mali (vulgaris) ⁵⁾, calidus 1, humidus 1, animas roborat morbis acutis debilitatas (?).

1) Vox Persica; cf. Freytag Lex. Arab. i. v. شلجيم.

2) Ar. قُرْع.

3) رمان الحامض.

4) رمان الحلو.

5) قَمَاح.

SCHOLIA

IN PAULI PERSAE LOGICAM.

Paulus Persa quis fuerit, a solo Barhebraeo (Assem. Bibl. Or. III. 1. p. 439) his verbis docemur: „Eodem tempore (circa annum Christi 570) quum disciplinis ecclesiasticis tum philosophia gentilium (כִּדְוֵי qui extra ecclesiam versantur) inclaruit Paulus Persa, cujus est Introductio mirabilis in artem Logicam (כְּדִבְרֵי הַלֹּגִיקָה דְּכַלְלָהּ). Hic metropolita Persidis fieri cupiebat; et populo secum non consentiente cum Magis consociavit eorumque unus factus est.”

Patria, cujus nomen *יִזְרְיֵאל* in colophone opusculi legeram, a vv. M. Renan et Wright in libris mox laudandis omisso *יִזְרְיֵאל* vocatur; utrum revera in codice scriptum sit, judicabit qui eum denuo inspexerit. Nomen frustra quaeritur apud novissimum scriptorem Barbier de Meynard (*Dict. géogr. etc. de la Perse et des contrées adjacentes*, Paris 1861), nec video quemquam alios interrogantem me feliciorum fuisse. Videtur genuine Persicum esse; nam auctore Vullersio in Lexico *دَيْر* et in hac lingua pro monasterio, *شهر* s. *شار* s. *شهر* pro urbe dicitur, ita ut urbem monasterio vel monasteriis ornatam, Christianam igitur, illud significare verisimile sit. Quod utrum aliter explicari debeat, videant sermonis periti.

Ubi terrarum philosophiae Graecae elementa Persa Christianus didicerit, conjectare licet quum scholam Edessenam Persarum dictam anno 489 eversam, doctores Nisibin et Gandisaporam profectos

recolimus. Atqui Chosroes ille Magnus cognomine Nūs'irwān anno 531 regnare coepit, itaque nisi senex admodum Logicam noster conscripserit; aut Nisibenorum aut Gandisaporensium aut privatorum doctorum discipulum eum fuisse apparet.

De Chosroe philosophiae fautore fuse narrat Agathias Scholasticus ejus aequalis (II. 28—32, ed. Par. p. 66 sqq. Bonn. 126 sqq.), et ea quidem e quibus quale disciplinae studium in rege fuerit colligere licet. Collaudare vult vir doctus Byzantinus, quod rex tantarum gentium et rerum curam gerens etiam literarum studia degustare et hujusmodi gloria se oblectare voluerit; sed qui statuunt, omnium artium et disciplinarum principia et causas illum tenuisse, ut Peripatetici hominem eximie doctum definiunt *), non nisi famam popularem sequi illi videntur.

Et philosophi quoque Athenis profugi, Damascius, Simplicius, caeteri, pii saltem viri et graves et severi, qui jam anno 529 in Persidem profecti erant, fere quadriennio post in Romanorum imperium reverti maluerunt, quam apud regem barbarum, libidinibus addictum, qui nihil adhuc sublimiorum doctrinarum audierat et philosophus tamen esse sibi videbatur, ejusque proceres solito more fastosos et insidiosos diutius commorari; quos vero pace max composita in patria incolumes fore ipse Chosroes stipulatus est. Inter hos fuit Priscianus Lydus, cujus libellum hujus tituli: "Solutiones eorum de quibus dubitavit Chosroes Persarum rex" e versionis Latinae exemplo primus edidit Fr. Dübner post Plotinum Didotianum (Par. 1855). Uranium contra, inanem hominem et sibi valde placentem, utpote summum philosophum exceptit Chosroes et honoribus extulit.

*) *Ἀπάσης τέχνης τε καὶ ἐπιστήμης τὰς ἀρχὰς καὶ αἰτίας διαγιγνώσκειν, ὅποιον τὸν ἄγαν πεπαιδευμένον οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου ὀρίζονται.* Bonnenses sic vertunt: qualem illum eximie doctum Peripatetici statuunt. At non de Chosroe, opinor, hi judicarunt, sed respicitur definitio Aristotelica Met. I. 1 in f: *ἡ σοφία περὶ τίνων αἰτίας καὶ ἀρχῶν ἐστὶν ἐπιστήμη.* Quacum eff. et ea quae praecedunt et annot. inter Scholia in Aristotelem ab Acad. Reg. Berolin. edita (a. 1836), p. 526 b 8 (ad Alexandrum Aphrodisiensem in Metaph. I. 2 § 6 ed. Didot.) *ἀρχικότεραν λέγει σοφίαν ἀντὶ τοῦ ἀρχικωτάτην, τὴν πάντων τῶν ἐπιστημῶν γινώσκουσαν τὰς ἀρχὰς, τῶν κατὰ μέρος δηλαδή.* Ammonius in *Quinque Voces Porphyrii* 4 b: *πάσαις τοίνυν ταῖς ἐπιστήμαις καὶ ταῖς τέχναις ἢ φιλοσοφία τὰς ἀρχὰς δίδωσι.* Et ipse magister in Met. I. 2 § 2 *ἐπίσταισθαι πάντα τὸν σοφόν ὡς ἐνδέχεται, μὴ καθ' ἕκαστον ἔχοντα ἐπιστήμην αὐτῶν.*

Quod in regis gratiam scripta Graeca in Persicum sermonem conversa esse contendit Agathias, minus recte dictum existimem. Linguam enim Syriacam in aula Sasanidarum, quippe in media Babylonia posita, usitatissimam fuisse, et scriptores illic verbis Syriacis utentes Graecis hominibus Persice scribere visos esse, non est quod multum miremur; etsi non intelligo quamobrem aestimaverit Steph. Quatremère, nonnullos etiam Syriacae linguae nomine Persicam designasse ¹⁾. Quod gravius est, documenta Syriace scripta illa aetate Persice nonnunquam legebantur ²⁾. Neque opus erat, sermonem Graecis sentiis reddendis jamdiu adaptatum permutare ἀγρίῳ τιμὴ γλώττῃ καὶ ἀμουσοτάτῃ, qualem tunc Persas vernaculam habuisse Agathias, etsi fortasse ut in caeteris immoderatus quam parius, asseverat.

Codicem Musei Britannici Add. 14660, qui solus Pauli opusculum nobis servavit, anno 1843 e monasterio Nitriensi Londinum delatum, examinavit atque ejus argumentum determinavit v. cl. Ern. Renan (*de Philos. perip. ap. Syros, Par.* 1852 et *Journ. As.* 1852 XIX p. 310 ctt.), qui mihi anno 1857 primum in Britanniam abituro libellum exscribere suasit, id quod anno demum 1865 peragere potui. Postea codicem descripsit Wrightius noster in egregio illo librorum Catalogo (*Cat. of the Syriac MSS. in the Brit. Museum, Part III, Lond.* 1872, pp. 1160—1162). Scripturam illius similem esse observavi, cujus specimina e cod. 14548 anni

1) *Mémoires sur les Nabatéens, Journ. Asiat.* 1835 XV p. 255: »Suiant... Ebn-Moukaffa, sept langues étaient parlées à la cour des rois perses de la dynastie des Sassanides, et de ce nombre était la langue syriaque. Cet idiome, ajoute-t-il, est le même qui était en usage chez les habitants du Sawad (la Chaldée); et quelquefois dans cette langue on désigne par le nom *syriaque* l'idiome persan." Quae quum in libro Fihrist se invenisse profiteatur vir celeberrimus, ad hujus editionem Flügelianam (Lips. 1871) me converti, ubi p. 13 vs. 7—9 haec tantum leguntur: *وَأَمَّا (اللغة) السريانية*: فكان يتكلم بها أهل السواد والمكاتبية في نوع من اللغة بالسريانية فارسي وقال ابن المقفع للفرس سبعة سننة (al. أنواع من الخطوط Syriacum nempe sermonem idem Ibn-Muqaffa' (ib. vs. 2) inter quinque لغات الفارسية commemorat.

2) Cf. Quatremère et Kitābu'l Fihrist II. II. Barbier de Meynard in libri laudati p. 428 ex Hamza Ispahanensi locum de quinque Persidis linguis illius simillimum affert, in quo de Syriaco sermone haec dicuntur: »Le siriani ou langue du Sourian (*sic*), c'est-à-dire de l'Iraq (Chaldée) ou langue des Nabathéens, devait son origine à Fehloudj ben Fars;" quae ultima verba potius ad sermonem *Pehlewi* Persici dialectum spectant.

nostri 790 dederam in Anecd. t. I tab. XII, numeris 62 et 63 notata, dum in Catalogo ad saeculum IX aut X refertur; de qua aetatis definitione nisi utroque volumine denuo inspecto judicari non poterit. Nostro continentur Probi commentarius in librum de Interpretatione; Severi Qenes·rinensis dissertatio de syllogismis in Analyticis Prioribus tractatis; Ejusdem epistola de vocibus quibusdam in libro de Interpr. obviis; Pauli Logica; Anonymi Isagoge e Graeco translata de arte syllogistica, quam Porphyrii esse et in Abulpharagii Historia Dynastiarum Arabica commemoratam suspicatus est Renan (*de Philos. per.* p. 32); Sergii Ris·ainensis scholion de σχήματος vocabulo. Denique haec omnia saeculis V, VI, VII ad illustrandam Aristotelis doctrinam praesertim de enuntiationibus et syllogismis conscripta sunt.

Pauli opusculum scriptoris est ingeniosi, versuti, solertis adulandi, regis gloriolae quam notavit Agathias admodum studiosi, at logicae artis non prorsus periti et oratione Syriaca haud raro impediti. Magistrorum dictata, quae in scholis ut assolet literis mandaverat, vix aliquantulum recocta in libellum redegisse videtur. Turpiter et tirunculi instar lapsus est in doctrina de convertenda propositione particulari negativa (cff. supra pag. 17 ann. 1 et p. 29 ann. 3); nec facile excusari potest quod συλλογισμὸν τέλειον ita interpretatus est acsi de σχήματι quo πάντα τὰ προβλήματα δέκνυται sermo esset, quorum utrumque in eadem Aristotelis paragrapho plane definitum est (pag. 28 ann. 4; cf. et Anal. Pri. I. 1 § 6). Itaque ex hoc opusculo ea discimus, opinor, quae in scholis Christianis tunc apud Persas florentibus juvenes doceri solebant. Doctrinae fontes primarios in tritissima illa Porphyrii Isagoge de quinque vocibus, in Categoriis Aristoteli tributis, in ejusdem libris de Interpr. et Anal. Pri. habemus; doleo quidem quod libellum de arte syllogistica in eodem codice servatum Londini examinandi otium non fuit, quem si recte Porphyrio tribuerunt, exempla fortasse et universa rei tractandae ratio quibus Paulus usus est, illic reperientur. Caeterum et aliunde satis constat, philosophos a quibus hominis nostri praeceptores didicerint, non Peripateticos fuisse sed Neoplatonicos, qui logicas Aristotelis ejusque interpretum doctrinas adoptassent.

Fatendum est, hocce eruditionis scholasticae monumentum ma-

joris etiam pretii historici fuisse, nisi complures locos turbasset socors ut pauci sunt librarius, qui etiam quantum orationis heic illic omiserit omnino ignoramus. Quod autem mirabilem vocat libellum Barhebraeus, eo non probatur, praeclari cujusdam Pauli operis compendium duntaxat et breviarium esse quod nunc habemus, nam neque apparet, ipsum saeculi XIII scriptorem Pauli tractatum legisse (ut permulta ex antiquioribus historiis ad verbum repetere solet), et nostrum perlegendibus multa jam a Paulo quum obscurius tum puerilius exposita esse liquet, utpote a viro qui in magistrorum scholis commentarios satis diligenter collegerit, verum ipse ulterius vix cogitaverit nec placita explicanda omnia satis intellexerit.

Sermonem, quem ut a librario servatus est uno folio excepto integrum habemus, in annotationibus in margine positis gravioribus mendis purgare conatus sum, et in capita 27 distribui. Post exordium, in quo de philosophiae provincia agitur (cujusque duas paginas ut in codice MS. exstant jam ante hos viginti duos annos latine redditas edidit Renan, *de Phil. perip.* pp. 19—22), habemus universae disciplinae divisionem, et logicae quippe ejus instrumenti et firmissimi fundamenti in orationis humanae fabrica conspicui definitionem (cap. 2). Sequitur vocum in nomina, verba et particulas distributio et quinque vocum Porphyrianarum mentio (3), quae deinceps explicantur (4—9). Deinde excerpta e scholis in Categoriarum libellum de aequivocis etc. (10) et praedicamentis (11—12); alia ex iis in quibus librum de Interpretatione explicabant (13—23), a quibus abrupte fit transitus ad Analyticorum Priorum argumenta (23—27), quae fastidiosa diligentia noster, nec tamen ultra libri I cap. 7 persecutus est.

Haec omnia cum reliquis Syrorum scriptis logicis quando et haec unicuique patebunt conferre operae pretium erit. Hodie jam licebit ea consulere quae *de Hermeneuticis apud Syros Aristoteleis* edidit Geo. Hoffmann, et libellum Dietericii c. t. *die Logik und Psychologie der Araber im zehnten Jahrhundert n. Chr.* Leipz. 1868, ex opere رسائل اخوان الصفا petitum. Quae vero nunc offero scholiola, non sunt nisi e Pauli aut auctoribus aut aequalibus obiter annotata, quorum ope de hominis doctrina et opusculi indole jam nunc in universum statuere licebit. Interrogavi Plotinum (a. Chr.

205—270), Porphyrium (233—304), Davidem Armenum ejusque aequalem Ammonium Hermeae f. (c. 500), hujus discipulum Simplicium et ejusdem temporis Christianum Joannem Philoponum (c. 530), cujus generis scriptorum primam notitiam debebam operi pererudito Caroli Prantl, c. t. Geschichte der Logik im Abendlande (I Bd., Leipzig 1855).

Ad Caput 1.

Pag. 1. *Philosophia oratione exponitur*] Platonica subjacet sententia et Aristotelica. Soph. p. 260 A *τούτου γὰρ (τοῦ λόγου) στερηθέντες τὸ μὲν μέγιστον φιλοσοφίας ἂν στερηθῶμεν.* An. Post. II. 15 (19) § 8 ed. Didot. *ἐπιστήμη δ' ἅπασα μετὰ λόγου ἐστὶ.* Met. VIII. 2 § 2 *ὅτι λόγος ἐστὶν ἢ ἐπιστήμη.* Verum interpres Categoriarum quem pro Ammonio habuerunt (ed. Venet. 1546, fol. 11 a) more scholastico ita scribit: *οὐκοῦν διαλαβάνων περὶ φανῶν σημαινουσῶν πράγματα, καὶ αὐτῶν ἄπειται τῶν πραγμάτων, διὰ μέσων τῶν νοημάτων.* Orationem tunc a ratione separaverant.

mundus sapientia factus ctt.] Tim. 30 B. Met. XI. 7 § 2 *ἀρχὴ γὰρ ἢ νόσις,* cp. 9, ctt.

Pag. 2 *oculus corporis ctt.*] Platonica est sententia in Timaeo praesertim p. 45 exposita (cf. et Plotin. Enn. V l. V c. 7 ed. Didot), quam oppugnavit Aristoteles de Sensu cp. 2.

has tenebras funestas ut fugerent ctt.] Met. I. 2 § 8 *ὥστ' εἴπερ διὰ τὸ φεῖγναι τὴν ἄγνοιαν ἐφιλοσόφησαν, φανερόν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον, καὶ οὐ χρησέως τινος ἔνεκεν.* Cff. autem quae apud Paulum sequuntur.

animi curam] *ιατρικὴ ψυχῶν* Porphyr. Prolegom. in Philos. Scholl. Arist. Berol. p. 7 b 2, et paulo ante nostrum David Armenus ib. 13 b 10.

disciplinae vero pars ctt.] Anal. Post. init. *πᾶσα διδασκαλία καὶ πᾶσα μάθησις διανοητικὴ ἢ ἐκ προαρχοῦσις γίνεσθαι γνώσεως.* Est ergo aliud cognitionis genus, quod simplici traditione nititur. Joannes Philoponus nostri fere aequalis in commentario, Scholl. Berol. 196 a 30: *δύο τρόποι ὑπάρχουσιν ἐξ ὧν πᾶσα γίνεσθαι γνώσις, ὡς φησι καὶ Πλάτων, μάθησις καὶ εὐρεσις. ἢ γὰρ μανθάνοντες παρ' ἐτέρου γινώσκομεν ἢ εὐρίσκοντες αὐτοί.* Utrumque genus e cognitione praecedente oriri docet, at ἢ *αἰσθητικὴ γνώσις οὐκ ἔχει προὔποκειμένην γνώσιν,* et *ἔστι τῶν αὐτοπίστων* (b 9, a 39). Affert tamen Alexandri Aphrodisiensis interpretationem, qui *εὐρεσιν* ex antea cognitis, *μάθησιν* e traditione repetiisse videtur, quocum noster magis conspirat.

(deum) contraria habere] Etiam ommissa doctrina Platonica inter Peripateticos quaestio oriri debebat, has magistri sententias similesque reputantes: Categ. 3 § 21 *μάλιστα δὲ ἴδιον τῆς οὐσίας δοκεῖ εἶναι τὸ ταῦτόν καὶ ἐν ἀριθμῷ ὄν τῶν ἐναντιωνεῖναι δεκτικόν,* Met. XI. 7 § 10 *ἔστιν οὐσία τις αἰδιος καὶ ἀκίνητος... ἀμερῆς καὶ ἀδιαίρετος... § 11 ἀπαθὲς καὶ ἀαλλοίωτον,* 8 § 2 *ἢ μὲν γὰρ ἀρχὴ καὶ τὸ πρῶτον τῶν ὄντων ἀκίνητον καὶ καθ' αὐτὸ καὶ κατὰ συμβεβηκός.* Aut enim cadebat doctrina de primo movente (s. deo cf. Met. ib. 7 § 8) ipso immobili atque immutabili (cf. etiam de Coelo l. I. c. 12 in f.), aut illa substantia quae omnium princeps et primaria erat, ea nota carebat qua maxime insignis erat substantia quaelibet. Deinde

Christiani trinitatem et incarnationem profitentes eandem quaestionem suo more agitarunt. Pauli aetate Damascius veteris religionis sectator prorsus absolutam dei unitatem tueri enixe laboravit.

non omnis rei potentem] Poterat hoc contendere aut propterea quod facta infecta reddi nullo modo possunt, aut mali ergo invito deo in mundo orti, aut libertatis humanae gratia; verum quid saeculi VI hominibus in tuenda ejusmodi sententia maxime placuerit, nunc non video. Suspicio autem, ad Manichaeos heic spectari, qui apud Ammonium *οἱ θεολόγοι Μανιχαῖοι* audierant (Scholl. Berol. 666 b 6).

non omnia creata] Nempe de ideis Platonicis quaeri poterat, quas ut reliqui Neoplatonici, ita v. c. Joannes Philoponus pro creatoris cogitatis, rerum exemplaribus habebat, quarum igitur ad deum relatio utrum creatio dicenda esset annon, ambiguum erat.

e nihilo mundum factum esse ctt.] Controversia erat inter Christianos sententiam Irenaei secutos et Platonicos (ut Origenem, Synesium), etsi materiae ipsius originem hi utpote Christiani a deo repetebant.

mundum sine principio esse ctt.] De hac quaestione quomodo Plato judicaverit, et veteres et recentiores inter se disceptant, dum v. c. Alexander Aphrodisiensis *τὸν Πλάτωνα φησιν ἀπ' ἀρχῆς χρόνου τὸν κόσμον ἰφιστάσθαι* (Simplic. in Scholl. Arist. Berol. p. 425 a 18); mundum aeternum esse contendit Aristoteles in Phys. Auscult. VII. 1. Hanc sententiam tenuerunt et reliqui Neoplatonici et Synesius atque Nemesius, at haud diu ante Pauli aetatem oppugnarunt Aeneas Gazaeus et Zacharias noster Mitylenensis.

Pag. 3. *homines liberos esse voluntate ctt.*] Sic Plato (de Legg. 904 B ctt.) et Aristoteles (Eth. Nic. III. 5 (7) § 2: *ἐφ' ἡμῖν δὲ καὶ ἡ ἀρετὴ, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κακία*); sic et saeculo quinto v. c. Nemesius libertatis contra doctrinam de fato defensor; ac litem Pelagianam etiam in concilio Ephesino una cum Nestoriana judicatum esse nemo ignorat.

ad fidem et ad scientiam requiritur] Etenim (nisi verba minus recte intelligo) neutra sua argumenta omnia complectetur nisi illas quoque materias attigerit.

Caeterum ex iis quae sequuntur apparet, nostrum ad instar Alexandrinorum (etiam Synesii) inter *πίστιν* et *γνώσιν* discrimen statuere. Hanc, putat, qui nondum potuit assequi, illa acquiescere cogitur, donec investigando ad veram scientiam pervenerit; et Platoni assentitur qui (Tim. 51 E) *νοῦν* a *δόξᾳ ἀληθῆ* ita distinguit, ut ille *διὰ διδαχῆς*, haec *ὑπὸ πειθοῦς* tantum nobis accedat, *καὶ τὸ μὲν ἀεὶ μετὰ ἀληθοῦς λόγου, τὸ δὲ ἄλογον· καὶ τὸ μὲν ἀκίνητον πειθοῦς, τὸ δὲ μεταπιστόν· καὶ τοῦ μὲν πάντα ἄνδρα μετέχειν φαιέον, τοῦ δὲ θεοῦς, ἀνθρώπων δὲ γένος βράχυντι*. Itaque eam tantum fidem probat, quae scientiae vicem quodammodo exhibeat nec disquisitiones philosophicas ullo modo impediatur, sprete illa quae traditione et auctoritate ecclesiastica nitatur et philosophandi libertati adversetur, quo nomine orthodoxiam Byzantinam vituperari in aprico est.

gubernationem et pulchritudinem mundi] Spectant haec ad sapientiam divinam; quae sequuntur ad humanam. Attamen altera cum altera vinculo arctissimo conjuncta esse videbatur. Cf. Plotin. Enn. V l. I. c. 3 (p. 300: 14 Didot): *εἰκὼν τις ἴσθι (ἡ ψυχῆ)*

νοῦ, οἷον λόγος ὁ ἐν προφορᾷ λόγου τοῦ ἐν ψυχῇ, οὕτω καὶ αὐτὴ λόγος νοῦ. Si-
militer et Origenes c. Cels. V (t. I p. 594 D E Delarue): οἱ περὶ ἐκάστου λόγου
ὄντες ὡς ἐν ὅλῳ μέρη ἢ ὡς ἐν γένει εἶδη τοῦ ἐν ἀρχῇ λόγου πρὸς τὸν θεόν, θεοῦ
λόγου. Cf. porro Redepenning, Origenes (Bonn. 1841—6) II p. 297 ctt.

quietem animarum] ἢ τῆς ψυχῆς σωτηρία Porphyr. ap. Euseb. Praep. Ev. IV. 7.

Pag. 4. *scientia absoluta oritur e conspectu ctt.*] Cf. v. c. Aristot. Metaph. I. 1, ubi
exponitur quomodo a sensu ad experientiam, scientiam, sapientiam progrediamur.

ipsa meditatio sapientia] L.I. § 9 εἶτι δὲ τῶν αἰσθήσεων οὐδεμίαν ἠγοῦμεθα εἶναι σοφίαν.

rei summa est theoria] Ib. XI. 7 § 6 ἡ θεωρία τὸ ἡδιστον καὶ ἄριστον. Alex.
Aphrod. Scholl. Berol. 141 b 1 τὸ γὰρ θεωρεῖν . . . σημαίνει τὸ ὀρεῖν τὰ θεῖα.

scopi instar sagittario proposito] Aristot. Eth. Nicom. I. 2 § 2: summi boni scientia
praediti, καθάπερ τοξόται σκόπον ἔχοντες, μᾶλλον ἂν τυγχάνοιμεν τοῦ δέοντος.

omnia in se veluti deus adspicit] Cf. post Platonem Porphyrii Sent. 17: ἡ ψυχὴ ἔχει μὲν
πάντων τοὺς λόγους . . . καὶ ὑπ' ἄλλου μὲν ἐκκαλουμένη ὡς πρὸς τὰ ἔξω τὰς αἰσθήσεις
δίδωσιν· εἰς δὲ ἑαυτὴν εἰσδύσα πρὸς τὸν νοῦν ἐν ταῖς νοήσεσι γίνεται. Duplicem
hanc θεωρίαν vocari apparet in Sent. 15. — De deo cf. Sent. 31 πάντα τὰ ὄντα
καὶ μὴ ὄντα ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν θεῷ.

scientia omnis rei ratione ejus, quid sit] Iisdem verbis, **καθολικῆ, ὡς** infra
pag. Syr. 6 vs. 9 Graeca Porphyrii ἐν τῷ τί ἐστι redduntur, verum heic eff. idem
Porphyrius in Scholl. Arist. Berol. p. 7 b 8 et Davides Armenus ib. 13 a 43:
γνώσις τῶν ὄντων ἢ ὄντα ἐστίν (*scientia entium quatenus entia sunt*).

duplicis generis] Theoreticum et practicum, omisso Aristotelis poetico, jam distinxe-
runt Alexander Aphrodisiensis in Scholl. Berol. p. 141, Davides ib. 12 b 5, Her-
meas ib. 10 a 18.

ol supra lunam] Quaestio in illorum scholis gravissima; cf. Aristot. Meteor. I. 3 § 12
τὸ γὰρ ἄνω καὶ μέχρι σελήνης ἕτερον εἶναι σώμᾳ φαμεν πυρός τε καὶ ἀέρος,
itaque solem sine igne calorem praebere necesse erat (ib. § 19).

aut intelligibilis aut sensibilis] νοητόν et αἰσθητόν. Cf. Alex. Aphrod., Scholl. Berol.
141 b 18—20.

aut substantia aut substantiae aut in substantia] Cff. καθ' ὑποκειμένον, ἐν ὑποκει-
μένῳ Categ. 2, et ib. 3 § 5: τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἤτοι καθ' ὑποκειμένων λέγεται τῶν
πρῶτων οὐσιῶν, ἢ ἐν ὑποκειμέναις αὐταῖς ἐστι.

scientiam omnium rerum] Arist. Met. I. 2 § 2 ἐπίστασθαι πάντα τὸν σοφόν ὡς
ἐνδέχεται.

quod indefinitum est ctt.] Ammon. in Quinque Voces (cf. infra p. 108 ad cp. 6) 10 a: τὸ
γὰρ γνωστόν βούλεται ὑπὸ τῆς γνώσεως περιλαμβανέσθαι, τὸ δὲ ἄπειρον ἀπερίληπτον.

Pag. 5. *ars omnium artium sqq.*] Locutio hebraizans, qua Aristotelis sententiam
Met. I. 2 § 5, 6 reddiderunt v. c. Porphyrius Scholl. Berol. 8 a 39 et Davides ib.
13 b 32: τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν.

omnium artium et disciplinarum instrumentum philosophia paratur ctt.] Sic jam Alexan-
der Aphrod., Scholl. Berol. 141 a 19 sqq.: ἡ λογικὴ . . . ἐστι μὲν ἔργον φιλοσοφίας,
χρῶνται δὲ αὐτῇ καὶ ἄλλαι τινὲς ἐπιστήμαι τε καὶ τέχναι, ἀλλὰ παρὰ φιλοσοφίας
λαβοῦσαι.

divini similitudo ctt.] Plat. Theaet. 176 B, Porphyr. Scholl. Berol. 8 a 25, Davides ib. 13 a 45: *ὁμοίωσις θεῶν κατὰ τὸ δυνατόν ἀνθρώπων.*

Ad Caput 2. De philosophiæ partibus.

de intelligibili ctt.] Porphyr. Proleg. Philos. Scholl. Berol. 8 b 16 *φυσικόν, μαθηματικόν, θεολογικόν*, 18, 19 *πάντα μαθάνομεν καὶ τὰ ἄλλα καὶ τὰ ἔνυλα καὶ τὰ μέσα.* Media sunt numeri, Plat. de Rep. VII. 525 D. Similiter Aristot. Metaph. V. 1 § 6 Didot (p. 1026 Berol.) ubi *physicam, mathematicam, denique primam philosophiam theoreticæ partes esse docet.* Davides Schol. Berol. 25 a *φυσιολογικόν, μαθηματικόν, θεολογικόν.*

supra disciplinas] Postquam annotationem in margine scripseram, dubitavi an potius disciplina quaedam sublimior intelligenda esset, quam τὸ ἐπέκεινα ἐπιστημῶν dixissent.

(I) *supra intelligibile*] Fortasse melius: *de intelligibili (νοητῶ) utpote scientia ctt.* De anima, daemonibus, *angelis* et materia docebant Jamblichus, Proclus, alii Neoplatonici.

(II) *supra naturalia*] Fortasse: *de naturalibus utpote scientia ctt.* Scripsit Aristoteles de generatione et corruptione libros II, ubi I. 1 init.: *περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τῶν φύσει γινομένων καὶ φθειρομένων.*

in quatuor species ctt.] Porphyr. Proleg. Philos. Scholl. Berol. 8 b 38: *arithmetica, musica, geometria, astronomia*, quem rerum ordinem argumentis tueri conatur Davides ib. 15 b 33 sqq.

Pag. 6. *de procurandis ctt.*] Intelliguntur *ἡθικά, οικονομικά, πολιτικά*, ut legitur apud Ammonium Isagoges Porphyrianae commentatorem, Davidem in Categ. l.l. 25 a 5, Philoponum in Categ. ib. 36 a 14.

utraque philosophiæ pars instrumento cognoscitur] Teste Alexandro Aphrod. Scholl. Berol. 141 a 24 disputabant, utrum τὸ ὄργανον simul esset μέρος φιλοσοφίας, id quod ipse negavit contra Stoicos et Academicos (cf. Philop. Scholl. Berol. 143 a 10), consentientibus recentioribus, ut Davide l.l. 25 a 1, Philopono l.l., Anonymo ib. 140 b 20 sqq. qui tamen sedulo cavet, ne Platonis philosophiam ideo Aristotelicæ postponere videatur, vs. 43 sqq.

ex orationis compositione deprompta] Similiter v. c. Philoponus Scholl. Berol. 36 a 36: *καὶ λέγεται τὰ μὲν στοιχεῖα καὶ αἱ συλλαβαὶ καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα ἀρχαὶ τῆς μεθόδου τῆς ὡσπερ δεῖ λογοποιεῖν, τὰ δὲ περὶ αὐτῆς τῆς λογοποιίας περὶ αὐτῆς τῆς μεθόδου κτλ.*

Ad Caput 3. De orationis partibus et quinque vocibus logicis.

orationis partes primariae ctt.] Ex Aristot. de Interpr. e. 1 ὄνομα et ῥήμα.

etiam verbum nomen vocatur] Ib. 3 § 6 *αὐτὰ μὲν οἷν καθ' ἑαυτὰ λεγόμενα τὰ ῥήματα ὀνοματὰ ἐστί κτλ.*

conjunctiones] Cf. Ammonius in librum de Int., Scholl. Berol. 99 a 5 *ὡσπερ γὰρ τῆς νεῶς αἱ μὲν σανίδες εἰσὶ τὰ κυρίως μέρη, γόμφοι δὲ καὶ λίνος καὶ πίττα συνδέσεως αὐτῶν καὶ τῆς τοῦ ὄλου ἐνώσεως ἔνεκα παραλαμβάνονται, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶ λόγῳ σύνδεσμοι καὶ ἄρθρα καὶ προθέσεις καὶ αὐτὰ τὰ ἐπιρρηματα*

γόμφων τινῶν χρῆσαν ἀποπληροῦσι· μέρη δὲ οὐκ ἂν λέγοιτο δικαίως ἅ γε μὴ δύναται συντεθέντα καθ' ἑαυτὰ πλείω ἐργάσασθαι λόγον. λόγου μὲν οὖν ταῦτα οὐ μέρη, λέξεως δὲ μέρη κτλ.

nomina-quinque] Notissima illa in Porphyrii Isagoge explicata.

exemplum] Exempla haec omnia petita sunt e Porphyrii Isagoge, cp. 2 § 9 (vol. I ed. Bipont. Aristotelis).

Ad Caput 4. De genere.

Quae heic exponuntur e Porphyrio l. l. c. 2 § 2—17 deprompta sunt, mutatis tamen exemplis.

Ad Caput 5. De specie.

Pag. 7. Cf. Porphyrii c. 2 § 21 in f. Exemplum hominis ib. v. c. § 11. Expositio verborum *τί ἐστιν* § 13. Species de individuis praedicatur c. 6 § 3.

Ad Caput 6. De tabula logica.

Cf. Ammonii Hermeae in Quinque Voces Porphyrii commentarius Venetiis apud Aldum anno 1546 fma 8va editus fol. 38 b: λαμβάνει οὖν τὴν οὐσίαν, καὶ πλέκει ἐξ αὐτῆς σειρὰν τοιαυτὴν, ὅτι τῆς οὐσίας τὸ μὲν ἐστὶ σῶμα, τὸ δὲ ἀσώματον. καὶ τοῦ σώματος τὸ μὲν ἐστὶν ἔμψυχον, τὸ δὲ ἄψυχον. καὶ τοῦ ἔμψυχου τὸ μὲν ζῶον, τὸ δὲ φυτὸν, τὸ δὲ ζῶόφυτον. καὶ τοῦ ζώου τὸ μὲν λογικόν, τὸ δὲ ἄλογον. καὶ τοῦ λογικοῦ τὸ μὲν ἄγγελος, τὸ δὲ ἄνθρωπος, τὸ δὲ δαίμων.

Pag. 8. *omnino interit*] Ib. 34 b: ἄτομα δὲ λέγεται ταῦτα, ἐπεὶ οὐ τέμνεται, οὔτε εἰς ὁμοσιδῆ οὔτε εἰς ἀνομοσιδῆ, ὥσπερ τὰ γένη καὶ τὰ εἶδη, ἀλλ' ἅμα τῆ τομῇ φθίρεται.

omne superius omnibus inferioribus inesse ctt.] Cf. Porph. 2 § 37.

alietas] ἀλλοιότης Plat. Tim. p. 82 B. Cf. Porphyr. 3 § 6: αἱ ἄλλοιον (ποιουσαι) ἀπλῶς διαφοραὶ (κέκληνται). Id. § 7 ἐτερότητες.

Ad Caput 7. De differentia.

Cf. Porphyr. 3 § 1—4.

Ad Caput 8. De proprio.

Cf. Porphyr. 4 § 1—5. Omissa est observatio § 6 ὅτι ἀντιστρέφει τὰ κυρίως ἴδια.

Ad Caput 9. De accidente.

Pag. 9. *ut jam supra indicavimus*] In cp. 7. Porph. 5 § 2, ubi exempla adduntur. *id quod dum rei inest ctt.*] In libello Porphyrii εἰς τὰς Ἀριστ. Κατηγορίας Ἐξηγησις κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν Parisiis anno 1543 edito fol. 13 a vs. 14: εἴτι γὰρ συμβεβηκός, ἐκεῖνο ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶ. καὶ εἴτι ἐστὶν ἐν ὑποκειμένῳ, ἐκεῖνο συμβεβηκός ἐστὶ κτλ., cf. et 15b—16a. Atqui ipse Categoriarum auctor cp. 2 § 2: ἐν ὑποκειμένῳ δὲ λέγω ὃ ἐν τινι μὴ ὡς μέρος ὑπάρχον, ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστίν.

id quod advenit ctt.] Porph. Isag. 5 § 1.

Ad Caput 10. De nominum generibus.

Cff. Categ. 1 et Porphyry. Exeg. modo laudata.

canis terrestris ctt.] Canem marinum, terrestrem, sidereum commemorat et grammaticus quidam Graecus in Bekkeri Anecdotis p. 679 (ap. Prantl, Gesch. der Logik I, Leipz. 1855 p. 423 ann. 68). Pictus additus est e textu Categ.: ζῷον ὃ τε ἀνθρώπος καὶ τὸ γειγραμμένον.

homo et equus] Equum, quippe nobiliorem, regis causa pro Categoriarum bove laudare videtur.

abtaban ctt.] Apud Vullersium in lexico Pers. آبتاب pro splendore (= آب 4) = تاب dici legimus; verum in Goethii libro Westöstl. Divan versus finem carmina duo hujus saeculi repetuntur, in quorum posteriori آفتاب pro sole bis dicitur. Atqui auctore lexicographo et آبتابه 2) آفتابه (gutturio) dicunt, et ن est »litera supervacanea (?) in fine vocum quarundam ubi etiam abjici potest”.

Reliquae voces (et ipsae apud Goethium occurrentes) hodie خورشید (zendice hvarêkshaêtem) et مهر scribuntur.

diversivoca; denominativa] Exempla et heic neque e Categ. neque e Porphyrio repetita sunt.

Pag. 10. *Philosophi — plerumque non utuntur]* Quid sibi velit aut noster aut ejus praeceptor, apparet e Porphyry. Exeg. fol. 5 b 9 sqq.: Ἄρα οὖν πάντων μέμνηται ὁ Ἀριστοτέλης; — Οὐδαμῶς. — Τίνων οὖν μέμνηται; — Ὀμωνύμων, συνωνύμων, παρωνύμων· οὗτε δὲ τῶν πολυνύμων, οὗτε τῶν ἐτερονύμων μέμνηται. — Διαιτί; — Ὅτι τούτων οὐκ ἔχρησεν εἰς τὰ ἐξῆς. ὣν δὲ ἔχρησεν, τούτων ἐμνημόνευσεν. Aequivocis ergo, univocis et denominativis usus est, multivoca et diversivoca omisit; itaque apud Paulum nonnulla exciderunt.

Ad Caput 11. De substantia.

nomen proprio sensu usitatum ei quod est impositum est] Porph. Exeg. fol. 4 a 21: ἐνθάδε μὲν περὶ τῆς προηγουμένης θέσεως τῶν λέξεων τῆς κατὰ τῶν πραγμάτων ποιεῖται τὸν λόγον· ἐν δὲ τῷ περὶ ἐσμ. περὶ τῆς δευτέρας κτλ.

substantia — accidens — communis — singularis] Porph. ibid. fol. 11 b. 14: εἰς ἐλαχίστην μὲν οὖν διαίρεσιν γενῶν διέλοιμ’ ἂν τὰ ὄντα καὶ τὰς τούτων σημαντικὰς φωνὰς εἰς δ’, λέγων ὅτι τὰ ὄντα ἢ οὐσία καθόλου, ἢ οὐσία ἐπὶ μέρους, ἢ συμβεβηκότα καθόλου, ἢ συμβεβηκότα ἐπὶ μέρους κτλ.

substantia — tertia] Hanc post Porphyrium excogitarunt, qui ipse a Categoriarum sacris verbis dissentire non ausus, ea suis verbis repetit quae illic cp. 3 § 6 leguntur, τῶν δευτέρων οὐσιῶν μᾶλλον οὐσία τὸ εἶδος τοῦ γένους ἐστίν. ἔγγιον γὰρ τῆς πρώτης οὐσίας ἐστίν.

id quod non inest alteri ctt.] Definitio congesta e Cat. 3 § 1 et 5. Cf. Metaph. IV. 8 § 1 et VII. 3 § 1.

id quod nomen suum ctt.] Inversa sunt quae Cat. 3 § 3 explicantur, ubi τῶν καθ’

ὑποκειμένου λεγομένων ἀναγκαῖον καὶ τοῦνομα καὶ τὸν λόγον κατηγερεῖσθαι τοῦ ὑποκειμένου.

id cui non est quiddam contrarium] Cat. 3 § 18.

id in quo non est magis et minus] Ib. § 20.

hoc aliquid singulare] Derivata definitio e Cat. 3 § 1 exemplis ὁ τις ἄνθρωπος, καὶ ὁ τις ἵππος.

id quod — contraria suscipit] Ib. § 21.

Ad Caput 12. De praedicamentis quae ad accidens referuntur.

quantum, ut numerus ctt.] Exempla fere omnia ab iis differunt quae Cat. 2 § 7 proponuntur. Verum *numerus* c. 4 § 2, *albor et nigror* c. 6 § 8, *dominus et servus* c. 5 § 8, *uxorem vel opes habere* c. 12 § 8, 9, reperiuntur.

quantum modo est ctt.] E Cat. 4 § 2, ubi autem *γραμμῆ, ἐπιφάνεια, σῶμα* dimensionum loco, et rectius, pro exemplis offeruntur.

Pag. 11. *Et quale etiam dividitur quadrifariam ctt.*] E Cat. cap. 6 male intellecto, et mutato rerum ordine. Illie secundum genus est eorum ὅσα κατὰ δῖναμιν φυσικὴν ἢ ἀδυναμίαν λέγεται (§ 7). Primum id quod noster pro perfectione et defectu habuit, quum ἕξις καὶ διάθεσις dictum esset (§ 3—6) et ἕξις καὶ στέρησις sibi invicem opponi solerent; atqui a defectu quid longius distat quam perfectio? Figura (σχῆμα et μορφή) quartum genus efficit (§ 14); denique colores (*λευκότης καὶ μελανία καὶ αἱ ἄλλαι χροαί*) non nisi exempla sunt quae in § 11 dantur ad illustrandum genus tertium, earum nempe quae (§ 8) *παθητικὰ ποιότητες καὶ πάθη* audiunt. Difficillimum erit errores heic obvios ipsi Paulo non tribuere.

relati ad aliquid] Alia sunt exempla quae Cat. 5 offeruntur.

caetera autem genera] Similia sunt verba Cat. 7 § 5.

Ad Caput 13. De nomine, verbo et oratione.

nomen — verbum] Aristot. de Interpr. c. 2 § 1, 3 § 1, ὄνομα et ῥῆμα.

oratio] λόγος, ibid. c. 4 § 1.

Ad Caput 14. De modis verbi.

partim in cogitando partim in loquendo] Haec non de verbo sed de oratione dicebant; sunt λόγος ἐνδιάθετος et λ. προφορικός Stoicorum, Plutarch. philos. c. princ. c. 2.

modi] Ammonius Hermeae Scholl. Berol. 108 b 24 praeter ἀποφαντικόν haec statuit τοῦ ἀπλοῦ λόγου genera: τὸν κλητικόν, τὸν εὐκτικόν, τὸν ἐρωτηματικόν, τὸν προστακτικόν. Boethius ibid. annot.: Peripatetici quinque partibus omnes species orationis ac membra distribuunt.. perfectae orationis alia est deprecativa.. alia imperativa.. alia interrogativa.. alia vocativa.. alia enuntiativa. Nec plures modos esse, demonstrare conatur Anonymus cod. Coisliniani, ibid. 92 a 23 sqq.

Pag. 12. *alii quinque modi*] Nimirum a Stoicis additi Ammon. l. l. 96 a 10 sqq., ubi vocantur genus ὁμοτικόν, ἐκθετικόν (nostri jussivus, teste exemplo ἔστω εὐθεῖα γραμμῆ ἤθε), ὑποθετικόν, ὁμοιον ἀξιῶματι et ἐπαπορητικόν. At Anonymus modo laudatus ib. 93 b 22, 24, 32 ubi plures etiam Stoicorum modos enumerat, δια-

πορητικόν explicat per ἐρώτησιν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, qualis est nostri dubitatio, et ἀφηγηματικόν s. narrativam quoque orationem habet, quam imperfectam vocat Paulus noster. Denique idem scholiasta anonymus, qui Stoicis modos tribuit duodecim, denarium numerum a Pythagoreis (Neopythagoreis?) statutum esse contendit, οἷς φίλον πάντα ὑπὸ τὴν δέκαδα ἀνάγειν 93 b 36.

Ad Caput 15. De affirmatione et negatione.

oratio indicativa] Λόγος ἀποφαντικός Arist. de Int. 5 § 1 sive ἀπόφανσις 6 § 1, ubi utraque definitio exstat.

propositio] Anal. Pri. I. 1 § 2 πρότασις μὲν οὖν ἐστὶ λόγος καταφατικός] ἢ ἀποφατικός τινος κατὰ τινος.

solo indicativo sermone] De Int. 4 § 3, 4: ἐστὶ δὲ λόγος ἅπας μὲν σημαντικός. . ἀποφαντικός δὲ οὐ πᾶς, ἀλλ' ἐν ᾧ τὸ ἀληθεύειν ἢ ψεῦδεςθαι ὑπάρχει. . . οἷον ἢ εὐχὴ λόγος μὲν, ἀλλ' οὔτε ἀληθὴς οὔτε ψευδής.

Ad Caput 16. De vero et falso.

de rebus aut quasi de rebus.] Ammon. Scholl. Berol. 100 a 33 τὰ μὲν νοήματα ὁμοιώματα καλεῖ τῶν πραγμάτων. . . b 4: τὸ ὁμοίωμα τὴν φύσιν αὐτὴν τοῦ πράγματος κατὰ τὸ δυνατόν ἀπικονίζεσθαι βούλεται, quibuscum cf. v. c. Davides ibid. 28 b 19—20 οὐδὲ ὅπου νοήματα, ἐκεῖ καὶ πράγματα, διὰ τὸν τραγέλαφον (Arist. de Int. 1 § 3) καὶ ἵπποκένταυρον, νοήματα ὄντα ἀνύπαρκτα.

aut dicuntur aut cogitantur aut scribuntur] Sic et Ammon. l. l. 100 b 27.

omnibus eadem ctt.] De Int. 1 § 3. Adde Ammonium l. l. 101 b 8: τοῦ Ἄριστι. ἢ διδασκαλία, τὰ τε γράμματα καὶ τὰς φωνὰς ἀπὸ τοῦ μὴ παρὰ πᾶσιν εἶναι ταῦτα θεῖσει εἶναι κατασκευάζουσα, καὶ τὰ νοήματα καὶ τὰ πράγματα φύσει ἀπὸ τοῦ τὰ αὐτὰ εἶναι παρὰ πᾶσιν.

id quod est proponere tamquam id quod sit ctt.] Explicantur heic scholiastarum more quae leguntur de Int. 6 § 3 initio.

Ad Caput 17. De oppositionibus.

Pag. 13. Haec omnia similiter sed fusius explicantur ab Ammonio l. l. 113 a 13 sqq. — 114.

Ad Caput. 18. De vero et falso in judiciis oppositis.

Pag. 14. *tres materias*] Ammon. l. l. 113 a 20 sqq. docet, propositiones dividi aut secundum subjectum, aut secundum praedicatum, denique secundum σχέσιν τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸν ὑποκείμενον (ὄρον). . . λέγω δὲ σχέσιν, καθ' ἣν ὁ κατηγορούμενος ἢ αἰεὶ ὑπάρχει τῷ ὑποκειμένῳ, . . ἢ οὐδέποτε ὑπάρχει, . . ἢ ποτὲ μὲν ὑπάρχει ποτὲ δὲ οὐχ ὑπάρχει. . . ταύτας δὲ τὰς σχέσεις καλοῦσιν, οἷς ἐμέλησε τῆς τούτων τεχνολογίας, τῶν προτάσεων ὕλης, καὶ εἶναι αὐτῶν φασὶ τὴν μὲν ἀναγκαῖαν, τὴν δὲ ἀδύνατον, τὴν δὲ ἐνδεχομένην. Reliqua simili ratione tractantur ib. 114 sqq.

Pag. 15. *verum et falsum inter se distribuunt...* ἀσὶ γὰρ αὐται διαιροῦσι τὸ τε ἀληθές καὶ τὸ ψεῦδος Ammon. ib. 114 a 28, 112 a 23.

Ad Caput 19. De temporibus.

Cf. Ammon. ib. 113 b 17: ἐπεὶ γὰρ ἀνάγκη τὸν κατηγορούμενον ἕγμα εἶναι, τὸ δὲ ἕγμα προσσημαίνειν ἐλέγμενον χρόνον, ὁ δὲ χρόνος λαμβάνεται τριχῶς, κατὰ τὸ παρεληλυθός, τὸ ἐνεστώς, τὸ μέλλον, δῆλον ὅτι τῶν τεττάρων εἰδῶν τῶν προτάσεων ἕκαστον τριχῶς ποιικίλλειν ἀπὸ τοῦ κατηγορουμένου δυνατόν.

Ad Caput 20. De copula.

Pag. 16. Cf. de Int. c. 10 et Ammon. l. l. 121 b sqq.

Ad Caput 21. De nominibus et verbis infinitis.

Cf. de Int. ib. § 6, Ammon. l. l. 123 b. Exempla e cap. 2 et 3 de Int.

Ad Caput 22. De propositionibus modalibus.

Cf. de Int. c. 12.

de materia possibili] Eadem quaestio investigatur ab Ammonio (duce Jamblichō) l. l. 117 a 11 sqq.: κατὰ τε γὰρ τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν πᾶσαν ἀνάγκη προσλαμβάνειν ὅς οὐ πάντα ἔστι τε καὶ γίνεται ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ἔστι τινὰ καὶ ἐφ' ἡμῖν, ἐπειπερ κύριοι πράξεων τινων ὄντες, καὶ ἐφ' ἡμῖν ὄν ἐλέσθαι ἢ μὴ ἐλέσθαι τὰδε τινὰ καὶ πράξει ἢ μὴ, τὰς μὲν ἐπαινετὰς τὰς δὲ ψεκτὰς εἶναι τῶν τε προαιρέσεων καὶ τῶν πράξεων λέγομεν, καὶ προτρέπειν μὲν τοὺς πέλας ἀξιούμεν ἐπὶ τὰς καλὰς καὶ ἀγαθὰς πράξεις, ἀποτρέπειν δὲ ἐκ τῶν ἐναντίων... (καὶ μέντοι καὶ πρὸς φυσιολογίαν χρήσιμον φαίνεται τὸ θεώρημα... καὶ πρὸς τὴν λογικὴν μέθοδον ὠσαύτως... ἐκτινόμενον δὲ τὸ θεώρημα καὶ ἐπὶ τὴν πρώτην φιλοσοφίαν εἰρηγήσεις· ζητήσῃ γὰρ καὶ ὁ θεολόγος κατὰ τῆς τροπῆς προνοίας διακυβεργνάται τὰ ἐν τῷ κόσμῳ πράγματα κτλ.)

Ad Caput 23. De subjecto et praedicato.

Pag. 17. Cf. Ammon. l. l. 113 a 18 αἱ προτάσεις αὐται δύο τε μόνον ὄρους ἔχουσι, τὸν ὑποκειμένον καὶ τὸν κατηγορούμενον, dum in libro de Int. ὄνομα et ἕγμα, κατηγορούμενον et τρίτον προσκατηγορούμενον (i. e. copula ἔστι) commemorantur. Anal. Pri. I. 1 § 4 subjectum τὸ καθ' οὗ κατηγορεῖται vocatur, et § 6 τοὺς ὑποκειμένους ὄρους pro utriusque generis terminis dici negare non ausim, at § 7 τὸ ὑποκειμένον subjectum est. Ammon. in Quinque Voces 50 a: καὶ ὑποκειμένος μὲν ἔστιν περὶ οὗ ὁ λόγος, κατηγορούμενος δὲ ὁ περὶ ἐκείνου λεγόμενος.

Ad Caput 24. De propositionibus convertendis.

etiam negatio particularis particulariter convertitur] Erroris fontem habemus in Anal. Pri. I. 3 § 4 (cujus loci impediti sensum exposuit Prantl, Gesch. der Logik im Abendlande I. 261—9), ubi exemplum datur τὸν ἀνθρώπον ἐνδέχεσθαι μὴ εἶναι ἕππον et de contingentibus tantum propositionibus sermo est.

negationes de indefinito etc.] Videntur haec e commentariis deprompta esse. Pro negationibus autem enuntiationes legendae erunt (*ἀποφάσεις — ἀποφάνσεις*). Jo. Philop. in Scholl. Berolin. 152 b 14 *ὅτι ἰσοδυναμοῦσιν αἱ ἀδιόριστοι προτάσεις ταῖς μερικαῖς.*

alia — quae ascendat] Ammonius in *Quinque Voces Venet.* 1546 fol. 50 b *δῆλον οἶν, ὅτι ἀσὶ τὰ μὲν γένη τῶν εἰδῶν κατηγορεῖται, τὰ δὲ εἶδη τῶν γενῶν οὐδέποτε... καὶ πάντα τὰ ἑπάνω τῶν ὑποκάτω.*

Ad Caput 25. De syllogismo instituendo.

Pag. 18. *termini*] Cff. quae ad cap. 23 dicta sunt.

uno termino conjunguntur] *ὅτι κατὰ ὅρον τινὰ δεῖ κοινωνεῖν τὰς προτάσεις* Alex. Aphrod. in Scholl. Berol. 150 a 46.

et duae hae propositiones...] Sc. literati termino conjunguntur. Quae sequebantur in folio hodie deperdito de modis (quos *συζυγίας* et *τρόπους* vocant interpretes), de praemissis distinguendis, de conclusione, de termini medii vi et dignitate, de syllogismi usu, fortasse etiam de propositionibus necessariis et contingentibus dicta fuisse videntur.

Ad Caput 26. Examinantur syllogismi figurae et modi.

Haec omnia simili ratione tractantur a Joanne Philopono (Comm. in *Priora Analytica*, ed. Venetiis 1536, fol. XX sqq.), etsi non prorsus eodem modorum ordine, neque exemplis iisdem. Quae autem a Paulo adhibentur exempla, tantum non omnia apud Aristotelem ejusque interpretes heic illic reperiuntur; v. c. Ammonius in *Quinque Voces* fol. 48 b commemorat *τὰ εἰδικώτατα εἶδη, οἶον, ἄνθρωπος, ἵππος, βοῦς, κίτων, ἄμπελος, ἐλαία.*

Ad Caput 27. De perficiendis figuris imperfectis.

Pag. 28. Amplexi sunt Pauli praeceptores Themistii et ipsius Aristotelis sententiam, contra quam disputaverat Maximus Ephesius, *ὁ μὲν γὰρ Μάξιμος ἔλεγε πάντας τοὺς συλλογισμοὺς τελείουσιν εἶναι* Scholl. Berol. 156 b 44.

SCHOLIA

IN PHYSIOLOGUM LEIDENSEM.

Physiologus, de quo tacuerunt ingentium librorum *περὶ τῆς ἐγκυκλίου παιδείας* scriptores hodierni, libellus tamen fuit olim celeberrimus; quippe quem et Syriace et Armeniace et Aethiopice et Arabice, et in Europa Graece et Latine et Romane (ut in Gallia meridionali loquebantur) et Francogallice et Palaeogermanice et Anglosaxonice et Anglice et Islandice Christiani lectitarunt, et multi Medii Aevi scriptores delibarunt, et artifices ecclesiastici in disponendis ornamentis symbolicis secuti sunt. Itaque omnibus quorum interest humanarum opinionum origines et vicissitudines bene cognoscere, sine quibus neque opera mortalium neque instituta neque res gestas plane intelligere valemus, omnino suadendum est: ut ne insulas fabulas atque ineptos scriptores pertaesi opusculum pervolvere spernant, sed discant inde potius, quomodo majorum nostrorum vulgus de animalium et natura et potestate symbolica senserit. Nam ex eo ipso quod omnes fere gentes Christianae sermone singulae vernaculo Physiologum aut legere aut audire voluerunt, colligere licet, non fuisse haec obscuri alicujus hominis commenta in angulis nescio quibus bene latitantia, sed trita et vulgata, ut erant adagia fere et sanctorum vitae et profanae narratiunculae, quorum omnium vestigia in carminibus et scriptis et picturis et sculptis imaginibus illius aevi quotidie reperimus.

Jam anno 1587 *Romae* editus est Physiologus Graecus a Consalo Ponce de Leon, ejus notitiam Gustavo Heider debeo ¹⁾, dum in bibliotheca nostra servatur exemplum olim Bonaventurae Vulcanii, deinde Isaaci Vossii, quod *anno post Antverpiae* apud Christoph. Plantinum editum est hoc titulo: *Του ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἐπιφανίου, ἐπισκόπου τῆς Κωνσταντίας Κύπρου, εἰς τὸν Φυσιολόγον. Του αὐτοῦ εἰς τὰ βῆτα λόγος. Sancti Patris Nostri Epiphaniū, Episcopi Constantiae Cypri, ad Physiologum. Ejusdem in die festo Palmarum sermo. D. Consali Ponce de Leon Hispanensis, S. D. N. Sixti V. Cubicularii secreti, interpretis et scholiastae, bimestre otium.* Addita est sententia ex Ennii Iphigenia, et ornatus est libellus figuris nitidis in aes incisus quum Epiphaniū tum animalium manifesto in regionibus Belgicis depictorum, dum *Romae*, teste Heidero, ligneis tabulis usi sunt. Romanae editionis heic nulla fit mentio; praefatio Pontii *Romae* d. 6 Octobris a. 1586, approbatio autem Antverpiae 5 Non. Julii 1588, privilegii regii sententia Bruxellae 2 Aug. ejusdem anni scriptae sunt. Tribus exemplaribus adjutus est editor; »primum», ait, »habui ab Illustr. Sirleto (Guil. S. Cardinali); secundum ex bibliotheca Panormitana, Siculi cujusdam amici diligentia exscriptum; tertium, atque omnium emendatissimum, a Francisco Turriano, Societatis Jesu presbytero." Verum e 36 capitibus quae habuit, undecim omisit, ut ait, »ob insanabiles depravationes". Ex his etiam quae servavit, plurima etiam resecauit, nonnulla adjunxit. De quibus animalibus dictum fuerit in iis quae omisit; quaeenam in singulis libris exstiterint, quo ordine, qua contextus ratione; quonam saeculo et ubi fere terrarum exarata; denique omnia quae nostri aevi critici diligenter inquirere solent, editoris culpa ignoramus.

Caeterum libellus est formae 8vae minoris, paginarum in initio 8, in fine 6 numeris non distinctarum, et 124 numeratarum.

Lugduni, sumptibus Laurentii Durand, forma quarta, anno 1629 editus est *S. P. N. Eustathii, Archiepiscopi Antiocheni et Martyris, in Hexahemeron Commentarius*, quem cum duobus opusculis additis *Leo Allatius primus in lucem protulit, Latine vertit, notas in Hexahemeron addidit, etc.* Ipsa quae Eustathio tribuuntur una cum versione Latina paginas occupant 94, in quarum 46 fere prioribus de mundi creatione disputatur, oratione maxime e Basilii Magni Hexaemero et Physiologo nostro conflata. Opusculum invenit Allatius in bibliotheca privata Romana, deinde in Vaticana, in Vallicellana, Monachii in Bavarica.

In nostra Leidensi — MS. Graec. Voss. Q 30 ²⁾ paenultimo loco — folia servantur 24 manu ignota anno 1608 scripta hoc titulo *φυσιολογικὸν τῆς ἑξαήμερου*. Et revera pars est quodammodo physiologica Hexaemeri Pseudo-Eustathiani, inde ab editi libri pag. 1 ad verba *πρὸς ἀνατολὰς ἔστοχασμένως βλέπουσα εἴησι* (MS. *βλέποντος εἴησι*) pag. 41. In fine subscriptum est: *οὕτως εἶχεν ἐν τῷ πρωτοτύπῳ τὸ τέλος*. Nisi omnino fallor, haec folia descripta sunt e codice Ambrosiano D 34 sup.

1) Archiv für Kunde österreichischer Geschichtsquellen, Jahrg. 1850, II Band, S. 545.

2) Hujus cod. jam meminit Pitra, Spicil. Solesm. III. p. LI, ann. 2.

Nam in hoc libro, saeculo XI non recentiore, anno 1606 Tarenti empto, folia exstant 38¹/₂. h. t. *φυσιολογικὸν τῆς ἐξαμέσου ἀνεπίγραφον*, verbis primis et ultimis, et universo argumento, cum Vossiano exemplo consonantibus. Horum apographum olim fecit et forte nuper mihi ostendit v. cl. H. van Herwerden, qui jam anno 1862 (in *Exercitationibus Criticis Hagae Comitum editis* pp. 180—182) promiserat, sese opusculum, si forte nondum editum esset, publici juris esse facturum.

Quae dicuntur *Pseudo-Hieronymi* esse fragmenta Latina, eorum auctor neminis nomen ementitus est. Sunt enim versiculi nonnulli ad calcem Epistolae ad Praesidium de Cereo paschali bibliopegae incuria olim assuti (ed. Vallarsi, Venet. 1772, t. XI col. 218 sq.), in quibus dantur narrationum quam brevissima compendia, tanquam memoriae causa exarata. Sunt tamen e codice aliquo excerpta, in quo antiquus rerum ordo servatus erat, aguntque de pelecano (Pitrae cod. Graec. A ep. 4), aquila (6), phoenice (7), serpente tribus nominibus distincto (11), vipera (10), formica (12), vulpe (15), panthera (16), testudine marina (17), perdice (18), vulture (19), myrmecoleonte (20).

Rostochiae anno 1795 prodiit *Physiologus Syrus seu Historia Animalium XXXII in S. S. memoratorum, Syriace*, quam e codice *Bibliothecae Vaticanae nunc primum edidit, vertit et illustravit Olaus Gerhardus Tychsen*. Sunt paginae 18 Syriacae, e codice miscello descriptae, cujus argumenta recensuit Assemanius in *Bibl. Or.* I p. 360 b, cujusque aetatem haud diu ante annum aerae nostrae 1600 statuere possumus. Perierat archetypi exordium. Desunt theoriae; nec mirum, quoniam in eodem codice medica quaedam et astronomica exhibentur, unde apparet, scribam non symbola Christiana sed naturalem tantem historiam exponere sibi proposuisse.

Romae anno 1835 *Angelus Mai* in *Classicorum Auctorum e Vaticanis codicibus editorum* tom. VII pp. 589—596 animalium historias 19 Latinas evulgavit e saeculi VIII Glossario *Ansileubi*, ideoque et heic omissis theoriis. Quas historias postea e codice Parisiensi auxit Pitra in *Spicilegio Solesmensi* mox laudando III. 418 sq.

Ut ea praeteream quae ipse non vidi quaeque sermonibus Europae Medii Aevi conscripta sunt, *Vindobonae* anno 1850 in operis jam laudati paginis 552—582 *Gustavus Heider* e codice Gotwicensi saeculi XI *Physiologum* edidit itidem Latinum, animalia 27 explicantem, imaginibus ornatum, Chrysostomo a librario adjudicatum, ut fit in duobus aliis exemplaribus ejusdem omnino argumenti, quae *Vindobonae* in bibliotheca aulica asservantur.

Parisiis anno 1851 volumen alterum editum est operis c. t. *Mélanges d'Archéologie, d'Histoire et de Littérature, rédigés ou recueillis par les auteurs de la Monographie de la Cathédrale de Bourges* (*Charles Cahier et Arthur Martin*). Ibi pp. 85—

100 Prolegomena exstant Cahierii (presb. Soc. Jesu) admodum diligenter conscripta, pp. 106—232 Physiologus *Latinus* duplicis formæ, cum duobus Francogallicis, annotationibus accuratissimis illustratus, additis tabulis tredecim quas arte qua excellabat delineavit Martinus (illius socius anno 1856 moriturus) codicum picturas imitatus. Habemus heic capita 39 ita edita ut vix quidquam curae desideretur. Codices quibus nituntur Latini hi sunt:

- A. Bruxellensis 10074 exeuntis saeculi X.
- B. Bernensis 233, olim Bongarsianus, saeculi VIII aut IX.
- C. Bernensis 318, qui et ipse Bongarsii fuit, saeculi IX.
- D. Parisiensis Lat. 2780, saeculi XIII ineuntis.
- E. Parisiensis Suppl. Lat. 292 *bis*, saeculi XIII exeuntis.

In operis tomo III (anni 1853) pp. 203—288 exstant capita proxima numeris a 40 ad 59 signata.

Denique in tomo IV (1856) pp. 55—87 reliqua a 60 ad 72.

Horum alia non nisi in Francogallicis dialectis, alia Latine quoque offerre potuit vir eruditissimus. Dolendum sane, quod non hic, qua est diligentia, exemplarium Graecorum nisi editionem dudum promissam, certe notitias dedit, quibus de singulorum argumentis et rerum ordine in iis observato appareat. Nam in novissimo volumine mox laudando (*Nouveaux Mélanges* 1874, p. 106—7) narrat, se jam ante annum 1855 octo vel decem hujus generis libros Parisienses integros descripsisse, quibus addendi fuerint alii, praesertim Italici; et bene vituperat quod Pitra in Spicilegio jamjam indicando Graeca publici juris facere properavit, hosce reliquos, antiquiores fortasse, parum curans. Utut est, Physiologi restituendi ejusque fata critica ratione enarrandi initium fecit Cahier, cujus vestigia haud omnino feliciter persecutus est alter de quo nunc est dicendum.

Parisiis anno 1855 prelum reliquit volumen tertium *Spicilegii Solesmensis*, curante Domino J. B. Pitra ordinis Benedictini monacho, nonnullis sodalibus opem conferentibus. Heic in uberiore disputatione de re symbolica Christianorum paginis XLVII—LXXV de Physiologi origine et fatis disseritur, deinde pp. 338—373 *Graeca*, porro ad 390 usque *Armeniaca* offeruntur editiones scholiis illustratae, quarum materiae quum Cahierio (nisi fallor) tum Mechitaristis debentur. Denique et in Prolegomenis et pag. 416 dicitur de *Aethiopica* versione, et pag. 535 *Arabicae* caput unum a Renano Latine redditum exprimitur.

Codicibus Graecis usus est Pitra Parisiensibus paulo recentioribus; e quibus *A* (num. 2426) saec. XV, *B* (1140 *A*) et *T* (2509) saec. XIV, *A* (2027) saec. XIII. Omitto duos rhythmis politicis saeculi XIV conceptos, alios complures, quos commemorat ille tantum et eruditus, ut spero, Italis describendos relinquit. Armeniaci sunt *B'* Parisiensis (62) saec. XIV, et duo Mechitaristarum Veneti recentiores. Arabicus Parisiensis est 50 mutilus, nescio cujus aetatis. Aethiopicus ejusdem bibliothecae n. 123 saec. fere XII, allatus a. v. nob. Rochet d'Héricourt. Notandum est praeterea, quod sine ulla rei necessitate libros Latinos Cahierii ita designat Pitra, ut qui illi *A*, huic *B* sit, contra qui illi *B*, huic *A* audiat.

Berolini anno 1867 Ed. Mätzner in libro c. t. *Altenglische Sprachproben, I Band, I Abth.* p. 55 sqq. nonnulla de Physiologo annotavit.

Monachii anno 1872 inter Historias Disciplinarum ab Academia Regia Bavarica editas prodit vi. cli. J. Victor Carus, professoris Lipsiensis, liber c. t. *Geschichte der Zoologie bis auf Joh. Müller und Ch. Darwin*, ubi pp. 109–145 de Physiologo ita agitur, ut quaestiones quibus ansam dat libellus graviore et responsa hucusque reperta breviter ac solerter in conspectu ponantur.

Denique v. rev. *Cahier* hoc ipso anno 1874 Parisiis novum volumen splendidissimum edidit h. t. *Nouveaux Mélanges d'Archéologie, d'Histoire et de Littérature*, in cujus pp. 106–164 legitur disputatio sic inscripta: *Du Bestiaire et de plusieurs questions qui s'y rattachent*, additis tabulis tribus et imaginibus quibusdam ligno incisis. Inserta est huic disputationi versio Francogallica contextus Armeniaci quem Pitra ediderat, ab Armenio quodam hodierno elaborata.

Ad haec subsidia literaria, quibus uti mihi contigit, accedunt codices MSS. duo, alter *Arabicus* Academiae Regiae Batavae, alter *Syriacus* Musei Britannici, cujus capitum argumenta descripsi m. Augusto anni 1867.

De *Arabe Batavo*, quem cum caeteris suis codd. MSS. Orientalibus in bibliotheca Lugduno batava deponere Academia Regia decreverat, paucis dixit v. cl. P. de Jong in Catalogo L. B. anno 1862 edito, pag. 186 sq. Sunt paginae 57 formae 15 × 10.5 centim., scripturae recentioris, hoc titulo (post bismillam q. d.) نبندی بعون الله تعالى وحسن توفيقه نكتب امثال بمعانی ملخصه تالیف ایبنا العظیم فی القدیسیین غریغوریوس الثاولوغس صلاته معنا امین. Parabolae igitur indicantur cum sententiis selectis, auctore Gregorio Theologo (i. e. Nazianzeno). Sunt autem *capita 37 Physiologi nostri*, ab interprete reddita nec Arabice scribendi nec Graeca intelligendi valde perito. Quae lectoribus narravit, in ipsis scholiis omnia descripturus sum; jam nunc autem videamus quam misere animalium nomina ignoraverit. Cap. 2 loquitur de سودا volucris, ubi lacerta (σαύρα ἡλιακή) in libro Graeco legebatur. Cp. 3 struthiocamelus pro pelecano ponitur; cp. 4 grus pro vulture, cp. 27 capra montana (s. dorcas) pro antholope, cp. 32 etiam ursus pro simia. Graeca nomina servavit in سودا illo, in دامس (ἀδάμας), اخاطس

(ἀχάτης), الدلفين (δελφίν). Ejusdem generis esse possit سالغون, quod pro ibi habet, fortasse ex ἀσκαλάωψ (سكلوفوس, سكلوفوس) corruptum; nomen enim plurale سلغان pro pullis perdicis (sing. سُلْف) usitatum nequaquam huc pertinet. Denique est ubi nomina nimis molesta praetermittit, atque phoenicem vocat «avem magnam» (طير كبير cp. 6), et cetum et enydrium «animalia marina» (دابة في البحر cp. 12, 18), castorem «feram vulpis similem» (وحش يشبه الثعلب cp. 16), erodium «avem intellectu et sapientia eximiam» (طير شديد العقل والحكمة) cp. 34), salamandram «lapidem qui foci ignem exstinguit» (cp. 23). Attamen ideo minime spernendus est, quod eandem rerum seriem observat atque codex Pitrae Graecus A et Latinus Bernensis 318 vetustissimus, quodque multo integrior est quam Arabs Parisiensis, dum hujus lacunas explere videtur, quum in cp. 35 illam ipsam habeat de delphino (s. serra marina) narrationem a Renano Latine redditam. Caeterum Hierosolymitanam hujus versionis originem prodere videntur capita de panthera, de monocerote, de turture, infra repetenda.

Syriacum Musei Britannici, Add. 25878, commemoravit Wright in *Catal. III* p. 1192 sq., ac titulorum specimina quaedam addidit. Codex est chartaceus 15.5 × 10.5 centim., foliorum, quantum ad nos attinet, 70, saeculi fere XVII, e bibliotheca Curetoniana emptionis jure acquisitus. Teste titulo est **ܟܘܢܘܢ ܠܒܠ ܕܠ ܗܝܘܢܐ ܕܘܢܘܢܐ ܕܘܢܘܢܐ ܕܘܢܘܢܐ ܕܘܢܘܢܐ ܕܘܢܘܢܐ** «fragmentum exiguum de animalibus, e variis animalium generibus compositum et constitutum in Dei creatoris gloriam.» Sunt multa capita brevissima e variis fontibus collecta, inter quos et *Physiologum* nostrum, sed auctum, ut est et alias in plus uno exemplo, fuisse constat. En tibi argumentorum indiculum.

fol. 2 v. de variis animalibus quae in terra Indiae exstant.

3 r. de sirenibus et canibus aureis (ܟܝܘܢܐ). *E Physiologo*; cf. supra cap. 14.

ib. de viperis (ܟܘܢܐ). *E Phys.*; cp. 47.

3 v. de formica leone. *E Phys.*; cp. 5.

ib. de hippopotamo. Cf. Pseudo-Eustath. modo laudatus p. 21.

- fol. 20 r. de animali cui nomen **παλις** (*κητιος* fortasse legerunt pro *κηπος* = *πίθηκος*?).
- ib. de **ωα** (نوس pro نوس θως?, cf. 64 v. **ωωω** pro *σήψ*, ubi **ω** ex Arabica scriptura) Arist. H. An. IX. 44 § 4.
- 20 v. de **ωωκωα** qui bove major est (*βόνασος*, opinor, Arist. Hist. An. IX. 45 *ὀγκωδέστερον ἢ βοῦς*).
- 21 r. de scorpiionibus. Cf. Cahier, Mélanges II p. 95 (cod. D. e. XXI).
- ib. de **κικα** (*γαλή*). Cf. Arist. Hist. An. et Gen. An.; etiam Ael. N. A. XV. 11.
- 21 v. de helleboro. Cf. fortasse cap. nostrum 61.
- ib. de **κίικα**, add. **αβω αω** (*felis*, *κάτος*?). Cf. Cast. Mich. p. 158. Ps.-Eust. p. 45.
- ib. de **κικαω** (*μυγαλή*). Cf. Arist. H. A. VIII. 25 § 3, Ps.-Dioscor. *περὶ ἰοβόλων* cp. 8 Kühn.
- 22 r. de **ωαω**, add. **κωω αω**; cf. 19 v. (*ἰκτις* Arist. H. A. IX 6 § 5).
- ib. de avibus; de aquila. *E Phys.*; cp. 24.
- 24 r. de anseribus (*κιά*). Cf. Basil. Hex. Hom. VIII. p. 77 E, Ps.-Eustath. p. 28.
- ib. de **κίικ** (add. **κικω οωωω**) sturno R. Payne Smith Thes. col. 374. Ergo *ψάρ* intelligitur, de quo Basil. in capite nostro 60.
- 24 v. de erodio (**αωωωω**). *E Phys.*; cp. 34.
- ib. de vespertilione. Cf. caput nostrum 46.
- ib. de **κίικω** ave (*ἐρωδιός*? qui **κωωω** ap. R. P. Smith Thes. col. 1050; cf. Arist. H. A. IX. 1 § 8).
- 25 r. de alcyone. Cf. caput nostrum 45.
- 25 v. de locusta. Cf. caput nostrum 54, et Cahier, Mélanges II p. 95 (cod. D cp. XX).
- ib. de passere Medico **κωω κωω**.
- ib. de pico (**κικω κωω κωω**). Cf. Pitra cp. 48. Epiph. 24.
- 26 r. de perdice (**ωωω κωω**). *E Phys.*; cp. 31.
- ib. de **κωω** alite (*κύχρανος*? Arist. H. A. VIII. 12 § 6. Hesych.)
- 26 v. de **κωω** et de **ωωωω** avibus (*μέροψ*?).
- 27 r. de avibus **ωωω** (*γῶπας* Hesych.?) et **κωωω** (*merope*, cf. Cast. Mich. p. 943).
- 27 v. de avibus **αωω** et **κωω** noctua. Haec *e Phys.*; cp. 28.
- 28 r. de alite **ωω** (*φήνη* ossifraga). Cf. caput nostrum 25.
- ib. de milvo (? **κωω κωω κωω κωω**). Cf. Cahier, Mélanges II p. 95, IV p. 82.
- ib. de **κωω** noctuis. Cf. Ps.-Eustath. p. 32.
- 28 v. de conio. Cf. caput nostrum 60.
- ib. de helleboro = 21 v.
- ib. de **κωω** (upupa). *E Phys.*; cp. 30.
- ib. de serra. *E Phys.*; cp. 19.
- 29 r. — 35 r. de apibus. Cf. caput nostrum 57.

- fol. 35 r. de falcone (in marg. **ωιπία κίσιθα δυκλωα**). *E Phys.*; cp. 26.
- 35 v. de cygno (**ωλωαα**). Cf. Cahier, Mélanges, III p. 233.
- 36 r. de cicada (**ωυφκ τέτιξ**). Cf. Ps.-Eustath. p. 32.
- ib. de **κϋε** volucris (**φλέγνας** Hesych.?).
- 37 r. de gruibus. Cf. caput nostrum 41.
- 38 r. de **κίια** (**κωιο**? cf. cp. nostr. 44; **κίγυλος**? Arist. H. A. VIII. 3 § 7, Antigon. Caryst. 27; cf. et aleyon cap. nostr. 45).
- 39 r. de hirundine. *E Phys.*; cp. 37.
- 39 v. de vulture. *E Phys.*; cp. 32.
- 40 r. de **κταα** alite (**δενδροκόλαφος**? cf. 25 v.)
- 40 v. de erodio (**ωα.κίιακ**); cf. 24 v.
- ib. de pelecano (**κκα**). *E Phys.*; cp. 27.
- 41 r. de ficu silvestri (**κκαθ**). *E Phys.*; cp. 65.
- ib. de muscis et culicibus (**κκακ κκακ**). Cf. fortasse Cahier, Mélanges II p. 95 (cod. D cp. XXII).
- 41 v. de **κίγ** (passeribus) et **κίια** (**δρῆγες** Hesych.).
- 42 r. de columbis. *E Phys.*; cp. 39.
- 43 r. de corvis (**κίια**). *E Phys.*; cp. 40.
- ib. de pavone (**κκαβ**). Cf. Pitra 51. Epiph. 12. Ps.-Eustath. p. 25.
- 43 v. de turture. *E Phys.*; cp. 35.
- 44 v. de corvis et cornicibus. Cf. caput nostrum 42.
- ib. de accipitribus (**κκαα**). Cf. Ps.-Eustath. p. 23, 45.
- 46 r. de vespis. Cf. caput nostrum 56.
- 48 v. de reptilibus (**κκα**).
- ib. de piscium generibus. Cf. Ps.-Eustath. p. 18 sq.
- 52 r. de crocodilo (**κκα**). Cf. fortasse 15 v.
- 53 r. de crocodilo (**κκαθ**). Cf. fortasse Cahier, Mélanges II p. 95 (cod. D cp. IX).
- ib. de aspide. Cf. Maj. 5.
- 53 v. de **κκα** marino (cf. **κκα** animal aquaticum cui est pulmo ap. R. P. Smith Thes. col. 1017; nomina fortasse e **δελφίς** et **δελφίν**, quae per **κα** scripserint, corrupta).
- 54 r. de ranis. *E Phys.*; cp. 51.
- 55 v. de spongiis (**κκακκα**). Cf. Arist. H. A. V. 16 § 2 sq. Antig. Caryst. 89.
- 56 r. de conchylis (**κκακ**).
- 57 r. de cancris (**κκακ**). Cf. caput nostrum 74.
- 58 r. de **κκα** animali.
- 58 v. de cane aquatico. Repetuntur ad literam fere quae in 12 v. exstant.
- ib. de **ωαακ** (**ωαακ ἔχινος**). Cf. caput nostrum 79.
- 59 r. de scorpione marino (**σκαρπίος ὁ ἐν θαλάσσης** Ps.-Dioscorides **περὶ ἰοβόλων** cp. 25 Kühn).

- fol. 59 r. de formicis. *E Phys.*; cp. 50.
- 60 r. de aranea (λαλα). Cf. Cahier, Mélanges II p. 95, 212.
- 60 v. (novus titulus) de serpentium generibus.
- 61 v. de lacerta (κίτω σαύρα). *E Phys.*; cp. 53.
- 62 v. de generibus aspidum (καΐτα δια ακ ωρακ).
- 63 r. de ceraste (κωίω κωω δια ακ ωλωίω Ps.-Dioscorides l. l. cp. 16).
- 63 v de dipsade (ωωωω Ps.-Dioscorides ib. cp. 13).
- 64 r. de serpentibus ωωωωωωωωωω ωωωωωωωωωω (αίμωρρος id. ib. cp. 12).
- 64 v. de ωωωωωωωωωω ωωωωωωωωωω (άμμοδύτης μύαρος).
- ib. de serpente ωωωω (σήψ).
- 65 r. de serpentibus ωωωωωωωωωω ωωωωωωωωωω (ύδρα et χέρουδρος).
- ib. de serpente ωωωωωωωωωω (δρύνος Ps.-Diosc. l. l. cp. 11).
- 65 v. de ωωωωωωωωωω (πεγχρίνης s. κέγχρος Ps.-Diosc. cp. 15).
- 66 r. de serpentibus κωωωωωωωωωω κωωωωωωωωωω (άμφισβαινα et σκυτάλη Ps.-Diosc. ib. cp. 10).
- ib. de dracone (κωωωωωωωωωω ωωωωωωωωωω). Cf. Cahier, Mélanges II p. 95 (cod. D cp. XV).
- 67 r. de basilisco serpentium regulo, qui in scriptura sacra κωωωωω vocatur. Cf. Pitra 61. Ps.-Diosc. l. l. cp. 18.
- 67 v. de serpentibus κωωωωωωωωωω ωωωωωωωωωω ωωωωωωωωωω (παρσίαι όφεις Hesych. et σπαθίουρος et σκολοπένδρα).
- 68 r. de generibus phalangiorum (ωωωωωωωωωω), quorum enumerantur sex: ωωωωωωωωωω, ωωωωωωωωωω, ωωωωωωωωωω, ωωωωωωωωωω, ωωωωωωωωωω, ωωωωωωωωωω (ράγιον, λύνος Arist. H. An. IX. 39, μυρμήκιον, σκληροκέφαλον, σκωλήμενον? σκωλήκιον? κρηνοκολάπτης. Cf. Theophanes Nonnus de Cur. Morb. ed. Bernard, Gothae et Amst. 1795, t. II p. 318.
- 69 r. de animali quod ωωωωω vocatur (φρύνος ή βάτραχος έλειος Ps.-Diosc. de Venenis c. 31).
- 69 v. de animalibus quae vocantur κωωωωωωωωωω (τετράγαθον).

Hisce praemissis, jam *de Physiologi origine*, in qua explicanda dissentiunt viri docti, sententiam meam proponere licebit.

Ab antiquissimis inde temporibus rerum naturalium, brutorum imprimis, virtutes et qualitates hominum admirationem effecerunt; cujus rei in mythis¹⁾, apologis, poëtarum et oratorum imaginibus, proverbiiis popularibus documenta plurima supersunt. Notiones prae-

1) Cf. liber Londini nuperrime editus Angeli de Gubernatis c. t. *Zoological Mythology*.

bebant quum quotidianus rerum usus tum peregrinatorum narrata; atque ut sumus omnes, antequam meliora didicimus, novarum et mirarum rerum potius quam nudae veritatis studiosi, nihil tam absurdum et ineptum erat, quin eo avidius arriperetur quo longius a notis et consuetis recederet. Fabellas semel confictas exornabat et confirmabat traditio per saecula propagata. Qui deinde orti sunt sobrii rerum indagatores, Aristoteles quique eum aut praecesserunt aut secuti sunt, multa hujusce farinae confutarunt, alia varias ob causas intentata reliquerunt. Adde quod horum libri nisi a doctis et gravibus hominibus parum legebantur; quo factum est ut ea etiam quae optimis argumentis illi refellerant, inter plerosque grassari perrexerint.

Amissa Graecorum et Romanorum libertate, artibus et disciplinis omnibus a rei publicae et generis humani emolumento ad singulorum hominum commodum conversis, latius quam antea unquam vagari poterat eorum turba qui lucrum captare solent, ut ait ille, a sapientia quae videtur esse, nec est, sophistae, rhetores, ludimagistri, inanium verborum venditores. Ex horum numero, praeter Pseudo-Aristotelem de Mirabilibus Auscultationibus scribentem, Antigonum Carystium, Apollonium Dyscolum, unum appello *Claudium Aelianum* Praenestinum qui imperante Hadriano de *Animalium Natura* (et de similibus rebus etiam in quibusdam *Variae Historiae* capitibus) nugatus est, de rerum fide nihil laborans; nec quidquam sibi proposuisse videtur nisi elegantioribus at desidiosis lectoribus ea praebere quibus tempus facillime fallerent; nam quae in prooemio et epilogo de scribendi consilio praetexuntur, declamatoris sunt.

Ex hujusmodi igitur libris libellos quosdam collecticios factos esse suspicor, ab iis imprimis qui exercitationes oratorias imaginibus et historiolis ornare cupirent, ut jam ipse Cicero (pro Scauro, fragm. ap. Servium in Georg.) castoribus usus erat, qui "redimunt se ea parte corporis propter quam maxime appetuntur" (cf. caput nostrum 8).

Atqui theologi primorum saeculorum Christiani et ipsi literis potius elegantioribus quam rebus accurate cognoscendis eruditi erant, ab ejusdem generis doctoribus atque erant ii quorum scholas et publicas et privatas Romae, Athenis, Alexandriae, in omnibus

fere imperii civitatibus juvenus frequentare solebat. Praeter illorum disciplinam habebant V. T. versiones Graecas, et libros sacros, aliosque auctoritate quadam gaudentes, Christianos. Ergo quoties, aut in explicanda scriptura sacra, aut in ornandis orationibus ecclesiasticis, aut in rerum creatarum praestantia adversus detractores Neoplatonicos et Gnosticos tuenda, doctrinae de rerum natura indigebant, non ad genuinos hujus indagatores (quos ignorabant) sed ad libellos se convertebant, opinor, quos apud literatorum vulgum maxime in usu fuisse verisimile est. Hi sunt quos, nisi omnino fallor, respiciunt Origenes in Hom. XVII in Genesin (t. II p. 107 Delarue), Ephraim Syrus in Comm. in Iobum 39 : 18, Epiphanius adv. Haer. I (vol. II p. 269 Dindorf), ubi *physiologum*, sive **ἡ φυσικὴ ἱστορία**, sive τὸς Φυσιολόγους commemorant; e quibus ea didicerunt quae etiam nunc in Physiologo nostro leguntur.

Deum non solum in prophetarum et apostolorum doctrinis, sed etiam per gentilium philosophos et in ipso mundi opere veritatem sublimiorem hominibus patefacere, illi ante omnes statuebant quibus cordi erat Eclecticorum et Neoplatonicorum placita cum Christiana religione quodammodo conciliare. Quorum qui a regula fidei nimis longe deflectere videbantur, ab Ecclesia catholica Gnosticorum nomine notati et damnati sunt; alii orthodoxiae studiosi multis tamen in suspicionem venerunt. Utrique eatenus inter se consentiebant, ut hominibus excelsius sentientibus rerum divinarum scientiam vindicarent vulgo fidelium denegatam, et peculiari interpretandi ratione e patefactis efferendam. Hoc est quod vult (ut unum appellem) Origenes (tom. in Matth. X, Opp. ed. Delarue I p. 458 C), ubi dicit: καὶ ἰδιωτῶν γὰρ μακρίστα ἐστὶ, μὴ εἰδῶτων τροπολογεῖν μηδὲ συνιέντων τὰ τῆς ἀναγωγῆς τῶν γραφῶν, ἀλλὰ τῷ γράμματι ψιλῶ πιστευόντων, καὶ τοῦτο ἐκδικούντων, τὸ χρηματίζειν αὐτοὺς γραμματέεις, et distinguens inter τὸ ἀπλούστερον et τὸ βαθέστερον, sibi proponit ἀναβαίνειν ἐπὶ τὰ πνευματικά. Et alibi, interprete Rufino (hom. in Gen. II init. t. II p. 59 b D): «Incipientes de arca quae secundum mandatum Dei «a Noe constructa est, disserere, primo omnium videamus, quae «de ea secundum litteram referuntur: et quaestiones proponentes quae «objici a pluribus solent, etiam absolutiones earum ex his quae «nobis sunt a majoribus tradita, requiramus; ut cum hujusmodi

„fundamenta jecerimus, ab historiae textu possimus ascendere ad „*spiritualis intelligentiae* mysticum et allegoricum sensum, et si quid „in eis arcanum continetur, aperire, Domino nobis verbi sui scientiam revelante” Loquitur ille de libris sacris exponendis; Clemens autem Alexandrinus ejus praeceptor de rebus naturalibus simili ratione interpretandis docet his verbis (Strom. IV. 1, vol. II p. 316 Dindorf Oxon. 1869): ἡ γοῦν κατὰ τὸν τῆς ἀληθείας κἀνονα γνωστικῆς παραδόσεως Φυσιολογία, μᾶλλον δὲ ἔποπτεία, ἐκ τοῦ περὶ κοσμογονίας ἤρτηται λόγου, ἐνθενδε ἀναβαίνουσα ἐπὶ τὸ Θεολογικὸν εἶδος.

Recolamus nunc, complura Physiologi nostri capita a laudandis scripturae sacrae verbis ordiri, ut primum nostrum quod est de leone, 3 de panthera, 5 de formica leone, 6 de hyaena, 9 de mustela, 14 de sirenibus, 16 de cervo, 21 de onagro, 24 de aquila, 26 de falcone (s. charadrio), 27 de pelecano, 28 de noctua, 31 de perdice, 35 de turture, 40 de corvo, 47 de vipera, 49 de serpente, 50 de formica, 65 de sycamoris. Quid si Alexandrini illi Physiologum, i. e. libellum quendam collecticum rhetorum in usum conscriptum, ideo evolvere inchoarunt, ut verbum divinum ex ejus narratiunculis sine ulla dubitatione receptis interpretarentur? Audiamus Origenem (in Genesin Hom. XVII, 1. l.): „. . . sed multo „convenientius aptabitur huic loco (Gen. 49 : 9) mystica expositio, „in qua catulus leonis Christus non solum tropice, verum etiam „physice designatur: nam Physiologus de catulo leonis haec scribit, „quod cum fuerit natus tribus diebus et tribus noctibus dormiat, „tum deinde patris fremitu vel rugitu tanquam tremefactus cubilis „locus, suscitetur catulum dormientem. Iste catulus ergo ascendit ex „germine, ctt.” Cf. supra cap. nostrum 1 (pag. 32).

Ubi deerant narrationes antiquiores, interdum ex ingenio fictae sunt; quod manifesto apparet in capite de formica leone (nostro 5), e nullo fonte repetendo nisi Iobi loco 4 : 11, quem nescio quis e conjectura interpretari conatus est.

Proximum erat, ut ejusmodi historiolas, cum divinis oraculis artissimo mysterii vinculo semel conjunctas, pro symbolis haberent ab ipso summo numine constitutis. Neque hoc mirum ubi iudice eodem Origene (c. Cels. V., t. I p. 594 D. E) οἱ περὶ ἐκάστου λόγου (s. singularum rerum creatarum ideae atque ut ita dicam medullae)

erant ὡς ἐν ὄλῳ μέρη ἢ ὡς ἐν γένει εἶδη τοῦ ἐν ἀρχῇ λόγου πρὸς τὸν Θεόν, Θεοῦ λόγου. Itaque Physiologi capita quaedam, et paulatim plura, quae nondum in illustrandis verbis divinis adhibitae erant, tamen ad scripturae sacrae instar allegorica ratione exponi coepta sunt; non omnia quidem sed haec et illa prouti dabatur occasio.

Denique capita haecce una cum theoriis superadditis ex homiliis, commentariis, cujuscunque generis scriptis theologicis ¹⁾ a nescio quo in unum libellum collecta esse suspicor, quem pro Physiologi quem novimus multiformis nucleo sensim aucto habere justum erit.

Contendit ad hunc usque diem v. er. Cahier (*Novv. Mél.* p. 112 sqq.) libellum a Gnostico doctore, et probabiliter a Tatiano Assyrio, Justini Martyris discipulo, deinde Encratitarum sectae conditore, conscriptum esse videri. Etsi in edendo demum Graeco antiquissimo de hac re uberius dicturus, haec tamen profert, ut sententiam tueatur; quibus singulis mea argumenta opponam :

1. »... puisque Tatien nous dit qu'il a fait un livre sur les animaux (contra Graecos ed. W. Worth, n°. 24, p. 57), et comme nous trouvons précisément un opuscule grec sur ce sujet, connu dès les premiers siècles de l'Église, il n'est pas du tout nécessaire de recourir à quelque hypothèse branlante pour déposséder celui qui réclame prescription."

At quae apud Tatianum l. 1. (Oxon. 1700) leguntur haec sunt : ἔστι γὰρ ἄνθρωπος οὐχ ὥσπερ οἱ κορακόφωνοι δογματίζουσι, ζῶον λογικόν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, διχθῆσται γὰρ κατ' αὐτοῦς καὶ τὰ ἄλογα, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικά. μόνος δὲ ἄνθρωπος εἰκῶν καὶ ὁμοίωσις τοῦ Θεοῦ. λέγω δὲ ἄνθρωπον, οὐχὶ τὸν ὁμοίᾳ τοῖς ζῴοις πρᾶττοντα, ἀλλὰ τὸν πόρρω μὲν ἀνθρωπότητος πρὸς αὐτὸν δὲ τὸν Θεὸν κερωρηκότα. καὶ

1) Etiam Epiphanius Origene duobus saeculis minor l. 1. de Ophitis disputans, Physiologo utitur: ὅλον τὸ σῶμα ἐνελησας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κρύπτει μὲν τὸ κέρανιον ἑαυτοῦ (ὁ ὄφεις), παραδίδωσι δὲ τὸ ἄλλο σῶμα ἐν ὑπερβολῇ πανουργίας (cf. Pitra 13 IV, p. 348)... ἕτερον πάλιν ἔχει φρονιμώτατον ὁ ὄφεις, ὡς φάσιν οἱ φυσιολόγοι, περὶ τοῦτου τοῦ ζῴου. ὅταν γὰρ διψήσας ἀπὸ τοῦ φωλεοῦ προέλθῃ, ἐπὶ τὸ ὕδωρ, ἵνα πίῃ, οὐ συμπαραλαμβάνει τὸν ἰὸν μεθ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ ἐν τῷ φωλεῷ καταλιμπάνει, καὶ οὕτως ἐλθὼν λαμβάνει τὸ πόμα τῶν ὑδάτων. καὶ αὐτοὶ οἶν τούτο μιμησώμεθα, ἵνα, ὅταν ἐρχώμεθα ἐπὶ τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν... μὴ φέρομεν μεθ' ἑαυτῶν κακίαν κτλ. (cf. ib. II)... ἀκόλαστον γὰρ γένος περισσεῖα καὶ πολυμυξίας μὴ ἀνακοπιόμενον, λάγνον τὲ καὶ καθ' ὦραν ἡδονῇ προσανακείμενον κτλ. (Conjunguntur heic serpens et columba, ut fit in Physiologo nostro, duce Matth. Ev. 7:14.) Et saeculo ante hunc Ephraim Syrus in Deut. 14:12, 1 Sam. 26:20, Iob. 39:18.

περὶ μὲν τούτου ἐν τῷ περὶ ζώων ἀκριβέστερον ἡμῖν συντάσσεται. Videant lectores, an hujusmodi disquisitioni de brutorum et hominum rationis discrimine in Physiologo nostro locus sit. »Tatien'', inquit ille, »quand il parle de son livre, s'y donne précisément comme moralisateur, et prétend élever l'homme à l'intelligence du monde spirituel.'' Imo, ipso teste, theologum, ut vocant, speculativum s. metaphysicum egit in libro quem laudat de animalibus, nec paraeneticæ sed theoreticæ illic de homine ad deum accedente disputavit.

2. »Pour la descente de Jésus-Christ sur la terre et pour son ascension (dans le chapitre du *Lion*), chaque ordre céleste est censé lui prêter quelque chose, et plusieurs anges ont peine à le reconnaître. Cela sent bien le πλήρωμα, ou les éons des novateurs asiatiques et l'incarnation dérobée à la connaissance des anges.''

Cff. caput nostrum 1, et caeterarum editionum exordia; deinde *Origenis* verba tom. I in Joannem (t. IV p. 35 A—C Delarue). Primum, ait, fecit D. O. M. coelicaliarum ordines, deos, thronos, potestates; οὕτω δὲ, pergit, τῷ λογικῷ καταβατέον ἐπι ἔσχατον λογικόν, τάχα οὐκ ἄλλο τι τοῦ ἀνθρώπου τύγχανον. ὁ τοίνυν σωτὴρ θεϊότερον πολλῶν ἢ ὁ Παῦλος γέγονε τοῖς πᾶσι πάντα, ἵνα πάντα ἢ κερδήσῃ ἢ τλειώσῃ, καὶ σαφῶς γέγονεν ἀνθρώποις ἀνθρώπος, καὶ ἀγγέλοις ἀγγελος. καὶ περὶ μὲν τοῦ ἀνθρώπου αὐτὸν γεγονέναι οὐδεὶς τῶν πεπιστευκότων δισταξέει, περὶ δὲ τοῦ ἀγγέλου πειθόμεθα τηροῦντες τὰς τῶν ἀγγέλων ἐπιφανείας καὶ λόγους, ὅτε τῆς τῶν ἀγγέλων ἐξουσίας φαίνεται ἐν τισι τόποις τῆς γραφῆς ἀγγέλων λεγόντων ὡσπερ ἐπὶ τοῦ, ὠφθῆ ἀγγ. κτλ. (Ex. 3:2, 6. Jes. 9:6)... πρώτος οὖν καὶ ἔσχατος ὁ σωτὴρ οὐχ ὅτι οὐ τὰ μεταξὺ, ἀλλὰ τῶν ἄκρων, ἵνα δηλωθῇ ὅτι τὰ πάντα γέγονεν αὐτός. Adde tom. XVI in Matth. (t. III p. 746 D). In Psalmo 23 (Hebr. 24) prophetizatur, ut ait, περὶ τῆς ἀναλήψεως τοῦ σωτῆρος, καὶ τοῦ ἔσνισμοῦ τῶν οὐρανίων δυνάμεων ξενοζομένων ἐπὶ τῷ καινῷ τοῦ σωματικοῦ αὐτοῦ σχήματος θεάματι. En tibi ipsos fontes Alexandrinos eorum quæ in Physiologi exordio insolita docentur!

3. »Notre-Seigneur, dans le même chapitre, est ressuscité par son Père, et non par sa propre vertu; indice d'une tendance à rabaisser le Fils de Dieu au rang de simple créature, ou peu s'en faut.''

Idem *Origenes* in Ep. ad Rom. 4:24 (t. III p. 533 b A) secundum Rufinum hæc habet: »Velim ergo considerare quid visum sit Paulo promittenti nobis quia, sicut Abrahamæ reputata est credenti fides ad justitiam, ita et nobis reputabitur credentibus in eum qui suscitavit Jesum Dominum nostrum a mortuis. In quo ego pro parvitate sensus mei illud adverto, quod multo sit magnificentius in laudibus Dei resuscitasse Jesum D. N. a mortuis, quam fecisse coelum et terram, creasse angelos, et coelestes condidisse virtutes. Illud enim fuit facere quæ non erant, hoc autem reparare quæ perierant.'' Si plura cupis, in libro VII contra Celsum (t. I p. 735 B) Christus ἄξιος τῆς δευτερευούσης μετὰ τὸν θεὸν τῶν ὅλων τιμῆς dicitur.

4. »Ève est tentée par Adam, ou du moins l'origine du péché est attribuée à la convoitise de la chair.''

Laudatur simul locus Mél. IV. 58 sqq. (cap. de elephanto, cf. nostr. 15), ubi nihil de Adamo mulierem tentante; contra et illic elephas femina mandragoram masculo tradit (pp. 57, 58). »Quando autem (p. 59) mulier manducavit de ligno,

hoc est intelligibilem mandragoram, *deinde dedit viro suo*, praegnans facta est; propter quod exierunt de paradyso." Itaque Adamum, quippe marem, forsitan pro arbore, tentationis principio insciente, non autem pro tentationis auctore sibi conscio haberi patet. Quod vero carnis concupiscentiam originem peccati fuisse dici videtur, omnino hoc quadrat cum *Origenis* juvenis doctrina, qui et seipsum propter Christi dictum Ev. Matth. 19:12 emasculavit, et resurgentes homines pudendis carere docuit (eff. Huetii Origeniana in t. IV p. 213 a C D, b A Delarue). Caeterum dolendum est ea periisse quae ille de ipsa creationis historia scripserat.

5. »L'article *Castor* expose avec des airs de simplicité insidieuse un enseignement que nous savons avoir été plein de pièges entre les mains des sectaires orientaux."

In loco laudato Mél. II. 229 sq. (cp. nostr. 8) nihil insidiosi invenimus, nisi forte quod e Pauli verbis Rom. 13:7 haec efficiuntur: »In primis ergo diabolo reddantur quae sua sunt, hoc est renuntians illi et omnibus operibus ejus malis, . . . et separa te opera carnis, quod est vectigal et tributum diaboli, etc." Haud negem, castoris exemplum in antiquissimo Physiologo ita fortasse propositum fuisse ut castratio viris quodammodo suaderetur; at haec *Origenis* juvenis fuit sententia, ut adversus dubitantes bene ostendit Redepenning (*Origenes*, I. Bonn 1841, p. 444 sqq.).

6. »A propos de la *Fourmi*, il est parlé des deux Testaments comme de livres à bien distinguer l'un de l'autre, et l'on sait que l'école de Valentin était fort peu respectueuse pour le Pentateuque."

In loco Mél. II. 191 sq. (cf. cap. nostrum 50, pag. 71) non dicitur de discrimine inter utrumque Testamentum statuendo, sed de illo quod inter scripturae sacrae literam et spiritum (historiam et spiritualem intellectum) observandum sit. Cff. autem ea quae ex *Origene* laudavi p. 126, et addatur, locum e Pauli Ep. 2 Cor. 3:6 ab eodem affervi Tom. in Matth. X p. 458 C, XV init., de Princ. I (t. I p. 50 C).

7. »La moralité de l'*Aigle* annonce une époque où bon nombre de lecteurs devaient être encore païens, ce qui ne convient pas trop mal au temps où Tatien vivait et enseignait. Ne dissimulons pas, toutefois, que des chrétiens édifiants du IVe siècle différèrent assez souvent le baptême jusqu'à leurs derniers jours."

Haec omnia (cf. cp. nostr. 24) etiam vivo *Origene* viginisse in aprico est.

Caeterum omisi *Cahierii* argumenta quatuor. Unum est quo ad dictum Pauli Rom. 13:7 provocat, in codice Latino etiam ubi de serpente disputatur perperam repetito; de quo jam respondi. In altero hordeum quod a formicis relinquitur pro symbolo rei venerae habet; id quod sententiae nostrae non repugnat. Tertium de salamandra solari est (cap. nostr. 53), quae sole oriente juvenescit; at omnes Christiani Christum *ἥλιον δικαιοσύνης* libenter appellant, et ne plura dicam, de ejus ortu (κωλι) pro *ἐπιφανία* omnes Syri loquuntur. Quartum denique, quod ab homine valde sapiente (supra pag. 71) petitur, eadem prorsus ratione pro *γνωστικῷ* adhiberi potest, quem saepe laudat *Clemens Alexandrinus*, et *Origenes* sine dubio *ιδιωταῖς* illis (p. 126) opponere voluit.

Opusculum Alexandrinum, quo et res naturales ad sacrae scripturae instar exponebantur et sententiae quaedam proponebantur a

plerisque Catholicis minime probatae, saeculo V sobrio et moderato cleri Romani ingenio placere non potuit. Habemus decretum Gelasii papae e synodo anno 496 habita (cf. Mansi SS. Concc. Nova et Ampl. Coll. t. VIII Flor. 1762, p. 150, 170), in cujus ultima parte habetur „Notitia librorum apocryphorum qui non recipiuntur.” Inter hos commemorantur Xisti Proverbia, Hermae Pastor, Eusebii Pamphili Historia, Epistolae Jesu et Abgari, multa alia, et „*Liber Physiologus*, qui ab haereticis conscriptus est, et *S. Ambrosii* nomine signatus (al. praenotatus), apocryphus.”

Quis ille fuerit Ambrosius, ambiguum est. Nam et habemus celeberrimum episcopum Mediolanensem, qui in Hexaemeron commentarios scripsit, et Origenis amicum Alexandrinum, olim Gnosticum haereticum (Euseb. H. E. VI. 18, 23, Epiph. Haer. 64 c. 3), qui in calce Epistolae ad Julium Africanum (t. I. p. 29 F Delarue) his verbis commemoratur: *προσαγορεύει σε ὁ συναγωνισάμενος τῇ ὑπαγορεύσει τῆς ἐπιστολῆς καὶ παρατυχῶν πάσῃ αὐτῇ ἐν οἷς βεβούληται διορθωσάμενος κύριός μου καὶ ἀδελφός ἱερὸς Ἀμβρόσιος*. Hunc esse cujus nomen cum scholae Origenianae opusculo conjunctum fuerit, etsi fortasse Romae non agnitum, negare non ausim.

Caeterum mutatis temporibus saeculo VI exeunte Gregorius Magnus Physiologo plus semel in scriptis praesidio fuit (de qua re cf. Pitra III p. LXIX).

Dubitari possit an post decretum Romanum Physiologum, ut ajunt, expurgarint ac dentis maculis doctrinarum haereticarum denuo in populi manus tradiderint, quo factum sit ut inter omnes gentes ecclesiae Latinae addictas disseminaretur. At primum, si quis libellum ita emendasset ut hic doctrinam ab omnibus comprobata exprimeret, absque dubio et ea expuncta essent quae hodie etiam theologis Catholicis suspicionem movent, quaeque Origenis scholam redolere modo vidimus. Deinde editiones Graecae et Orientales quas habemus, cum Latinis adeo et rerum ordine et argumento conveniunt, ut et has e Graecis exemplaribus manasse appareat, ab iis quibus in Oriente utebantur minime diversis. Inspiciatur modo is quem in p. 136 propositurus sum *Physiologi Conspectus*. Illic exhibentur capitum series, quarum ope duas exemplarium familias distinguere licet.

Ad primam quam dixi familiam refero Pitrae codicem *Graecum A*
 (Parisiensem 2426 saec. XV),
 Ejusdem *Aethiopicum* (Par. saec. f. XV),
 Cahierii codicem *Latinum C*
 (Bernensem 318 saec. IX),
 Academiae Regiae Batavae *Arabicum*.

Ex his locupletissimi sunt Graecus et Aethiopicus, capitum 49; eandem vero seriem sequuntur Latinus et Arabicus, etsi omisiss ille 24, hic 13 capitibus, et capitibus Graecis 44—48 ab Arabe ante 40—42 positis.

Secundam familiam efficio e Pitrae *Armeniaco B'*
 (Paris. 62 saec. XIII),
 Cahierii B, s. Pitrae A, *Latino*
 (Bernensi 233 saec. VIII aut IX),
 Cah. A, s. Pitrae B, *Latino*
 (Bruxellensi 10074 saec. X),

Syriaci Leidensis *archetypo* (saec. XII antiquiore).

Syrus (archetypum dico, de quo supra p. 94) omnia offert de quibus in Graeco illo agitur, etsi ordine in principio dissimili. Nam cum tribus reliquis quos dixi a leone non ad salamandram solarem, sed ad antholopem, lapides igniferos, serram marinam se convertit (quae in Graeco versus finem demum inveniuntur), deinde habet charadrium et alia animalia, serie cum Graeco conspirante. Caetera, inde a cap. 29, e variis exemplaribus deinceps addita esse patet. Operae pretium est observare, in hac familia salamandram solarem s. lacertam aut omitti, aut, ut apud Syrum, ultimo loco ex alterius familiae exemplo additam esse.

Utram familiam antiquiorem aestimare oporteat, non video¹⁾. In prima illa symbola Christi invenimus a cap. 1 ad 7; sequuntur moralia cp. 8—13, deinde habemus ea quae Satanam significant

---

1) Mechitaristarum testimonio de sermonis puritate deceptus, Pitra Armeniacum contextum pro antiquissimo habuit, qui e Graeco libro saeculi IV aut V manasset. Ideoque capitum Graecorum seriem in edendo ad illum accommodavit. Verum postquam Armeniaca illa Gallice reddita sunt (p. 119), luculenter apparet, ea esse multo recentiora, heic illic truncata atque attenuata, nec plane intelligi posse nisi uberiora verba in reliquis libris servata comparaveris.

cp. 14—18, siquidem liceat conjectare, pantheram quoque olim in malam partem fuisse sumptam; quod demonstraturus ostendere possis, et pantheram animalia odore allecta olim devorare debuisse (cf. Aelian. N. A. V. 40, VIII. 6, ctt. quos laudavi ad cap. nostr. 3) et pellis maculas vitiis potius quam virtutibus respondere. Attamen ex iis quae deinde in libro sequuntur nulla stabilis ratio efficitur. Quam si teneremus, arguere possemus, Physiologum primum certo ordine carentem postea a theologo quodam secundum theoriam spiritualem fuisse dispositum. Noli tamen negligere, quod a charadrio ad ichneumonem usque utraque familia fere cum altera conspirat.

Constare ergo videtur, familiarum affinitas hodie vix facilius fore ut explicetur quam fere illa quae est inter Evangelia synoptica. Expleta sunt atque interpolata exempla aliud ex alio, tam saepe ut nunc vestigia tantum primigenii ordinis supersint. Suspicio autem, hujus ordinis originem in homiliarum Alexandrinarum corpore latuisse dudum deperdito, in quo pro re nata animalium naturae commemoratae fuerint, deinde e subsequentibus paginis in unum libellum delibatae. Sic enim facile intelligamus quomodo factum sit ut earundem rerum theologicarum symbola complura heic illic sese exciperent.

Ubi de Physiologo nostro verba facimus, non tacendum est de commentariis in *Ἐξαήμερον* s. mundi creationis historiam. Jam audivimus Clementem Alexandrinum de *κοσμογονία* explicanda dicentem (p. 127), et perierunt libri de illo argumento scripti a Candido, Apione, Rhodone, Origene. Exstant autem homiliae novem celeberrimae *Basilii Magni* (Opp. ed. Garnier, Paris. 1721 sqq. vol. I p. 1—88), in quibus et creatoris virtutes et rerum creatarum praestantiam Christianis inculcare conatur, et nunc visis nunc apud scriptores lectis, etsi nec ipse bene probatis, rerum exemplis utitur. Habuit libellos tales quales antea Alexandrini evolvere soliti erant, etsi heic illic Aristotelicae doctrinae, sed a serioribus corruptae, vestigia exstant. Itaque et fontibus et scribendi consilio vinculum quoddam factum est inter hasce homilias et Physiologum Alexandrinum. Nec mirum quod plus semel, et variis rationibus, utriusque generis scripta in unum

conjungere homines conati sunt. Fortasse huc jam pertinet Ambrosii nomen quod in decreto Gelasii apparet; nam Basilii ad exemplum Ambrosius Mediolanensis Hexaameron commentatus erat, etsi vix quidquam huic et Physiologo quem habemus commune invenitur. Deinde jam diximus (p. 116) de Pseudo-Eustathio et Basilium et Physiologum cum caeteris compilante. Auctore Pitra (Spic. III p. LXIV) in cod. Ambros. C. 2 hic Physiologi titulus legitur: Ἑρμηνεία τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Ὁ δὲ μέγας Βασιλείος ἀλληγορικῶς ἡρμήνευσε, πνευματικῶς ὑπαλλάξας τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος τὰς τῶν ἀλόγων ζώων φύσεις, et in cod. ejusdem bibliothecae B. 146, l. xvii, capita s. fragmenta 21 e Basilio excerpta asservantur. Denique in in Syri nostri Leidensis archetypo post Physiologum addita erant ejusdem generis capita 35, et universus libellus Basilii nomine ornatus exhibetur.

Excerpta e Basilio secundum seriem supra p. 94 repetitam haec sunt:

- I.** (Cap. nostr.) 36. Hom. VIII. p. 76 B τὴν τρυγὸνα Φασί — προτιμότερον.
 44. ib. D ἐπαινετόν — μέχρι πλείστου.
 13. Hom. IX. p. 82 E ἤδη δὲ τινες — 83 A μεταβαίνοντα.
 2. ib. 82 B συναπεγεννήθη — τῷ βρυχήματι.
- II.** 58. Hom. V. p. 41 D πρῶτον μὲν οὖν — 42 A τῆς ἀνθρωπίνης δόξης.
 59. ib. 42 E τί εἶπω; — 43 B τῶν ὀλεθρίων.
 59—62. ib. 43 B ἔστι δὲ τούτων — D περίεληλυθε.
 63. ib. 43 B οὐδήπου γὰρ πρόβατα — τὰ δηλητήρια.
 71. Hom. VII. p. 62 D καὶ εἶπεν ὁ Θεός — 63 A τῶν παρελθόντων.
 ib. 63 D ἔδειξέ σοι — E ἀποπληροῖ.
 ib. 64 D οὐκ ἐπράζουσιν — E ζῶον ἐποίησεν.
 72. ib. 64 E οὐδὲν παρὰ τοῖς ἰχθύσιν — παρὰ τοῦ ὕδατος.
 74—79. 48. ib. 65 B ἤδη δὲ καὶ — 68 C ὑποδείγμασι παιδεύμενα.
 80. 81. ib. 68 E ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα — 69 B ἀποδιδάσκης.
- 41—43. 38. 45. Hom. VIII. p. 74 E πῶς ἂν σοι πάντα — 76 A ἐπιταχθεῖσα.
 25. ib. 76 B ἀδικώτατος — D μέχρι πλείστου.

(Cap. nostr.) 54. Hom. VIII. p. 78 A πῶς σοι τὰς Φοβεράς — Β κατασκευάσαντος ;

- III. 2. Hom. IV. p. 33 A init. — D τὴν διακόσμησιν τοῦ πάντος ;
 23. Hom. IX. p. 84 A ἀμήχανός ἐστιν — Β οὔτατα βαρυνόμενα.
- IV. 4. Hom. IX. p. 82 C νωθρὰ ἢ φύσις — κατεφυγμένη.
 ib. ἄρκτος πόλλακις — D μάραθρον.
 (55. Pseudo-Eustath. p. 44 δ δὲ κύνθαρως κτλ.)
 46. Hom. VIII. p. 77 C πῶς τετράπουν — D ἤρτηνται.
 56. ib. 78 Β ὅταν ἴδῃς τὰ ἔντομα — C ἀνοιγομένων.
 57. ib. 73 E καὶ γὰρ ἐκείνων — 74 E ἐγκατέχεσθαι.

Jam ex rerum serie efficere possumus, fuisse haec non simul sed variis temporibus e Basilii homilii deprompta. In secunda parte (cap. 25) etiam repetita sunt, etsi Syriace aliter expressa, nonnulla quae in prima (cap. 44) jam descripta erant. Porro alius accuratius alius liberius Graeca verba reddidit, haec illic male intellecta. Denique certe is cui ultimam partem debemus, non ipsum Basilium inspexisse videtur, nec tamen Pseudo-Eustathium, cujus verba de urso (p. 35), de scarabaeo (p. 44), de vesperilione (p. 32), de vespis et apibus (p. 31) dicta non ea omnia complectuntur quae apud nostrum habemus. Fortasse utriusque scriptoris fontem communem, e Basilio et aliis quibusdam nutritum, statuere licebit. Ex hoc petitae narratiunculae quinque theoriis Physiologum imitantibus auctae sunt ab homine orthodoxo quidem sed rei minus perito, Graeco ut opinor, cujus manum et in aliis quibusdam Physiologi nostri capitibus nimium exornatis deprehendere mihi videor.

Priusquam ad singula libelli capita breviter illustranda aggredior, eorum indicem, e Graecis, Latinis, Orientalibus exemplis quorum notitia ad me pervenit collatum, lectoribus offero.

De codicum familiis quas primam et secundam voco, modo vidimus. Pseudo-Hieronymi, ut vocatur, de quo supra pag. 117, archetypus ad utram pertinuerit, hodie non apparet, ideoque hunc in proxima pagina omittendum censui. Austriacam appellare licet eam, quam efficiunt liber Latinus monasterii Gotwicensis, Palaeogermanici duo bibliothecae aulicae Vindobonensis, unus Viruni in Carinthia exstans, qui omnes argumentorum serie conspirant, ut apparet apud Heiderum in libro quem pag. 117 laudavi.

Denique post codicum familias exemplaria enumeravi in quibus rerum ordo pro arbitrio, aut propter affinitatem zoologicam aut alphabeti causa, turbatus est.

PHYSIOLOGI CONSPECTUS.

	FAMILIA PRIMA.			FAMILIA SECUNDA.				FAMILIA AUSTRIACA.		SERIES NULLIUS MOMENTI.						
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI
	Pitrae Graec. A et Aethiops.	Lat. Bern. 318.	Arabs Batavus.	Pitrae Armen. Lat. Bern. 233.	Lat. Bruxell.	Syri Leidensis Archetypus.	Lat. Gotwic. 101.	Palaeogerm. Vindob.	Syrius Leidensis.	Syrius Vaticanus	Arabs Paris.	Lat. Paris. 2780.	Gr. ed. Pitra.	Gr. ed. Ponce de Leon.	Lat. e Glossario.	
Leo	1	1	1	1	1	1	1.2	1	1	1	1	1	1	1	1.2	
Salam. solaris	2	2	2				48	12	14	53	8		26	36		
Charadrius	3	3		5	5	5	5	26	28	26	15			5	23	7
Pelecanus	4	4	3	6	6	6	6	20	22	27	20	5?		6	8	14
Noctua	5	5	4	7	7	7	7	21	23	28	21		31	7	20	
Aquila	6	6	5	8	8	8	8	19	21	24	14		30	8	6	2
Phoenix	7		6	9	9	9	9	27	29	29	16		35	9	11	12
Upupa	8	7		10	10	25	10	25	27	30	22	4	24	10		
Onager	9			11		26	11			21				11		
Vipera	10	8		12		27	12	11	13	47	6		25	12		17.5
Serpens	11	8	7	13		28	13			49	7	2		13	13-16	20
Formica	12	9.10	8	14	11	10	14	17	19	50	13	3	29	14	17.18	11
Sirenes et onocent.	13	11		15	12	11	15	5	5	14	28		3.28	15		
Ericius	14	12	9	16	13	29	16	18	20	12	10			16		10
Vulpes	15	13	10	17	15	12	17	15	17	7	4	8	4	17	19	18
Panthera	16	14	11	18	23	36	18	2	2	3			14	18		13
Aspidochelone	17	15	12	19	24		19			73	30			19		4
Perdix	18		13	21	25	20	20	23	25	31	23		23	21	9	
Vultur	19		14	20			20			32	19			20	7	
Formica leo	20			22			22			5	12			22		
Mustela	21			23	26		23			9	11		16	23		
Monoceros	22	16	15	25	16	13	24	3	3	17			5.6	25		15
Castor	23		16	26	17	14	25	16	18	8	2		7	26		8
Hyaena	24		17	18	15		26	6	6	6	1		10	37		12
Enydrius	25		18	24	19	18	27	4	4	10	31		8	24		
Ichneumon	26			27			28			11	5		9	27		
Cornix	27			29	20		47			40	24		38	29		
Turtur	28		19.20	30	28	23	39			35	25			30	10	
Rana	29.30		21				42			51				38	22	
Cervus	31	17	22	32	29		41	13	15	16			17	32	5	
Salamandra	32	18	23	30	22		43			52	9			39		
Adamas	33		24				45			66				40		1
Hirundo	34		25	31			40			37	27		36	31		
Peridexion	35	19	26	28	30	31				64		7		28		
Columbae	36			24	46					39	26		2	41		
Antholops	37	20	27	2	2	2	3	9	11	19	3	11?		2	3	6
Lapides igniferi	38		28	3	3	3	3			19				3		
Magnes	39						44			69				40		
Serra marina	40	21	35	4	4	4	4	10	12	20	32	10		4		16
Ibis	41		36	14			30			33	18		37?	42		
Dorcas	42		37	20	16	33		14	16	18		11?	13.27	43		
Adamas	43			33	29					70				40		
Elephas	44	22	29	31	32		8	10	15	15	6	18	44	4	10	
Achates	45	23	30	32	34					67	9			45		(9)
Onager et simia	46		31.32	21	17	35	7	8.9	22			11.12	11			
Lapis indicus	47	24	33	34	36					68				54		
Erodium	48		34	22	35	37	22	7.24	34	17			19.32	46		14
Sycamorus	49					38				65				47		
Struthiocamelus	BF			27	21			24	26		29	5?	34			3

Quae nunc deinceps ad singula capita adscripturus sum, ea dissertationis absolutae de fabularum originibus et fatis vicem explere minime valebunt, attamen in impensae operae partem venient. Omnino cum iis comparanda sunt quae observantur a viris doctis quos aut jam laudavi aut mox laudaturus sum. Verum locos omnes indicasse mihi videor quos inspexisse operae pretium est apud Aristotelem et Pseudo-Aristotelem, Aelianum, Horapollinem in Hieroglyphicis (ed. Leemans L. B. 1835), Antigonum Carystium in Historiis Paradoxis, Apollonium Dyscolum in Historiis Mirabilibus, Antoninum Liberalem in Metamorphoseon libello, quorum trium scriptorum editione usus sum a Xylandro Basileae 1568 evulgata, dum recentiore in Paradoxographis Westermannianis anni 1839 exstante uti mihi non contigit.

Ad Caput 1. De leone.

Pag. 31. Observanda sunt jam haec et convenientia cum Graecis a Pitra editis et sermonis ubertas rhetorica. Speciminis loco prima tantum verba e Spic. Sol. III. p. 338 opponam: *Ἀρχόμεθα λαλῆσαι περὶ τοῦ λέοντος, τοῦ βασιλέως τῶν θηρίων ἦτοι τῶν ζώων. καὶ γὰρ ὁ Ἰακώβ ἐὺλογῶν τὸν Ἰούδα ἔλεγε· Σκύμνος λέοντος Ἰούδα, ἐκ βλαστοῦ νιῆ μου, καὶ τὰ ἐξῆς. Ὁ φυσιολόγος ἐξηγούμενος περὶ τοῦ λέοντος εἶπεν. Ὅτι τρεῖς φύσεις ἔχει· πρώτη αὐτοῦ φύσις, ὅταν περιπάτη ἐν τῷ ὄρει, ἐρχεται αὐτῷ ὁσμή τῶν κνηγῶν, καὶ τῇ οὐρᾷ αὐτοῦ συγκαλύπτει αὐτοῦ τὰ ἴχνη κτλ.* Multo brevius Arabs Acad. Regiae p. 1: *قال المحدث عن الخليقة ان الاسد له ثلاث طبائع الطبيعية الاولى انه اذا مشى في الجبال وشم ريحة الصيادين انه يغطي بذنبه اثار رجلية كيما يعلمون الصيادين الموضوع الذي ينام فيه وكذلك السيد المسيح لما اراد خلاص ادم وذريته اختفى في بطن العذرى الطاهرة ولم يدع ابليس يعلم هذا السر لكنه بقى حايبر في بطن العذرى الطاهرة. »* *Dicit qui tradita refert de natura: Leoni tres sunt naturae. Prima. Ubi ingreditur in montibus et sentit odorem venatorum, ipse cauda obtegit pedum vestigia, ne cognoscant venatores locum ubi dormiat. — Similiter Dominus Christus Adami et prolis ejus salutem spectans occultavit se in utero Virginis purissimae; nec sivit Diabolum hujus secreti gnarum esse, sed mansit ille incertus de incarnatione et ἐνανθρώπησει.* Ergo omissa sunt Origeniana illa, nec sine antiquioribus exemplis hujus Arabici originem indagare poteramus. Cf. porro supra pag. 129.

Apud Aelian. N. A. IX. 40 leo ultro citroque procedendo vestigia turbat, ne venatores lustrum reperiant; cauda autem mota se excitat VI. 1, et dormiens cam agit V. 39.

البر والتقوى والامانة والسلامة والرحمة والغفران لمن يخطى اليه والانصاع ولا يكون له عدو الا الشيطان فاذا تمت فيه هذه الخصال ورث بها الحياة
 »Ferunt etiam: Est fera quae panthera vocatur. Hanc timent
 »omnia animalia, nec habet hostem aut inimicum nisi draconem; et vestis ejus
 »pulchra est instar vestis pulchrae Josephi. Et ipsa mitis est et mansueta; et ubi
 »satiata est magna voce clamat, et conveniunt ad eam omnia animalia, et prodit
 »ex ejus ore odor suavis omni odore suavior, et honorem ei praebent illa et rece-
 »dunt. — Similiter Dominus Christus ubi in mundum venit, fuit mitis, mansuetus,
 »misericors, morbos sanans. Non erat ei hostis nisi Satanas. Et cum resurrectione
 »ejus olfecimus odorem vitae. Et omnes qui in Oriente et Occidente sunt, veniunt
 »eumque adorant in locis ejus sanctis; et qui credit in eum, harum virtutum par-
 »ticeps fit, dico pietatem, Dei timorem, fidem, integritatem, misericordiam, clemen-
 »tiam adversus eum qui contra se peccaverit, modestiam, nec habet inimicum nisi
 »Satanam; et ubi hae virtutes in eo completae sunt, per has haeres fit vitae per-
 »petuae et sempiternae.” Cf. etiam supra pag. 133.

Ad Caput 4. De urso.

Pag. 36. De ipsa fera cf. Aristot. Hist. An. VIII. 17 § 1. De morborum remediis quibus animalia utuntur eff. id. IX. 5 § 4, 6 § 1 sqq., Aelian. IX. 16. III. 5. V. 46. VI. 12. Var. Hist. I. 9., Horap. Hierogl. II. 76, Tatian. ad Graec. 31 (p. 68—69 ed. Worth), Ps.-Arist. de Mirab. Ausc. 11, Antigon. Caryst. 40.

Ad Caput 5. De formica leone.

Pag. 37. Etsi narratiunculam e loco Iobi manasse apertum est, restat ut hujus versionem Alexandrinam interpretemur. Cf. Aelianus N. A. VII. 47 haec dicens: *θῶν δὲ μόνοι σκύμνοι φιλοῦσι καλεῖσθαι, καὶ τυχρῶν ὁμοίως, καὶ μυρμηκῶν δὲ, καὶ πανθήρων.* Deinde Strabo XVI p. 774: *πληθῦσι δ' ἡ χώρα λέουσι τοὺς καλουμένοις μύρμηξι* (in ora Arabica). Fuit ergo fera leonis similis eodem nomine Graeco ac formica nescio quo casu gaudens, ad quam et *μυρμηκολέων* LXX interpretum, et forsitan etiam Herodoti formicae auriferae (III. 102) referri debent.

Ad Caput 6. De hyaena.

Pag. 38. Fabellam bene refutaverat Arist. de Gener. An. III. 6 in fine, Hist. An. VI. 32, repetierunt tamen Ael. N. A. I. 25, Opp. Cyn. III. 288. Horapollo II. 69. Arabs pag. 24 haec offert: *وقيل أيضا لا تأكلوا الصبيح لما ذا لأنه دنس من أجل أنه إذا شاء كان ذكر وإذا شاء كان أنثى فلا تتشبه أنت أيها الإنسان بالصبيح الذي مرة يكون أنثى ومرة يكون ذكر ومن أجل هذا قالوا الأنبياء والرسل في الوصايا أن الذكر على الذكر جزى عظيم عند الله تعالى ويجب القتل على جميعها القتل* »Et dictum est etiam: ne comedatis hyaenam. Quare hoc?
 »Quia impura est, propterea quod modo mas modo femina est. — Neque tu homo
 »hac re hyaenae similis esto, quae nunc femina nunc mas est. Et hanc ob rem

»dixerunt prophetae et apostoli in Testamento: mas in marem, ignominia (خرى)
 »magna est coram Deo O. M. et ambo mortis rei sunt (Lev. 18: 22, 20: 13, Paul.
 Ep. ad Rom. 1: 27).” Locus Pauli etiam ap. Pitram p. 361 laudatur.

Ad Caput 7. De vulpe.

Cff. Aelian. N. A. VI. 24. Opp. Hal. II. 107. Arabs pag. 16: قَالَ لِحَدِثٍ عَنِ الْخَلِيقَةِ أَنَّ
 الثعلب أكثر مكرًا من جميع الوحوش لأنه إذ اجاع يأتى موضع منتنى الرابحة
 أو شى من الجيف المنننة ويتمرغ فيه ثم ينفخ جوفه ويلقى نفسه على
 ظهره كأنه قد مات حينئذ تاتى اليه الطيور وتريد الأكل منه فيقبض من
 الطيور طيرا فيأكله وهكذا يفعل دائما ۞ وكذلك أنت أيها الانسان احذر
 من العدو الماحل لأن من طلب من ابليس العبار الخبيث خيرا تكون آخرته
 الى الهلاك فلا تصدقه ولا تعبر عليك حيائه ولا تطلب ان تاكل من طعامه
 الذى هو الفساد فتهلك سريعا واشد غرضه يكون في هلاك الاخيار ان امكنه
 ذلك »Dixit qui tradita refert de natura: Vulpes dolo superat animalia omnia.
 »Quando esurit adit locum male olentem aut cadaver aliquod foetens et volutat se
 »in eo, porro ventrem inflat et in tergum se projicit acsi mortuus sit. Tunc ve-
 »niunt ad eum aves et eo vesci quaerunt, et ipse comprehendit unam ex avibus
 »et devorat. Et sic agit continuo. — Similiter tu, homo, cave inimicum versutum;
 »qui enim petit a Diabolo vafro et doloso bonum, erunt ejus extrema ad exitium.
 »Et noli illi fidem habere; neve decipiat te dolus ejus; neve quaeras illius cibo
 »vesci, qui est corruptio, ita ut cito pereas, nam propositum ejus acerrimum est
 »in optimo quoque siquidem possit perdendo.”

Ad Caput 8. De castore.

Pag. 39. Cf. supra pag. 125 fragm. Ciceronis pro Scauro apud Servium in Virg. Georg.,
 et pag. 130. Deinde Aelianus N. A. VI. 34, Horap. Hierogl. II. 65. — Arabs p. 23:
 زعموا أيضا أن في الوحوش وحش يشبه الثعلب وصرته تنفع لكل مهرض فإذا
 نظر الى الصيادين قد لزوه فيقطع صرته ياسناته ويلقيها للصيادين لأنه يعلم
 أن ما يراد منه غير صرته ويرجعون فان لزوه اوخر غير الاولين يلقي نفسه
 على ظهره فاتى الصيادين فياتوه بلا صرة حينئذ يرجعون عنه ولا يادونه
 بذلك ۞ وكذلك أنت أيها الانسان اعلم ان الصيادين من جملتهم الشيطان
 وهو يطلب منا شاله فارمى أنت اليه ماله واطراحه في وجهه فاذا اتى اليك
 لم يجد فيك شى من السرقة ولا من الفجور ولا من الكذب ولا شى من
 الاعمال الرديئة عند ذلك يرجع عنك العدو ونقول مثل ما قال داوود النبى ان
 انفسنا نجت مثل العصفور من فخ الصيادين والفخ انكسر ونكنس ناجونا باسم

«الب الذي صنع السماء والأرض» Dicunt porro: Est inter animalia quoddam » vulpis simile, cujus testes utiles sunt in omnem morbum. Et ubi venatores sentit » se persequentes, testiculos abscindit dentibus, ac venatoribus projicit, quia intel- » ligit a se non quaeri nisi testes, et recedunt. Sin eum persequuntur alii quam » priores, projicit se in tergum, et adveniunt venatores et vident (فبروة) illud testi- » bus carere; tunc ab eo recedunt neque illud laedunt propterea. — Similiter tu » homo scito, inter venatores etiam esse Satanam, qui a nobis opes suas (مالة?) » quaerat; et projice ei opes et sordes suas in faciem; et quando ad te venerit non » inveniet in te quidquam furti neque adulterii nec mendacii nec quidquam operum » turpium. Itaque recedet a te inimicus, et loqueris (تقول) sicut locutus est Davidis » propheta (Ps. 124: 7. 8): Animaestrae evaserunt veluti passer e laqueo vena- » torum, et laqueus ruptus est et nos evasimus per nomen Domini qui fecit coe- » lum et terram."

Ad Caput 9. De mustela.

Pag. 40. Mustelam piscem ore parere narrant Aelian. N. A. II. 55, IX. 65, Horap. Hierogl. II. 110. Pisces secundum quosdam per os concipere Arist. H. A. V. § 5. Mustelam terrestrem per aurem concipere, per os parere Plutarch. de Is. et Osir. 74, Antonin. Liberal. Metam. 29, quod negaverat Arist. de Gen. An. III. 6. De membro virili osseo dicit Arist. H. A. II. 1(3 § 5) et IX. 6 in fine, sed marem spectans (inde Mirab. Ausc. ep. 12). At Horapollon II. 36 *γυναικα ἄνδρος ἔργα πράττουσαν βου- λόμενοι σημήναι, γαλήν ζωγραφούσιν· αὐτὴ γὰρ ἄρρενος αἰδοῦον ἔχει ὡς ὀστάριον.* Igitur e duobus Aristotelis locis, altero ad placitum mutato altero perperam intellecto, narratiunculam finxisse videntur.

Ad Caput 10. De mustela marina, et 11. De ichneumone.

Est illa *ἔνδρος* (s. lutra) reliquorum. *Σχορπίον* habemus ap. Horap. II. 35. Notandum, Aristotelem Hist. An. IX. 6 § 3 de ichneumone aspidi infesto et deinceps de trochilo crocodilorum oscitantium dentes purgante verba facere; unde fortasse orta est narratio de ichneumone et crocodilo omnibus nota Aelian. N. A. VIII. 25. Oppianus in Cyneg. III. vs. 407 de ichn. et crocod., vs. 433 de ichn. et asp. *وزعموا أيضاً أن في البكر دابة تشبه التمساح وهي عدوة السمكة التي تكون في النيل فتطلى السمكة نفسها بطين وتقترب من الدابة ومتى ما فتحت تلك الدابة فمها ورات السمكة بان الدابة قد فتحت فمها نزت حينئذ حصلت في جوف تلك الدابة فتاكل كلما في جوفها وتخرج الى خارج وهي سالمة وتهلك الدابة هـ وهذه الدابة تشبه بالملعون فاما الذي اختفا في جوف الدابة واهلكها فظهر فهو السيد المسيح انذى اختفى في الجسد وحصل في وسط الارض واخرج الهالكين والمحبوسين واظهرنا نحن جميع من الظلمة الى النور وصعد الى السما سالم من الالام والخطايا* » Et dicunt porro: Est in mari bellua similis crocodili quae est inimica

»piscis qui in Nilo est. Et illinit se piscis luto et ad belluam accedit, et quando
 »aperit bellua os suum et videt piscis belluam os aperuisse, insilit ilico et pervenit
 »in ventrem belluae et comedit quidquid in ventre est, et exit foras; et ipse inco-
 »lumis est et perit bellua. — Bellua ista similis est Maledicti, verum qui se abs-
 »condidit in ventrem belluae eamque perdidit et superavit D. Christus est, qui se
 »abscondidit in corpore et pervenit in mediam terram et exire fecit pereuntes et
 »captivos, et nos omnes e tenebris in lucem eduxit, et in coelum ascendit incolu-
 »mis a doloribus et peccatis.”

Ad Caput 12. De ericio.

Pag. 41. De ericio et ficis quae exsiccantur similia narrat Aelian. N. A. III.
 10. Arabs noster pag. 15: *زعموا أيضا ان حيوان يقال له العنقود وهو كله*
اشواك ياتي الى جفنة الكرم ويقطع العنقود وي طرحه على الارض ثم يلقى نفسه
على ظهره وينمرغ على العنقود فيخرج كل العنب في شوكة وعلى هذا الحال
ينقل العنب الى جراه ويترك العنقود فارغ من العنب وكذلك ايها الانسان
احرص الا تبقى فارغ من الفضائل مثل ذلك العنقود الفارغ من الثمر ولا تدع
العدو يطغيبك ويضيع ثمرتك التي هي عمل اللسان وتبقى فارغ مثل العنقود
الفارغ بلا اعمال سالحة لكن اثبت في اول الجفنة الحقيقية التي هي الاعمال
بالمسيح واقتنى لك فضائل واعمال تنتفع بها حين تحتاج اليها في اليوم
 »Ajunt porro: Animal quod ericius vocatur, totum spinis in-
 »structum, venit ad vitem et abscondit botrum quem in terram dejicit; deinde in
 »tergum se projicit et volutat se in botrum et omnes acinos in spinas suas decerpit,
 »atque sic autert acinos ad progeniem suam, et relinquit botrum acinis denuda-
 »tum. — Similiter tu homo cura ne relinquareis virtutibus denudatus botri illius
 »instar fructu denudati, neve sinas Inimicum te pellicere et perdere fructum tuum
 »qui est actio rerum bonarum, quo facto denudatus relinquareis ut est botrus denu-
 »datus, sine bonis operibus. Imo persevera in vitis verae principio, quae est imi-
 »tatio Christi; et compara tibi virtutes et opera e quibus lucrum capias tempore
 »quo eorum opus tibi erit in die terribili timoris pleno.”

Ad Caput 13. De eodem.

Cf. Arist. Hist. An. IX. 6 § 5. Pseudo-Arist. de Mirab. Ausc. cp. 8.

Ad Caput 14. De sirenibus et thoibus.

Pag. 42. Mira est in hoc capite rerum confusio. Apud Jesajam 13: 21, 22 inter animalia Babylonis rudera infestantia *בנות יענה* et *צייס* nominantur, quae LXX pro cantus filibus, itaque sirenibus, et onocentauris habuerunt. Illarum, utpote alis et pedibus avium, etiam apud Aelianum N. A. XVII. 23, horum ibid. cp. 9 mentio fit. At inter eadem animalia thoem, et in simili loco 34: 14 noctuam invenimus, quare haec a Syro Vaticano, ille a nostro in auxilium vocati sunt, utroque centauros Graecorum prorsus ignorante.

Ad Caput 15. De elephanto.

Pag. 43. Cf. Aristot. Hist. An. V. 2 in fine, IX. 46 (ὁ δ' ἂν ὀχεύῃ καὶ ἔγνουσιν ποιήσῃ, τοῦτου πάλιν οὐχ ἄπτεται). Deinde Aelian. N. A. VIII. 17 elephantum semel in vita coire addit. De seniorum et infirmorum cura in elephantis conspicua dicit idem VII. 15. — Basil. in Hex. Hom. IX. p. 85 E pedes ἀδιαρθεώτους esse contendit, negante Aristotele Hist. An. II. 1 § 4. — De dracone elephantis infesto Ael. N. A. II. 21 et saepius. — Quae de pilis et ossibus comburendis dicuntur, a cervo deprompta sunt; cf. cap. 16 et Ael. ib. II. 9. IX. 22. Arabs p. 39: وزعموا أيضا ان للفييل طبيعتين الطبيعية الاولى انه ليس له شهوة جسد الذكر مع الانثى فاذا ضاقت نفوسهم يمشون الى المشارق لمكانى الفردوس فيبجدان هناك شجرة يبروجها فتاكل الانثى من ثمرتها والذكر ايضا فمن ساعتها تتحرك اجسادهما وتحبل الانثى فاذا حان وقت ولادتها تاتى الى موضع كثير الماء لانها لا تقدر تلد في البر ولو انها تلد في البر لهلك ولدها لان ليس لها مفاصل تقوم على الارض واذا ولدت في الماء يضطرب فيحمله الماء ويقوم على رجليه ويرضع ويكون الذكر خارج من الماء يحمى ولده من الحية لان الحية عدوة لولد الفييل واين ما وجد الفييل للحية قتلها وداسها برجليه كذلك انت ايها الانسان حتى ما اردت ان تصير مولود في ما المعمودية الولادات النائمة المطهرة من الدنس الكالية من الشهوات الجسدانية الكاوية الشوق الروحاني لكي تقدر ان تقاوم الافكار الرديئة وامضى الى الشجرة للجائزة البروج التي هي البيعة المقدسة بيت الله واستقبل الفردوس اعنى تقبل الى نحو المشرق وتناول من ذلك الثمر اعنى ثمر روح القدس الذى هو القربان المقدس وابوك السماوى هو بحرسك وحميك من الحية التي هي عدونا الشيطان ويقتلها هناك وتنطأها بقدميك اذا ما ذكرت اسمه القديس الثالث الواحد وصليب ابنه الواحد ربنا والاهنا يسوع المسيح الذى يليق له كل مآجد واكرام وساجود

»Et dicunt porro: Elephanto duae sunt
 »naturae. Natura prima. Non est illi appetentia corporis maris erga feminam; et
 »ubi urgetur utriusque anima, abeunt ad orientem versus paradisum et inveniunt
 »illic arborem mandragoram. Et comedit femina de ejus fructibus, deinde et mas;
 »atque ilico commoventur eorum corpora et gravida fit femina. Et ubi tempus
 »instat pariendi, abit illa in locum ubi multa est aqua, quia non potest in terra
 »parere, et si in terra pareret, foetus periret, quia non habet ipsa artuum compages
 »quibus in terra surgat. Et quando in aqua peperit, agit se (pullus) et portat
 »eum aqua et stat in pedibus suis et sugit. Mas vero extra aquam degens pullum
 »defendit contra serpentem; serpens enim pullo elephantino infensus est; et ubi-

»cunque invenit elephante serpentem, occidit eum et pedibus conculcat. — Simi-
 »liter tu homo quando vis renasci in aqua baptismi, partu perfecto ab omnibus
 »sordibus puro, semoto a libidinibus corporeis, conservante desiderium spirituale,
 »ut possis resistere cogitationibus malis, adeas arborem beneficam mandragoram,
 »quae est Ecclesia sancta, domus Dei, et ad paradysum te vertas, dico veritas te
 »ad orientem (ut fit in precando), et sumas a fructu illo, fructum dico Spiritus
 »Sancti, qui est sacrificium sanctissimum. Et pater tuus coelestis custodibit te et
 »servabit a dracone i. e. inimico nostro Satana, et occidet eum pro te et tu eum
 »conculcabis, dummodo invoces nomen illius sanctissimum trium et crucem filii
 »illius unigeniti Domini et Dei nostri Jesu Christi, cui debentur gloria et honor
 »et adoratio ab hoc tempore in omnia tempora, et in saecula saeculorum." Pergit

pag. 41: الطبيعة الثانية انه لا يرقد الا وهو قايم واذا اراد الرقود ياتى شجرة : 41
 ويسند جنبه اليها ويرقد فاذا ارادوا الصيادين يصطادوه فياتوا الى الشجرة
 التى يعرفوا ان الفيل يرقد عليها فينشروها ولا ينموا نشرها وتبقا علقة بشى
 قليل فياتى الفيل كعادته ليرقد عليها فنكسر الشجرة من اصلها ويقع
 الفيل ولم يقدر على القيام لكنه بيقا طريحا على جنبه فيصرخ بصوت على
 فياتيه فيل يريد يقيمه فلا يقدر ثم ياتيه اثنى عشر فيل ليقيموه فلم يقدروا
 على ذلك وفي الاخر ياتى فيل صغير لانه يقيمه بحكمة منه وهذا الفيل له
 شعرا عظيم هو لانه يوخذ من شعره وكل موضع يباخر فيه من ذلك الشعرا لا
 تقريه حية ولا شيطان ١٥ وكذلك ابونا ادم وامنا حوى لما كانوا فى الفردوس
 متنعين فلما اقتربوا من الشجرة تحركت اجسادهما وغرقا بالخطية وسقنا
 من النعمة الالهية فاتى موسى ولم يقدر ان يقيمهم او ينهضهم من السقطة
 واتوا اثنى عشر نبى انبيا بنى اسرائيل ولم يقدروا ايضا على خلاصهم وفي
 الاخر اتى السيد المسيح واقامهم وانهضهم وخلصهم من مرض الخطية واخرجهم
 من الجحيم فنحن منه نطلب واليه نتوسل ان يقيمنا ويخلصنا فى اليوم
 »Natura altera. »الاخير من الموت الدهرى ويجعل حصنا مع قديسيه امين

»Non dormit ille nisi stans; et ubi dormire vult abit ad arborem eaque nititur.
 »Et quando venatores eum capere volunt, arborum adeunt ad quam elephantum
 »dormire norunt, et serra eam absciunt, sectionem non absolventes, et illa manet
 »ex particula cohaerens. Et advenit elephante ut solet ad eam dormiturus, et
 »abrumpitur arbor a radice, et labitur elephante, nec surgere valet, sed prostratus
 »manet in lateribus, et alta voce exclamat. Et accurrit elephante, qui eum sublevare
 »quaerit, nec valet. Deinde accurrunt elephante duodecim eum surgere facturi,
 »nec facere valent. Denique advenit elephante parvulus, qui arte peculiari eum

»sublevet. Et sunt huic elephanto pili multi¹⁾; si enim accipitur pilorum ejus pars, »ad nullum locum ubi his suffitur accedit seu serpens seu Satanas. — Similiter »pater noster Adamus et mater nostra Eva quum in paradiso degerent beati, quum »ad arborem accederent, commota sunt eorum corpora, et immersi sunt in peccatum, et delapsi sunt e voluptate divina. Et venit Moses, nec potuit eos a lapsu »urgere facere nec sublevare. Et advenerunt duodecim prophetae, nempe prophetae filiorum Israelis, nec ipsi eos liberare potuerunt. Denique venit Dominus »Christus et surgere eos fecit et sublevavit et liberavit a morbo peccati, et ex »igne inferorum eos eduxit. Et nos ab eo petimus et supplices eum adimus, ut nos »in die supremo a morte aeterna tollat ac liberet, et ponat sortem nostram cum »sanctis suis. Amen.”

Ad Caput 16. De cervo.

Pag. 44. De cervo serpentibus infesto eosque anhelitu e foraminibus extrahente dicunt Ael. N. A. II. 9, Opp. Cyneg. II. 233, at cervus viperam fugit ap. Horap. II. 87 (serpentem apud Oppianum). Arabs noster pag. 30: وزعموا أيضا أن دابة النجاش لها الأيل وهي عدوة للحية فاذا ما هربت للحية من الأيل وجارت في النجاش من الانجاش فيذهب الأيل الى عين ما ويدخل في فمه لما تم انه ياتى الى النجاش الذى فيه للحية ويقلب عليها لما وينفخ في النجاش فما تثبت للحية ولا ساعة واحدة لكنها تخرج فيقتلها الأيل ۞ وهكذا هو مكتوب كما ان للحية ولما ما يتبتان في موضع كذلك لا يستجمع الملعون والعلم الروحاني في قلب واحد فان كان بقلبك ايها الانسان فكر سو انسكب عليه من القوانين الزكية الطاهرة ومن الاجيال المقدس والكتب الروحانية لانها تهديك وتامرک ان لا تزنى ولا تسرق ولا تكذب ولا تقتل ولا تشهد بالزور ولا تحقد ولا تبغض احد ولا تعمل شى من الاعمال الردية المناقرة الله تعالى واما للحية فهي الملعون والأيل فهو يشبه السيد المسيح وكما اهلك الأيل تلك للحية كذلك السيد المسيح اهلك عدوه الشيطان وازال افكاره السوم من قلوبنا وافاض علينا دمه الذى خرج من جنبه وجددنا بالعمودية المقدسة وصيرنا معه وارثيين ولاوامره ممتثلين وهولنا وازرا ومعنا دايمًا الى دهر الدهرين

»Et dicunt porro: Est animal quod cervus dicitur, serpenti infensum. Et serpens »cervum fugiens deflectit in foramen aliquod. Et cervus fontem aquae petit, et »aquam in os suum immittit, deinde abit ad foramen ubi serpens est, et aquam »huic infundit ac spirat in foramen. Neque hoc tolerat serpens vel per unum »mentum, sed exit, atque occidit eum cervus. — Et sic scriptum est: Sicut serpens

1) Omissum est qualitatis nomen (reponere نفعًا aut simile, ita ut »pili valde utiles” vel »admodum pretiosi” intelligantur).

»et aqua in (uno) loco non perdurant, similiter non conveniunt Maledictus et scientia
 »spiritualis in unum cor¹⁾. Et si in corde tuo, homo, degit turpis cogitatio, in-
 »funde in eum e praeceptis puris et sinceris et ex Evangelio sanctissimo et libris
 »spiritualibus, quoniam hi te dirigunt et tibi dicunt: ne scorteris, neve fureris neve
 »mentiaris neve occidas neve testimonium falsum edas neve invidias neve quenquam
 »odio habeas neve perpetres quidquam malefactorum quibus Deus O. M. irascitur. Et
 »serpens quidem Maledicti, cervus autem Dom. Christi similis est; et quemadmo-
 »dum cervus serpentem illum perdit, ad eundem Dom. Christus perdidit inimicum
 »suum Satanam, et removit cogitationes ejus mendaces e cordibus nostris, et in
 »nos effudit sanguinem e latere suo prodeuntem, et renovavit nos baptismo sacro-
 »sancto, et nos secum haeredes esse fecit et praeceptis suis obedientes. Atque ille
 »nobis adminiculo est et nobiscum manebit in saecula saeculorum.”

Pag. 45. *Item si quis pilorum ctt.*] Cf. Aelian. N. A. II. 9. IX. 20 de cornuum
 suffitu serpentes fugante.

Ad Caput 17. De monocerote.

Commemorantur apud Arist. H. A. II. 1 § 9 *μονοκέρατα καὶ μώνυχα ὀλίγα, οἷον
 ὁ Ἰνδικὸς ὄνος*. Unde nostra fabella orta sit, ignoro. Nam quod in Manuelis
 Philae versibus iambicis ad Imp. Mich. Palaeolog. de Animalium Natura (vs. 996)
 monocerotem apud feminam solam mitigari legimus, Physiologo nostro tribuendum
 erit. Arabs noster pag. 22: *وَقَدْ مَتَوَاضَعَةُ دَابَّةٌ يُقَالُ لَهَا دَيْبَا وَهِيَ مَتَوَاضَعَةُ*
جدا وليس يقدرون الصيادين على أمساکها من أجل قوتها ولها في وسط
رأسها قرن طويل واحد لا غير وانظر كيف يجتالون الصيادين على أمساکها
وذلك أنهم يأتون بجارية بكر عذرى نقية فعند ما تراها تلك الدابة تأتي
إلى عندها وتطرح نفسها عليها ثم تخرج الجارية لها تديها فتبندی الدابة
ترضع تدي الجارية وتستأنس بها ثم أن الجارية تمد أيديها وتمسك القرن
الذي في وسط رأس الدابة ولا تتحرك ويجيون الصيادين يأخذون تلك الدابة
ويذهبون بها إلى عند الملك و كذلك السيد المسيح أقام لنا قرن خلاص
في وسط اورشليم ببيت الرب وذلك بوساطة السيدة أم الآله العذرى الطاهرة
الركبة للحنونة البتول النقية Jamvero dicunt: Est animal quod dajjā vocatur²⁾,

1) Cf. Scholion e cod. A ap. Pitr. p. 359: . . . *ἐκ τῶν οὐρανίων ὑδάτων, ὧν αἶχην ἐν θεολόγῳ σοφία παναρίτου (παναρέτω)· οὐ δύναται ὁ δράκων βαστάζειν ὑδωρ, οὐδὲ ὁ διάβολος λόγων οὐρανίων*. Non inveniuntur haec in libro Sapientiae Salomonis, qui ἡ πανάριστος σοφία dici solebat ut auctore Routhio docet Pitra l. I.; nec in Proverbiis canonicis, nec in libro Siracidis, eodem titulo a Clem. Rom. ad Cor. I. 57, Hieron. Praef. in l. Sap., ctt. designatis. Verba σ. π. addititia esse suspicor, et sententiam theologo alicui Christiano deberi.

2) *דַּיבָּה* Hebraeorum (*دَابَّة* Syrorum) milvum avem indicare solet, verum Jes. 34: 15

»valde modestum¹⁾, quod non possunt venatoresprehendere propter ejus robur. Et
 »est ei in medio capite cornu longum unum tantum. Vide autem quo artificio
 »utantur venatores ut eo potiantur. Adducunt puellam virginem castam et puram,
 »quam ut conspicit animal, ad eam accedit et in eam sese conjicit. Tunc puella
 »mammam ei porrigit, atque incipit animal puellae mammam sugere et familiarem
 »se ei praeberere. Tunc manum extendit puella et cornu prendit quod est in
 »medio animalis capite, nec se commovet. Et adveniunt venatores et animal ca-
 »piunt et cum eo ad regem abeunt. — Similiter Dom. Christus erexit nobis cornu
 »salutis in mediis Hierosolymis, domo Domini, intercedente Domina Matre Dei vir-
 »gine pura, casta, misericordiae plena, immaculata, inviolata.»

Ad Caput 18. De dorcade.

Cf. Aelian. H. A. XIV. 16. Arabs noster pag. 55: وزعموا أيضا أن دابة تسمى
 طبيا وهي تحب للجبال العالية الرفيعة الشامخة لتتنظر ما يأتيها من الخير والشر
 وتعرف ما يراد بها فهذه الدابة قد شبهوها بالإنسان الحكيم اللبيب الغطن
 وقد شبهوا للجبال العالية بالانبيا والرسل وكافة القديسين فيجب عليك أيها
 الإنسان أن تحب الانبيا وتكرم الرسل وتعمل أعمال القديسين لانه اذا كانت
 هذه الدابة الغير ناطقة تعرف ما يراد بها من الخير والشر فتختار الخير لنفسها
 وتحذر من الردى فكم يكن الإنسان للإنسان الناطق لان الله عز وجل قد
 شرفنا وفضلنا واکرمنا على جميع الوحوش وجعل لنا نطق وعقل وتمييز لكن
 نسبح ونمجد ونقدس اسم الالهنا ونحرص في عمل الخير ونعلم انه نافع
 لنفوسنا وتحذر غاية الحذر من ابليس ومن جميع اعماله الردية القبيحة ونعرف
 السيد حقيقة المعرفة لانه يقول في الاجيل المقدس انا اعرف الذين هم لى
 والذين هم لى يعرفونى ويعرفوا صوتى فنحن يا أخوة نسال الرب الضابط الكل
 ان يغفر زلاتنا ويعيننا على التجارب فى هذه الدنيا الباطلة ويوصلنا السماع
 تلك الصوت الفرح القايل تعالوا يا مباركى ابنى ارثو الملك المعد لكم من قبل
 انشا العارف وبقيميننا عن يمينه والجميع ابنا المعمودية الذى له المجد والتسبيح
 Et dicunt porro: Est animal quod dorcas (طبيا) audit
 »et montes altos excelsos elatos adamat, ut speculetur quid sibi aut boni aut mali
 »immineat, et novit quid sibi paretur. — Atque hoc quidem animal comparant
 »cum homine sapiente prudente intelligente, et comparant montes excelsos cum
 »prophetis et apostolis et sanctis universis. Atque oportet te, homo, prophetas

ab Alexandrinis per ἔλαφος redditum est. Ergo et hi, nescio quam ob causam, vocabulum cum quadrupede cornuto conjunxerunt.

1) Observa Syriacum (ap. Pitr. ὁμοιον ἐρίφω) perperam redditum.

»diligere et apostolos honorare et opera sanctorum perficere; quoniam si animal
 »illud rationis expers novit quid sibi paretur boni et mali, et bonum sibi eligit
 »et a malo cavet, quanto magis decet hoc (ذلك aut هذه pro الإنسان) hominem
 »ratione praeditum; quoniam Deus O. M. nos honoravit et excellere fecit atque ex-
 »tulit super omnia animalia, et rationem nobis dedit et ingenium et iudicium, ut
 »celebremus et laudemus et sanctificemus nomen Dei nostri, et studeamus bonis
 »operibus et sciamus quid prosit animis nostris, et quam diligentissime caveamus
 »Diabolum et omnia opera ejus mala ac turpia, et cognoscamus Dominum vera
 »cognitione; dicit enim ille in Evangelio sacrosancto (Ev. Jo. 10): Ego novi eos
 »qui mei sunt; et qui mei sunt me noverunt, et noverunt vocem meam. Nos igitur,
 »fratres, rogamus Dominum Omnipotentem ut condonare velit peccata nostra et nos
 »adjuvare contra tentationes in mundo hocce vano, et dignos nos censeat audire
 »vocem illam laetitiae dicentem: Venite, benedicti Patris mei; accipite regnum vobis
 »paratum ante mundum conditum, — et stare nos faciat ad dextram suam, et omnes
 »baptismi participes. Cui sit gloria et laus in saecula saeculorum. Amen."

Ad Caput 19. De antholope sive serra.

Pag. 46. Recte, opinor, Bochartus in Hierozoico et Carus in Zoologiae Historia pag. 123 nomen e Coptico sermone repetunt (Deut. 14: 5 et 1 Reg. 4: 23 pro (חומר), etsi in variis exemplaribus Physiologi pessime corruptum (ἄδωψ, unde Syri Vaticani ܐܘܨܝ et Ps.-Epiphaniī ὄψος). Historiolae originem ignoro. Quod autem putat Cahier, Euphratis mentione facta Tatiani Assyrii (s. Syri) manum prodi, nihil est. Nam qui fabulas narrant, res non in sua patria, sed in regionibus remotis geri contendere solent. Arabs noster pag. 36: وزعموا أيضا أن دابة تسما أنز:
 للجبل وفي شديدة الحذر من الصيادين وليس يقدرّون على امساكها ولها قرنين
 مثل المناشير حتى انها تنشر فيها الشجرة فاذا ما هي عطشت تأتي لتشرب
 فتصادف في ذلك للجبل عند نزولها الى الماء الذي تشرب منه دغل كبير
 فتعلق قرونها في ذلك الدغل وكثرت الاغصان حينئذ تعج بصوت رفيع
 فيسمعها الصيادين ويأتون اليها فيضبّطوها فيقتلونها [وجرحوها بالنيران] ✽
 وكذلك انت ايها الانسان كن على حذر من الشياطين الذين هم الصيادين
 ليلا يمسكك الدغل والاعصان الذين هم الاعمال السمجة لان كما مسكت
 الدابة تلك الغصون وتلك الدغل كذلك تمسك الانسان الاعمال الرديّة والافكار
 السمجة ويقوى عليه عدوه وفروعها واغصانها فهي الزنا والقتل والسرقة والكذب
 والحقد وشهادة الزور وحب المال المفرط والحسد والنميمة وكل الاعمال الرديّة
 التي مسكت هذه الدابة فاطن في هذا ايها القارى والسامع جميعا فنسال
 الاله الممجّد ان يميلنا عن عمل الرذائل لكى نسعا بين يديه في الاعمال
 Et dicunt porro: Est

»animal quod capra montana vocatur et excellit cavendo a venatoribus, neque hi
 »illud capere valent. Et sunt ei duo cornua serrarum similia, quibus (بها) arbores
 »abscindat. Et quando sitit abit ad potandum, atque inveniuntur in montibus illis,
 »juxta illius descensum ad aquam e qua potare solet, silvae magnae; et inhaerent
 »illius cornua hisce silvis, quarum multi sunt rami. Tunc alta voce clamat, et
 »audiunt venatores et adveniunt atque illud comprehendunt et occidunt [et igne
 »adurunt]. — Similiter tu homo caveto a Satanis, qui sunt venatores, ne te pre-
 »hendant silvae et rami, quae sunt opera turpia. Quemadmodum enim animal
 »capiunt rami illi et silvae, ad eundem hominem capiunt opera mala et cogitationes
 »pravas, atque eo potitur Inimicus ejus. At brachia et rami illius sunt scortatio
 »et caedes et furtum et mendacium et malevolentia et testimonium falsum et ava-
 »ritia et invidia et calumnia et omnia opera mala, quae illud animal apprehendunt.
 »Itaque ex hisce discito quicumque legeris vel audieris; et rogamus Deum maxime
 »venerandum ut abducat nos a factis turpibus, ut festinemus illo duce ad opera
 »ei probata, et ex ipsius decreto haeredes fiamus regni coelestis in aeternum. Amen.”
 Vocabula uncinis inclusa e proximo capite, quod est de lapidibus igniferis, in Graeco
 exemplari huc irrepsisse suspicor, deinde ab Arabe ita reddita, ut ad historiam
 animalis quodammodo accommodarentur.

Pag. 47. *Mas enim et femina etc.*] Quae heic theoriae assuta sunt, in reliquis
 Physiologi exemplaribus pro capite de lapidibus igniferis habentur. Similia de la-
 pidibus ignem emittentibus leguntur apud Pseudo-Aristot. de Mir. Ausc. epp. 36,
 41, 115, de magnete aut masculi aut feminei sexus apud Plin. H. N. XXXVI. 16,
 de aëtite mare et femina ib. cp. 21. Arabs noster p. 38: زعموا أيضا أن في بلد
الخبشة حجرتين ذكر وانثى فإذا التقيتا يخرج من بينهما نيران وجحرقان كل
شي يجدانه فانظر أنت أيها الانسان الذكى اللبيب بحبر هذين الحجرتين
الذكر والانثى كيف يخرج من بينهما النيران وجحرقان جميعا فاهرب من الامرأة
للخاطبة لئلا تلهب فيك نار الزنا فتترت بذلك النار التي لا تطفأ وتهلك ساير
حسناتك مثل شمشون للجار حيث ملكته امرأة كسرت قوته وهلك واهلك
معه كثيرين فكن أنت يا انسان ابدا جاعل بالك حافظ جسمك لكي تكون
للحياة الابدية طاهر قدام الاهك وتنال الحياة الابدية» Dicunt porro: Sunt in terra Aethiopiae
 »(Abyssinae) duo lapides, mas et femina; et ubi colliduntur (التقيا vel التقيت),
 »inter eos ignis erumpit, et comburunt illi quidquid inveniunt. — Atque tu, homo
 »solers et scientiae perite, considerato hos duos lapides marem et feminam, quo-
 »modo inter eos ignis erumpat et ipsi omnia comburant; et fugito mulierem disso-
 »lutam, ne in te ardeat ignis scortationis, itaque particeps fias ignis illius qui non
 »extinguitur, et pereant omnia benefacta tua, ut Simsonis viri fortis, mulier in
 »eum dominata robur confregit, et ipse periit et multos secum perdidit. Et fac tu
 »homo, continuo animum tuum corpus custodire (حافظ), ut purus sis coram deo
 »tuo et vita aeterna doneris.”

Ad Caput 20. De serra mariná.

Qui heic *πρίων* audit piscis ut hodie loquuntur rajacens, apud Aristotelem. Hist. An. VI. 12 § 1 *πρίστis* s. *πρίστis* appellatur, et quia foetum vivum parit, cum delphino animali cetaceo perperam comparatur. Videtur tamen historiola delphinum potius quam pristin spectare; cf. de delphini velocitate Ael. N. A. XII. 12; et fortasse nonnihil e nautili historia (ib. IX. 34) additum est. Arabs noster pag. 52:

وزعموا ايضاً ان في البحر دابة يقال لها الدلفين ولها جناحين طوال فاذا كانت السفينة في البحر وقد لحقها شدة من الموج وقد شارفت الغرق فترحمها هذا الدابة وترفع اجنحتها الى فوق وتعبس تحت السفينة وترفعها عن الامواج الى فوق ودر تنزل على مثل هذا الحال الى ان تعيبا وتنصرف لصجرها الزايد فالحجر فقد شبهوه بهذا العام والموج شبهوه بالافكار والتجارب التي تاتي على الانسان وهذا الدلفين شبهوه لرجل بدا يعمل للخير والصلاح فلما كثرت عليه التجارب كرب من ذلك وضجر ودر يتم عمل الخير والصلاح مع كل احد لكن دوم على فعل الخير والصلاح واصبر على التجارب صبر احسن بجلادة مثل الثلاث فتية لانهم كانوا يقولون في قلوبهم لو طرحنا في انون النار صبرنا لـ نكفر بالالهيات ولا نترك دين ابائنا ان نحن عارفين بالعجائب والايات فالعنهم الله ودر تخترق منهم شعرة واحدة وصار لهم عند الله درجة شريفة وكثير من القديسين جاهدوا وبصبرهم نالوا ان يعملوا العجائب والايات كما قال السيد المسيح ان كل من امن وثبت على وصايبى يعمل اى شى اراد ومثل ما عملت انا يعمل وقوله حق صادق له المجد الى الابد امين

»Et ajunt porro: Est in mari animal quod delphinum vocant, cui sunt duae alae longae. Et quando navis in mari est quam ferit impetus fluctuum, et illi periculum est ne submergatur, miseratur ejus animal hocce et alas in altum tollit et »sub navem transit eamque e fluctibus in altum sublevat. Nec cessat hujuscemodi »arte uti donec lassetur et abeat propter molestiam incrementem. — Et mare quidem »cum hoc mundo comparant, et fluctus cum cogitationibus et rebus adversis quae »homini eveniunt. Delphinum illum comparant cum viro qui primum bona et proba »peragit, sed quia superant eum res adversae, his affligitur et angitur, nec perficit »opera bona et proba erga ullum; tu vero perseverato in factis bonis et probis, et »res adversas patienter et honeste perferto, forti animo instar trium adolescentium. »Dicebant enim hi in cordibus suis: Si conjicimur in fornacem igneam, perferemus, »nec religionem abnegabimus, nec relinquemus fidem patrum nostrorum, quia miracula et signa novimus. Et Deus adjuvit eos, nec vel unus capillus eorum »combustus est, et evenit iis coram Deo honoris gradus superior. Et multi sanctorum certarunt et perseverando adepti sunt ut miracula et signa perficerent, ut

»dixit Dominus Christus: Quicumque mihi et mandatis meis credit et constat, faciet
 »quae voluerit, et quae ego facio ipse faciet; et quae Ille dixit ea certo evenient.
 »Cui sit gloria in aeternum. Amen.”

Quae e cod. Paris. 52 vertit Renan (cf. supra pag. 118), etsi elegantius expressa
 quam ut videtur fidelius, ex eodem fere contextu Arabico manasse dixerim, excepta
 tamen peroratione. Versiculos describam, qui facilius comparentur: »Fama est in
 »mare inveniri animal quoddam duobus longis armatum pinnis, cui nomen delphi-
 »nus. Quum navem forte videt vehementer fluctibus quassatam et jamjam naufragio
 »proximam, commiseratus eam, delphinus accedit et pinnarum ope ei succollare
 »nititur, ne in profundum ruat. Sed ubi semel iterumque periculum tentaverit,
 »delphinus a nave avertitur, quam suae demum fortunae committit. — Solet mun-
 »dus hic mari comparari; fluctibus vero, nostra discrimina; ac hujusmodi delphino
 »ille vir bonis operibus intentus, qui quum inde non nisi taedia ceperit, fastidio
 »demum captus, recedit, ac, re infecta, omnino ab honestatis et beneficentiae
 »semita regreditur. At enim caveat Christianus quisque ne hujus animalis incon-
 »stantiam imitetur; suum est perseveranter in bene gestis insistere, in jejunio, in
 »oratione, in dilectione proximi, in assiduo studio pacis inter homines componendae.
 »Suum est pati aequanimiter quaecunque inde minus commodè cesserint, et quid-
 »quid evenerit, Deo semper gratias agere.” Adolescentes in libro Danielis comme-
 moratos ad caput de salamandra pertinere suspicor; vide infra ad cap. 52.

Ad Caput 21. De onagro.

Pag. 48. Narrationem prorsus similē de asinis silvēstribus in Syria habet Ps.-
 Aristot. de Mirab. Ausc. cp. 10.

Ad Caput 22. De onagro et simia.

Pag. 49. Fabula est originis Aegyptiacae, quā narrat Horapollō in Hierogl. I.
 16 et uberrime illustravit v. d. Leemans. Nimirum in hydrologiis cynocephali ima-
 ginem ponere solebant, dei Thoth artium inventoris symbolum, et hydrologia du-
 rante nocte cum die aequata duodecim horas indicasse in aprico est. Quod autem
 ad asinum attinet: aut animalia quae in codice hodie deperdito sese excipiebant
 confuderunt; aut, quod ego quidem credere malim, de asino Typhonis cogitandum
 erit, cujus dei locum idem ille Thoth apud recentiores haud raro occupavit. Huic
 igitur idem animal a Graecis quibusdam Alexandrinis etsi perperam dicatum fuisse
 veri haud dissimile est. Denique portentum asinum in ruditu quaeri, et nume-
 rum duodenarium septenario solemnī variari, non est quod miremur. Arabs noster

haec duo capita offert in paginis 46 et 47: وَعَمُوا أَيْضًا أَنَّ دَابَّةَ يُقَالُ لَهَا حِمَارٌ
 الوحش فإذا كان خمسة عشر من أدار ينهف اثني عشر مرة في يومه فيعلم
 الملك الذي عنده حمار الوحش ان النهار اعتدل وَعَمُوا أَيْضًا أَنَّ دَابَّةَ يُقَالُ
 له الدبّ وهي بلا ذنب فإذا ما اهزقت ألما سبع مرار في تلك الليلة يعتدل
 الليل والنهار وهذه الدابة قد شبهوها بالشيطان لان الشيطان يصوره أبدا
 بلا ذنب ولا يتسرا بالأحدا الا بلا ذنب لانه كان من الملائكة فلما عصى

وخالف أوامر الآلهة رمى إلى أقصى باوحش شكل وهو ما يجب شئ من الصلاح ولا شئ من أعمال الخير ولا يجب الصلح من الناس فأحرص أيها الإنسان إلا تتبع شئ من أعمال الشيطان حتى تكون مع تلاميذ المسيح معدود إلى الأبد وأبد الأبديين» *Dicunt porro: Est animal quod asinus silvestris vocatur; et »quando adest dies quintus decimus mensis Adar, duodecies per diem rudit, atque »intelligit rex apud quem est asinus silvestris, aequinoctium esse. — Dicunt etiam: »Est animal quod ursus appellatur, cauda carens: et quando aquam mittit septies, »ea nocte nox et dies aequantur. — Et hoc quidem animal cum Satana comparant; »Satanam enim semper sine cauda pingunt, neque apparet (يترأى) omnino nisi cauda »carens. Etenim inter angelos fuit, et quia rebellavit et repugnavit mandatis Dei, »abjectus est ad extrema figura vilissima praeditus. Nec ille quidquam diligit »virtutis nec operum bonorum nec probos homines. Tu autem homo cura ne ullum »ex operibus Satanae imiteris, ut cum discipulis Christi numereris in aeternum et »in saecula saeculorum.»*

Ad Caput 24. De aquila.

Pag. 50. Arist. Hist. IX. 34 § 3 aquilam marinam pullos in solem intueri cogere narrat, et eos qui radios tolerare nequeant, interficere. Repetit Plinius. Arabs noster p. 6 sic loquitur: وزعموا أيضاً أن طير يقال له النسور فإذا ما هو كبير حاق ريشه وقل نظره فيذهب إلى عين ما زكية نقيية طيبة الرائحة ويطير عليها في شعاع الشمس فمن شدة حرارتها يحترق بقية ريشه العتيق ويكمل عماء فيلقى نفسه حينئذ في ذلك الماء الزكي ويغطس ثلاث غطسات فرجع كما يشاء الله جديد الريش ويصير ضوء عيناه أحسن مما كان ٥ وكذلك أنت أيها الإنسان إن كان عليك لباس عتيق الذي هو للخطية وقد اظلم من قلبك فأطلب طهارة المعمودية واحفظ الثلاث غطسات التي على جسمك لأنه إذا كان ذلك الطير خلصته الثلاث غطسات [التي على جسمك] في تلك العين الغير مقدسة فكذلك بالفضل تخلصنا الثلاث غطسات المعمودية المقدسة لأن الكاهن حين يغطسك في جرن المعمودية يقول بسم الآب والابن والروح القدس فينسلخ عنك [وينسلخ] للخطية بلا شك وتجدد نفسك كما قيل لأن *Et dicunt porro: Est avis quae »aquila vocatur. Haec ubi senescit, pennae ejus deteruntur et parum cernit. Atque »abit ad fontem aquae mundaе ac puraе, odore suavem, supra quem volat in solis »radiis; et horum caloris vi comburuntur reliquiae pennarum ejus veterum, et com- »pletur ejus caecitas. Tunc sese projicit in aquam illam puram et ter submergitur, »et renovantur utpote annuente Deo pennae ejus et redit lux oculorum ejus pul- »chrior quam ante fuit. — Similiter tu homo quando vetusto vestimento indutus*

»es, quod est peccatum, et cor tuum occaecari incipit, purificationem baptismi petito.
 »Et observato tres submersiones quae corpori tuo necessariae sunt. Nam si avem illam
 »juvant submersiones tres [quae corpori tuo necessariae sunt], in illo fonte non con-
 »secrato; quanto magis nos servabunt tres submersiones baptismi; quoniam sacerdos
 »dum te in fontem baptismi sacrosancti immergit ita dicit: In nomine Patris et
 »Filii et Spiritus Sancti, et exiit abs te [et exiit] peccatum sine dubio, et re-
 »novatur anima tua uti dictum est; etenim Davides propheta dicit: Et renovabit sicut
 »aquilae juventutem tuam.”

Ad Caput 25. De ossifraga et aquila.

Pag. 51. Eadem fabula narratur ab Aristotele H. A. VI. 6 § 1, IX. 34 § 4.

Ad Caput 26. De falcone.

Pag. 52. Apud Aelian. N. A. XVII. 13 *χαρδριός* ictericum hominem mutuo aspectu morbo liberat; et in Graecis Physiologi exemplis idem avis nomen exstat.

Ad Caput 27. De pelecano.

Pag. 53. Pelecanos pullos hesterno cibo revomito alere contendit Aelian. N. A. III. 23. Arabs noster pag. 4: وزعموا أيضا أن طير يقال له الغيبب وعنه قال داود النبي لقد شبهت الغيبب البرى وهذا الطير شديد الحب لأفراخه فإذا شبت الأفراخ ظربت الأب على رأسه ثم أن الأب يظرب الأفراخ فيموتوا حينئذ يندم بعد ذلك على موت أفراخه وينوح عليهم ثم أن الأنتى تنقب جنبها الأيمن وتسبيل دماها على أفراخها فيرجعون أحياء من بعد موتهم ☩ وكذلك نحن لما خلقنا الله سبحانه في هذه الدنيا وشيئنا لطمنا خلقنا على وجهه وخلقنا أوامر عند ذلك متنا بالخطية ثم أن السيد المسيح نحن علينا وصعد على الصليب وفتح جنبه الأيمن فسال منه دما وماء حتى وصل إلى فك ابونا آدم الذى كان تحت اللجاجة فعشنا من ذلك وحيينا وورثنا الحياة
 »Et dicunt porro: Est avis quam struthiocamelum vocant,
 »de qua dicit Davides propheta: Ecce similis sum struthiocameli campestris, atque
 »haec avis amore erga pullos insignis est. Et quando pulli adoleverunt, patrem
 »in caput verberant (ضربت); tunc pater verberat pullos et moriuntur. Postea eum
 »poenitet mortis pullorum et super eos lamentatur. Deinde femina latus suum
 »dextrum perforat, et defluere facit sanguinem suum in pullos suos, et in vitam
 »redeunt post mortem quam obierant. — Et similiter nos, postquam creavit (خلقنا)
 »nos Deus (cui sit gloria) in hoc mundo et adolevimus, verberavimus Creatorem
 »nostrum in faciem, et restitimus mandatis ejus; tunc peccato mortui sumus. Deinde
 »Dominus Christus nos miseratus est, et crucem ascendens latus suum dextrum
 »aperuit, unde proflexerunt sanguis et aqua donec pervenirent ad speluncam Adami
 »patris nostri, quae erat sub Golgotha, atque exinde vitam recuperavimus; et vivi
 »facti sumus et haeredes vitae aeternae per resurrectionem illius sanctissimam.”

Ad Caput 28. De noctua.

Pag. 54. Apud caeteros *νυκτινόραξ* legitur. Utriusque avis nocturnae mentionem facit Arist. H. A. IX. 34 § 1. Arabs pag. 5: *وزعموا أيضا أن طير يقال له البومة* وهو يابى الأماكن الخربة والليل أحب له من النهار والله تعالى ينجيها من نوايب كثيرة ومن الطيور الكواسر وكذلك نحن كنا في الظلمة جالسين وفي الخطايا منهمكين فخلصنا الله سبحانه بفضلِه ومننته من أعدائنا الذى نرى والذى لا نرى لان هكذا قال في الانجيل المقدس لا تفزع أيها القطيع الغنم الصغار »Et ajunt porro: Est avis quae noctua »vocatur, et versatur in locis desertis, et noctem magis quam lucem diligit, et »Deus O. M. effugere eam facit calamitates multas et aves rapaces. — Similiter »nos in tenebris sedebamus et peccatis capti eramus, et servavit nos Deus, cui sit »laus, favore suo et beneficio, ab inimicis nostris quos cernebamus quosque non »cernebamus; sic enim locutus est in Evangelio sacrosancto: Noli timere, grex »ovium exilium, quia Deus donavit vobis regnum coelorum (Ev. Luc. 12: 32)."

Ad Caput 29. De phoenice.

Pag. 55. Hanc avem Aegyptiorum symbolicam pro naturali habet jam Aelian. N. A. VI. 58: *ἐκεῖνα δὲ, ὃ πρὸς τῶν θεῶν, οὐ σοφά, εἰδέναι ποῦ μὲν Αἴγυπτός ἐστι, ποῦ δὲ καὶ Ἥλιον πόλις ἔνθα αὐτῷ πέπρωται ἤκειν, καὶ ὅποι ποτὲ τὸν πατέρα καταθέσθαι χρῆ καὶ ἐν θήμαις τίσαι;* Quae explicanda sunt ex Herodoto II. 73, et notandum, patrem historiae fabulam minus credibilem judicare. At Horap. Hierogl. II. 57 cum Aeliano et nostro facit. Cinnamomum avem ex ejusdem nominis materia nidum construere, praeunte Herodot. III. 111 docet Arist. H. A. IX. 13, unde Antig. Caryst. 49, Aelian. N. A. XVII. 21. Arabs pag. 8: *وزعموا أيضا* أن في الهند طير كبير يأتى بعد خمسين سنة مرة واحدة الى جبل لبنان ويأخذ من جميع الراحين والازهار الطبيعية ويرجع الى الهند ويكون مجيه في شهر نيسان ثم ان كاهن تلك المدينة يبني لذلك الطير مذبح على جبال شاهق ويجعل فوق المذبح من زرجون الكرم مثل كوخ يأتى ذلك الطير وهو حامل انواع الراحين ويدخل الى ذلك الكوخ ثم انه يظرب باجنحته ظرب عظيم فيقذح على نفسه نار فيحترق هو والكوخ حتى يبقا رماد ثم ان الكاهن يصعد الى الجبل من بعد ثلاث ايام ويفتش ذلك الرماد فيجد فيه دودة ثم تريا تلك الدودة وتصير طير شديد القوة مثل ما كانت في الاول ثم اذا كان هذا الطير له سلطة على نفسه ان يحرقها ويعيدها صالحة فكسبكم سيدنا يسوع المسيح قادر على قيامة جسده الطاهر من بين الاموات لان هكذا يقول في الانجيل المقدس لى سلطان اصنع روحى ولى سلطان ان اخذها

لاجل ذلك نقبل الى السيد المسيح بالصوم والصلاة والروايج الطيبة والادعال
 »Et dicunt etiam: In India avis magna
 »est, quae post quinquaginta annos semel venit in montem Libani, et sumit ab
 »omnibus herbis aromaticis et floribus nativis et redit in Indiam; ac fit adventus
 »ejus mense Nisan. Tunc sacerdos illius regionis huic avi aram exstruit in monte
 »excelso, super qua ara ponit ex vitis palmitibus (structam) casae speciem. Advenit
 »illa avis flores varios portans, et casam illam intrat. Deinde alas agit
 »(ويضرب — ضرب) adeo vehementer, ut ignem sibi extundat, et una cum casa
 »comburitur donec in cinerem redigatur. Tum sacerdos montem conscendit post
 »dies tres, et cinerem scrutatur, in qua invenit vermiculum. Deinde crescit ver-
 »miculus et evadit avis fortis robore sicut antea erat. — Quodsi igitur huic avi
 »potestas est in semetipsam, ut sese comburat atque integram restituat, quanto
 »magis D. N. Jesus Christus potens fuit resurrectionis corporis sui purissimi e
 »mortuis. Etenim sic loquitur in Evangelio sacrosancto (Ev. Jo. 10: 18): Mihi
 »potestas est animum meum deponendi, et potestas mihi est eum resumendi. Ita-
 »que adeamus Dominum Christum cum jejuniis et precibus et suavissimis odoribus
 »et operibus purissimis, ut ab eo obtineamus regnum coeleste." Phoenicem in India
 ponit et Dionysius in Ornithiacis (paraphrasi, ut videtur, oratione soluta composita
 carminis Oppiani quod jam periit) I. 32.

Ad Caput 30. De upupa.

Pag. 56. Cf. Horap. Hierogl. I. 55. Fabulam minus perfecte narrat, sed ad
 Aegyptios refert, Aelian. N. A. X. 16. Parentes ali a ciconiis et meropibus jam
 Aristoteles H. A. IX. 13 § 1 docuerat.

Ad Caput 31. De perdice.

Pag. 58. Fabulam ignorasse videntur Aristoteles (H. A. VI. 8 § 2, IX. 8) et
 Aelianus, qui saepius de perdicis ovis et pullis loquitur. Narratur autem illa ab
 Origene, Sel. in Jerem. 17: 11 (III. p. 298 B Delarue) auctore τῆ περὶ ζῴων ιστορίας,
 et Ephraimo Syro (Opp. Syr. II. p. 130) eadem prophetæ verba explicante. Arabs
 pag. 20 haec habet: زعموا أن طير يقال له الحجلة تجمع من بيضها ومن بيض
 ليس هو لها وتحضنه وتتعب عليه الى حين ما يتم خلقتهم عند ذلك
 تنتقب المبيصات ويخرجوا وتربيهم الى حين ما يقروا فاذا قويت الافراخ طار
 كل فرخ الى ابواه والى شكله وتبقى هي وحيدة كما كانت في الاول
 وكذلك كل من اخذ ما ليس له فهو يصير بلا شك عثرة لغيرة ويبقى اثمه
 في عنقه ويندم يوما لا تنفعه الندامة وكذلك الشيطان يخطف الضعيفي
 العقول نيهلكهم فاذا تكبروا بافكارهم وعقولهم تركوا جميع اعمال الشيطان
 ورجعوا الى ابوهم السماوي فيرتوا بذلك الحياة الدائمة وملكوت السماوات
 »Ut ajunt, avis est quam perdicem vocant, quæ colligit ova et sua (بيضها) et
 »aliena, iisque incubat et multam operam dat donec eorum formatio absolvatur,

»deinde perforat (تنقب) ova et (pulli) prodeunt, quos alit donec robusti fiant. Et
 »ubi robusti sunt pulli, avolant singuli ad parentes suos et sui similes, et remanet
 »illa sola ut antea erat. — Et similiter quisquis sibi sumit ea quae sua non sunt,
 »sine dubio offendiculum alteri fiet¹⁾ et relinquetur culpa in collo ipsius. Atque
 »eum poenitebit eo die quo nihil juvat poenitentia. Et similiter Satanas eos qui
 »debiles sunt ingenio arripit quos perdat; et ubi cogitationibus et ingenio robusti facti
 »sunt, relinquunt omnino opera Satanae et redeunt ad patrem suum coelestem, ita-
 »que haeredes fiunt vitae aeternae et regni coelorum.”

Ad Caput 32. De vulture.

Vulturis nidum et ova in ignotis quibusdam regionibus nonnulli ponebant, teste Herodoro ap. Arist. H. A. VI. 5 § 1. Alii vultures omnes feminas esse, has vento gravidas reddi, neque ullum nidum texere contendebant: Aelian. N. A. II. 46. (Par-tum difficilem ardeae fuscae tribui legimus apud Arist. IX. 1 (2) § 8.) Lapis qui a Physiologo εὐτόκιος dicitur, idem est qui ἀσειτής audire solebat, et mulieribus gravidis prodesse credebatur Aelian. N. A. I. 35. De hujus usu cf. Dioscorides Mat. Med. V. 160 (ὁ ἐν τῷ κινεῖσθαι ἤχον ἀποτελῶν, ὡς ἐτέρου ἐγκύμων λίθου ἰπάρχων). Narrabant, aquilas ejusmodi lapides nidis imponere διὰ τὸ ἀσφαλῶς μένειν Horap. Hierogl. II. 49, deinde ὑπὲρ τῆς ὠγονίας, καὶ τοῦ μὴ πελάζειν σφίσι τοὺς ὄφεις Philostrat. Vit. Apollon. II. 14. Itaque a nostro scriptore, quae de aquila

narrabantur, cum fabulis de vulture conjuncta sunt. Arabs pag. 21: زعموا أيضا ان طير يقال له الكركى وهو يسكن في المواضع العالية فاذا حملت الانثى يهرب الذكر الى عرض الهند ويجلب من هناك حجر من داخله حجر اخر وهو يشبه الخرز فاذا حان وقت ولادتها تجلس فوق تلك الحجر فيزول عنها كل وجع وكل سقم وكل شدة ٥ وكذلك انت ايها الانسان توكل على الله واحتمز بالحجر المزوى الذى هو السيد المسيح لان داوود النبى يقول الحجر الذى رذنته البنادون هو صار راسا للزاوية واذا انت توكلت عليه وثبت على اوامره خلصت من كل مكروه وورثت الحياة الدائمة الى الابد

»Dicunt porro: Est avis quae grus vocatur, et locos excelsos habitat. Et quando
 »femina gravida est, abit mas in Indiam terram atque aufert inde lapidem in quo
 »medio est lapis alter, quique gemmulae (lege: nucis الجوزة) similis est. Et ubi
 »instat illi pariendi tempus, considit super hunc lapidem, et cessat ab ea omnis
 »dolor et omnis aegritudo et omnis angustia. — Ac similiter tu homo Deo confidito
 »et refugium quaerito apud lapidem angularem qui est Dominus Christus. Dicit
 »enim Davides propheta: Lapis quem vilipenderunt aedificantes, caput anguli factus

1) Offendiculum (عثره) heic e Syriaco **anidias** male intellecto ortum esse suspicor; sententia enim haec fere esse debet: »sine dubio opes ejus alterius fient (cf. Ev. Lc. 12: 20), dum culpa in ipsius collo relinquitur.”

»est (Ps. 118: 22). Cui si confisus eris et in ejus praeceptis perseveraris, libera »beris ab omni incommodo, et haeres fies vitae perennis in aeternum.»

Ad Caput 33. De milvo.

Pag. 59. Quae in Manuelis Philae versibus iambicis de Animalium Natura (378) leguntur, ἴβις ἐν ἀνταῖς τὴν τροφὴν παρεκλέγει, e nostro manasse videntur. Apud Dionys. Ornith. II. 3 trochili sunt qui ad litus cancellis et parvulis piscibus pascuntur, majores non aggressi. Ibis qui esset, ignorasse videntur interpretes, qui aut vocem servarunt aut temere mutarunt. Sic et Arabs pag. 54: زعموا أيضا أن في الطيور طير ليس يقدر يسبح وأسم هذا الطير سالقون ولم يزل على الشطوط وعند عيون الامياه ولم يقدر يعبر الى جوانب البحر لضعف قلبه واكله العلق والاشياا الدنسة فلا تشبه ايها الانسان بهذا الطير الكسلان الذى لا يسبح خالقه ولا يهتم بروحه ولا ياكل شى من الطعام الطاهر فلا تكن انت مثل ذلك الا تحسن وتسبح لكنك اتعلم العلوم الروحانية وسبح الله الالهك الذى خلقك وصورك والان قد اعطاك سلطان ان تتقدم الى اسراره المقدسة وتحقق عجايبه البديعة لى يتخشح قلبك وتحتن على المساكين اخوة الرب لانه قال في تحييله المقدس من عمل باخوتى هولاي الاصاغر شيئا فى صنعہ وأنا اجازيه على قدر اعماله سالحة ام طالحة وكون ابدا رسم الصليب على وجهك كما كانوا يفعلوا الرسل القديسين لى يكون الرب موازرا لك فى كل »Dicunt porro: Est inter aves quaedam natate »nescia, cui nomen *sālfūn* (سكلفوس *σακάλωψ*? an *ἀσάλαφος* Arist. H. A. II. »17 § 17). Haec semper commoratur in ripis fluviorum et ad fontes aquarum, nec »potest ad maris oras transire propter pusillum ejus animum; et quia cibus ejus »sunt sanguisugae et res impurae. — Noli autem tu homo illius avis ignavae si- »milis fieri, quae Creatorem suum non laudat neque animum suum curat nec quo- »quam e cibis mundis vescitur; et noli eam imitari ut bene non agas neque Deum »laudes, sed discite disciplinas spirituales, et lauda Deum deum tuum qui te forma- »vit et fecit, et nunc dedit tibi potestatem progrediendi ad arcana ejus sacrosancta »et cognoscendi miracula ejus inaudita, quo humile reddatur cor tuum, et paupe- »rum misereris, fratrum Domini, nam ipse dixit in Evangelio suo sanctissimo: Qui »fratribus meis parvulis quidquam fecerit, hoc mihi fecerit, et ego retribuam ei pro »mensura bene vel male factorum (Ev. Mt. 25: 40. 45. 46). Et continuo cruce »signato frontem tuam, ut faciebant sancti apostoli, ut sit tibi Dominus adjutor »omni tempore in aeternum. Amen.» Observandum est scriptorem ludere verbo سبج, quod nunc natate nunc Deum laudare significat.

Ad Caput 34. De erodio.

Arabs pag. 50: زعموا أيضا أن في الطيور طير شديد العقل والحكمة وله

سباح يعيش به وهو قانع بذلك السباح لا يجب الفرجة ولا الدوران ولا ينتقل من مكان الى مكان ولا يجب الامكنة والمواضع الكبار لكن حيث هو ساكن يعيش حتى يموت وليس فيه تلك الرغبة ولا يأكل مينة ولا يدنو من شئ نجس ٥ كذلك أنت ايها الانسان اتشبه بهذا الطير واقنع بما رزقك الله تعالى ولا تحب المراتب العالية التي في الكبريا والعظمة والتشامخ على رفقايك ولا تدنى الى شئ من الاعمال الدنسة ولا تشبه لغبيرك في الاعمال الدنسة الهردية ولا تنتقل من المكان الذي أنت فيه ولا تطلب المدن الحسننة ولا الاسواق الطيبة الفرحة ولكن اعقل على شغلك وصومك وصلاتك ولا تدين احد ولا تشتتهى مال غيرك بل تكن امانتك واحدة صحيحة بذلك الذى قال انا هو خبير للحياة النازل من السما واتكل عليه وهو يعولك ويغديك وينج نفسك في ملكوته السماوية الذى له المجد والقدرة الى دهر الدهورين

»Et dicunt etiam: Est inter aves quaedam eximia intelligentia et sapientia, cui
 »dumetum¹⁾ est in quo degit, quaeque hoc dumeto contenta non diligit excursiones
 »nec circumvolationes, nec migrat ex habitaculo in habitaculum, nec diligit locos
 »et sedes majores, sed ubi habitat degit donec moriatur, nec ei inest illud deside-
 »rium. Nec mortui quidquam comedit, neque ad res impuras appropinquat. —
 »Itaque tu homo illius avis similis esto, atque iis contentus quae tibi dederit Deus
 »O. M., neve diligas dignitates altiores, hoc est fastum et magnificentiam et super-
 »biam erga sodales. Et noli ad opera impura accedere, et alios operibus impuris
 »et pravis imitari, neve de loco migrare ubi degis, neve urbes pulchras quaerere
 »et fora laeta atque amoena. Imo prudenter curato negotia tua et jejunia et preces;
 »et noli quenquam judicare, et bona aliena appetere, sed fides tua sit unica
 »vera in illum qui dixit: Ego sum panis vitae qui de coelo descendit (Ev. Jo.
 »6: 51); atque illi confidito, et ipse te alet ac nutrit (يغذيك) et animam tuam
 »quiete donabit in regno suo coelesti. Cui sit laus et potestas in saecula saecu-
 »lorum.”

Ad Capita 35 et 36. De turture.

Pag. 60. Narrationis originem vide apud Aristot. H. A. IX. 7 § 3: ἔχει δὲ τὸν ἄρσενά ἢ τρυγῶν τὸν αὐτὸν καὶ φάτια, καὶ ἄλλον οὐ προσιόνται, καὶ ἐπωάζουσιν ἀμφοτέρω καὶ ὁ ἄρσεν καὶ ἡ θήλεια. Columbam nolle cum pluribus coire repetit Antigon. Caryst. 44. Et marem et feminam superstites viduam vitam agere auctore Aristotele affirmat Athenaeus IX. p. 393 F. Deinde Aelian. N. A. III. 44 narrat, marem alienae feminae libidine pernotum a caeteris indignantibus castitatis ergo servandae perimi, feminam crimini affinem impunitam sed viduam relinqui. Horap.

1) سباح sepem significare solet, deinde mandram eremitae Cast.-Mich. p. 592, ad quam haec fortasse respicitur.

Hierogl. II. 32 columbam nigram cum alio viro misceri negat postquam vidua facta sit (cf. Leemans in locum). De turture autem nostram fabulam narrat Dionys.

Ornith. (ex Oppiano) I. 24. Arabs pag. 26: وزعموا أيضا أن طير يقال له اليمام

فإذا ماتت الأنثى لم يتخذ الذكر غيرها وإذا مات الذكر لم تأخذ الأنثى

ذكر غيره إلى الممات ۞ وكذلك خروج بنى إسرائيل الذين نفيوا من بيت

المقدس لا يرجعون إليه أبدا لأنهم ينتظرون مجي المسيح والمسيح قد أتى

وأمّن به الذين يهثون للحياة الدائمة وحصل الوعد لمن حصل والمسيح للقائى

لا يأتى إلى الدنيا إلا في اليوم الأخير وأن أتى مسيح آخر فيكون المسيح

الكاذب الرشيح وقد جعل لنا الرب في بيت المقدس عربون الحياة وهي كنيسة

Et dicunt porro: Est avis quae columba silves-

tris vocatur. Et quando moritur femina, mas alteram non accipit; et quando

mas moritur, femina alterum marem non accipit ad mortem usque. — Et similiter

se habet exilium filiorum Israelis, qui ex urbe sacra expulsi sunt et in eam non

revertentur in aeternum, quia expectant Christi adventum. Sed Christus jam

advenit, et ei credunt qui vitae aeternae haeredes sunt, et contigit promissio cui

contigit. Et Christus verax non veniet in mundum ante diem supremum; ac si

advenit Christus alter, falsus ille Christus est et damnatus. Et posuit nobis Do-

minus in urbe sacra arrham vitae, scilicet ecclesiam Resurrectionis, quae non mu-

tabitur in aeternum." Pergit idem p. 27: وزعموا أيضا أن طير يقال له الشقى

وهو يجب الانتقال من موضع إلى موضع ويجب البرارى لا يأوى بين العمارات ۞

كذلك السيد المسيح لم يقتنى له بيت يأوى فيه كما قال في الأجيال المقدس

أن الثعالب لها أوكار وطيور السما أحجار وأبن البشر ليس له موضع يسند

إليه رأسه ثم أنه أخذ بطرس ويوحنا ويعقوب وأطلعهم على جبل شامخ وتجلا

قدامهم وأظهر لهم لاهوته علانية ونظروا عنده إيلياس من الأحياء وموسى من

الأموات وسمعوا صوتا من السحابة المنيرة التى حلت عليهم قايلا هذا هو

ابنى الحبيب الذى به سررت منه فاسمعوا وله فاطبعوا فمن أراك محبة المسيح

يتشبه بهذا الطير ولا يأوى بين عمارات الناس لكن يكون في البرارى ماواه

لأنه إذا ثبت بين عمارات الناس ما يصنع فضيلة إلا بتعب عظيم فنسال

Et dicunt porro: «Sed nostra avis quae as-saqī vocatur. Haec migrationes adamat de loco in locum, et

deserta adamat, nec inter culta versatur. — Similiter Dominus Christus non ha-

bebat sibi domum quam habitaret, ut dixit in Evangelio sanctissimo (Ev. Mt. 8:

»20, Lc. 9: 58): Vulpeculis nidi et avibus coeli speluncae (أحجار), at Filio hominis
 »non est locus quo caput fulciat. Tunc accepit (Ev. Mt. 17: 1, Mc. 9: 2, Luc. 9: 28)
 »Petrum et Joannem et Jacobum, et ascendere eos fecit montem excelsum, et re-
 »velatus est coram iis et palam ostendit iis deitatem suam; et conspexerunt cum
 »illo Eliam e vivis et Mosem e defunctis, et audiverunt vocem e nube splendente
 »quae supra eos haerebat, dicentem: Hic est filius meus carissimus quo delector;
 »huic aures praebete et hunc sequimini. Et qui Christum amare vult hanc avem
 »imitator, neve versetur inter hominum sedes, sed in deserto sit habitatio ejus.
 »Nam si inter hominum sedes degit, bene agere nequit nisi multo cum labore.
 »Itaque rogamus Dominum Christum ut nobis largiatur bonum exitum gratia sua
 »et beneficio. Amen." Nomen avis الشقى aut »infelicem" aut »improbum" signi-
 ficat. Verum exstat avis quaedam شقيقة, et ساق حُرّ testibus lexicographis tur-
 turem marem designat. Atqui turtures coelum vere et auctumno mutare docet
 Arist. H. A. IX. 7 in fine, et apud Pitram p. 357 ad locum Cant. 2: 12 eadem
 Transfigurationis historia repetitur; unde efficio, quae hodie in variis exemplaribus
 legantur, reliquias esse capitibus uberius scripti de duabus turturis naturis. Harum
 alterutram omisisse alios, alios duo avium nomina statuisse; et ea verba periisse
 quibus apparuerit quamobrem huc Christum una cum Mose et Elia conspicuum
 advocaverint.

Ad Capita 37 et 38. De hirundine.

Pag. 61. Socorditer lecta sunt verba Aristotelis H. A. V. 13 init.: τῶν δ' ὀρνέων
 τὸ μὲν ἄγρια, ὡς περ εἰρηται, ἀπαξ (semel anno) ὀχεῖται καὶ τίκτει τὰ πλεῖστα,
 χελιδῶν δὲ δις τίκτει καὶ κότιφος. Cf. et VI. 5. De nido aedificando dixit idem
 IX. 7, quem sequuntur v. c. Aelian. N. A. III. 24, Horap. II. 31 et Basilius l. 1.
 De pullorum oculis sponte renascentibus Arist. H. A. II. 17 § 12, VI. 5, Gen. An.
 IV. 6, de medicina a parente adhibita Dionys. (Oppian.) Orn. I. 21. Arabs noster
 prorsus alia narrat pag. 33: وزعموا أيضا ان طير يقال له الصنونوا فاذا ما خرج
 الشتا ودنا الصيف يقوم بالاسكار ويسبح لخالقه وينبه الراقدين الى اعمال
 الصلاح وكذلك يجب على الخطاة العقلا والفتنا والحكما ان يتشبهوا بهذا
 الطير ويلقوا عنهم كثرة الهموم وكل شهوات العمار الرديئة ويذكرون خالقهم
 قيام وجلوس في نومهم ويقضتهم وعلى فرشهم غدوة وعشية فينبغي لنا في كل
 حين ان نتنبه من رقاد الغفلة ليلا نموت بخطايانا وان كنا منتبهين في عمل
 الفضائل كما قال داود النبي انتبه ايها الراقد انهض من بين الاموات وفي
 Et dicunt » ذلك معنى عن السيد المسيح ان نهض من بين الاموات كالراقد
 »etiam: Est avis quae hirundo (alias سنونو) vocatur. Et ubi exit hiems et aestas
 »advenit, haec surgit primo mane et Creatorem suum laudat, et dormientes excitat
 »ad bona opera. — Et similiter oportet peccatores prudentes et perspicaces et
 »sapientes, hujus avis similes esse et a se abjicere sollicitudinum copiam et omnes

»malos mundi appetitus, et celebrare Creatorem suum stantes et sedentes, in »somno suo et vigilia (بيظنتهم) et in lecto suo, mane et vespera. Et decet nos »omni tempore evigilare e somno socordiae, ne moriamur in peccatis nostris, et »vigilantes esse in operibus bonis, ut dixit Davides propheta (Ps. 44: 24): Evigila »tu qui dormis, exsurge e mortuis. Quibus verbis locutus est de Domino Christo, »quia hic dormientis instar e mortuis surrexit.”

Ad Caput 39. De columbis.

Pag. 62. Arist. H. A. V. 13 § 2: τῶν δὲ περισσεροσιδῶν πλείω τυγχάνει ὄντα γένη. At fabulae originem invenimus apud Aelian. N. A. IV. 2, ubi de columbis Veneri Erycinae sacris narrat, has omnes ante deae festum peregre proficisci, διελθουσῶν δὲ ἡμερῶν ἐννέα, μίαν μὲν διαπρῆπῆ τὴν ὥραν . . . ὀρᾶσθαι εἰσπετομένην, οὐχ οἶαν κατὰ τὰς ἀγελίας πελειαθὰς τὰς λοιπὰς εἶναι, πορφυρᾶν δὲ . . . ἔπειτα δὲ αὐτῇ τῶν περισσερῶν τὰ νέφη τῶν λοιπῶν κτλ.

Ad Caput 40. De corvo.

Corvini generis aves caeteris castiores esse contendit Arist. H. A. I. 1 § 13. Verum idem apud Athenaeum, IX. p. 393 F (cap. 50) haec dicit: . . . τελευτήσαντος χηρέσει ὁ ὑπολειπόμενος (palumbus aut mas aut femina) τὸ δ' αὐτὸ ποιοῦσι καὶ κόρηκες καὶ κορώναι καὶ κολοιοί.

Ad Caput 41. De gruibus.

Pag. 63. Cf. Arist. H. A. IX. 10, deinde et Antig. Caryst. 46, et Aelian. N. A. III. 13 et Dionys. (Oppian.) Ornith. II. 17, qui omnes certos avium duces esse docere videntur. In vigiliis vices mutari dicit Horap. Hierogl. II. 94.

Ad Capita 42 et 43. De corvis et cornicibus.

Pag. 64. Ciconiarum erga parentes pietatem commemorant Arist. H. A. IX. 13, Aelian. N. A. III. 23, Horap. Hierogl. II. 58; migrationes Aelian. I. 1. Verbum ἀντιπαραγείν Suidas in Lex.

Ad Caput 44. De cornice.

Pag. 65. Κορώνην solam pullorum jam volantium aliquandiu curam genere narrat Aristot. H. A. VI. 6 in f.

Ad Caput 45. De alcyone.

Auctor est Arist. H. A. V. 8 § 2. 3. Inde et Aelian. N. A. I. 36 et Dionys. (Oppian.) Ornith. II. 7.

Ad Caput 46. De vespertilione.

Pag. 66. Cff. Aristot. de Part. An. IV. 13 de alis cutaneis; de dentibus et lactatione Horap. Hierogl. II. 53, Artemid. Oneirocr. III. 66, Plin. H. N. X. 61, omnes, opinor, ex eodem loco Aristotelis hodie deperdito haurientes.

Ad Caput 47. De vipera.

Fabulosam corporis formam et unum par in mundo exstans, una cum sirenibus et onocentauris cap. 14 e Graecorum mythis deprompserunt; respice apud Herodot. IV. 9 μιξοπάρθρονόνα τινα ἔχιδναν διφυέα, τῆς τὰ μὲν ἀνω ἀπὸ τῶν γλουτέων εἶναι γυναικός, τὰ δὲ ἔνεργεθς ὄφιως. Et jam Hesiod. Theogon. vs. 297 sqq.

..... θείην κρατερόφρον' Ἐχιδναν,
 ἤμισυ μὲν νύμφην ἐλικώπιδα, καλλιπάρηρον,
 ἤμισυ δ' αἴτε πέλωρον ὄφιν, δεινόν τε μέγαν τε ...
 ... τῇ δὲ Τυφάονά φάσι μιγήμεναι ἐν φιλότῃ κτλ.

Amborum signa Amyclis exstabant Pausan. III. 18 § 7. De Typhone Hesiod. vs. 24:

..... ἐκ δὲ οἱ ὤμων
 ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφις, δεινοῦτο δράκοντος κτλ.

Viperæ catulos aliquando matris intestinis erosis in lucem egredi legimus apud Arist. H. A. V. 34. At Pseudo-Arist. de Mir. Ausc. 165 sic fabulatur: τοῦ περὶνου ἔχεως τῇ ἐχιδνῇ συγγινόμενου, ἡ ἐχιδνα ἐν τῇ συνουσίᾳ τὴν κεφαλὴν ἀποκόπτει. διὰ τοῦτο καὶ τὰ τέκνα, ὥσπερ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς μετερχόμενα, τὴν γαστέρα τῆς μητρὸς διαρρήγνυσιν. Similiter Horap. II. 59. 60. Addita est copulatio per os facta e narratione de mustela cap. nostr. 9.

Ad Caput 48. De vipera et muraena.

Pag. 68. Fabellam ineptissimam nescio quis dormitans legere sibi visus est in hisce verbis Aristotelis, Hist. Anim. V. 4: τὰ δ' ἄποδα καὶ μακρὰ τῶν ζώων, οἷον ὄφεις τε καὶ σμύρναϊναι (ποιοῦνται τὴν ὀφειαν) περιπλεκόμενοι τοῖς ὑπτίοις πρὸς τὰ ὑπτια. Heic duo animalium genera exempli gratia commemorantur. Verum jam Oppianus in Halieuticis (I. 654) utrumque uno conjugio devincire didicit:

ἀμφὶ δὲ μυραίνης φάτις ἔρχεται οὐκ ἀδύηλος,
 ὥς μιν ὄφεις γαμέει τε καὶ ἐξ ἄλός ἔρχεται αὐτῇ κτλ.

De veneno deponendo id. vs. 572 sq.

Ad Caput 49. De serpente.

Pag. 69. De serpentibus senectam (τὸ καλούμενον γῆρας) a capite ad caudam usque exuentibus jam dixit Aristot. H. A. VIII. 17 § 2. 3. Adde Aelian. N. A. IX. 16, Horapollinem I. 2. Sed nihil apud illos de jejunio et fissura. Arabs pag. 9:

زعموا ايضاً ان الحية لها اربع طبائع الطبيعة الاولى انها اذا ارادت ترجع شابة تصوم اربعين يوم لا تذوق فيها شى لا من الماكول ولا من المشروب حتى يذبل لحمها ويسترخى جلدها وبعد ذلك تطلب لها مكان ضيق المسلك وتحشر نفسها فيه غصبا فينسلخ جلدها العتيق وترجع جديدة شابة ويصير جلدها احسن مما كان ^و وكذلك انت ايها الانسان ان كنت تريد تسليخ عنك لباس الخطية وتلبس لباس جديد طاهر فعليك بالبر والتقا والصوم والصلاة والسهر والتعب ولا سيما حفظ الاربعين يوم المقدسة من كل دنس حتى يضعف من ذلك جسمك ويذبل لحمك وتدخل في السباب الضيق وتحقق النوميس السيديفة لانه يقول في الاجيل المقدس ما اضيق الباب وما
 »Dicunt etiam: Serpenti quatuor sunt
 »naturae. Natura prima. Quando denuo juvenescere vult, per quadraginta dies

»jejunat; nec gustat durante hoc tempore quidquam seu cibi seu potus, donec
 »marcescat ejus caro, et pellis laxetur. Deinde quaerit sibi locum transitu angus-
 »tum, in quem seipsum vi immittit; et detrahitur pellis ejus vetusta, et novus ac
 »juvenis redditur, et pellis ejus pulchrior fit quam erat antea. — Ac similiter
 »tu homo, quodsi abs te exuere vis vestem peccati, et novam ac puram vestem
 »induere, officia tua sunt pietas et timor Dei et jejunium et preces et vigilia et
 »labor, imprimis custodia sacrorum quadraginta dierum ab omni re impura, donec
 »ea re debilitetur corpus tuum et marcescat caro tua, et ingrediaris portam angus-
 »tam et observes (تحفظ) leges dominicas. Etenim dixit ipse in Evangelio sanctis-
 »simo: Quam angusta est porta et quam aspera via ducentes ad regnum coelorum
 »(Ev. Mt. 7: 14).”

Reliquae serpentis naturae a Syro archetypi ordinem mutante imprudenter omissae sunt, et apud caeteros Physiologi interpretes quaerendae. Cf. et supra pag. 128 ann. Audiamus nunc Arabem, qui pag. 11 pergit his verbis: والطبيعة الثانية وانها اذا ارادت ان تشرب اما تطرح سبها في موضع على جده واذا شربت اما تكون نقية من السموم كما انك انت ايها الانسان ينبغي لك اذا اتيت تشرب من الاسرار المقدسة التي في جسد المسيح ودمه ان تطرح عنك جميع همومك وشروك وخطاياك وحقك وكل الاعمال الخبيثة حتى تكون قد نلت مقصودك وتقدمت الى خالقك طاهرا نقيا وترت بذلك الحياة الموبدة
 »Natura altera. Ubi aquam potare vult, venenum suum projicit in locum ad illius
 »eram, et dum aquam potat, veneni purus est. — Similiter te, homo, decet ubi
 »potatum venis e mysteriis sacrosanctis, i. e. corpore Christi et sanguine, a te pro-
 »jicere omnes sollicitudines tuas, et scelera et peccata atque odia, et omnia opera
 »turpia, donec proposita tua consecutus sis, et coram Creatore tuo mundus appa-
 »reas ac purus, ideoque vitae aeternae haeres fias.”

Deinde pag. 12 haec leguntur: الطبيعة الثالثة انها اذا نظرت انسان عريان من ثيابه فرعت منه ولم تدنى منه البتة وان كان الانسان لابس ثيابه وثبت عليه ولم تهابه كما وكذلك الانسان مهما دام في الطهارة والغفر وعمل الخير وهو عريان من جميع الاعمال الخبيثة ما يجوز عليه العدو الشيطان ولا يقرب منه وان هو لبس على جسمه ثوب الخطية وسخ جسمه بالاتمام وثب
 »Natura tertia. Ubi hominem vestibus nudatum conspicit,
 »eum metuit, nec omnino ad eum appropinquat. Sin vero homo vestibus suis in-
 »dutus est, irrui in eum nec eum timet. — Et similiter homo quoties perseverat
 »in puritate et misericordia et bonis operibus, et omnibus turpibus operibus nudatus
 »est, non eum superabit inimicus Satanas, nec ad eum accedet. Sin corpus suum
 »vestimento peccati induerit, et corpus peccatis inquinaverit (وسخ), irruiet in eum
 »inimicus eumque perdet.”

In eadem pagina denique sic pergitur: الطبيعة الرابعة انها اذا نظرت انسان يريد قتلها بلا بد تحتال لها بموضع تدخل فيه رأسها لا غير وتسلم بقايا جسمها للقتل والظرب وتخفض رأسها لا غير ۞ كذلك ينبغي لنا نحن معشر بني المعمودية في تاتى السينا الخجارب ان ينخفض رأسنا الذى هو المسيح والايمان به وتسلم اجسادنا للقتل والظرب والموت لكى نسال منه الخطوة في

Natura quarta. Ubi conspicit hominem se occidere volentem, nec potest effugere, exquirat sibi locum in quem ingreditur capite tantum, et reliquas corporis partes neci et verberibus (الضرب) tradit, et caput solum custodit (تلكفظ). — Similiter decet nos, gentem filiorum baptismi, quando nobis eveniunt res adversae, caput nostrum custodire, i. e. Christum et fidem ei habendam, et corpora nostra tradere neci et verberibus et morti, ut impetremus ab Illo favorem in die iudicii terribili, et laetamur cum sanctis."

Ad Caput 50. De formica.

قال سليمان الحكيم ان النملة لها ثلاث طبائع Pag. 70. Arabs pag. 13: الطبيعة الاولى ان بعضهم يحمل وبعضهم فارغات فلم تتشبه العمالة بالفارغة ولكنها تاتى بما ينفعها وتدخرها الى وقت حاجتها اليه ۞ كذلك انت ايها الانسان لا تتشبه في غيرك اذا كان بطال من الاعمال الصالحة او مقصر في الصدقة والصوم والصلاة لكن اعمل شيئا واخره لك لذلك اليوم الفرع لكى يجعلك في المراتب المرتفعة دون اوليك المصريين لان الرب يقول في الانجيل

Dicit Salomo vir sapiens: Formicae tres naturae sunt. Natura prima. (ان) Aliae ex iis onerant, aliae vacant, nec se assimilant laborantes vacantibus, sed afferunt quae sibi usui sunt, et recondunt (تدخرها) ad tempus usque quo sibi eorum opus erit. — Similiter tu homo noli te assimilare alteri quum hic bonis operibus cessat aut segnis est ad eleemosynas et jejuniu et preces, sed rem agito et tibi recondito eam in diem illum terribilem, ut ponat te in ordinibus altioribus ad quos non accedent illi caeci. Nam dicit Dominus in sancto Evangelio (Ev. Mt. 7: 16, 12: 33, Lc. 6: 43): Ecce quaecunque operatur homo signa sunt utrum bonus an malus sit." Aristoteles H. A. I. 1 § 11 formicas inter ζῷα πολιτικά recenset, et IX. 38 dicit τῶν δ' ἐντομῶν ἐργικώτατον ζῷων ἐστὶ ... τό τε τῶν μυρμηκῶν γένος καὶ τῶν μελιτῶν. Sedulitas laudatur etiam ap. Aelian. N. A. IV. 43, qui II. 25: καὶ τὴν αὐτὴν χωροῦσιν ἀτραπὸν ... καὶ πάντῃ αἰδεσίμωσ καὶ περσιμένωσ ἀλλήλοισ ὑπαφίστανται τῆσ ὁδοῦ, καὶ μᾶλλον τοῖσ ἐχθοφόροισ οἱ κοῦφοι.

Pergit pag. 14: الطبيعة الثانية انها اذا طرحت حبة الحنطة في الارض تقطعها نصفين ليلا ياتى الشتاء فتبت وتبقا في بلا معيشة ۞ كذلك انت

أيها الانسان تشبه في هذه الدابة للقبيرة واجعل بالك اذا انت عملت شي من الخيرات ان كان صوم او صلاة او صدقة او عمل جميل او شي من الاعمال الخيرات احرص لا يضيع او يهلك بتوانيك الردى لكن كل ما زادت حياتك الفضيحة » *Natura altera. Ubi granum tritici in terram dejicitur, dividunt illud in duas partes, ne hiems adveniat et illud germinet (تنبت), et ipsae sine victu relinquuntur. — Similiter tu homo hanc vilem bestiolam imitator; atque animum attendito, quum aliquid boni perficis, sive jejunium, seu preces, sive elemosynas, seu facinus decorum, denique quidvis bonorum operum, curato ne pereant aut corrumpantur laxitate (rad. ونى) tua improbanda, sed quamdiu augetur vita tua, augmentum fiat operibus eximiis.*» Aelian. l. 1.: *κατελθόντες δὲ εἰς τὰ οἰκῆα τὰ σφέτερα οἱ γεναῖοι, καὶ πληρῶσαντες τοὺς ἐν τῷ μυχῷ σφίσι σιρούς πυρῶν τὸ καὶ κριθῶν, ἐκάστου σπέρματος διατρέσαντες τὸ μέσον, τὸ μὲν ἐκπεσὸν δειπνον γίνεται τῷ μύρμηκι ἐν τῷ τέως, τὸ δὲ λοιπὸν ἄγονόν ἐστι.*

Denique pag. 15 haec habemus: *الطبيعة الثالثة* أنها تمضى الى الخقل وتشم رائحة السنبله من أصلها أن كانت حنطة أو شعير فتختار الحنطة الجيدة وتترك الشعير الردى كذلك ينبغي لنا نحن أن نختار الفضائل ونترك الرذائل وندع الشعير الذى تاكله البهايم والوحوش ونستعمل القمح ونوعيه » *Natura tertia. — Quando in agrum proficiscitur, olfacit odorem aristarum e radice, sicutne triticum an hordeum, et eligit triticum bonum et hordeum malum relinquit. — Similiter decet nos meliora eligere et sequiora relinquere, et hordeum missum facere, quo pecora et ferae vescuntur, et tritico et duabus speciebus ejus uti in horreis spiritalibus, i. e. bonis operibus, ut haeredes fiamus regni coelorum.*» Jam Aelianus l. 1.: *ἐκλέγουσι τῶν πυρῶν καὶ τῶν κριθῶν. Horap. Hierogl. I. 52 observat, formicam οὐ διαμαρτάνειν τοῦ τόπου, ἀλλ' ἄπαιστον εἰς αὐτὸν παραγίνεσθαι.*

Haec omnia de formica dicta ex uno fonte literario nobis non amplius patente manasse videntur.

Ad Caput 51. De ranis.

Pag. 71. Aristot. H. A. V. 19 § 12. 13 narrat, vermes quosdam in Media e nive exemptos mori, alias bestiolas extra ignem vivere non posse. Ranas non posse sine aqua vivere, attamen easdem extra aerem suffocari id. ib. VIII. 2 § 2. Arabs noster pag. 28: *وزعموا أيضا أن الضفادع جنسين فالجنس الواحد يعيش في البرارى واليبوسة واليبس والجنس الآخر يعيش في الامياه فاما الذين يعيشون في البرارى واليبوسة فانهم يصبرون على الحر الشديد وقلة الماء والمعيشة وانما ما نزل عليهم المطر ماتوا واما الجنس الذى في الماء اذا صعدت واحدة منهم الى اليبس في حرارة الشمس ما تصبر غير ساعة واحدة وترجع الى الماء سرعة ان طال عليها المدا*

ماتت من أجل فراقها الماء وأما الجنس الذى فى البرارى فقد يشبه الصالحين والسواح المنوحدين فى البرارى لانهم صبروا على حر الشمس وقلة الاطعمة والشقى فى البرارى وأما للجنس الذى يكون فى الامياه فهم الساكنين فى هذه الدنيا لان اذ اصابتهم شدة قليلة ما يصبروا على التجارب لكنهم يرجعون الى اللذات وما كانوا فيه من طيبة العيش ويتروكوا ما ينفعهم فنسال

Et dicunt porro: Ranarum
 » duo genera sunt. Et genus alterum in terra et sicco degit, alterum in aqua. Et
 » eae quidem quae in terra et sicco habitant, sustinent calorem vehementem et
 » aquae et victus penuriam, sed pluvia in se delapsa moriuntur. Quod autem atti-
 » net ad eas quae in aqua sunt, ubi una ex his in siccum ascendit, in solis fervo-
 » rem, hunc non sustinet ultra unum momentum et cito in aquam revertitur; sin-
 » ei diutius durat temporis spatium, moritur propterea quod aquam reliquit. — Et
 » genus quidem quod in terra degit bonorum simile est et peregrinatorum solitario-
 » rum in desertis, quia sustinent solis ardorem et cibi penuriam et miseriam in
 » desertis. Genus vero quod in aqua degit habitantes sunt in hocce mundo, quibus
 » ubi parvum incommodum accidit, non sunt pares rebus adversis, sed redeunt ad
 » voluptates et vitam jucundam superiorem, et relinquunt ea quae sibi prosunt.
 » Itaque rogamus Deum (cui sit laus) ut nobis largiatur opera in obedientia ipsius
 » peragenda quaeque ipsi placeant."

Ad Caput 52. De salamandra.

Pag. 72. Aristot. H. A. V. 19 § 13: ἡ σαλαμάνδρα . . . ὡς φασί, διὰ πυρός βαδίζουσα κατασβέννυσι τὸ πῦρ. Antig. Caryst. 91. Plura habet Aelian. N. A. II. 31. Cf. etiam Leemans ad Horap. Hierogl. II. 62. Arabs haec offert pag. 32:

وزعموا ايضا ان فى المشرق حجر فاذا ما هو دخل الى اتون النار بردت
 حرارة اتون النار وكذلك السيد المسيح هو تلك الحجر ومن امن به مثل
 تلك الحجر لان الثلاثة فتية بردت عنهم حرارة النار وكثيرين من القديسين
 طرحوا فى اتون النار ولم يضرهم شى وهكذا هو مكتوب من كانت لهم
 امانة ينجون من النيران ولم يحترقون وان يشربون السموم القاتلة لا ينظرون

» Et dicunt porro: In Oriente lapis est quo in fornacem ignitum immisso ardor
 » fornacis igniti refrigescit. — Similiter Dominus Christus ille lapis est; et qui illi
 » credit illius lapidis similis est. Etenim ne tres illos adolescentes laederet refriguit
 » ardor ignis, et plures sanctorum in fornacem ignitum projecti sunt nec quidquam
 » eos laesit. Et hoc est quod scriptum est (cf. Ev. Mc. 16: 18): Quibus fides est
 » evadent ex igne neque adurentur, et si venenum mortale potarint, noxam non
 » experientur (ينصرون)."

Lapidem Cyprium χαλκίτην habemus apud Aristot. H. A. cap. laud. § 12, e quo in ignem injecto nascuntur bestiolae alatae, quae per ignem saliant et ambulant.

Adamantem in igne non caleferi refert Apollon. Dyscolus Hist. Mirab. 23. Adolescentes e libro Danielis et plures sanctorum jam in capite de delphino (supra pag. 150) invenimus, fortasse hinc translatos. Illos seorsum exhibent Physiologus Aethiopicus et cod. Graecus Baroccianus Oxon. 95 f. 235, quorum verba vide apud Pitram p. 416.

Ad Caput 53. De serpente solari.

Pag. 72. *Σαῦρος* s. *σαύρα* senectam exuit Arist. H. A. VIII. 17 § 2. Et notum est, lacertas varii generis murorum lapidibus sole tostis gaudere, in quorum rimas se recipere soleant, nec videtur *σαύρα ἡλιακή* unam certam illorum animalium speciem significare. Arabs pag. 3 sic scribit: وزعموا أيضا ان طير يقال له سودا فهذا الطير اذا كبر عميت عيناه فما ذا يصنع هذا الطير حتى يبصر وذلك انه يصعد الى موضع على مبنى بالرخام الابيض ويجلس عند طلوع الشمس فوقه فتستقبله شدة شعاع الشمس على البياض فتفتح عيناه وينظر النور كذلك انت ايها المؤمن انظر في هذا الامر فان كان عليك لباس عتيق وقد اظلمت عيني عقلك فاطلب شمس البر والتقا الذي هو السيد المسيح ويفتح عيني قلبك للجوانيان وتنظر النور الحقيقي وتسلك في الايمان المستقيم ويتجدد جسمك بالمعمودية » Et dicunt porro: Est avis quae *sawdā* vocatur. Haec ubi se-
 » nescit, oculi ejus caecantur. Quid agit avis illa ut visum recuperet? Ascendit in
 » locum excelsum marmoribus candidis exstructum, cui oriente sole insidit. Et in
 » eam se convertit fervor radiorum solis in candidis illis, et aperiuntur ejus oculi,
 » et lucem conspicit. — Similiter tu fidelis ad hoc negotium attendito, et si vesti-
 » mento vetusto indutus es et obscurantur oculi intellectus tui, quaerito solem pie-
 » tatis et timoris Dei, qui est Dominus Christus, et aperientur oculi cordis tui
 » interiores, et concipies lucem genuinam, et obambulabis in fide recta, et renova-
 » bitur corpus tuum baptismo.” De ave heic sermonem esse, Arabs effecisse videtur e cap. nobis 24, ubi similia de aquila narrantur.

Ad Caput 54. De locustis.

Pag. 73. *Σελσυκίη* avem locustas devorantem jam habet Dionysius, Oppianum, ut videtur, soluta oratione imitatus, in Ornithiacis I. 22.

Ad Caput 55. De scarabaeis.

Auctor primarius nobis cognitus Aristoteles est, H. A. V. 19 § 10. Adde Aelian. N. A. X. 15, Herap. Hierogl. I. 10.

Ad Caput 56. De vespis.

Pag. 74. Aristot. H. A. I. 1 § 7 vespas, apes, reliqua insecta aërem spirare negat, verum de Somno et Vig. cp. 2 spiritum quendam iis insitum (τὸ σίμφυτον πνεῦμα ἀναφυσάμενον καὶ συζηάνον) statuit. Quod autem habet noster cum ipso Basilio, ὅτι ὅλα δι' ὄλων τρέφεται τῷ ἀέρι, videtur esse nescio cujus emendatio verborum Aristotelis, quae male intellexerit, τὰ δὲ τὸν ἀέρα μὲν οὐ δέχεται, ζῆ

δὲ καὶ τὴν τροφήν ἔχει ἐν τῇ γῆ κτλ. Oleum insecta omnia interimere docent id. H. A. VIII. 27, Aelian. N. A. IV. 18. Aceti usum in hac re nusquam inveni.

Ad Caput 57. De apibus.

Pag. 75. Reges aculeo quem habent non utuntur Arist. H. A. V. 21 § 3. Mel ore, cera pedibus colligitur, illud in cellis spissatur ep. 22 § 5. 6. Fusius de apibus disputatur IX. 40, ubi de regibus § 13, de aculeo amisso § 17, de regibus non iracundis § 18, de lapillo quem flantibus ventis secum portent § 21.

Ad Caput 59. (De admirandis in rebus creatis.)

Pag. 79. *noxius est sanguis taurinus*]. Pro medicina usurpatur secundum Dioscoridem, Mat. Med. II. 97, et Aelianum, N. A. XI. 35. Crocodili sanguis noxius est auctore Horap. Hierogl. II. 24. Cf. autem Arist. H. A. III. 19 § 3: ἔχει δὲ λεπτότατον μὲν αἷμα καὶ καθαρώτατον ἄνθρωπος, παχύτατον δὲ καὶ μελάντατον τῶν ζωοτόκων ταῦρος καὶ ὄνος, unde fortasse sententia de hujus vi in corpus humanum exercenda.

Ad Capita 60—61. De conio et helleboro.

Apud Nicolaum Damascenum (s. Pseudo-Aristotelem) de Plantis I. 14 haec inveni: ὁ ὑοσκύαμος καὶ ὁ ἐλλέβορος ἄνθρωποις μὲν δηλητήριον, τροφή δὲ τοῖς ὄρνυξιν, verum Graeca haec e Latina versione interpretationis Arabicae denuo translata esse affirmant. Galenus de Temperamentis et Facultat. Simplic. Medicam. I. 2 (tom. XI pag. 382 Kühn) utramque herbam habet: οὐδὲ γὰρ εἰ ἄνθρωπῳ ψυκτικόν τὸ κώνειον, ἤδη καὶ ψαγὶ, οὐδ' εἰ ψαγὶ [dele ἄνθρωπων] τροφίμον, ἤδη καὶ ἄνθρωπῳ. κατὰ ταῦτα δὲ οὐδ' εἰ (adde: ἄνθρωπων) καθαρικὸς ὁ ἐλλέβορος, ἤδη καὶ ὄρνυγων, οὐδ' εἰ τροφίμος ἐκείνοις, ἤδη καὶ ἄνθρωποις.

Ad Caput 62. De mandragora.

Cf. Dioscor. Mat. Med. IV. 76.

Ad Caput 64. De arbore Indica.

Nomen περιδεδξίον apud v. cl. Carus (Gesch. der Zool. pag. 118 ann. 33) haud inepte referri videtur ad locum Clementis Alexandrini Strom. VI. p. 791 Pott. (282 Sylb., III. 201—2 Dind.): διὰ τῶν ὀπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν φησὶν ὁ ἀπόστολος (Paul. 2 ad Cor. 6: 7) παραπέμπεσθαι τὸν δίκαιον εἰς κληρονομίαν τὴν ἄκραν ὑπὸ μὲν τῶν πεφραγμένον τοῖς δὲ καὶ ἐνεργοῦντα. οὐ γὰρ ἡ σκέπη μόνη τῆς παντευχίας καὶ ἡ τῶν ἀμαρτημάτων ἀποχὴ ἰκανὴ πρὸς τελείωσιν, εἰ μὴ προσλάβοι τὸ ἔργον τῆς δικαιοσύνης τὴν εἰς εὐπορίαν ἐνεργεσιαν. τότε ὁ περιδεδξίος ἡμῖν καὶ γνωστικὸς ἐν δικαιοσύνῃ ἀποκαλύπτεται δεδοξασμένος κτλ. Nimirum arbor nostra quum serpenti mortem comminatur tum columbas fideles adversus illum tuetur. Arabs pag. 34: وزعموا ايضاً ان في الهند شجرة كثيرة الثمر طيبة الرائحة والحمام يابى فيها لحب ثمرتها ويستنزل بوق عروقتها وهذه الشجرة ما تقدر حية تدنوا منها ولا من ظلالها وللحية ايضاً عدوة الحمام الذى يفتشوا وتستنزل في تلك الشجر ولم تقدر على هلاك واحدة منهم وان كان ظلال الشجرة الى نحو المشرق تهرب للحية الى نحو المغرب وان

كان ظلّال الشجرة الى نحو المغرب تهرب للحيّة الى نحو المشرق ولم تقدر للحيّة على ذلك الحمام واذا كان لا ينام ناحية على تلك الشجرة وما يناله مكروه منها واذا فارقت واحدة منهما تلك الشجرة ابنى ما وجدتها للحيّة قتلتها فقد شبهوا الشجرة بالكنيسة المقدسة وشبهونا نحن بالحمام وشبهوا للحيّة بالشیطان فمهما كنا في الكنيسة وفي قراوات الكتب وكنا بالامانة واثقين متمسكين وفي الصلاة راغبين وللائتضاع طالبين لم يقدر علينا الشيطان واذا نحن تهاونا وزهدنا بالصوم والصلاة وقلت من افواهنا الامانة فابن ما وجدنا عدونا الشيطان اهلكنا وزرع في قلوبنا الافكار الرديّة المودية الى اعمال الاثر وللخطية ونسال ربنا والاهنا ان يبرزنا العمل بطاعته ويقوينا على عبادته يمكننا في امانته له المجد

Et dicunt etiam: Est in India arbor fructibus suaviter olentibus abundans, in qua versantur columbae propter fructuum ejus amorem, et umbram captant a foliis ramorum ejus. Et ad hanc arborem hujusve umbram serpens accedere non potest, et serpens etiam inimicus est columbarum quae in hac arbore nidificant (يعتسوا) et umbram captant, nec potest vel unam earum perdere.

Atque ubi arboris umbra versus regionem orientis est, aufugit serpens ad regionem occidentis, at ubi arboris umbra versus occidentis regionem est, serpens ad orientis regionem aufugit, nec quidquam potest serpens in columbas illas. Et nisi obdormiscunt in alio loco atque in (عن) hac arbore, ab illo nihil (فما) ingrati accipiunt; sin una ex iis (منها) ab hac arbore discedit, ubicunque eam invenit serpens, eam interficit. — Et comparant quidem arborem cum sancta Ecclesia, et nosmetipsos cum columbis, et serpentem cum Satana. Et quoties in ecclesia versamur et in scripturis legendis (قرأت), et in fide firmiter perseveramus et precandi studiosi sumus et humilitatem quaerimus, nihil in nos potest Satanas. Verum ubi socordes fimus et parci sumus jejunii et precum et pauca fit fides (fidei confessio) ex oribus nostris, ubicunque nos invenit inimicus noster Satanas, perdit nos, et in corda nostra cogitationes improbas inserit, ad opera iniqua conducentes. Itaque rogamus Dominum et Deum nostrum, ut largiatur nobis in obedientia sui laborare, et confirmet nos ad sibi serviendum et nos in fide stabiliat. Cui sit laus in aeternum. Amen."

Ad Caput 65. De sycamoris.

Pag. 81. Cf. Aristot. H. A. V. 32 § 3: οἱ δ' ἐρῖνοι οἱ ἐν τοῖς ἐρῖνοις ἔχουσι τοὺς καλουμένους ψήνας κτλ.

Ad Caput 66. De adamante.

Pag. 82. Cf. et 70 pag. 84. Plin. H. N. XXXVII. 4: »duritia inenarrabilis est, simulque ignium victrix natura, et nunquam incalescens (cf. supra ad cap. 52). »Unde et nomen indomita vis Graeca interpretatione accepit."

Ad Caput 67. De achate.

Ἡ μεγάλη θαλάττη et circa Taprobanen insulam est, Aelian. N. A. XVI. 17—19. Margarita Indica retibus capitur ib. XV. 8. In mari Rubro fulgure affulgente nasci dicitur X. 13. Arabs p. 43: *وَزَعَمُوا أَيْضًا أَنَّ فِي الْمَشَارِقِ أَنْاسًا يُقَالُ لَهُمْ* الغواصين *وَمِنَ الَّذِينَ يَخْرُجُونَ لِلْجَوْاهِرِ مِنَ الْبَحْرِ الْكَبِيرِ وَلَهُمْ شَيْبَا يُقَالُ لَهُ* اخاطس *فِيرِيظُوهُ بِحَبْلِ دَقِيقٍ وَيَطْرَحُوهُ فِي الْبَحْرِ الْكَبِيرِ وَأَيْنَمَا وَجَدَتْ صَفْدَةُ* اللولو *لَصَقَ بِهَا وَلَمْ يَفَارِقْهَا حَتَّى يَحْصَلَ عَلَى الشَّاطِئِ وَإِذَا جَذِبُوا لِلْحَبْلِ وَلَمْ* يطلع *اخاطس فَيَعْلَمُونَ الْغَوَاصِينَ أَنَّهُ قَدْ وَجَدَ الصَّفْدَةَ الَّتِي فِيهَا لِلْجَوْهَرِ* فيغطسون *الغواصين مع الحبل إلى أسفل البحر ويقلعوها ويصعدوا اخاطس إلى* البئر *وكل من في الدنيا اخاطس يصعد لها للناس فانظر كيف تحلق وتتكون* هذه *الجوهرة في البحر وذلك ان في البحر تكون حلزونة فتصعد في كل يوم* سحرم *وتفتح فيها فينزل عليها النداء ناراً من السماء ثم تفتح فيها ايضاً في* حرارة *الشمس وفي الليل ايضاً تفتح فيها للقمر والكواكب فتجمد بقدره الله* تعالى *وتصير جوهرة غالية الثمن من النور والنداء والآن شبهوا اخاطس* الذي *يدل على الجوهرة بيوحنا المعمدان لانه كان يدل ويقول عن السيد* المسيح *هذا حمل الله غافر خطايا العالم وشبهوا البحر لهذا العالم والحبل* الذي *هو مرسى في البحر التلاميذ الذين ارسلهم الى العالم والحلزونة التي* تكون *فيها الجوهرة الثمينة شبهوها بالطاهرة ام النور والنداء والشعاع شبهوه بروح* القدس *للحال على السيدة المباركة وشبهوا الجوهرة الغالية الثمن بالسيد المسيح* الذي *ظهر بالجسد من الطاهرة الى العالم وهكذا هو مكتوب ان يبيع الانسان* كلما *يملكه ويشترى هذه الجوهرة الثمينة التي ليس شياً ارفع منها ولا اشرف* ولا *ايها ولا اكرم اعنى الامانة بالسيد المسيح والصدقة على المساكين من اجله*

Et ajunt porro: »Sunt in oriente homines qui urinatores vocantur, et hi sunt qui margaritas e »mari magno efferunt. His quaedam res est quam achatem vocant, quam tenui »funi alligant et in mare magnum projiciunt; et ubicunque invenitur concha »unionis, huic adhaeret illa nec ab ea separatur donec oram attingat; et »ubi funem attrahunt, nec ascendit achates, intelligunt urinatores concham inveniri »in qua est margarita. Et se demergunt urinatores cum fune in imum mare, atque »illam evellunt, et achatem in terram efferunt. Atque omnes (uniones) qui in »mundo sunt, achates hominibus effert. Et vide quomodo formetur et fiat marga- »rita illa in mari. Est enim in mari concha, quae quotidie primo mane ascendit »et os aperit. Et in eam descendit ros e coelo stillans (?نازل). Deinde os aperit

»etiam in solis ardore, et noctu etiam os aperit lunae ac stellis; et Dei O. M.
 »potentia concresecit illa ac fit margarita pretio eximia luce et rore. — Comparant
 »nunc achatem huncce qui margaritam indicat cum Joanne Baptista, quia hic de-
 »monstravit et dixit de Domino Christo: Hic est agnus Dei, qui obtegit peccata
 »mundi. Et mare comparant cum hocce mundo, et funem qui in mare demittitur
 »cum discipulis (النلاميذ) quos ille ad mundum misit; et concham in qua est mar-
 »garita pretiosa comparant cum Virgine Matre Lucis. Et ros et radios cum Spiritu
 »Sancto qui descendit in Dominam Benedictam. Et comparant margaritam pretio
 »eximiam cum Domino Christo, qui in corpore apparuit e Virgine in mundum
 »(prodiens). Et hoc est quod scriptum est (Ev. Mt. 13: 46): Vendat homo omnia
 »quae possidet, atque emat margaritam illam pretiosam, qua nihil est sublimius
 »et splendidius et pulchrius et nobilium, fidem dico in Dominum Christum et elee-
 »mosynas illius causa pauperibus donandas, ut haeres fiat voluptatis aeternae cum
 »sanctis electis. Amen.”

De concha margaritam recipiente cf. etiam Ansileubus ap. Majum c. 9.

Ad Caput 68. De lapide hu an.

Pag. 83. Auctore Dioscor. Mat. Med. V. 147 magnes cum aqua et melle potatus vim habet crassos humores educendi; cp. 148 lapis Arabicus (cf. nostri nomen lapidis Indici) illitus haemorrhoidas exsiccatur; cp. 149 galactites succum remittit lacteum; cp. 158 seleniten in Arabia natum mulieres pro phylacterio sibi alligant, id quod de aliis etiam narratur. Ex hujusmodi elementis medicis et magicis fabulam conflatam esse suspicor. Verum etiam hodie in insula Coreyro apud familiam cui nomen Ventura lapidem nigrum asservari audivi, quem ad serpentis morsum ligatum venenum absorbere, deinde lacte perfusum absorptum reddere credant. Arabs p. 48: زعموا ايضا ان في المشارق حجر هندي وفيه شفا كثير للناس ومن بعض منافعه اذا كان الانسان فيه مرض الاستسقا وقد احتبس فيه الماء فياتونه بهذا الحجر ويوضعونه في كفة الميزان ويجعلوا الرجل في كفة الاخرى فان كان الرجل اثقل من الحجر يجعلوا مع الحجر شئ يعادل وزن الرجل ثم يعلقوا الحجر على الرجل المريض ففي ثلاث ساعات من النهار يشرب الحجر ثقل الماء الذي في جوف الرجل المريض ويبرأ من ساعته ثم انهم يعلقوا الحجر في الميزان ويزينوا الرجل فيصير الحجر اثقل من الرجل باجرا الماء الذي خرج من الرجل ثم يعلقوا الحجر في الشمس ثلاث ساعات فيخرج ثقل الماء من الحجر ايضا وكذلك نحن نشبه المريض المعلول لانا كنا مرضى باعمالنا واما الحجر الذي فيه الشفا وبرا الرجل المريض فهو يشبه السيد المسيح الذي ابرأ المجانين وطهر البصر وفتح اعين العميان واقام الموتى وكما علقوا الحجر في الشمس ثلاث ساعات كذلك تعلق السيد المسيح على الصليب ثلاث ساعات وكما خرج من الحجر الماء كذلك

[و]خرج من جنب السيد المسيح دما وما حتى وصل الى فك ابونا ادم وشفى
 وبرى من خطيته واحياه واحيانا معه الى الابد واخرج منا اما الردى الذى
 هو جميع الخطايا واعدنا بملكوته السماوية التى لا نهاية لها وكما حمل الحجر
 فصل اما كذلك السيد المسيح حمل اوجاعنا وامراضنا الذى له المجد
 والقدرة الى دهر الدهرين
 »Dicunt etiam: In Oriente lapis Indicus est, in quo
 »multum medicinae est hominibus, atque inter alia utilitatem praebet ubi homo
 »morbo ἀσκιτη laborat, ita ut aquae in eo cohibeantur. Et afferunt illum lapidem
 »et in librae lance ponunt, dum hominem in altera lance collocant. Quodsi homo
 »lapide gravior est, aliquam rem cum lapide ponunt quae hominis ponderi aequet.
 »Deinde lapidem homini aegro suspendunt, et in tribus diei horis absorbet lapis
 »aquae onus quod in hominis aegri ventre erat, et statim convalescit. Tunc lapi-
 »dem a libra suspendunt et hominem trutina examinant (يزنوا), et lapis homine
 »gravior factus est fluxu aquae qui ex homine prodiit. Deinde lapidem in sole
 »suspendunt per tres horas, et exit aquae onus e lapide. — Et nos quoque aegroti
 »et morbo laborantis similes sumus, quippe qui operibus nostris aegrotamus. Lapis
 »autem in quo est medicina et sanatio hominis aegri similis est Domini Christi, qui
 »daemoniacos sanavit, et leprosos purificavit et coecorum oculos aperuit et mortuos
 »suscitavit. Et quemadmodum lapidem in sole suspendunt in tres horas, ad eun-
 »dem Dominus Christus in cruce pependit per horas tres. Et quemadmodum e
 »lapide aqua exit, ad eundem exiit e latere Domini Christi sanguis et aqua, donec
 »perveniret in speluncam patris nostri Adami, eumque peccato suo sanavit et libe-
 »ravit et vivere fecit, et nos vivere fecit cum illo in aeternum. Et e nobis exire
 »fecit aquam malam, i. e. omnia peccata, et promisit nobis regnum suum coeleste,
 »cujus nullus finis erit. Et quemadmodum lapis suscipit aquae redundantiam, ad
 »eundem Dominus Christus portavit dolores nostros et morbos. Cui sit laus et po-
 »testas in saecula saeculorum.”

Ad Caput 69. De magnete.

Pag. 84. Arist. de Anima I. 2 § 14 τὸν λίθον ἔφη (Θαλής) ψυχὴν ἔχειν, ὅτι
 τὸν σίδηρον κινεῖ. Aelian. de Nat. An. X. 14: ἄδουσι τὸν Ἡρακλεώτην λίθον
 καταγοητεύειν πῶς τὸν σίδηρον. Verum jam Plato in Ione c. 5 (p. 533 E): θεία
 δὲ δύναμις ... ὥσπερ ἐν τῇ λίθῳ ἣν Εὐρυπίδης μὲν Μαγνήτιν ὠνόμασεν, οἱ δὲ
 πολλοὶ Ἡράκλειαν, qui lapis annulos ferreos attrahit, ctt. Plin. H. N. XXXVI.
 16 fusius de hoc lapide disputat (»Magnes appellatus est ab inventore — ut auctor
 »est Nicander — in Ida repertus”). Adde Dioscor. Mat. Med. V. 247, ubi μαγνήτης
 λίθος vocatur.

Ad Caput 70. De adamante.

Epiphanius de XII Gemmis rationalis summi sacerdot. Hebr. (ed. Foggini Romae
 1743) p. 19 de carbunculo: »Alii vero dicunt hunc lapidem sic inveniri: non videri
 »per diem sed per noctem: procul autem in modum lapidis vel carbonis ignis natu-
 »raliter scintillas emittit, et hora quidem sicuti carbo ignis accendi, hora vero

»desinere, ita ut splendorem ejus qui hunc lapidem quaerunt, eminus intuentes et
 »hoc ipsum, quod per intervalla comparet, et rursus exstinguitur, eum esse cognos-
 scant, pergentesque ad ejus fulgorem, ita reperiant." Et Plinius H. N. XXXVII. 7
 de carbunculo ea narrat, e quibus fabula nostra orta esse videatur. Arabes p. 32:

وزعموا أيضا ان في المشرق حجر يقال له دامس ولم يظهر بالنهار لكنه يضي
 في ظلمة الليل وهو ياكل جميع الاحجار ولا ينقص منها شى وهذا الحجر
 فهو شبه السيد المسيح لانه يدين جميع الانفس ولا يدان هو من اجله
 احد كما قال لليهود قبل صلبه من يقدر يديننى على خطية وكما يضي
 هذا الحجر في ظلمة الليل كذلك ايضا السيد المسيح لنا لاننا كنا في الظلمة
 جالسين وفي ناموس الخطية منهمكين فخلصنا من اثمنا واشرق علينا بنور وجهه
 وعرفنا بقيامته الحقيقية والنهوض من بين الاموات وساوانا بقديسيه فله يجب
 المجد والاکرام والتسبيح والسجود من الان والى كل اوان والى دهر الدهرين

»Et ajunt porro: Est in Oriente lapis qui adamas vocatur, nec die apparet, sed in
 »noctis tenebris lucet. Et ipse omnes lapides rodit, nec minimum quidem iis
 »diminuitur. — Et hic lapis similis est Domini Christi. Ille enim judicat omnes
 »animas, neque ob ullam causam judicatur, uti dixit Judaeis ante crucem suam:
 »Quis potest me peccati arguere? Et quemadmodum lapis ille in noctis tenebris
 »lucet, ita nobis lucet Dominus Christus, quia fuimus in tenebris sedentes et
 »peccati lege obstricti; et liberavit nos a criminibus nostris et luxit super nos luce
 »faciei suae et nos cognoscere fecit resurrectione sua veritatem atque excitationem
 »e mortuis et aequos nos reddidit sanctorum suorum. Cui debetur laus et honor
 »et glorificatio et adoratio ab hoc inde tempore in omnia tempore et in saecula
 »saeculorum." Cf. et cap. 66.

Ad Caput 71. De piscibus marinis.

Pag. 85. De piscibus aërem non spirantibus dixit jam Aristoteles, v. c. de Ani-
 mal. Incessu c. 18: τοῖς δ' ἰχθύσιον ἐν τῷ ὑγρῷ ὁ βίος, καὶ τὸ ὕδωρ δέχονται,
 οὐ τὸν ἀέρα. Idem H. A. VI. 10 § 2 de differentia inter ova quae pisces atque
 ea quae aves pariunt; Gen. An. V. 3 de squamis quae piscibus pilorum loco sint.

Ad Caput 72. De piscibus.

Pag. 86. Causam ob quam pisces dentes habeant serratos docet Aristoteles de
 Part. An. III. 1; scarum ruminare H. A. II. 17 § 13, VIII. 2 § 4, de Part. An.
 III. 14.

Ad Caput 73. De aspidochelone.

Ἀσπιδόεις χελώνη commemoratur apud Oppian. Hal. I. 397. Testudinem ma-
 rinam respirare dicit Arist. H. A. VIII. 2 § 2, deinde de delphinis et reliquis cetac-
 eis narrat. Haec respirationis ergo in maris superficie natate idem affirmat de
 Respir. c. 12. Maximas in mari Indico testudines inveniri, quorum testae ad quin-
 decim cubitorum magnitudinem procedentes pro tectis adhibeantur, Ael. N. A. XVI.

17. De cetorum in eodem mari natantium immensa mole cf. idem c. 12. Arabs
 pag. 19: زعموا أن دابة في البحر إذا ما هي جاءت فتحت فمها فخرج منه
 راحة أطيب من كل راحة فياتون للبتان الصغار ويدخلون في جوفها طالبات
 الروائح الطيبة والاكل فتبلعهم جميعهم وأما حينان الكبار قد عرفوا مكر هذه
 الدابة فيحدروا منها ولم يجنكوا الى طغيانها ۞ فاما معنى للبتان الكبار فهم
 ابراهيم وايوب وموسى وداود واشعيا واراميا وكل الانبياء القديسين واما
 للبتان الصغار فهم نحن الذين تغرنا الدنيا الباطلة وطبيها ولذتها لان
 الدابة هي هذه الدنيا فنبيل نحن اليها فتبلعنا وتهلكنا بالخطايا وتفوتنا الحياة
 Dicunt: Est bellua
 »in mari, quae ubi esurit os aperit, unde prodit odor omnibus odoribus suavior.
 »Et veniunt pisces parvi atque hujus ventrem intrant suaves odores et victum quae-
 »rentes, et ipsa eos omnes deglutit. Verum pisces majores dolum hujus belluae
 »cavent (يجذروا), et ab ea aufugiunt neque ad ejus illecebras (cf. pag. 142 vs. 6
 »Arab.) inclinantur. — Dico autem pisces majores qui sunt Abraham et Job et
 »Moses et David et Jesajas et Jeremias et omnes prophetae sanctissimi, et pisces
 »parvi nos sumus quos seducit vanus hicce mundus ejusque odores et voluptates;
 »bellua enim mundus est; et ad hanc propensi sumus, et ipsa deglutit ac perdit
 »nos peccatis, et amittere nos facit vitam aeternam. Scitote ergo et creditote hanc
 »esse mundi imaginem." Pergit pag. 20: ولها طبيعة اخرى وهي أنها تتشبه
 بحزيرة في وسط البحر فتاتي المراكب وترسى عندها ويضربوا فيها الالات ويربطوا
 فيها المراكب وتصير لذلك حتى يوقدوا أهل السفينة النيران فان اصابت
 حرارة النار نزلت الى سفل الارض واقصى البحر عند ذلك يهلك جميع
 من كان فوقها من السفن والمخلوقين ۞ وكذلك أنت ايها الانسان لا تطمع
 نفسك من عند الشيطان بشيا من الخير ولا تتبع اوامره ولا تتغر لانعاله
 ليلا يغرقك كما غرقت السفن وكل من فيها لكن تقوا بالرب فينجيك
 »Et est illi natura altera. Ipsa enim speciem praebet insulae in medio mari;
 »et veniunt naves et ad eam appellunt; et paxillos ei infigunt quibus naves alligant.
 »Atque illa haec patitur donec nautae ignem accendant, et ubi sentit ignis ardo-
 »rem, descendit ad infima terrae et maris fundum, et simul perdit omnes quae
 »super ea sunt et naves et creaturas. — Itaque tu homo nolit cupida esse anima
 »tua earum quae a Satana oriantur rerum bonarum, neve hujus dictis obsequi neve
 »seduci te pati illius operibus, ne te submergat sicut submergitur navis cum omni-
 »bus quae in ea sunt, sed Deo confidito, qui te liberabit."

Ad Caput 74. De cancro marino.

Pag. 87. Cf. Oppian. Hal. II. 167.

Ad Caput 75. De polyzo.

Pag. 88. Narrantur eadem jam ab Aristotele H. A. IX. 37 § 9, Oppiano Hal. II. 232, 298.

Ad Caput 76. (De piscibus.)

Pag. 89. De piscium quasi provinciis cf. Oppian. Hal. I. 23 sqq.

Ad Caput 77. De cetis.

Pag. 90. Similia habet Oppian. Hal. V. 46 sqq.

Ad Caput 78. De piscibus migrantibus.

Piscium migrationes in Pontum Euxinum, ubi cibus largior sit propter aqua dulciorem, depingit Aristoteles H. A. VIII. 13. Cf. Oppian. Hal. I. 595 sqq.

Ad Caput 79. De echino.

Pag. 92. Echinum scilicet lapidem tergo excipere docet Oppian. Hal. II. 225 sq.

Ad Caput 80. De cetis.

Pag. 93. *in aequore illo quod Atlanticum vocatur*] Quodnam hoc sit, explicat nobis Pseudo-Aristoteles de Mundo c. 3, dicendo *ὅτι καὶ ἡ σύμπασα (οἰκουμένη) μία νῆσός ἐστιν, ὑπὸ τῆς Ἀτλαντικῆς καλουμένης θαλάσσης περιρρομένη*. In eodem Taprobane insula quaerenda aequae ac Britannicae Albion et Ierne. Itaque a mari magno Aeliani (supra pag. 170) non distinguitur.

Ad Caput 81. De remora.

Eandem fabulam narrant Aelianus N. A. II. 17 et Oppianus Hal. I. 212.

Pag. 95. *Radix quae ignis speciem refert*] Apud Graecos scriptores hanc non inveni. Videtur autem de fungis quibusdam cogitandum esse, jam vita durante lumen emittentibus.

Ad Remedia.

Pag. 96. *succum olivae*] Dioscorides Mat. Med. I. 137 commemorat *τὸ ἐκ χλωροῦ τοῦ ξύλου (ἐλαιας) καιόμενου ἐκκρινόμενον ὑγρόν*, quo et scabies sanetur.

cyminum silvestre] *Κύμινον ἄγριον* secundum Diosc. III. 62 etiam *πρὸς τὰ ἰοβόλα* adhibebant.

fel taurinum] Teste Diosc. II. 96 additur in *θηριακάς περιχρίστους*.

helleborum nigrum] Cf. Diosc. IV. 149, qui IV. 86 de *parietaria (ἐλξίνη)*.

lasere] Caseo potius; cf. Payne-Smith in Thesauro Syr. I. col. 643; recenti nempe et mollissimo.

cucumeribus sylvestribus] De his Diosc. IV. 152. Herba succi amarissimi, hodie Momordica Elaterium dicta. Per *cucumeres serpentinos* remedium indicari suspicor quod Diosc. c. 153 *ἐλατήριον* vocat, ex herbae illius fructibus paratum, purgationibus idoneum. Nam auctore Pseudo-Diosc. *περὶ ἰοβόλων* c. 19 (p. 79 Kühn) *ἀρμύσει τοῖς θηριοδηκτοῖς καὶ κάθαρσις διὰ κοιλίας*.

colocynthide] Diosc. M. M. IV. 175.

Pag. 97. *origanum cum sulfure*] Cf. jam Aristot. H. A. IV. 8 § 15.

calida gradu 2 ct.] Non est haec doctrina Hippocratica (ut e Galen. de Temp. et Fac. Simpl. Medicam. L. I. c. 1, XI p. 381 Kühn et De elem. sec. Hipp. I. 9,

I. p. 481 effecerunt); cf. Kühn I. p. CXLVII, CLV; attamen jam Plato (Conv. p. 186 D) in corpore maxime inimica esse docet frigidum calido, amarum dulce, humido siccum, caetera ejusmodi, quibus amorem mutuum et concordiam inserere sciverit Aesculapius, itaque artem medicam composuerit. Deinde autem Aristoteles demonstrare sibi videtur, caeteras omnes differentias ad calidum et frigidum, humidum et siccum reduci (de Gen. et Corr. II. 2).

Lingua capri] Ἀρνόγλωσσον (Diosc. M. M. II. 152) i. e. plantaginem sic vocari haud credam. Fortasse est τραγορίγανος, quod pascentes hircos lascivos evadere tradit scholiastes Nicandri ad Alexipharm. 308 (ap. Kühn in comm. ad Dioscor. III. 32).

Rapum] Γογγύλην (Ῥωμαῖοι ῥάπα) venerem excitare tradit Diosc. II. 134.

Succus cucurbitae] s. cucumeris edulis, qui teste Diosc. II. 161 ardenti corporis superficiei illinitur.

Succus mali punici] Cf. Diosc. I. 151, qui et ipse dulci calor aliquantum tribuit.

Succus mali] Epirotica mala stomacho utilia habentur Diosc. I. 162. Cf. et Canticum Salomonis 2: 5.

Itaque haec fere omnia e Graecis fontibus derivata esse apparet.

ADDE pag. 135 physiologiae allegoricae specimen quod mihi nuper indicavit vir clar. S. A. Naber, in Scholio in Odysseam Σ. 2 (ed. G. Dindorf Oxon. 1855 II p. 653 e codd. saec. XIII et XIV): οὐδεις οὔτε γραμματικῶν οὔτε ὑγιῶν ἐμνημόνευσεν· Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῷ περὶ ζώων μέμνηται ζώου μάργου, λέγων ὅτι γεννᾶται ἀπὸ σήψεως μεταξὺ γῆς καὶ ὕδατος. καὶ ἀφ' οὗ γεννηθῆ ὁ παύεται γαιηφαγοῦν ἕως οὗ ἐκτρυνήσῃ τὴν γῆν καὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἔλθῃ, καὶ ἔλθὼν θνήσκει τρεῖς ἡμέρας· καὶ ἔρχεται νέφος μετὰ βροντῆς καὶ βρέχει ἐπάνω αὐτοῦ καὶ ἀναζῆ μηκέτι γαιηφαγοῦν. ἐκ τούτου οἴμαι τοὺς ἀρχαίους φιλοσόφους ὀργηθέντας τοὺς πολυφάγους γαστριμάργους καλέσαι. δυνάται δὲ τις εὐσεβῶς καὶ κατὰ θεορίαν ἐκλαβεῖν τὰ εἰρημένα. πᾶν γὰρ πάθος ἀπὸ σήψεως γεννᾶται, καὶ ἐπὶ γεννηθῆ, οὐ παύεται ἐσθίον τὴν ὑποστήσασαν καρδίαν, ἕως ἂν διὰ τῆς γνωστικῆς ἕξεως εἰς φανέρωσιν ἀληθείας ἔλθῃ, καὶ ἔλθὼν θνήσκει ταῖς τριῶν δυνάμεσι τῆς ψυχῆς (Plat. Phaedr. p. 253 C). καὶ οὕτως ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος διὰ νέφους σταλαγμοὺς δίδωσι γνώσεως, καὶ ζωοποιεῖ οὐ κατὰ τὴν προτέραν ἐμπαθῆ ζωὴν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐνάρετον καὶ θεῶ οικεῖαν. Nihil de istiusmodi animali apud Aristotelem. Cf. tamen H. A. VI. 16 § 2 περὶ τῶν γῆς ἐντέρων (de lumbricis). Videtur mihi quidem fabella ficta esse ab Alexandrino homine de loco 4 Maccab. 1: 3 verba faciente, eodemmodo quo illa cap. 5 de formica leone e loco Iobi petita.

ITEM pag. 168 ad Caput 59, ubi de sanguine taurino noxio, Plutarch. Themistocl. 31, Nicand. Alexiph. 312, Pseudo-Dioscor. de Venenis c. 25.

EXAMINANTUR FRAGMENTA SYROPALAESTINA.

Ecclesiam orthodoxam Palaestinam, cum sede Constantinopolitana fidei et sacrorum communione arctissime conjunctam, sermone tamen non Graeco sed Arabico hodie uti plerisque notum est. Olim vero, antequam Moslimorum dominorum loquela omnia invasit, ut reliqui terrae incolae ita Christiani, vel in ipsis aedibus sacris, vernacula Aramaea utebantur, cujus et hodie scripta monumenta supersunt. Horum celeberrimum in bibliotheca Vaticana servatur, Evangeliarium nempe, quod minus commodo nomine Hierosolymitanum plerique appellare solent. Caetera omnia hucusque reperta, e foliis maxime palimpsestis Musei Britannici et Bibliothecae Imperialis Publicae quae Petropoli est eruta, in hunc tomum Anecdoton collata sunt. De quibus jam dicturus pauca de codice Romano praemittam.

§ 1. DE CODICE ROMANO.

Inter Syriacos Vaticanos numero XIX designatur liber membranaceus, formae, ut ajunt, quartae, sive mensurae intra marginem fere 19 × 15 centim., cujus folia sunt 196 binarum columnarum. In foliis sex quibus orditur Graecae scripturae vestigia subjacent, tantum non deleta. Syriaca, peculiaribus et literarum ¹⁾ et sermonis formis conspicua, quum atramenti vitio evanescere viderentur, ab imperito homine fuligine diluta repicta sunt, additis punctis diacriticis, eo etiam quo literam *α* a *ι* distinguere in hoc scripturae genere alias non solebant.

1) Cf. h. t. tab. V.

Pericopae sunt ex Evangeliiis excerptae, in series tres divisae; nimirum 1°. loco lectiones 167 per anni circulum recitandae inde a Paschate ad Sabbatum Sanctum usque; 2°. Evangelia 11 Resurrectionis; 3°. pericopae in festis Sanctorum legi solitae, secundum kalendarium Byzantinum inde a Kalendis Septembribus incipiens dispositae.

Etiam si subinde repetuntur ea quae plus semel anno recitare mos est, multum tamen abest quin omnis Evangeliorum contextus hisce paginis absolvatur. *Desunt* in Matthaeo 3: 12, — 5: 32 ad 41, — 6: 25 ad 34 (deficiente folio post p. 127 vs. 11 editionis Veronensis inter 6: 24 et 8: 20), — 7: 19 ad 23, — 8: 14 ad 19, — 10: 9 ad 15, 23 ad 31, 34 ad 36, — 11: 16 ad 26, — 12: 1 ad 29, 38 ad 50, — 13: 1 ad 43, 55 ad 58, — 14: 1 ad 13, 35 ad 36, — 15: 1 ad 20, 29 ad 31, — 16: 1 ad 12, 20 ad 28, — 17: 21, — 18: 5 ad 9, 11, 21 ad 22, — 19: 1 ad 2, 13 ad 15, — 20: 17 ad 28, — 21: 44 ad 46, — 26: 40 ad 43. In Marco 1: 12 ad 34, 45, — 2: 13, 18 ad 22, — 3: 6 ad 35, — 4: 1 ad 41, — 5: 1 ad 23, 35 ad 43, — 6: 6 ad 13, 31 ad 56, — 7: 1 ad 23, — 8: 1 ad 26, 32 ad 33, — 9: 1 ad 15, 31, — 10: 1 ad 31, 46 ad 52, — 11: 1 ad 21, 26 ad 33, — 12: 1 ad 27, — 13: 1 ad 37, — 14: 1 ad 72, — 15: 1 ad 15, 33 ad 42. In Luca 1: 69 ad 75, 77 ad 79, — 3: 23 ad 38, — 4: 1 ad 15, 37 ad 44, — 5: 12 ad 16, 33 ad 39, — 6: 11 ad 16, 24 ad 30, 37 ad 49, — 7: 17 ad 18, 30 ad 35, — 8: 22 ad 25, 40, — 9: 7 ad 27, 45 ad 56, — 10: 13 ad 15, 22 ad 24, — 11: 1 ad 26, 34 ad 54, — 12: 1, 13 ad 15, 22 ad 31, 41 ad 59, — 13: 1 ad 10, 30 ad 35, — 14: 12 ad 15, 25 ad 35, — 15: 1 ad 10, — 16: 1 ad 9, — 17: 1 ad 2, 20 ad 37, — 18: 1, 15 ad 17, 28 ad 34, — 19: 11 ad 48, — 20: 9 ad 44, — 21: 5 ad 7, 20 ad 24, 37 ad 38, — 22: 40 ad 42, 46 ad 71, — 23: 1 ad 31, 50 ad 56. In Joanne 2: 23 ad 25, — 3: 34 ad 36, — 4: 1 ad 4, 43 ad 45, — 5: 34, 45 ad 46, — 6: 70 ad 71, — 7: 30 ad 36, — 11: 46, 54 ad 57, — 13: 18 ad 30, — 14: 14, — 19: 21 ad 24. Itaque 3780 commatum, quae auctore Jo. Leusdeno in 4 Evangeliiis continentur, tertia fere pars, sive commata 1195, in codice Romano desideran-

tur. Matthaei, qui habet 1071, adsunt 848, desunt 223. Marci, qui 678 complectitur, nonnisi 216 offeruntur, desunt 462. E Lucae 1151 servantur 722, negliguntur 429. Joannes vero, cujus sunt 880 commata, fere omnis describitur, quum nonnisi 81 scribae omiserint.

Attamen multo plures lectiones, imo integra Evangelia suo ordine disposita in eandem dialectum translata olim exstitisse, e fragmentis quae mihi examinare contigit apparet.

Codicis, e monasterio Nitriensi ut puto allati, primam notitiam dederunt S. E. et J. S. Assemanii in libro hodie rarissimo, quippe cujus exempla fere omnia incendio Vaticano d. 30 m. Aug. a. 1768 deleta sunt, quem vero e. g. in Museo Britannico et Hafniae in Bibliotheca Universitatis consulere licet: *Biblioth. Vatic. Codd. MSS. Catal. P. I tom. II (Romae 1758 forma max.) p. 70 sqq.* Recte illi literas et dialectum Syriacas Palaestinas dixerunt, et singularum lectionum titulis Kars-unice et Latine repetitis ritum Graecum hodierni Melkitarum simillimum a scriptore observatum esse demonstrarunt; porro specimen exhibuerunt hujus S. S. versionis cum Vulgata Syrorum et Harqlensi comparatae; denique nobis servarunt libri inscriptionem paulo post deperditam. Verum haec omnia ab amanuensi quopiam non admodum accurate exscripta sunt.

Annis 1780—82 J. G. C. Adler a rege Danico ad colligendas materias criticas in S. S. delegatus (de quo itinere narravit in libello: *Kurze Uebersicht seiner biblischkritischen Reise nach Rom, Altonae 1783*) librum accuratius examinavit, et quamvis in legendo et interpretando, ut facimus omnes, subinde peccans, ita tamen rem egit ut omnium laudes mereretur, et viris doctis de contextus et sermonis ratione judicandi viam aperiret. Ex hujus schedis variae lectiones petitae sunt quae in Evangeliiis Graecis a Birchio a. 1788 editis apparent. Deinde anno 1789 Hafniae prodit ipsius Adleri liber notissimus c. t. „*Novi Testamenti Versiones Syriacae „Simplex, Philoxeniana et Hierosolymitana denuo examinatae et ad „fidem codd. MSS. . . . . novis observationibus atque tabulis aeri „incisis illustratae*”¹⁾. Heic in pagg. 137--202 de studiis suis in

1) Tabulae Adlerianae iterum expressae sunt in O. G. Tychsenii *Elementali Syriaco*, Rost. 1793.

codice nostro collocatis uberrime disputavit, et in tab. VIII scripturae specimen dedit; quod autem a chalcographo distortum nitidae Adleri picturae adeo impar est, ut hanc, in Bibliotheca Universitatis Kiloniensis forte fortuna servatam, in tabula V hujus tomi arte photographica denuo exprimendam esse judicaverim.

Dialecto duce, quam ad Targum quod Hierosolymitanum dicunt propius accedere observabant, auctore Jo. Dav. Michaeli et consentiente Adlero, Versionis Evangeliorum Hierosolymitanae nomine fere omnes harum rerum studiosi deinceps usi sunt.

Anno 1856 Londini facta est editio nova libri Thomae Hartwell Horne c. t. „An Introduction to the Textual Criticism of the New Testament”, rescripta a Samuele Prideaux Tregelles. Illic in pag. 285 legitur, codicem ab ipso Tregellesio denuo examinatum fuisse; qui literarum Orientalium minus, ut videtur, quam Occidentalium peritus, paucissima tantum nos docuit, at hoc tamen, folia illa sex rescripta, in quibus Graeca subjacent, non eidem ac reliqua manui tribuenda esse (id quod Adlerus contra Assemanios diserte negaverat, Reise S. 129); quare dolendum est hujus scripturae diversae specimen editum non exstare.

Annis 1861 et 1864 Veronae prodiit „Evangeliarium Hierosolymitanum; ex codice Vaticano Palaestino deprompsit, edidit, Latine vertit, prolegomenis ac glossario adornavit Comes Franciscus Miniscalchi Erizzo”, adjuvante eo cujus nomen in Prolegomenis et post tituli Arabici versionem apparet, Matthaeo S'ahwān Maronita, in collegio de Prop. Fide quod Romae est Semiticarum linguarum doctore. Liber est sumptuosus, typis majusculis quibus et nos utimur, sed ingentis moduli, descriptus, quem pretio comparare paucis contigit, quoque me uti posse Bibliothecae nostrae Leidensi debeo. Non indicantur paginarum et columnarum initia, quo fiet ut ii qui codicem MS. posthac evoluturi sint in quaerendis locis tempus terere cogantur. Omissa est indicatio curae secundae, senioris manus, punctorum etiam quae adscripta esse ex apographis Adlerianis didicimus. Nec ea quae edita sunt omnia omnino recte descripta esse videantur, quoniam menda exstant quae Europaeo homini tribuere nemo dubitabit, neque in voluminum calce editores indicarunt. Attamen postquam multos locos cum ipsis membranis

Londinensibus et Petropolitanis contuli, non dubito quin ea sit contextus editio, qua, donec ab aliquo homine *κριτικωτάτω* emendetur, in cognoscenda et versionis et dialecti indole haud nimis impatienter uti possimus. Quae autem in Prolegomenis de versionis origine, indole et usu disputat vir nobilissimus, operi vix sufficiunt. Die 29 m. Maji a 1864 coram societate literaria Veneta ea fere Italice recitavit quae illic Latine leguntur; cff. Atti delle adunanze del Imp. Reg. Istituto Veneto etc. ser. III vol. IX (Ven. 1864) p. 955—975.

Denique anno 1868 in Diario Societatis Orientalis Germanicae t. XXII pp. 443—527 Theod. Nöldeke, perlecta editione Miniscalchiana, ut solet fuse et docte disputavit: „über den christlich-palästinischen Dialekt“, quod sermonis genus ita illustravit ut vix quidquam enucleandum reliquerit.

De codicis aetate, inscriptionibus, titulis ego tunc demum dicturus sum, quum de fragmentis Evangelicis et harum omnium reliquiarum origine sententiam meam exponam (§§ 6. 12).

§. 2. DE FRAGMENTIS LONDINENSIBUS.

Anno 1858, die 26 m. Januarii, quum in Museo Britannico fragmenta historicorum quaererem, foliorum fasciculum Add. **14664** perlustravi, atque in membranas quasdam incidi characterum formis tabulam Adlerianam referentes, et, quantum scio, vix ulli praeter Curetonum antea cognitae. De his jam in tomo I p. 43 sq. paucis dixi. Addendum, me apographa anno 1865 denuo cum membranarum contulisse, atque ea addidisse quae in cod. Add. **14450** fol. 14 sub scriptura majuscula versionis Biblicae Vulgatae latere mihi ostenderit v. d. Wright. Nam reliquiae scripturae in fol. 140 rescripto codicis **14714** obviae hodie legi non possunt. Et in contextu fragmentorum Evangelicorum persequendo jam tunc in deversorio editione Italica uti licuit ab eodem amico optimo commoda. Hodie consulere poteris ipsius Catalogum quem supra p. 101 laudavi; nimirum P. I p. 39 de Psalmis, p. 55 de folio codicis **14450**, p. 299 de eo quod in cod. **14714** exstat, p. 203 de reliquis fragmentis Evangelicis, p. 378 de Hymnis chartaceis, p. 389 de membranaceis; et in parte III tabb. XVIII—XX.

In tomo I monui, in codicem compactum **14664** jam anno 1859 membranas Palaestinas collectas fuisse, exceptis duabus, quas, nescio cujus negligentia deperditas, hucusque non repertas esse dolemus¹⁾, et folio chartaceo quod in eodem fasciculo fuerat, hodie 34°. Foliorum indiculum confeci, quem etiam post editum Catalogum iis utilem fore opinor quibus ipsum codicem inspicere non licuerit.

- 14664** Fol. 1—2. Etsi calami tentamine facto foedata, fere omnia legi possunt. Resecta est, ut in multis, columna exterior dimidia. Ex Ev. Matthaei; vide h. t. pagg. Syr. 114—120. Scripturae specimen tab. VII.
- Fol. 3. Fragmentum lacerum, triangulare, ex Evangeliiis. Superscripta sunt verba e versione H-arqlensi Ev. Jo. Palaestina legere non potui.
- Fol. 4. Lacerum et maculatum, in pagina recta verbis ejusdem Evangelii superscriptum. Rubricas tantum, etsi non integras, recuperavi, de quibus pauca dicenda erunt in § 6.
- Fol. 5. Integrum, ab utraque parte Syriace rescriptum, ut docet Catalogus e Timotheo Hierosol. in Lucam II. 25—35, cf. Max. Bibl. Veterum Patrum ed. de la Bigne V. p. 1214—16. E pag. versa Matthaei et Joannis verba erui, quae habes in pp. Syr. 120 et 160.
- Fol. 6. Integrum. P. r. admodum pallida, tribus superscripta versiculis; v. fere omnis rescripta e Timotheo. Palaestina ex Ev. Matthaei dedi pp. Syr. 121—125.
- Fol. 7. Integrum, in utraque pagina e Timotheo rescriptum. Ex Ev. Matth., pp. Syr. 125—126.
- Fol. 8. Integrum, nec rescriptum. Ex eodem Ev., pp. Syr. 129—131. Heic inserendum erit folium unum quod nunc desideramus, si quando recuperatum erit. Cf. pp. Syr. 132 sq.
- Fol. 9. Valde lacerum et rescriptum e Timotheo. Nihil nisi Evangelii vestigia.
- Fol. 10. Fragmentum e medio folio, in altera pagina e Timotheo rescriptum. Ex altera ea Matthaei verba descripsi quae leguntur pp. Syr. 138—139.
- Fol. 11—13. Integra, rescripta e Jo. H-arql. Lucae verba edidi in pp. Syr. 146—151.
- Fol. 14. Folia pars in superiori parte lacera, e Jo. H-arql. rescripta. E Luca; pp. Syr. 151 sq.
- Fol. 15. Integrum, in pag. r. e Jo. H-arql. rescriptum. E Luca Palaest. ea recuperavi quae pp. Syr. 153 sq. leguntur.
- Fol. 16 lacerum, 17 integrum, illud e Timotheo, hoc e Jo. H-arql. repictum. Nonnisi vestigia contextus Evangelici inveni.
- Fol. 18—19. Fragmenta lacera, hymnorum, ut videtur, quae legere non potui, praeter 19 v. precibus et epistola ad monachos quosdam Edesseno-Syriace rescripta.

1) Cf. pp. Syr. 106 et 132.

- Fol. 20—21. Integra, nec superscripta. Ex Ev. Jo.; pp. 157, 160—164.
- Fol. 22—29 non rescripta Psalmos continent, quos dedi in pp. Syr. 103—110. 28 et 29 lacera sunt, 22—27 humore, glutine, vermibus corrupta; in 26 r. atramentum e folio proximo expressum est. Inter 25 et 26 inserendum erit folium quod hodie frustra quaeritur, cf. pag. Syr. 106 ann. 2. Scripturae specimina exstant Anecd. t. I. tab. I, Catal. III. tab. XIX (26 v.), h. t. tab. VIII. (29 r.).
- Fol. 30—33. Hymnorum fragmenta rudi manu exarata, precibus rescripta, nempe 30 r. et pars sup. v., 31 v., 32 r. et v., 33 v. vers. 1. Quae legi, edidi pp. Syr. 112 sq. Scripturae specimen t. VII.
- Fol. 34. Chartaceum 22 × 15 centim., in marginibus lacerum, caeteroquin bene servatum. Hymnos tres in Joannem Baptistam dedi pp. Syr. 111 sq. Paginae rectae specimen exhibui Anecd. tom. I. tab. I. n. 3, integram dedit Wright in Cat. tab. XX.

Folia Evangelica, quae unius manus sunt, unius codicis antiqui esse credam, minus eleganter scripti. Non obstat mensurarum varietas, nam in fol. 1 r. columnae integrae versiculi longi sunt millim. 68 et ad 82, dum in pagina versa, ubi brevissimus 79 assequitur, ad 100 usque producuntur. Atque uno exemplo docemur, columnas ternas in quibusdam certe paginis, antequam dissectae essent, olim exstitisse. Nam fol. hodiernum 21 r. b. et 20 r. a., ac similiter 20 v. b. et 21 v. a., columnae mediae partes dextram et sinistram exhibent (cf. pag. Syr. 160 sq., 163 sq.), unde efficitur, antiqui voluminis folium unum ita dispositum fuisse:

PAGINA RECTA.

<i>col. 3:</i>	<i>col. 2:</i>		<i>col. 1:</i>
20 r. b.	20 r. a.	21 r. b.	21 r. a.
Jo. 16: 30—17: 5	Jo. 16: 19—28		Jo. 3: 13—17
Minisc. 353	Minisc. 351		Minisc. 441—3

PAGINA VERSA.

<i>col. 3:</i>	<i>col. 2:</i>		<i>col. 1:</i>
21 v. b.	21 v. a.	20 v. b.	20 v. a.
Jo. 19: 25—27	Jo. 17: 15—18: 1		Jo. 17: 6—15
et 21: 24—25	Minisc. 355—7		Minisc. 353—5
Minisc. 541			

Mensurae non tantum in variis foliis, verum in ejusdem paginae

columnis adeo variantur, ut ex his solis nihil certi appareat. Sunt quidem paginae versicolorum 25 (ut fol. 1), sunt autem aliae quae (ut fol. 6) 34 contineant. In folio illo antiquo 20—21 versiculos 31 fuisse suspicor, et paginam intra marginem fere 26×24 centim. adaequasse. Quae forma si cui nimis quadrata esse videatur, conferat folium hodiernum 1, quod duas tantum columnas exhibet, atque etiamsi has tantum et olim habuit, mensuram tamen fere quadratam 20×18 cm. intra marginem offert. Nec miremur librarium membranarum primum largius usum fuisse, deinde, deficiente materia, ut erat pulchritudinis minus quam utilitatis studiosus, ternas columnas in ejusdem moduli paginae spatium coegisse.

Quod primum fore sperabam, ut codicis Romani folia deperdita inter Londinensia emergerent, eventu non probatum est. Illic enim 22—23 versiculos in pagina, 12—13 literas in versiculo, et mensuram intra marginem 18×14 cm. invenimus, itaque codicem nostrum illo multo majorem fuisse videmus. Nec quidquam illic praeter unum folium inter Mt. 6: 24 et 8: 20 atque alterius partem deest, dum fragmenta nostra in capite 9 incipiunt. Non erant nostra integra Evangelia, sed pericopae Lectionarii, a Vaticanis autem haec illic diversae, ex antiquiore contextus dispositione explicandae, de qua re in § 6 ulterius inquirendum erit.

Nobilissimum est fragmentum in cod. 14450 servatum, ex Evangeliiis fortasse integris petatum, mensurae 24×18 cm., cujus alteram paginam exhibuit Wright in tab. XVIII, alteram, secundum picturam quam ante hos decem annos feci, ego in h. t. tab. VI. Sunt e Matthaei cap. 26 commata 48—64, quae in pagg. Syr. 134—137 leguntur.

Psalmorum exemplum, mensurae intra marginem 12×8.5 cm., ab alia manu exaratum erat, atramento crasso et nigerrimo, quod nimio gummi mixtum, deinceps, quum folia in nescio quem humidum locum rejecta essent atque ut videtur bibliopegae Nitriensi in colligandis aliis libellis inservirent, proximis paginis facile infixum est. De his fragmentis vide § 4.

Hymnorum duo erant exempla, alterum chartaceum 22×15 cm. sive 20×13.5 intra marg., alterum multo minus pergamenum pessime pictum, deinde rescriptum. Cf. porro § 5.

§ 3. DE FRAGMENTIS PETROPOLITANIS.

Vir celeberrimus Constantinus Tischendorf, in colligendis atque evulgandis sacrarum literarum monumentis nemini secundus, ex itinere quod in Orientem fecit secundo cum multis aliis folia 59 retulit Syropalaestina, pleraque Iberico s. Georgico sermone rescripta, de quibus breviter exposuit in *Anecdotis suis Sacris et Profanis* (Lips. 1855) p. 13. Deinde in tertio itinere 70 nova ejusdem generis acquisivit, quorum mentionem fecit in *Notitia Editionis Codicis Sinaitici* (Lips. 1860) p. 49. Uterque fasciculus cum caeteris Russorum Imperatori, sub cujus auspiciis peracta erat utraque peregrinatio, traditus, et in Bibliotheca Petropolitana, cui nomen Imperatoriae Publicae, depositus est.

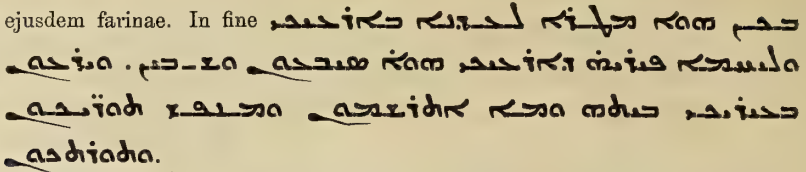
Jam anno 1859 rogante praeceptore meo T. G. J. Juynboll, adjuvante Dornio v. exc., a viris liberalibus qui his rebus in Russia praesunt alterius fasciculi usum obtinui. Anno post Lipsiae ab ipso Tischendorffio comiter exceptus, de altero didici, et simul de optima ratione atramenti evanidi in lucem revocandi; et pollicitus est ille, sese praefectis Petropolitanis suasurum, ut mihi fragmenta Palaestinae publici juris faciendae relinquerent. Itaque haec folia omnia domi examinare mihi licuit, et plus semel quidem, quum codices manu scriptos ultra paucos menses peregrinis commodare per Bibliothecae leges licere non videatur. Doleo tantum, quod durantibus feriis aestivis et sub luce clarissima ea inspicere nunquam mihi contigit, et quod utrumque fasciculum simul domi habere atque unius folia cum similibus alterius conferre non potui. Attamen haud adeo multa in apographis corrigenda et sarcienda superesse existimem. Tenendum est, palimpsesta esse tantum non omnia, et specimina scripturae quae in tabb. I—IV offerantur, quum e maxime perspicuis esse selecta, tum, nescio quo lucis effectu in colorem flavescens artificio photographico reddendum, paulo clariora facta esse quam in ipsis membranarum extant. Paginae haud paucae sunt lectu difficillimae, membranarum adeo detritis ut vix ullum atramenti vestigium relictum sit, liquores chemici veluti in charta bibula diffluant omniaque turbent, pelluceat aversae paginae scriptura, quin etiam ubi literarum apices fuerint foramina deformia

Fol. 23 rescriptum legi non potest.

Fol. 24 ejusdem farinae. In fine

Fol. 25 v. ejusdem generis. Pag. r. ex Actis Apostolorum. P. Syr. 168.

Fol. 26 et 27 rescripta legi nequeunt.

Fol. 28 rescriptum. Ex Actis Philemonis Martyris. P. Syr. 169 sq.

Fol. 29 Palaestine in pag. v. bis scriptum, decussatis versiculis; ex Evangeliiis opinor, nam in media pagina **ܐܘܪܘܟܐ ܕܥܘܪܘܟܐ** legimus. Deinde Georgienses recentiore scriptura abrasa crucem ornatam pinxerunt.

Fol. 30 et 31 ubique rescripta. Fragm. theol. 3—5.

Fol. 32 rescriptum. Ex Evang. Marci, cod. ant., p. Syr. 141 sq.

Fol. 33 rescriptum. Ex Evang. Lucae, cod. ant., p. Syr. 144 sqq.

Fol. 34 rescriptum. Fragm. theol. 6—7.

Fol. 35 rescriptum. Pag. v. legi non potest; in r. incipit homilia Chrysostomi. Fragm. theol. 8.

Fol. 36 et 37 rescripta. Fragm. theol. 9—10.

Fol. 38 rescriptum. Altera folii pars hodie fol. 106 est. E Deuteronomio, p. Syr. 165.

Fol. 39 rescriptum. Fragm. theol. 11.

Fol. 40 rescriptum, cujus altera pars nunc 103 est. Ex Ev. Marci, cod. ant., p. Syr. 143.

Fol. 41 rescriptum, olim cum 60 cohaerens. E lectionario Veteris Testamenti; Jesajae et Proverbiorum particulas vide p. Syr. 167.

Fol. 42 rescriptum. Ex Ev. Marci, cod. ant., p. Syr. 142 sq.

Fol. 43 rescriptum. Ex Ev. Joannis, cod. ant., p. Syr. 157 sqq.

Fol. 44 ad 49 rescripta. Fragm. theol. 12—18. Fol. 46 ab Iberis e duabus membranarum partibus consutum est, ita ut in summa pagina versiculi Palaestini decurrant, in parte inferiori a dextra ad sinistram ducantur.

Fol. 50 Georgice bis rescriptum, legi non potest.

Fol. 51 et 52 rescripta. Fragm. theol. 19—21.

Fol. 53 literis primum Graecis uncialibus altitudinis fere 1.5 mm., deinde Edessenis majusculis saeculi fere VI inscriptum fuit, denique Georgice rescriptum. Hodie legi non potest.

Fol. 54 rescriptum, cujus altera pars hodie est f. 104. Ex Ev. Matth., cod. ant., p. Syr. 127.

Fol. 55 tenuissimum et foraminibus plenum, non rescriptum. Videtur e Diatessaro nescio quo (cod. rec.) petatum esse, quum comma Matthaei commate Marci excipiat, et in paginae versae margine Lucae et Joannis nomina scripta sint. Pag. Syr. 217.

Fol. 56 et 57 cohaerent. Sub indice Georgico exstat pars Actorum S. Philemonis; Cf. p. Syr. 169. Scripturae specimen in tab. III.

Fol. 58 et 59 inter se cohaerent. In illo pagina dimidia superscripta est. Ex Ev. Lucae, cod. ant., p. Syr. 155 sq. Scripturae specimen in tab. IV.

- FASCICULUS POSTERIOR. Folia omnia excepto 113 rescripta.
- Fol. 60 pars altera folii 41. E Jesaja et Proverbiis, p. Syr. 167.
- Fol. 61. Fragmentum theol. 22.
- Fol. 62 et 69. Fragm. theol. 23.
- Fol. 63 et 68. Fragm. theol. 24. 25.
- Fol. 64 et 67. Ex Ev. Matthaei, cod. ant., p. Syr. 128 sq.
- Fol. 65 et 66. Fragm. theol. 26. 27.
- Fol. 70 et 71. Fragm. theol. 28. 29.
- Fol. 72 et 73. Fragm. theol. 30.
- Fol. 74 et 75. Fragm. theol. 31. 32.
- Fol. 76 et 77. Fragm. theol. 33. 34.
- Fol. 78 et 79. Ex Ev. Matthaei, cod. ant., p. Syr. 133 sq.
- Fol. 80 et 81. Fragm. theol. 35. 36.
- Fol. 82 et 83. Fragm. theol. 37. 38.
- Fol. 84 et 85. Ex Ev. Matthaei, cod. rec., p. Syr. 120 sq. et 213.
- Fol. 86 et 87. Fragm. theol. 39. 40.
- Fol. 88 et 89. Ex Ev. Marci, cod. rec., p. Syr. 142 et 216 sq.
- Fol. 90 et 101. Fragm. theol. 41. 42.
- Fol. 91 et 100. Fragm. theol. 43. 44.
- Fol. 92 et 99. Ex Ev. Matthaei, cod. rec., p. Syr. 133.
- Fol. 93 et 98. Ex Ev. Matthaei, cod. rec., p. Syr. 127 sq. et 214.
- Fol. 94 et 97. Ex Ev. Matthaei, cod. ant., p. Syr. 128 et 215.
- Fol. 95 et 96. Fragm. theol. 45.
- Fol. 102. Fragm. theol. 46.
- Fol. 103 pars altera folii 40. Ex Ev. Marci, cod. ant., p. Syr. 143 et 217 sq.
- Fol. 104 pars altera folii 54. Ev. Ev. Matthaei, cod. ant., p. Syr. 127 et 214.
- Fol. 105. Fragm. theol. 47.
- Fol. 106 pars altera folii 38. E Deuteronomio, p. Syr. 165 et 222.
- Fol. 107. E lectionario Veteris Testamenti. Iobi particulam vide p. Syr. 223.
- Fol. 108. Ex eodem libro. Deuteronomii locum habes p. Syr. 222.
- Fol. 109. Ex eodem. Jesajae partis alterius exordium dedi p. Syr. 223.
- Fol. 110, 111. Fragm. theol. 48 et 49.
- Fol. 112. Ex Ev. Lucae, cod. ant., p. Syr. 218 sq.
- Fol. 113 pars altera folii 2, admodum lacera, non rescripta. Ex Ev. Marci, cod. rec., p. Syr. 140.
- Fol. 114. Ex Ev. Lucae, cod. ant., p. Syr. 220 sq.
- Fol. 115 ad 120. Fragm. theol. 50—56.
- Fol. 121. Ex Ev. Joannis, cod. ant., p. Syr. 160 et 221.
- Fol. 122 ad 124. Fragm. theol. 57—61.
- Fol. 125 pars altera folii 3. Ex Ev. Marci, cod. rec., p. Syr. 141 et 215 sq.
- Fol. 126. Fragm. theol. 62.
- Fol. 127. E lectionario Veteris Testamenti. Deuteronomii fragmentum vide p. Syr. 165.
- Fol. 128. Fragm. theol. 63.
- Fol. 129. Ex Ev. Marci, cod. ant., p. Syr. 217.

§ 4. DE PSALMORUM FRAGMENTIS.

Psalmos e versione Graeca LXX Interpretum translatos esse, jam e numeris quibus inscripti sunt didiceram. Diligentem fuisse interpretem verbis Graecis sedulo collatis compertum habeo. Operae pretium duxi, codicis Graeci quo usus sit universam rationem exigere; quod opus ita suscepi ut lectiones Vaticanas et Alexandrinās ex editione Tischendorfiana Lips. 1850, Aldinas ex ipsa Veneta anni 1518 petitas cum Palaestinis conferrem, dum caeteras e novissimis editionibus hauriendas cuivis harum literarum studioso libenter relinquo. Quae inveni heic apposui:

Ps. XLIII (Heb. XLIV) servatus est inde a cm. 12 και εν τοις εθνεσι ad finem usque. Cm. 12 απεδου ex sequentibus pro διεσπειρας, vitio ut videtur librarii — 13 τοις αλλαγμασιν cum Lat. Vulg. contra codicum τοις αλλαγμασιν — ημων cum Alex. contra αυτων Vat. et Ald. — 14 χλευασμον cum Alex. Ald. contra καταγελωτα Vat. — non habet appendicem quae in Alex. est. — 17 παραλαουτος cum Vat. Ald. contra καταλαλ. Alex. — 19 omittit και alterum — 20 και pro οτι — εταπεινωσαν — post κακωσεωσ add. ημων — 21 adest του ονοματος quod deest in Alex. — omittit ημων, και.

Ps. XLIV (Heb. XLV) omnis adest omissa inscriptione cm. 1. Cm. 7 του αιωνος cum Alex. Ald. contra αιωνος Vat. — 8 ανομιαι vel αδικιας plur. contra ανομιαν Vat. Ald. et αδικιαν Alex. — 10 θυγατηρ sing. — και η βασιλισσα — 12 omittit οτι prius — επεθυμησεν cum Vat. contra επιθυμησει Alex. Ald. — και pro οτι secundo — 13 προσκυνησεις Ald. contra προσκυνησουσιν Vat. Alex. — θυγατηρ (και θυγ. Ald.) contra θυγατερες Vat. Alex. — add. παντες ante οι πλουσιοι — omitt. της γης cum Alex. et Ald. — 14 εσωθεν cum Alex. Ald. contra εσεβων Vat. — 15 αυτη pro σοι — 17 οι υιοι σου cum Ald. contra σοι υιοι Vat. Alex. — 18 μνησθησομαι cum Ald. contra -ονται Vat. Alex.

Ps. XLV (Heb. XLVI) a cm. 2 ad finem usque adest. Cm. 2 post δυναμις add. ημων — item post βοηδοσ — 4 εταραχθησαν τα ορη cum Vat. Ald. contra εταραχθη Alex. — 5 το ορημα ευφρανει sing.? — 6 το προς πρωι πρωι cum Alex. Ald. contra τα προσωπω Vat. — 7 non addit post φωνην αυτου, quod habet Ald., ο υψιστος — 9 του θεου του κυριου (του θεου Alex. Ald., του κυριου Vat.) — 10 της γης cum Vat. Ald., quae verba omittit Alex. — 11 εν παση τη γη (Vat. Alex. Ald. εν τη γη).

Ps. XLVI (Heb. XLVII) integer inde a cm. 2. Cm. 5 κληρον. αυτου (Vat.) vel εαυτου (Alex.) contra εαυτω Ald. — 9 επι τα εθνη cum Vat. Ald. contra επι παντα τα εθνη Alex.

Ps. XLVIII (Heb. XLIX): 15 και η βοηθεια ad finem usque. Cm. 15 non habet, quod in fine addunt Alex. Ald., εξασθησαν — 17 και cum Vat. contra η Alex. et Ald. — 18 και pro οτι.

Ps. XLIX (Heb. L): 1 (praeter inscriptionem) — 9 ου (δεξ)ομαι. Cm. 1 post δυσμων add. αυτου — 7 omitt. σοι prius — ο θεοσ non repetitur.

Ps. LV (Heb. LVI): 8 ωσεισ αυτουσ usque ad finem. Cm. 8 ωσεισ cum Ald. contra σωσεισ Vat. et Alex. — 10 initio τοτε? — επιστρεφει ο εχθροσ μου sing. — 11 post ρημα et post λογον add. μου? — 13 αποδωτω σοι εν ανεισει? pro ανεισεωσ — 14 non addit

cum Ald. post θανάτου haec verba τους οφθαλμούς μου από δακρυών — ευαρεστήσω? cum Ald. contra του ευαρεστήσαι Vat. Alex.

Ps. LVI (Heb. LVII): 2—8 η καρδιά μου secundum. Cm. 2 πτερυγός sing.? — 3 post τον θεόν secundum addit μου — 4 έδωκεν ονειδος τοις καταπατούσι με? pro εις ον. τους καταπατούντας με — 6 οτι pro και — 7 παγίδα cum Ald. contra παγίδας Vat. Alex.

Ps. LXXVII (Heb. LXXVIII): 52—65 κεκραιταλῆκως. Cm. 57 omitt. και ησυνθετησαν (Ald. ηθετησαν) — 60 σκηνωμα ο cum Ald. contra σκην. αυτου ου — 61 εις χειρας cum Ald. contra χειρα — 62 εις ρομφαιαν contra εν ρομφ. Ald. — 63 η παρβενος sing.

Ps. LXXXI (Heb. LXXXII) integer praeter inscriptionem. Cm. 1 εν μεσω δε θεων pro θεους — 3 ορφανω και πτωχω cum Alex. Ald. contra ορφανου και πτωχων Vat. — 4 non habet in fine αυτους quod est in Alex. (Ald. αυτον).

Ps. LXXXII (Heb. LXXXIII): 2—10 σεισαρα. Cm. 4 non habet, quod est in Alex., κυριε post τον λαον σου — 5 εξ εθνων plur. — 6 omitt. οτι — omitt. και ante αλλοφυλοι cum Ald.

Ps. LXXXIX (Heb. XC) integer praeter inscriptionem. Cm. 1 addit παση ante γενεα prius — 2 εις cum Vat. Ald. contra και εις Alex. — 3 οτι ειπας? pro και ειπας — 4 non habet κυριε quod add. Alex. Ald. — 5 ετη cum Vat. Alex. contra ετι Ald. — 11 απο του φαβου του θυμου cum Vat. contra α. τ. φαβου σου τον θυμον Alex. Ald. — 12 post τη καρδια add. αυτων? — 17 omitt. ημων prius — in fine add. cum Alex. et Ald. και το εργον των χειρων ημων κατευθυνε.

Ps. XC (Heb. XCI) integer praeter inscriptionem. Cm. 6 omitt. διαπορευομενου, quod in Vat. Alex. ante εν σκοτει, in Ald. post eadem verba exstat.

Codex cujus reliquias habemus ad usum ecclesiasticum in diurnis orationum officiis celebrandis designatus erat. Nam et omissae sunt inscriptiones Psalmorum quae in exemplaribus domesticae lectioni destinatis leguntur, et aliae additae sunt horas canonicas et cantum spectantes, partim Aramaeae partim Arabicae.

Nil moror quod ante XLIV (Heb. XLV) legimus: „Psalmus „Davidis quadragesimus quartus 44”, et ante LXXXII (Heb. LXXXIII): „Psalmus Davidis octogesimus secundus 82”, nam hi et hodie in mediis sectionibus positi sunt. Sed XLV (Heb. XLVI) sic inscribitur: „Finis 44 et initium (فَرَسٌ ۞ اَمَلٌ) quadragesimi „quinti. In festo praedicationis Apostolorum ad primam (horam)”: Festum est, opinor, η συνάξις τῶν ἀγίων ιβ' ἀποστόλων diei 30 m. Junii (ܝܙܪܝܠܝܩ ܡܘܠܝܩ ܝܩܪܝܕܐ pag. Minisc. 553).

Deinde ante XLVI (Heb. XLVII) haec leguntur: „Cathisma. „Psalmus ad finem troparii; initium quadragesimi sexti. Et exor- „dium antiphoni”. Nimirum κάθισμα est pars quaedam Psalterii, quarum viginti factae sunt; et septimum revera Psalmos XLVII—LV,

ut numerant Anglicani cum Hebraeis, complectitur (J. M. Neale, a History of the Holy Eastern Church, Pt. I, General Introduction, London 1850, p. 855). Τροπάριον carminis genus est; et canitur troparium de Dominica aut de Sancto in Laudibus. Similiter Neale p. 919 "Then we say the troparion of the feast etc. Then the recitation of the psalms, and the cathismata in their due order". Ἀντίφωνον ejus loco est quod in ecclesia Latina Introitus audit. Neale p. 364: "The first antiphonon is a series of verses from the Psalms, in or out of their regular order, each followed by the Prayer etc."

Sic et ante LXXXI (Heb. LXXXII): "81. Exordium antiphoni"; ante LXXXIX (Heb. XC): "Octogesimus nonus. Ad primam . . . . et exordium antiphoni". Revera canuntur hora prima Psalmi V, LXXXIX, XC (Anglicanis V, XC, XCI Neale p. 929).

Denique sic inscribitur Ps. XC (Heb. XCI): "Nonagesimus. Ad sex horas. Legas hunc ad refugium (؟ عَزَبٌ) . . . . .". Fortasse heic comparandae sunt pericopae Evangeliorum quae leguntur εἰς φόβον σεισμοῦ vel εἰς ἐπιδρομὴν ἔθνῶν. Hora sexta auctore Neale p. 936 leguntur Psalmi LIII, LIV, XC (Anglicanis LIV, LV, XCI).

Διάψαλμα nusquam indicatur.

De sermone in hisce Psalmis adhibito, deque versione cum Syriacis Vulgata et Hexaplati comparanda specimen academicum q. d. conscribere sibi proposuerat alumnus quidam Universitatis Vratislaviensis, cui ante hos sex annos rogante ejus praeceptore apographum commodavi. Verum postquam clam meipso, et frustra quidem, id obtinere tentaverat, ut schedulas denuo ad archetypum exigeret v. d. Emanuel Deutsch, ille, quod sciam, a proposito destitit.

§ 4. DE HYMNIS LONDINENSIBUS.

Videntur hymni quos habemus post versionem factam a Graecis abrogati esse, quoniam non leguntur in libris ecclesiasticis quos Londini consulere mihi licuit (sunt autem Παρακλητικὴ Ven. 1549 formae max., Εἰρημολόγιον Ven. 1643 formae 8, Ὠρολόγιον μέγα Ven. 1800 ejusdem formae), nec etiam qui harum rerum peritissimus est vir summe rever. et doctissimus Th. Borret, eos in suis reperire valuit.

Folium chartaceum fere omnino integrum tres habet, quos Syriace dedi in pag. 111 sq., Latine vero ita reddidi:

I. *In modum: Benedictus* ¹⁾, *et: Quicumque requiescit in umbra* ²⁾.

Ille qui e Virgine natus est, Christus dixit: Eximius tu es prae hominibus omnibus. Itaque ad instar angeli in terra apparuisti o propheta, in puritate te gerens et illum solum praedicans et proclamans: Benedictus tu.

E deserto advenisti, edoctus a Spiritu Sancto, atque aestimatus es veluti stella lucis o Beate, et praecepisti nobis ut proclamarem: Benedictus tu Domine.

Illum qui habitavit in custodia Virginis agnovisti in utero mulieris sterilis ³⁾. Exinde mutuum dedisti voci matris tuae, et subsiluisti prae gaudio, et ad Christum proclamasti: Benedictus tu Domine, Deus patrum nostrorum.

II. *In modum: Servos e flammis* ⁴⁾.

Emissa est vox, — et Baptista proclamabat, — in deserto, fide justa: Filius Dei! Infigebat illis animo: Est Ille Deus, idem quem nos exaltamus sine intermissione in saecula saeculorum.

Parate vias Altissimi! ⁵⁾ proclamabat Baptista, et sternite semitas Dei nostri veritate et munditie! Quoniam ecce venit cum Patre et Spiritu Sancto et requiescet in cordibus vestris, et omnes fideles exaltabunt eum in saecula.

Ab utero matris sanctificatus es a Spiritu Sancto, et propheta agnitus es antequam in utero conceptus eras, et jam potentia ⁶⁾ oppido quod te portavit ⁷⁾. Melle dulcior . . . laetitiae auctor fidelibus.

Voce Patris de excelsis sanctificatus est auditus tuus, et oculi tui a Spiritu Sancto. Et Filium unigenitum pronuntiasti quum Illi manum imponeres: Christum esse eum qui baptizaretur a te in Jordane.

III. *In modum: Rebelles Deum homines videre nequeunt* ⁸⁾.

Virili animo curasti implere bona opera, et praecepta omnibus viribus observare, o Propheta, alterum post alterum. Ideoque a Christo vocatus es in divitias et gratiam Spiritus Sancti; atque etiam dilectum Verbo te agnoscimus, et beatitudinem (tibi) tribuimus.

A Deo propheta et apostolus electus, et angelus quoque, et praenuntius humanitatis Altissimi, et baptista et sacerdos, et testis fidelis, et praeco iis qui in inferis erant factus es o Sancte; atque illis qui in virginitate degunt exemplum.

A Deo medicina dolorum . . . .

1) Initium hymni trium virorum in fornace e libro Danielis, et hymni qui est ᾠδὴ septima ἑρῶν in horologio Graecorum (εὐλογητὸς εἶ κύριε, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ ὑπερυμνητὸς καὶ ὑπερψούμενος τοὺς αἰῶνας).

2) I. e. Psalmi Graecis 90, aut hymni inde petiti.

3) Ev. Luc. 1: 7 καθότι ἦν ἡ Ἐλισάβετ στειρά. Ib. v. 36. 41. 44.

4) Cf. Ps. 104: 4 Graec.

5) Jes. 40: 3.

6) Sc. addita est (p).

7) Luc. 1: 39. Cf. ib. 11: 27.

8) Cf. εἰρημῷ inscriptio in Paracletica (μη iii ed. Ven. 1549) ἀσεβεῖς οὐκ ὕψονται.

E membranis fol. 30—33 pessime scriptis et misere olim habitis fragmenta haecce descripsi, quae Syriace repetita sunt in pag. 112 sq., quaeque ita interpretari conatus sum ut per lacunas licuit:

fol. 30 v. . . . mundi, et facti sunt socii angelorum vestibus suis. Attulerunt animis suis pulchritudinem et incrementum gratiae.

Athletae Christi, convicia impiorum ¹⁾ tolerastis, et errores eorum . . .

fol. 31 r. . . . non invenerunt membra se invicem (?²) uti constitutus es; verum iis praeest ratio (?), et locutus est Christus de loco inter angelos ³⁾ atque attulerunt tibi ⁴⁾ incrementum . . . . nominis? illustris ett.

fol. 23 r. . . . martyres in Domino, quoniam bonum certamen ⁵⁾ vos commisistis, exsurrexistis contra reges, et potentes superastis, igne et gladio territi non estis, nec serpentibus deserti qui corpora vestra devorabant . . . . . angeli et homines. . .

fol. 33 v. . . . ut afferrent pacem mundo et incrementum ⁶⁾ gratiae. — Illi sunt *συνεδρευταί* (? *σύνδικαι*?) summi Regis; exsurrexerunt contra mandata potentium, et virili animo spreverunt eorum convicia, et omnem errorem irritum fecerunt. . .

§ 6. DE EVANGELIIS.

Evangeliorum fragmenta quae Londini in cod. 14664 asservantur, ad Evangeliarium secundum anni dies dispositum pertinent Romani haud dissimile, dum fol. 14 in cod. 14450, illis antiquius, exempli continui speciem prae se fert. In Petropolitans duos libros distinguere mihi videor, alterum antiquiorem majoribus literis exaratum (fol. 13, 32, 33, 40—103, 42, 43, 54—104, 58—59, 64—67, 78—79, 94—97, 112, 114, 121, 129), alterum recentiorem (fol. 2—113, 3—125, 18, 55, 84—85, 88—89, 92—99, 93—98).

Loci Evangelici quos e membranis utriusque bibliothecae eruere valui, hi sunt, in quibus enumerandis lacunas minores praetermitto:

MATTH. 9: 28 *δυναμαι* — 34 fin. *Lond. Rom.*

9: 35—10: 8 *εμβαλλετε* *Lond. Rom.*

10: 8 *δωρεαν* — 15 *εκεινη* *Lond.*

13: 36 *την παραβολην* — 43 fin. *Lond.*

13: 44—54 *συναγωγη αυτων* *Lond. Rom.*

1) *ܩܝܬ* pro *ܩܝܘ* Edesseno. *ܩܘܪܐܘܝܘܒܐ* vel *ܩܘܪܐܘܝܘܒܐ* legendum erit.

2) Fortasse *ܩܠܐܘܠܐ ܩܠܘܠܐ ܩܠܘܠܐ ܩܠܘܠܐ* legendum est et de martyre dissecto cogitandum.

3) *ܩܘܪܐܘܝܘܒܐ*^p 4) *ܩܠ*^p

5) *ܩܘܪܐܘܝܘܒܐ* 6) *ܩܘܝܐ*.

- MATTH. 13: 54 *ωστε* — 14: 5 *αποκτειναι Lond.*
 17: 24—18: 4 *Lond. Rom.*
 18: 9 *σοι εστιν* — *fin. Petrop. rec. fol. 84—85. Rom.*
 18: 11 *Petrop. rec. fol. 84—85.*
 18: 12—20 *Petrop. rec. fol. 84—85. Rom.*
 18: 21 *τοτε Petrop. rec. fol. 84—85.*
 18: 23 *συνκραι — 35 Lond. Rom.*
 19: 16—26 *Lond. Rom.*
 20: 29—34 *Lond. Rom.*
 21: 33—42 *Lond. Rom.*
 23: 11—37 *ορνις Lond. Rom.*
 24: 11—32 *Petrop. ant. fol. 54—104 (18—33 etiam rec. fol. 93—98). Rom.*
 24: 43—44 *Petrop. ant. fol. 94—97. Rom.*
 24: 45 *και Φρονημος* — 25: 6 *νυκτος Petrop. ant. fol. 64—67. Rom.*
 25: 6 *κραυγη* — 14 *δουλους Lond. Petrop. ant. fol. 64—67. Rom.*
 25: 14 *και παρεδωκεν* — 34 *οι ευλογημενοι Lond. Rom.*
 26: 17—36 *γεθσημανει Lond. Rom.*
 26: 36 *και λεγει* — 39 *Lond. Petrop. ant. fol. 78—79. Rom.*
 26: 40—41 *γρηγορειτε Lond. Petrop. ant. fol. 78—79 et rec. 92—99.*
 26: 41 *και προσευχεσθε* — 43 *ησαν γαρ Petrop. ant. fol. 78—79 (41 etiam rec. fol. 92—99).*
 26: 48—49 *ραββι Lond. Rom.*
 26: 49 *και κατεφιλησεν* — 50 *Lond. Petrop. ant. fol. 78—79. Rom.*
 26: 51—64 *λεγω Lond. Rom. (56 etiam Petrop. rec. fol. 55).*
 27: 3 *μεταμεληθεις* — 17 *υμιν Petrop. ant. fol. 13. Rom.*
 27: 48 *πλησας* — 60 *πορευθεντες Lond. Rom.*
 MARC. 7: 36 *μαλλον* — 8: 14 *επελαθοντο Petrop. rec. fol. 2—113.*
 9: 27 *της χειρος* — 40 *Petrop. rec. fol. 3—125. Rom.*
 10: 45 *διακονηθηναι* — 46 *παρα Petrop. ant. fol. 32 (45 etiam Rom.).*
 10: 48 *ο υιος* — 50 *προς Petrop. ant. fol. 32.*

- MARC. 10: 52 και ευθως — 11: 1 δυο των *Petrop. ant.* fol. 32.
 11: 2 (ουδ)εις — 4 δεδεμενον *Petrop. ant.* fol. 32.
 11: 18 αρχιερεις — 31 δια τι ουκ *Petrop. rec.* fol. 88—89.
 12: 15—27 νεκρων *Petrop. ant.* fol. 42.
 12: 43—44 *Petrop. ant.* fol. 129. *Rom.*
 13: 1—3 *Petrop. ant.* fol. 129.
 14: 51 *Petrop. rec.* fol. 55.
 15: 43 αριμαθαιας — 47 *Petrop. ant.* fol. 40—103. *Rom.*
 16: 1—8 ουδεν *Petrop. ant.* fol. 40—103. *Rom.*
- LUC. 1: 1—15 *Petrop. ant.* fol. 33. *Rom.*
 4: 33 δαιμονιου — 36 *Lond. Rom.*
 4: 37—44 *Lond.*
 5: 2 οι δε αλιεις — 8 ανηρ *Lond. Rom.*
 5: 12—13 *Lond.*
 5: 22 ιησους — 24 *Lond. Rom.*
 5: 28 αναστας — 32 *Lond. Rom.*
 5: 33—39 *Lond.*
 6: 1—10 *Lond. Rom.*
 7: 8 εχων — 9 ουδε *Lond. Rom.*
 7: 9 εν τω ισραηλ — 10 ναιν και *Lond. Petrop. rec.* fol. 18. *Rom.*
 7: 11 και εγενετο — ναιν και *Petrop. rec.* fol. 18. *Rom.*
 7: 12 αυτη χηρα — 16 και ε(δοξαζου) *Lond. Petrop. rec.* fol. 18. *Rom.*
 7: 16 εδοξαζου — του λαου αυτου *Lond. Rom.*
 7: 19 μαθητων — προσδοκωμεν *Petrop. rec.* fol. 18. *Rom.*
 7: 29 *Lond. Petrop. rec.* fol. 18. *Rom.*
 7: 21 *Lond. Rom.*
 7: 22 *Lond. Petrop. rec.* fol. 18. *Rom.*
 7: 23—24 *Petrop. rec.* fol. 18. *Rom.*
 7: 25 ιδου οι — 29 ακουσας *Lond. Rom.*
 8: 5 του σπειραι — 21 *Lond. Rom.*
 8: 22—23 *Lond.*
 9: 45—56 *Petrop. ant.* fol. 112.
 9: 57—59 ειπεν δε *Petrop. ant.* fol. 112. *Rom.*
 11: 25 κεκοσμημενον — 26 *Petrop. ant.* fol. 114.

- LUC. 11: 27—33 *Petrop. ant.* fol. 114. *Rom.*
 11: 34—37 *Petrop. ant.* fol. 114.
 18: 43 *εδωκεν αινον τω θεω* *Petrop. ant.* fol. 58—59. *Rom.*
 19: 1—10 *Petrop. ant.* fol. 58—59. *Rom.*
 19: 11—15 *τους δουλους* *Petrop. ant.* fol. 58—59.
- JOANN. 3: 13—17 *Lond. Rom.*
 6: 31 *το μαννα* — 33 *Petrop. ant.* fol. 43. *Rom.*
 6: 34 *δος ημιν τον αρτον τουτου* *Petrop. ant.* fol. 43.
 6: 35—44 *ο πεμφας με* *Petrop. ant.* fol. 43. *Rom.*
 10: *εγω ηλθον* — 16 *Lond. Rom.*
 11: 29 *και ερχεται* — 31 *μετ αυτης* *Petrop. ant.* fol. 121.
Rom.
 11: 32 *ιδουσα* — 33 *ιουδαιους* *Petrop. ant.* fol. 121. *Rom.*
 11: 37 *ηδυνατο* — 38 *επε(κειτο)* *Petrop. ant.* fol. 121. *Rom.*
 11: 41—42 *αλλα δια* *Petrop. ant.* fol. 121. *Rom.*
 16: 19 *μικρον και οφεισθε με* — 33 *Lond. Rom.*
 17: 1—18 *απεστειλας* *Lond. Rom.*
 17: 20 *περι των πιστευοντων* — 18: 1 *Lond. Rom.*
 19: 25—27 *Lond. Rom.*
 21: 24—25 *Lond. Rom.*

Ex eo quod Marci fragmenta e foliis Petropolitanis recuperata sunt, nullum vero inter Londinensia occurrit, cave ne efficias, utriusque corporis membranas quasdam ad eundem librum pertinuisse; quam sententiam rejicere et mensurarum et scripturarum diversitate jubemur.

Itaque praeter codicem Romanum quatuor aliorum reliquias in duabus bibliothecis tenemus. E quibus non tantum illius lacunas aliquas sarcire, sed hoc etiam demonstrare licet, versionem Palaestinam ab hominibus haud indoctis ad varios Graecos libros emendatam et immutato sermonis usui accommodatam esse. Sic Mt. 18: 11 adest in Petrop. cum Rec. et L sec. manu, abest in Rom. cum Vat. ctt.; — cp. 26: 39 Lond. *προελθων*, Petr. et Rom. *προσελθων*; — cm. 42 solus Petr. cum textu Recepto qui dicitur addit *το ποτηριον*; — 51 in fine solus Romanus ex Joanne addit *το δεξιον*; — 27: 4 Petrop. *αθων*; sed Rom. cum secunda manu Vaticani et aliis *δικαιον* legit; — 10 *εδωκαν* Petr., sed Rom. e loco V. T.

εδωκα; — 16 Rom., non autem Petrop., ἰησουν βαρραββαν. Sic Mt.
 13: 47 pro γενος Romanus **ωλ**, Lond. **ωβαλ**; — cm. 50 pro
 καμινον Rom. **κωω**, Lond. **κωθκ**; — 18: 10 pro καταφρονη-
 σιτε Petr. **αϊαωθ**, Rom. **αϊαθ**; — 23: 16 pro τυφλοι Rom.
κϊαω, Lond. **ωω** (sed Lc. 7: 21 Rom. **μωω**, Lond. **μϊαω**);
 — cm. 23 pro εδει Rom. **δω κωω**, Lond. **κωωθω κωω**; —
 24: 12 pro Φυγησεται Petr. **κζ**, Rom. **αζθ**; — cm. 22 pro
 δια (τους εκλεκτους) Petr. recent. **δ.α.β**, Petr. ant. autem cum Rom.
α.η.δ.δ.; — cm. 43 pro Φυλακη Petr. **κϊβ**, Rom. **κω**; —
 25: 2. 3 pro μωραι Petr. **κβ**, Rom. **ωω**; — cm. 8. 9 pro
 φρονιμοι Lond. **κθϊωω**, Petr. et Rom. **κθωωω**; — cm. 10 pro
 εις τους γαμουσ Lond. **κθωωωθω δ.α.β**, Petr. et Rom. **κϊαυ δ.α.β**;
 — cm. 11 pro υστερον Lond. **κθϊωω**, Petr. et Rom. **α.η.θ.ω**; —
 25: 21 pro ευ Lond. **θωκ**, Rom. **ωκ**; — 27: 8 pro αγρος primo
 loco Petrop. **κϊθκ**, Rom. **κϊαλ**; — cm. 17 pro θελετε Petrop. **μζ**,
 Rom. **μω**. Eodem pertinent in MARCO 9: 34 διελεχθησαν, Rom.
ωωω μωωθω, at Petr. **ωωω μωωωθω**; — et 16: 5 εξεθαμβησαν,
 R. **ωωω**, P. **α.η.θ.κ**. In LUCA 1: 5 εγενετο, R. **κωω**, Petrop.
θ.η.β.θ.κ, ut saepius differunt in hoc verbo reddendo; — ib. εξ
 εφημεριας, R. **ωθωϊαε ρω**, P. **α.θ.α. ρω**; — 6 αμεμπτοι, Rom.
κβ κβ, P. **ρωω κβ**; — 8 εν τη ταξει της εφημεριας αυτου,
 R. **ωωωωθω, ωωωωω κθωωωκθω**, Petr. autem duobus verbis
ωωωωω ωωωωω; — 4: 33 et 36 ακαθαρτου, R. **κωβ**, Petr.
κθωκωω; — 5: 4 επαυσατο, R. **θωε**, Lond. **ηε**; — 6: 1
 ετιλλον, R. **μωωω** (ωωω), Lond. **μωωθω**; — cm. 4 (τους αρτους)
 της προθεσεωσ, R. **κθωωωκ.η**, Lond. **κθωωωθκ.η**; — ib. εξεστιν,
 R. **θωε**, Lond. **κϊε**; — cm. 7 παρετηρουντο αυτον, R. **μϊβ.ω**
ωλ, L. **ωθω μωωω**; — 7: 14 ηψατο, R. **μκ**, P. et L. **ω** (**εκω**);
 — cm. 21 μαστιγων, R. **κθωαυ**, L. **μϊεζ**; — 8: 13 ριζαν, R.
κθωαυθ, L. **εϊαε**; — ib. προς καιρον, R. **ωαϊωλ**, L. **δωωλ**
αεκ; — ib. αφιστανται, R. **μωωθω**, L. **μωωϊ**; — 11: 31
 νοτου, R. **κωωθω**, P. vocem habet e qua supersunt literae **αϊ**; —
 ib. των περατων, R. **κωωω**, P. **ωωωω**. Leviora quaedam in
 § 11 indicanda erunt, ubi de sermone agetur.

Quantum fortasse ad haec omnia, ac jam antea ad versionem
 Palaestinam constituendam, momenti habuerit Syriaca Vulgata, quam

viri aliquantulum literati testibus cod. Romani locis non ignorabant, operae pretium erit indagare.

Venio ad archetypum Graecum. Quod jam in Psalmis observavimus, versionem Palaestinam cum nullo Graeco libro hodie superstitute omnino conspirare, idem et in Evangeliiis apparet. Et in eorum gratiam qui hujus sermonis ignari historiam contextus Graeci curant, collationis tentamen heic apponam, ab aliis, si forte necesse habeant, accuratius elaborandum. Usus sum ea quae meo proposito sufficit editione Tischendorffii Lipsiensi secunda (1849).

In MATTHAEO CP. 9: 28 *δυναμιαι ποιησαι υμιν τουτο* — 30 *και ευθεως ηνεωχθησαν* — 32 omitt. *ιδου* — habet *ανθρωπον* quod omitt. Vat. — *στι ουδεποτε* cum Recepto — 34 Lond. *εν βεελζεβουλ*, Rom. cum Graecis *εν αρχοντι των δαιμ.*

10: 1 *εξουσιαν κατα?* — non add. *εν τω λαω* — 2 Lond. *αποστολων αυτου* — 3 solus Rom. cum Rec. *ο επικληθεις θαδδαιος* — 4 *ος παρεδωκεν αυτον* — 6 omitt. *μαλλον* — 8 non habet cum Rec. *νεκρους εγειρετε* — 10 omitt. *μηδε υποδηματα* — *της τροφης*, non του *μισθου* — 11 *η καιμη* — 12 *ασπ. τους εν αυτη?* — add. cum Cantabr. ctt. *λεγοντες ειρηνη τω οικω τουτω* — 13 *ελθτω vel ελθτω, non εισελθτω* — 14 *καιμης pro πολεως*.

13: 37 *ειπεν αυτοις* cum Rec. — 41 post *βασιλειας* omitt. *αυτου* — 43 *ωτα ακουειν ακουετω* cum Rec. — 44 *παλιν ομοια* cum Rec. — *πωλει παντα οσα εχει* contra Rec. cum Vat. — 46 *ευραν δε* contra Rec. — 48 post *αγγη* add. *αυτων* — 55 *ιωσηφ* cum Vat. ctt. — 56 *ταυτα παντα* cum Vat. ctt.

14: 2 post *βαπτιστης* add. e Marco *ου εγω απεκεφαλισα* — 3 *εδησεν αυτον και εθετο αυτον* — *γυναικα φιλιππου*.

17: 24 omitt. *εις καφαρναουμ* — *προσηλθον . . . και ειπαν τω σιμωνι* (Rom., in Lond. periit nomen) — 25 *πετρε* pro *σιμων* — 26 *λεγει* omisso *αυτω*.

18: 1 *εν εκεινη τη ημερα* pro *αρα* cum Itala, Armen. ctt. — 10 post *τουτων* add. Petr. *qui credunt in me* — 11 adest in Petr. cum Rec. ctt., deest in Rom. cum Vat. ctt. — *υπαγε* sine *και* cum Vat. ctt. — 16 *παραλαβε μετα σου* contra Vat. ctt. — *δυο η τριων παρτυρων* — 19 omitt. Petr. *περι παντος . . . αιτησωνται* — 21 *προσελθων αυτω ο πετρος ειπεν* cum Rec. — 24 post *αποδωσω* add. *σοι* cum Vat. ctt. — 27 omitt. *εκεινος* cum Vat. — 28 *ο δουλος εκεινος* contra Vat. — *αποδος* sine *μοι* cum Vat. ctt. — *ο, τι* cum Rec. — 29 *και παντα* cum Rec. contra Vat. ctt. — 30 non habet *παν* ante *το οφειλομενον* — 34 add. post *το οφειλ.* cum Rec. *αυτω* contra Vat. ctt. — 35 post *ουτως* add. *ουν* — add. cum Rec. *τα παραπτωματα αυτων*.

19: 16 *ειπεν αυτω* cum Rec. contra Vat. ctt. *αυτω ειπεν* — post *διδασκαλε* add. *αγαθε* cum Rec. — *ινα ζων αιωνιον κληρονομησω* cum I Parisino — 17 *τι με ερ. περι του αγαθου* cum Vat. — *εις εστιν ο αγαθος ει δε* — *εισελθων εις την ζ* cum Rec. — 19 *και αγαπ. . . . σεαυτον* omitt. Rom., habet Lond. — 20 post *εφυλαξα* add. cum Rec. *εκ νεοτητος μου* — 21 post *παλησον* add. *παντα* — 22 add. cum Itala *τον λογον τουτον* — 23 Lond. cum Rec. *δυσκολως πλουσις*, Rom. *πλ. δυσκ.* — 24 omittit *εισελθειν*, quod habet Rec. in fine commatis — 25 *οι μαθηται* omisso *αυτου* quod habet Rec. — omitt. *σφοδρα* — *παντα δυνατα* omisso *εστιν* quod habet Rec.

20: 29 ηκολουθησεν sing. Rom. (periit Lond.) — 30 ιησου νιε cum L Paris. ctt. — Lond. κυριε ελεησον ημας cum Vat. contra Rec. ελ. ημ. κε; Rom. omitt. κε — 34 non addit cum Rec. αυτων οι οφθαλμοι — Rom. add. *dum laudabant Deum et omnis populus qui videbat dabat laudem Deo.*

21: 33 post ανθρωπος add. τις cum Rec. — Lond. omitt. και αρυξεν ληνον — post ωκοδομησεν add. εν αυτω — 35 Rom. omitt. αυτου — 37 προς αυτους, non αυτοις ut Cantabr. ctt. — Rom. *fortasse pudebit eos* — 38 σχωμεν, non κατασχωμεν ut Rec. — ejiiciunt deinde interficiunt, contra Cantabr. ctt.

23: 14 habet cum Rec. — 16 τυφλων pro τυφλοι — 17 τις γαρ, non τι γαρ — 19 ante τυφλοι habet μαροι και cum Rec. contra Cantabr. ctt. — 20 omitt. πασιν — 24 οδηγοι τυφλων e 16 pro τυφλοι — 26 add. cum Rec. και της παροψιδος — αυτων cum Rec.

24: 16 εις τα ορη cum Vat. ctt. contra επι — 17 post οικιας habet αυτου. quod omitt. Cant. ctt. — 18 Rom. et Petrop. alter το ματιον sing. (in altero Petr. periit) — 22 Petrop. alter post εκειναι add. δια τους εκλεκτους — 23 η ιδου εκει cum codd. Italae pro η ωδε — 27 post εσται non add. και quod in Rec. — 28 σπου sine γαρ vel δε — 43 Petrop. omitt. την οικιαν αυτου — 44 Petrop. omitt. δια τουτο — 45 θεραπειας cum Rec. pro οικειας — 46 παιουντα ουτως cum Rec. pro ουτ. ποι. — 48 habet ελθειν, quod omitt. Vat. ctt. — 49 post συνδουλους add. αυτου contra Rec. — 50 Petr. εν ημ. η ου γινωσκει και εν ωρα η αυ προσδοκα.

25: 1 non habet, quae Cant. ctt., και της νυμφης — 2 μαραι . . . φρονιμοι, contra φρ. . . μ. Rec. — 4 post αγγελιοις add. αυτων cum Rec. — 6 Lond. et Rom., non Petr., post ο νυμφιος add. ερχεται — post απαντησιν add. αυτου cum Rec. — Lond. Rom. *surgite*, Rom. in alio loco *surgite exite*, Petr. *exite*. — 9 μη ποτε ουκ cum Rec. contra μη ποτε ου μη, sed Lond. ου μη ποτε ουκ — 13 non habet quae add. Rec. εν η . . . . ερχεται — 15 Lond. και ευθεως απεδημησεν — 16 Lond. πορευθεντος δε αυτου ευθεως — εκερδησεν cum Vat. ctt., non εποησεν — omitt. in fine ταλαντα cum Vat. ctt. — 17 non habet ταλαντα, nec λαβων — non habet quae Rec. και αυτος — 18 non habet ταλαντον — εν τη γη cum Rec. contra γην — 19 πολυν χρονον (non, ut Rec. χρ. π.) — μετ αυτων λογον cum Rec. — 20 add. cum Rec. επ αυτοις — 22 post τα δυο ταλαντα add. λαβων cum Rec. — omitt. ταλαντα tertium cum Itala ctt. — add. επ αυτοις cum Rec. — 24 Lond. omitt. ειληφωσ — omitt. σε — 26 στι σκληρος εμι ανθρωπος θεριζων κτλ. e 24 — 29 habet παντι — ο εχει, non ο δοκει εχειν — 31 Lond. ante αγγελοι habet αγιοι cum Rec. — 32 Lond. τα εριφια απο των προβατων.

26: 17 Lond. omittit σοι et habet *ut comedamus pascha* — 18 habet ο διδ. λεγει contra Alex. — 19 Lond. post ητοιμασαν add. αυτω — Lond. μετα των μαθητων αυτου, Rom. cum Alex. ctt. μετα των ιβ' μαθητων — 23 την χειρα μετ εμου — 26 ευλογησας, non ευχαριστησας quod Alex. ctt. — Lond. post φαγετε add. παντες — 28 Lond. το αιμα της διαθηκης μου, Rom. το αιμα μου της καινης διαθηκης — 29 Lond. εκ του γεννηματος ταυτης της αμπελου — Rom. κεινον μεθ υμων cum L Paris. ctt. (Lond. periit) — 31 διασκορπισθησονται cum Rec. — Rom. add. τοις μαθηταις — 34 τρις απαρν. με — 35 ουδεποτε e 33? — 36 Lond. Petr. τοις μαθηταις sine αυτου — 38 omitt. ο ιησους cum Alex. Vat. ctt. — 39 Lond. προσελθων omisso μικρον, Petr. Rom. προσελθων — 40 λεγει τω πετρω, contra αυτοις quorundam — 42 Petrop. add. cum Rec. το ποτηριον, et cum eodem απ εμου — add. πλην e 39 — 51 Lond. in fine addit το δεξιον ex Joanne — 52

omitt. σου cum K Paris. ctt. — απολονται, non αποθανουνται — 53 Lond. μοι αρτι cum Vat. ctt. — 55 add. cum. Rec. προς υμας — 56 post οι μαθηται add. αυτου (non Petr.) — Lond. omitt. παντες — 59 add. και οι πρεσβυτεροι cum Rec. — 60 ut Vat. contra Rec. — 61 in fine cum Rec. add. αυτον — 63 omitt. cum Vat. ctt. αποκριθεις — non habet του ζωντος quod Ephr. Syr. Rescr.

27: 4 Petrop. αδων, Rom. δικαιον cum sec. manu Vat. ctt. — 8 Petrop. inserit ex Act. 1: 19 ακεδαμα τουτεστιν — 9 ιερεμιου, non ζαχαριου quod Harql. et MS. Syro-Arab. Lips. — 10 Petrop. εδωκαν, Rom. εδωκα e Zacharia (LXX ενεβαλον) — 16 Rom. solus ιησουν βαρραββαν — 17 Rom. add. απο των δυο — 49 Rom. solus de lancea in fine addit cum Vat. ctt. ex Jo. — 50 Lond. omitt. παλιν cum Boreliano ctt. — 51 εις δυο post εσχισθη cum Rec. — 55 τω ιησου, non αυτω quod Boreel. — 63 εκεινος ο πλανος — 64 non habet νυκτος quod in Rec.

In MARCO cp. 8: 1 post τους μαθητας add. αυτου cum Rec. — 2 non addit μοι quod Rec. — 3 init. add. απολυσαι . . . εν τη οδω e Matth. — 8 non addit παντες — 9 add. cum Rec. οι φαγοντες — 10 μαγδαλα, non δαλμανουθα.

9: 34 habet εν τη οδω — 35 habet και λεγει αυτοις ει τις θελει — 38 Rom. αποκριθεις δε εφη αυτω cum Ephr. Syr. Rescr., Petr. αποκρ. ιωαννης εφη αυτω — omitt. cum Vat. ctt. ος ουκ ακολ. ημιν — add. in fine οτι ουκ ηκολ. ημιν cum Vat. Rec.

10: 46 τιμαιος ο υιος τιμαιου vel τιμαιος βαρτιμαιος — omitt. προς αυτης — 47 cum Rec. ειπεν αυτον φωνηθηναι — 50 αναπηδησας cum Vat. Cant. ctt. contra αναστας Rec.

11: 2 ουτω ουδεις ανθρωπων? — 3 τι λυετε τον πωλον cum Cant. ctt. — non habet παλιν quod Vat. ctt. — 18 οι γραμμ. και οι αρχ. cum Rec. — 19 εξεπορευετο sing. contra Vat. ctt. — 22 ει εχετε cum Cant. ctt. — 23 post αμην add. γαρ cum Rec. — add. ο εαν ειπη cum Rec. — 24 οσα αν προσευχομενοι αυτ. cum Rec. — 26 omitt. cum Vat. ctt. contra Rec. — 29 add. καγω cum Rec. — 30 non habet ποθεν — 31 ερει ημιν cum Cant. ctt.

12: 15 add. υποκριται cum G Harlejano ctt. — 22 και η γυνη απεθανεν contra Rec. απεθ. και η γ. — 26 εγω ο θεος αβρ., non θεος θεος quod Vat. Cant. ctt. — 27 ο θεος θεος νεκρων.

15: 44 ηδη cum Vat. Cant. ctt. pro παλαι.

16: 3 in fine add. quod in cm. 4 omitt. ην γαρ μεγας σφοδρα — 8 non add. ταχυ quod Rec.

In LUCA 1: 9 του θεου cum Cant. ctt. pro του κυριου — 11 Rom. του θυμιαματος (non "holocausti" quod habet Min.; cf. R. P. Smith in Thes. col. 741 ad ~~κίβωτο~~); periit, certe deest in Petrop.

4: 33 δαμονιου ακαβαρτου, non accus. ut Cant. ctt. — 41 non habet ο χριστος ut Rec.

5: 6 Rom. ωστε ηδη τα δικτυα ρησσεσθαι (Cant. sine ηδη); Lond. tacet — 8 σιμων sine πετρος cum Cant. ctt. — 29 οχλος πολυς τελωνων cum Vat. ctt. — 30 omitt. αυτων cum Cant. ctt. — add. cum Rec. και αμαρτωνων — 38 non addit quae Cant. Rec. ctt. και αμφοτεροι συντηρ. — 39 non habet ευθεως quod Rec. — χρηστοτερος cum Rec.

6: 1 non add. δευτεροπρωτω — 2 post εξεστιν add. ποιειν cum Rec. — 4 ante εισηλθεν add. ως cum Rec. — post εδωκεν add. και cum Rec. — 7 κατηγορειν, non

κατηγοριαν quod Rec. — 9 απολεσαι, non αποκτειναι quod Alex. ctt. — 10 Lond. cum Cant. ctt. ο δε εξετεινεν (non add. ουτως), at Rom. cum Rec. και εποησεν ουτως — Rom. add. ως η αλλη (non υγιης ως η α. quod Rec.), Lond. tacet.

7: 10 post υποστρεφαντες add. εις τον οικον cum Vat. Cant. ctt. — omitt. ασθενοντα cum Vat. ctt. — 19 κυριον cum Vat. ctt. contra ιησουν Rec.

8: 14 non omittit cum Cant. ctt. και ante πλουτου.

9: 50 καθ ημων et υπερ ημων cum Rec. — 54 in fine add. cum Rec. ως και ηλιας εποησε — 56 cum Rec. praemitt. υιος — σωσαι.

11: 26 επτα post εαυτου cum Vat. ctt. contra Rec. — 27 Petrop. επαρ. γυνη τις φωνην, Rom. τις γυνη cum Rec. — 29 non add. cum Rec. του προφητου.

In JOANNE cp. 3: 13 add. quae omitt. Vat. ctt. ο ων εν τω ουρανω — 15 non add. cum Rec. μη αποληται αλλ — 17 Rom. post υιον habet αυτου contra Vat. ctt. (Lond. tacet) — Petr. omitt. εις τον κοσμον.

6: 32 Rom. cum G Harlej. ctt. omitt. ουν — 35 ειπεν δε — 36 omitt. αλλ — 37 εκβαλλω cum G Harlej. ctt. — 39 Petrop. omitt. τουτο δε . . . με — Rom. εξ αυτου contra Cant. μηδεν, Petr. tacet — 40 του πεμφαντος με cum Rec. contra Vat. ctt. του πατρος μου — 42 habet ιησους — νυν cum Vat. ctt. contra ουν Rec. — 43 Petrop. post απεκριθη add. ουν cum Rec., Rom. δε.

10: 10 habet και περισσον εχωσιν contra Cant. — 11 διδωσιν cum Cant., non τιθησιν — 12 non habet in fine τα προβατα quod Rec. — 13 omitt. ο δε μισθ. φευγει cum Vat. ctt. contra Rec. — 14 γινωσκ. με τα εμα contra Rec. — 15 τιθημι contra Cant. διδαμι — 16 γενησονται cum Vat. ctt.

11: 30 ην επι cum Vat. ctt. — 32 Petr. omitt. κυριε.

16: 22 νυν μεν λυτην Rom. cum Vat. ctt.; tacet Lond. — 23 οσα αν cum Rec. — εν τω ον. μου post πατερα cum Rec. contra Vat. ctt. — 24 omitt. Lond, et Rom. in utraque pag., εν τω ον. μου — 26 και ου λεγω — παρα του πατρος του θεου cum Rec. — 30 νυν αιδαμεν.

17: 4 τελειωσας cum Alex. Vat. ctt. — 7 Lond. et Rom. εγνωκαν, sed Rom. alibi εγνωκα cum quibusd. — 8 εγνωσαν οτι αληθως — 21 εν ημιν εν cum Rec. — 24 ηγαπησας utroque loco — 25 και ο κοσμος — 26 omitt. Lond., et Rom. in utraque pag., και εγνωρισα . . . γνωρισω.

19: 26 habet ον ηγαπα — 27 ημερας cum Alex. ctt. pro ωρας.

21: 25 non habet cum Rec. αμην.

Jampridem ab Assemaniis et Miniscalchio didicimus, Evangeliarium Romanum lectiones ita distributas exhibere, ut hodie apud Melkitas in usu sunt, exceptis lectionibus Dominicae I post Pentecosten et paucis quae in Sanctis commemorandis recentiores mutarunt ¹⁾. Londinense cujus fragmenta sub numero 14664

1) Minise. p. xxxviii Prolegomenon; E. Ranke in Herzog's Realencycl. XI. 383. Cum cod. Romano tantum non omnino conspirant duo synaxaria ejusdem saeculi Syriaca vulgaria Antiochena de quibus Wright in Catal. I. pp. 194 sqq., 200 sqq.

servantur eundem fere ritum ostendit. Nam Mt. 18: 35 finis pericopes (Dominicae 11 post Pentecosten teste Rom.); 19: 16 incipit lectio Dom. 12; 21: 33—42 Dom. 13, 23: 1—12 Sabato 14 leguntur; 25: 14 initium est lectionis quae in Rom. Dominicae 16 tribuitur; 25: 31 ejus quae in Rom. ad Dominicam carnis pertinet; Jo. 3: 13—17 Dominica ante Exaltationem Crucis legitur; 10: 16 est ultimum lectionis quam Rom. die 3 m. Sept. habet; in 18: 1 finis indicatur ejus lectionis quae teste Rom. prima est noctis Feriae 6 Majoris; et 18: 2 secundae lectionis ejusdem noctis exordium indicatur, quod in Rom. per comma 1 incipit. Sunt tamen alii loci in quibus inter utrumque librum discrimen haud levis momenti observatur. Nempe Mt. 9: 35—10: 15 in Lond., at 9: 36—10: 8 et in Rom. et apud Graecos hodiernos ¹⁾ festo 12 Apostolorum (d. 30 m. Junii) assignantur; 13: 43, in quo finis pericopes juxta Lond., in Rom. deest, etsi hic cum Graecis recentioribus novam in cm. 44 incipit. In Rom. desunt 13: 56 (finis pericopes in Lond.); 14: 1 sq. (diei decollationis Jo. Bapt., i. e. d. 29 m. Aug., ubi Rom. habet Mc. 6: 14—30 cum Graecis hod.); Luc. 4: 41 ubi finis peric., et 4: 42 ubi nova incipit; 8: 22 novae exordium. Denique Mt. 13: 52 initium capituli 23, 26: 30 finis pericopes, 26: 31 lectio in matut. Feriae 6 Majoris, Luc. 6: 5 finis pericopes, 8: 5 initium cap. 17 in Lond. indicantur, ubi Rom. nullam contextus divisionem offert.

Itaque in Londinensi ritum quidem Melkitarum offendimus, sed antiquiorem, nondum ita mutatum ut nunc in Rom. invenitur, qui multo magis conspirat cum libris Graecis et Arabicis nostro saeculo usitatis. Quodsi exemplum nostrum continuum fuisse credas, refellitur ea sententia duobus fragmentorum locis, uno fol. 5. v. b., ubi post Matthaei verba e cap. 18 Joannis e cap. 10 dantur; altero fol. 21 v. b., ubi Jo. 19: 25—27 uno tenore excipiuntur verbis 21: 24—25 ut fit in Romano ad d. 8 m. Maji; unde apparet, fuisse librum Londinensem Lectionarium ejusdem generis atque

---

1) Cf. Novum Testamentum Graece ed. C. F. de Matthaei, T. I Wittenbergae 1803, ubi lectiones ecclesiasticae ex usu ecclesiae Graecae et Synaxarium quoque Evangeliarum q. d. exhibentur.

Vaticanum. Attamen in nostro *κεφάλαια* quaedam indicantur, videlicet Mt. 9: 35 *κεφ.* sine numero, 13: 52 vigesimum tertium, 25: 14 aliud cujus numerus perit, 25: 31 quadragesimum primum, Luc. 8: 5 decimum septimum; 8: 22 decimum octavum. Apud Matthaeium in editione N. T. modo laudata non invenio nisi Mt. 25: 14 cap. PE, 25: 31 P ς , Luc. 8: 5 ΛE, 8: 22 ΛZ, dum Mt. 9: 35 et 13: 52 capitis numero carent (9: 36 ΛΔ). *Κεφάλαια* ergo Londinensia diversa sunt a Graecis quae mihi quidem innotuerunt. Neque huc trahendi sunt *τίτλοι* qui dicuntur, nam Mt. 13: 52 nullus exstat, 25: 14 est Ξ, 25: 31 ΞA, Luc. 8: 4 (sive 5) KB, 8: 22 ΚΓ. E quibus omnibus apparet, in libro Londinensi servatam fuisse vetustam contextus distribuendi et pericopas numerandi rationem, quae antequam Vaticanus scriberetur abrogata sit.

Et codex Petropolitanus antiquior absque dubio in pericopas quasdam distinctus erat. Vocantur autem hae „lectiones” (*ⲗⲓⲟ* = *ⲗⲓⲟ* reliquorum Syrorum) et numeris hisce insigniuntur: Mc. 11: 1 lectio 18; 13: 1 lectio 22; 16: 2 lectio 28 (resurrectio Domini), quae est „*κεφάλαιον* in primum diem Paschatis in . . . (fine?) Jejunii”, Lc. 11: 37 lectio 26, 19: 11 lectio 41, Jo. 6: 43 lectio 3. Apud Matthaeium invenio Mc. 11: 1 MΘ et *τιτλ.* AB, 13: 1 NH, Lc. 11: 37 *τιτλ.* MB, praeterea nihil. Ergo et haec vestigia sunt capitulationis omnino peculiaris. Observandam est etiam hoc, quod numeri non singulorum Evangeliorum, sed libri cujusdam sectiones spectare videntur, in quo permixtae fuerint omnium pericopae. Nam si pericope Lc. 11: 37 sq. jam 26^a ipsius Evangelii esset, vix credibile est, illam Jo. 6: 43 tertiam tantum fore. Attamen non cogitandum est de Diatessaro quod vocant seu Synopsi biographica, sed omnino de Lectionario secundum anni dies disposito, quoniam resurrectio jam in lect. 28^a narrabatur, et habemus etiam 41^{am}, quae sermones ante introitum Hierosolymitanum habitos continet. Caeterum hocce Lectionarium a Romano et Londinensi prorsus diversum fuit, et fortasse in usum prorsus singularem destinatum, de qua re alii si libuerit ulterius inquirent.

Ad codicem Petropolitanum recentiorem pertinet folium illud 55 de quo in pag. Syr. 217 et Lat. 188 scriptum est, ubi quatuor Evangeliorum verba in unam narrationem coacta fuisse dixeris.

durante Jejunio Exodus, Joel, *Deuteronomium* et *Iob*, denique a Paschate ad Pentecosten usque Psalterium. Hujus ordinis similem, ut videtur, observabant in ecclesia Cappadociae antiqua; cf. E. Ranke in Herzogii lexico c. t. Realencyclopaedie XI p. 380, 383.

Atqui in membranis Petropolitanis fragmenta habemus eadem manu scripta qua liber ille Evangeliorum antiquior, Jesajae 11: 6—11, 14: 28—32, 15: 1—5: 40: 1—12, Deuteronomii 6: 4—16, 7: 25—26, 13: 6—17, Iobi 21: 1—9 et Proverbiorum prooemii (9: 1—11); quae omnia ad Lectionarium pertinere docent et fol. 60 v. a., ubi Proverbiorum locum excipit „lectio tertia e Je-
„saja propheta”, et fol. 109, ubi „feriae sextae sanct. . . . . lectio
„prima e Deuteronomio” petitur, et fol. 107, ubi habemus „lectio-
„nem (incerti numeri) ex Iobo”.

Dubito an ex eodem libro provenerit particula Praxapostoli quam in fol. 25 Petrop. invenimus. Nam et ejusdem generis est scriptura, et v. c. cod. Mus. Brit. Add. 14687 lectiones continet in dies festos quum e Vet. Test. et Apocryphis tum ex Actis et Epistolis Paulinis excerptas.

De contextu Graeco quem secutus est interpres, haec annotavi:

Deut. 6: 4 καρδιας cum Alex. Ald. (διανοιας Vat.) — 9 γραφετε cum Vat. Ald. (γραφεις Alex.) — θυμωθη cum Alex. (θυμω Vat. Ald.).

7: 25 ουκ επιθυμ. cum Vat. (και ουκ Alex. Ald.) — λαβειν cum Vat. Ald. (ου ληψη Alex.) — non habet lectiones Aldinas 25 μη ποτε πταισις δια τουτο et 26 ωσπερ και τουτο.

13: 9 αι χειρες σου εσονται cum Vat. (Alex. Ald. num. sing.) — 15 πολει cum Alex. Ald. (Vat. γη) — 17 init. omitt. και cum Alex. Ald. — ελεος και ελεηση cum Vat. (Ald. και ελεηση σε, Alex. ελεος και πληθυνει σε και ελεησει σε).

Jes. 11: 7 εσονται cum Vat. Ald. (Alex. βοσκηθησονται) — φαγεται cum Vat. Ald. (αμα φαγονται Alex.) — 8 omitt. per homoeoteleuton και επι κοιτην εκγονων ασπιδων.

14: 30 ανθρωποι cum Vat. Ald. (Alex. ανδρες) — 31 απο βαρρα καπνος Vat. Ald. (Alex. κ. απο β.).

15 cum Vat. nomina urbium recte exprimit, dum Alex. pro ελεαλη habet ελαλησεν et omitt. ιασσα, et Ald. γεβων ac ναβατον habet.

40: 4 παντα cum Vat. Ald., quod omitt. Alex. — πεδια cum Vat. (οδους λειας Alex. Ald.).

Iob 21: 2 ακουσατε ακουσατε μου cum Vat. Ald. (Alex. ακ. μου ακ. μου) — ινα μη ειη μοι αυτη παρ υμων cum Alex. (Vat. ινα μη η μοι παρ υμων αυτη, Ald. omitt. παρ υμων) — 5 σιαγονι cum Vat. Ald. (Alex. στομα) — 7 δια τι cum Vat. Ald. (Alex. δια τι δε) — 8 in fine cum Alex. add. αυτων, contra Vat. Ald.

Prov. 9: 1 εν αυτω επτα στυλους — 2 εκερασεν οινον εις αγγεα (?) — omitt. και — 3 omitt. συγκαλουσα . . . . κρατηρα — 6 post φρονησιν add. ινα βιωσητε cum Alex. Ald. — 8 add. in fine cum Alex. ασοφον και μισησει σε (?).

Act. 14: 6 εν λυστροις αδυν. τοις ποσι εκαθ. — περιεπατησεν cum Vat. ett., non plusquamperf. — 9 non facit cum Cant. — 10 μεγαλη φωνη cum Vat. ett. — 10 non add. invocationem Christi — et coepit ambulare — 13 ο δε ιερευς — πολωες sine αυτων contra Rec.

§ 8. DE VITIS SANCTORUM.

Philemonis martyris Antinoae anno fere 311 passi acta leguntur apud Bollandianos t. I (die 8) Martii p. 752 sqq.; quorum ope haec fragmenta intelligi, etsi vix ubique ad literam interpretari poterunt. Philemon tibicen *κισι* erat; *τάξις* est custodia militum quae Ariano praefecto adstat; Asclas et Leonides martyres sunt de quibus off. Acta Sanctorum diei 23 m. Januarii. Apollonii memoria eadem die quo Philemonis celebratur. Vide et Menologia Graecorum ad diem 14 m. Decembris¹⁾, etsi in calendario cod. Palaest. Rom. omittitur utriusque Sancti mentio. Addo eas narrationis Latinae partes quibuscum nostra comparari debet. Graecam e codice MS. tantum Regio Parisiensi contulerunt auctores, quae an unquam integra edita sit, ignoro.

P. 753 A. Officium dixit: Fortasse Christianus est, nam habitus hoc demonstrat. Et Praeses: Si Christianus est, inquit, dicite ei ut sacrificet. Tunc Philemon inspiratus Dei gratia respondit: Ego Christianus sum, non sacrifico. Ad quem Arianus iterum per interpretem, Sacrifica, ait, et lucrare tormenta, quibus vidisti vel audisti Asclam et Leonidem vitam solvisse. Philemon respondit: Non sacrifico, sed paratus sum sicut illi quos nominasti, et ego pro amore Christi suscipere cruciatus, ut merear cum ipsis et requietem invenire. Quis enim non miratus est in facto Asclae, quo te in medio flumine tenuit? Dicit ei Arianus: Sacrifica ut salveris. Respondit (Philemon: Non est salvari nisi pro Domino mori.) . . .

P. 753 B. Dicit ei Arianus: Per salutem Romanorum te adjuro, ut dicas mihi, si ex toto corde te asseris Christianum, an ludens hoc facis. Philemon respondit: Quid me adjuras per Romanorum salutem quae transit? Juro enim per statum et gloriam Christianorum, me verum dicere: Christianus sum. Tunc Arianus commotus indignatione grandi interrogat circumstantem Antinoiam plebem, quid de eo agi decernerent: utrumnam cita morte

1) Brevissima est narratio, neque accurata, in ed. Cardinalis' Annib. Albani, Urbini 1727, II p. 29.

auferri, an longis suppliciis deberet cruciari? (Graecum ex. MS. Paris. § μακροβυμίῳ ἐπ' αὐτοῦ). Et populus exclamavit dicens: Ne perdas civitatis nostrae delicias; omnis enim civitas ad admirationem ejus pendet. Et coeperunt cives plorare. Dicit Arianus Philemoni: Ferreum pectus habes, qui horum non flecteris amore: sacrificia quaeso, et redde jucunditatem in festivitate, quae proxima est, civibus tuis. Respondens Philemon dixit: Terrena haec festivitas, quam imminere dicis, contraria est coelesti laetitiae . . .

P. 754 D. Tunc Arianus audita hac ejus pro fide Christi defensione, jussit tam ipsius quam Apollonii diaconi forari calcanea, et inductis funibus trahi per civitatem atque post haec praesentari iudicis tribunali. Quod cum fuisset a militibus impletum, redduntur juxta praeceptum conspectibus Ariani; quibus repraesentatis judex ait: Quid est, Philemon? Ubi est Deus tuus? Quare te de tam gravi necessitate non eripuit? Cur in ipsis principiis suppliciorum cultoribus suis non succurrit? Audite et sacrificate, ne inter dura tormenta deficiatis, cum nullus sit qui vos liberet de manibus meis. Et Philemon dixit: Si vis ut te audiam, audi me tu prius. Quod dictum cum audisset Arianus et cives gavisi sunt valde . . .

Sabas, cujus memoria apud Graecos et Latinos die 5 m. Decembris colitur, omnibus Palaestinae coenobiis praepositus, sub Justiniano I mortuus est. Cujus nomen nescio an legendum sit p. Syr. 170 vs. 12 (ܫܒܐܘܫܐܒܐ). Narratur in fragmento nostro de haeresi quae Sancti precibus in cellula factis ex sua vel alterius anima expulsa sit, de qua deinde cum discipulis sermonem contulerit.

§ 9. DE FRAGMENTIS THEOLOGICIS.

Homilias a celebribus concionatoribus compositas in multis ecclesiis de pulpito legi consuevisse, imprimis a diaconis si presbyter propter valetudinem concionari non posset, docemur ab auctoribus a Binghamo Orig. Eccl. I p. 314, VI p. 176 laudatis. Ex hujusmodi sermonum thesauro folia illa servata esse opinor quorum argumenti quantum legi potest sub fragmentorum Theologicorum nomine edidi. Unum titulum habemus integrum in fragm. 8: „Sermo „ex (iis qui sunt) Dni Joannis archiepiscopi sancti CPoleos urbis de „parabola in lectione Evangelica scripta de duobus filiis et de misericordia Dei”. Itaque et aliorum scriptorum sermones in eodem codice legebantur.

Non mihi suscepti, fragmenta illa omnia lacera quoad ejus fieri

possit in hisce paginis Latine vertere, nec singulorum origines ex ingentibus Ecclesiae Patrum thesauris diligenter conquirere. Attamen eorum causa qui illorum scriptis operam dant, nec Syriaca facile legere didicerunt, omnium argumenta deinceps indicabo.

- Fragm. 1. Dnus Jesus Christus una cum Patre hominem creavit, Sodomam evertit. — Ut variis hominum desideriis satisfaceret, factus est Ille vitis, janua, summus sacerdos, agnus mactatus.
- Fr. 2. Homiliae peroratio: non frustra cucurri; laetor et vos etiam mecum laetamini. Alterius exordium: Domine, — da mihi . . .
- Fr. 3. Laudatur Paulus dicens (2 Cor. 4: 7): ecce habemus hunc thesaurum in vasi fictilibus. Quae in vasculo fictili servas summa cura custodis, ctt.
- Fr. 4. rudera tantum, in quibus laudatur Ezechiel propheta.
- Fr. 5. Contra Judaeos: auctore Jesaja Immanuelem e virgine nasci, at non mirum esse si prophetam mendacii coarguant, quoniam et sic et lapidibus obruendo doctores isti prophetas repellere soleant.
- Fr. 6. Beati qui bonam uxorem invenerunt. Audite, dilecti, quibus verbis nos moneat vir sapiens; deinde laudantur e Proverbiis cpp. 5: 3, 12: 4, 25: 20 secundum LXX.
- Fr. 7. Ejusdem argumenti, ejusdem homiliae sequela.
- Fr. 8. Exordium homiliae Chrysostomi; de filio prodigo an de Mt. 21: 28 sqq.?
- Fr. 9. In febribus vinum poscunt, quod si intempestive commodaretur delirarent; itaque non audit medicus.
- Fr. 10. Ex Act. Apost. descendum de operatione Spir. Sancti in Petro. — Laudatur Ev. Jo. 15: 5^a; deinde argumentum aliquod petitur ex hora tertia (Act. 2: 15).
- Fr. 11. De Christi natura divina; laudatur Ev. Mt. 16: 14. Cf. fragm. 22, 38, 48.
- Fr. 12. De vidua Sareptana 1 (3) Reg. 17.
- Fr. 13. De precibus in ecclesia habendis, et sacerdotis precibus minime supersedendo, laudato Iobo 1: 5.
- Fr. 14. similis, ut videtur, argumenti, de lupo quo devorari periclitamur et de ecclesia, lectionibus, doctrinis. Cf. et fr. 19.
- Fr. 15. Commemorari videntur ii qui Caesari nomen dederunt. — Laudantur verba: . . . »Ille ad dextram meam, ne despondeam" (Ps. Gr. 15: 8).
- Fr. 16: . . . et donec hujus gentem discas(?) saluta eum et osculare ctt.
- Fr. 17 in fine: Dominus homicidas dispellit.
- Fr. 18: »omnes iniqui, qui omni genere sceleris et immunditiae contaminati sunt. Ego autem dico, ecclesiam docere et praecipere" ne istiusmodi flagitia tolerentur.
- Fr. 19. Cum villico qui dominis fructus in horrea colligit comparatur homo qui ecclesiae Dei incrementis operam dat.
- Fr. 20. Qui pauperibus dat, aegrotos visit, nudos vestit, captivos visitat, nomine Domini, Illo ipso in scripturis teste praemium consequetur.
- Fr. 21 lacerum in quo sermo est de peccatis quibusdam.

- Fr. 38 de divina Christi natura. Laudantur Ev. Jo. 5: 19, Psalmi locus, Iobus 9: 8, ... 38: 17.
- Fr. 39. Admiranda corporum coelestium fabrica.
- Fr. 40. De diebus ac noctibus, anni temporibus, fructibus, arboribus.
- Fr. 41. Noli esse eorum similis qui magicas artes idolorum perficiunt, evita locos impudicitiae, sperne lucri amorem, neve cum gentilibus in theatri consuescas.
- Fr. 42 homiliae peroratio. Omnis cum haereticis consanguinitas evitanda ... ut dignus fias corona coelesti in Dno J. C. — Novae homiliae exordium laecerum: »Generis hujusce ... Domine ... ii qui a ... auditorum ... non »dispositi sunt“ ...
- Fr. 43. Ex homilia de Lazaro suscitato Ev. Jo. 11. Cf. fragm. 46.
- Fr. 44. Ex eadem: fide Filio habita vita recuperatur.
- Fr. 45. Quodsi autem gramen quod hodie arescit et cras in fornacem conjicitur ita exorizat Deus, idem est Ille qui solem et pluviam et bonis et iniquis praebet; idem qui malefacta reperit.
- Fr. 46. Ex homilia de Lazaro suscitato (Ev. Jo. 11: 31). Cf. fr. 43.
- Fr. 47. Christus crucifixus est qui nobis gratiam et pacem afferret, Deinde laudatur Joel 2: 28; non enim personarum discrimen facit Spir. S.
- Fr. 48. De divina Christi natura. Laudatur Ep. ad Heb. 1: 13.
- Fr. 49. »Quodnam peccatum eorum peccato gravius qui Dominum crucifixerunt“? — Verum omnia decenter et ordinatim fieri voluit (Paulus, 1 Cor. 14: 40).
- Fr. 50. De fide. Laudatur Jes. 7: 9^b. Fides leonum os occludit, ut expertus est Daniel.
- Fr. 51. De fide qua armamur contra inimicum invisibilem; laudatur Ep. Pauli ad Eph. 6: 16. — Non operibus solis justificamur, sed opera fide perficiuntur.
- Fr. 52. Sceptrum ferreum... Laudatur Dan. 2: 34, 44.
- Fr. 53. Christus summus sacerdos. Laudatur Ep. ad Heb. 7: 21.
- Fr. 54. »Participes sunt nominis Illius dignitate sua regia apud homines“. — »Qui ministrant novo nomine benedicto appellabuntur.“
- Fr. 55. Laudantur loci Gen. 49: 9^b, Ps. 15 (Heb. 16): 2, 4^b.
- Fr. 56. Filium non e nihilo creavit Pater, sed ab initio inde unicum genuit.
- Fr. 57. »Omnino Dei jussu hoc factum est“. Ut ex aqua factae sunt volucres et ... (cf. Anecd. t. I. p. 4 Lat.), e terra pecudes, sic nos ad Dei imaginem facti sumus. Ergo ne dormiamus(?) ...
- Fr. 58. Aharonis baculus quasi e mortuis surrexit, quo miraculo Deus ostendit, illum ad summum sacerdotium destinatum esse, ipsi autem resurrectionem non concessit.
- Fr. 59. Finem imponam his doctrinis, ne nimia verborum copia et quatuor dierum spatium oblivioni ansam praebeant.
- Fr. 60. Praedicantur hae simplices fidei doctrinae, ut ii quibus opus est audire ex iis proficiant, aliorum autem memoria adjuvetur.
- Fr. 61. Adamus ex arbore comedens lapsus est, tibi autem arbor salutem attulit. Itaque noli serpentem timere.
- Fr. 62. Vespera Dominus in paradiso ambulavit atque Adamus et Eva sese abscondiderunt; vespera latro paradisum intravit.

Fr. 63. Tu autem dum tibi tempus est omnem impudicitiam et impuritatem exuito, atque induito puritatem, imo ipsum Spiritum Sanctum. . . .

Haec pauca obiter annotata iis tamen sufficient qui vel Scripturae Sacrae partes in foliis nostris latere suspicati erunt, vel fragmenta suis auctoribus reddere et e contextu diligentius explicare sibi proponent.

§ 10. DE SCRIPTURA.

Scripturam Syropalaestinam non a vernacula antiquiore qualis in lapidibus cernitur, sed a Syriaca majuscula Edessena librorum derivatam esse, cuius formas Aramaicas accuratius examinanti apparebit. Dolendum est, etiam *vm. doct. J. Euting* in Tabula characterum Aramaeorum comparata, quam nitidissimae suae *Qolastae* editioni (*Stuttg. 1867*) addidit, non usum fuisse nisi exemplis *Adleri* (vel potius hujus *chalcographi*) et *Miniscalchii*, quum jam in *Anecd. tom. I Tab. A* alphabetum exstet etsi non ab omni vitio vacuum, attamen illo multo melius et e membranis antiquioribus *Petropolitanis* petatum. Jam vide alterum accuratissime depictum in *tab. VIII*. Hodie nova specimina tibi offero, quibuscum sola *Wrightiana* in Catalogo expressa comparare oportet; nam pro tabula *chalcographi Adleriani* nunc ipsius viri optimi designationem habes a *photographo* in *tab. V* hujus tomi redditam; artifex vero *Miniscalchii* et paginam fuligine pessime repictam (*cf. supra pag. 177*) imitatus est et rei haud satis peritus erat. Praetermissis igitur tabulis tam *Hafniensi* quam *Veronensi* quaerendum est, quam ob causam *Palaestini* nostri libros *Syriacos* eleganter exaratos sibi bene cognitos aemulari spreverint, ac rigidas illas et angulosas literas sibi excogitarint. Nec puto justam hujus rei rationem redditum iri nisi mecum sentias, *Melkitas*, *Graecos* in omnibus imitari cupidos, characteres suos, ut jam *t. I p. 90* dixi, data opera ad exemplum uncialium *Graecorum* composuisse. Et omnes quibus tabulam hujus tomi *IV^{am}* ostendi viri docti sed *Syriaca* ignorantes, primo obtutu pro *Graeca* eam habuerunt. Vix opus est memorare, quantum dignitatis et, ut ita dicam, sanctitatis literarum apicibus ab hominibus *Orientalibus* tribui soleat; quare *Copti* pro *demotica Aegyptiaca* *Graecam*, *Persae Muhammedani*, *Malaji*, *Javanenses* de rebus sacris agentes pro *Pehlevica* aut *Indica Arabi-*

cam, Syri et Malabarenses ubi de religione Christiana Arabice vel Dravidice scribebatur¹⁾, Syriacam adoptarunt; ut taceam de Judaeis Persica, Hispanica, Germanica pietatis ergo Hebraice pingentibus. Atqui ecclesia cujus reliquias habemus in omnibus omnino Graeca vestigia premebat; quidni et in specie librorum externa adornanda idem fecerit?

Difficile est, nisi quis in libris MSS. multum versatus sit, de hujusmodi fragmentorum aetate recte judicare. Quum vero scriptura Palaestina ex Edessena majuscula provenerit, illius genus antiquissimum ad hanc proxime accedere statuere debemus. Imprimis hoc apparet in variis formis literae ω , quarum vetustissimam habes in tab. IV col. *a* vs. 4 (𐤔𐤓), vs. 11 (𐤔), vs. 13 (𐤔𐤓), col. *b* vs. 2 (𐤔), vs. 4 (𐤔𐤓), vs. 15 (𐤔𐤓𐤔𐤓); — paulo recentiorem tab. I vs. 3 (𐤔𐤓) et paenult. (𐤔𐤓); — hac etiam recentiorem in tab. II *a* vs. 1 (𐤔𐤓𐤓), vs. 7 (𐤔𐤓𐤓), vs. 8 (𐤔𐤓𐤓), *b* vs. 6 (𐤔), vs. 8 (𐤔𐤓), vs. 10 (𐤔𐤓). Quartam in tab. III *a* vs. 12 (𐤔𐤓) et vs. 17 (𐤔𐤓). In Londinensibus cod. 14450, cujus paginam versam dedi in tab. VI, formam quartae similem exhibet (*a* vs. 16 𐤔𐤓 et vs. 20 𐤔𐤓); eff. in pagina recta, ap. Wright in tab. XVIII expressa, *b* vs. 3 𐤔𐤓𐤓, vs. 22 𐤔, vs. 24 𐤔𐤓. Similem quoque ostendunt Psalmi (t. VIII vs. 1 𐤔, 2 𐤔𐤓, paenult. 𐤔𐤓) et Hymni utriusque generis (t. VII vs. 2 𐤔𐤓). At tertia est in Evangeliiis cod. 14664 (t. VII *a* vs. 3 𐤔 et t.). Romanus forma quarta utitur (tab. V *a* vs. 6 𐤔, vs. 9 𐤔𐤓, vs. 12 et 15 𐤔, *b* vs. 6 𐤔𐤓, vs. 9 𐤔, vs. 10 𐤔𐤓). Quartam hanc formam non a tertia sed a prima repeto, ita ut haec (tab. IV) duos in modos mutata sit, ductu tenui in media litera ab aliis a parte dextra in altum sublato (tab. I) deinde ad libellam exacto (t. II), ab aliis a sinistra parte humi prostrato (tab. III).

Alterum aetatis indicium habemus in litera ν , cujus cauda in antiquioribus omnibus tenuis, recta, fere horizontalis et in sequentis literae basin continuata, in extremitate dextra puncto crassiore munita est; dum in Psalmis (t. VIII vs. 12 𐤔𐤓 et vs. ult. 𐤔𐤓) crassa est et angulos efficit tam cum literarum basi quam cum

1) Cf. Anecd. t. I pp. 11, 91. Zeitschr. d. d. m. Ges. 1868 S. 551.

ipsius literae corpore; e qua forma tertia manavit caudae retortae, e literae corpore continuatae, quam et in Evangeliiis Londinensibus cod. 14664 et Hymnis omnibus et in Romano observamus.

Denique, ut minora mittam, in omnibus Londinensibus cod. 14664 et in libro Romano turpissima apparet consuetudo literas $\overline{\text{J}}$, $\overline{\text{V}}$, $\overline{\text{Y}}$ ita scribendi ut ductus brevior perpendicularis longiore obliquo augeatur, et gibbus quidam seu scalae gradus in literae dorso fiat, quo angulum obtusum in antiqua scriptura observatum (tab. VIII) imitari studuerunt.

Ex his indiciis de scripturarum aetate judicari potest (cf. § 12); deinde apparet, vetustissimam, — eam dico quae ab Edessena minimum distat, — simul Graecae aspectum caeteris multo fidelius referre. Et calamum quoque non Syriaco more versus pectus scriptoris, sed Graeco a latere ad latus cucurrisse nullus dubito (cf. t. I tab. A fig. 6).

Litera π in scriptura nostra puncto non distinguitur; attamen haud credam, Syriacam majusculam vetustam, e qua illa provenerit, eodem puncto caruisse, quippe quod jam in antiquissimis libris diu ante dissensiones saeculi quinti exaratis conspicitur. Sed scribendi rationi Graecorum ad instar adoptatae adversetur omne punctum in media litera positum, quamobrem hoc in fabricanda Palaestinorum scriptura omissum esse arbitror.

Ex eo quod Δ literam omnes Palaestini invertunt, qua Graecorum π expriment, apparet, eam aspiratam fuisse praeter voces a Graecis sumptas et (in Psalmis certe Londinensibus) eas in quibus Δ olim producebatur seu duplicabatur¹⁾. Miniscalchius, quomodo haec se habeant in cod. Romano, non indicavit.

Denique apud Adlerum (t. nostra V, a vs. 3, 5 ctt.) literam δ habemus plus semel Edesseno more scriptam. Quum autem eadem in aliis ejusdem paginae vocabulis, in tabula Miniscalchiana et cae-

1) Cff. et p. 103 vs. 7 פֶּרֶק , 17 פֶּרֶק ; p. 107, 22 פֶּרֶק , 108, 16 פֶּרֶק ctt., sed in aliis (ut 190, 1, etiam 187, 12) idem vocabulum Δ vulgari scriptum; — 104, 6 פֶּרֶק , 110, 17 פֶּרֶק ; — 143, 22 פֶּרֶק , 119, 10 et 198, 24 פֶּרֶק , fortasse derivandum a v. πέλλωμα et πελώμα quod lividum in corpore humano colorem significat; 169, 20 et 170, 6 פֶּרֶק , 179, 1 פֶּרֶק , 200, 17 (et 182, 2?) פֶּרֶק , 201, 19 פֶּרֶק (sed 172, 12 et 193, 15 et 208, 26 פֶּרֶק φύσις est).

terum ubique basin habeat continuam, suspicor, aut illum qui codicem fulgine repinxerit aut ipsum Adlerum, analogia Edessena deceptum, literae formam tribuisse quam primus scriptor revera non designaverit.

Puncta, quae in cod. Romano, ut videtur, post scriptoris aetatem addita sunt, in nostris rarius occurrunt, neque per membranarum conditionem hodiernam omnino affirmare licet, quibus in locis olim exstiterint. Dedi ea quae ipse vidi; nec tamen ab aliis paulo plura inventum iri negare velim.

§ 11. DE SERMONE.

Quum primum reliquias Palaestinas edere constituerem, in animo habebam, sermonis et leges et vocabula peculiariora accuratius exponere. Postquam vero e libro Romano sua dedit Nöldeke noster, et voces hujus dialecti omnes in Thesaurum Syriacum recipere decrevit v. d. R. Payne Smith, paucas observationes heic apposuisse satis habeo.

Ut in versionis biblicae Syriacae Vulgatae, ita et in nostrae codicibus apparet, sermonis usum nec semper nec ubique sibi constitisse. Praeter vocabula quae in pag. 198 enumeravi et haec notanda sunt. Mt. 9: 30 pro *εὐθέως* Lond. **ܐܘܬܐܘܪܐ**, at Rom. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ** habet; 10: 1 Lond. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ** ut nomen fem., Rom. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ** ut masc. constructum pro *πνεύματα* ponit; — 18: 20 Petr. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**, Rom. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**; — 21: 37 *ἐντραπήσονται* **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ** habent, Lond. cum accus., Rom. cum **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ** personae cujus pudet; — 23: 27 Lond. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**? pro *ὑποκριταί*, ubi Rom., ut antea, **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**; — 23: 35 *ὅπως* L. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**, sed R. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**; — 24: 13 *ὑπομείνας* Pet. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**, R. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ** — 24: 18 **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ** R. et Petr. ant., **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ** Petr. recentior; — mira confusio generum exstat et alibi et 24: 19, ubi pro *ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις* Petr. ant. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ** [**ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**], rec. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ** **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**, R. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ** **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**; cf. Mt. 25: 1 *ὁμοιωθήσεται* P. ant. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**, R. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ** (sc. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**) — 24: 20 P. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**, R. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**; — em. 27 **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ** et **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ** in P. et R.; cf. 26: 38 ubi Lond. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**, P. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**, R. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**; — 24: 32 *θέρως*, P. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**, R. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**; — 26: 36 **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ** L., **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ** P.; — 26: 53 *ἄρτι* L. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**, R. **ܐܘܬܐܘܪܐܝܐ**; — 26: 64 L.

רִיכ, R. רִיכ et רִיכ; — 27: 5 P. רִיכ(כ), sed R. רִיכ
 רִיכ; — 27: 7 P. רִיכ רִיכ, R. רִיכ de pretio — 27: 14 R.
 רִיכ רִיכ רִיכ, P. רִיכ רִיכ pro ὥστε; — Mc. 9: 35 ἔσχατος et
 διάκονος, P. רִיכ et רִיכ, R. רִיכ et רִיכ. — 15: 43
 προσδεχόμενος P. רִיכ, R. רִיכ; — Lc. 1: 15 R. רִיכ רִיכ,
 sed P. רִיכ רִיכ; — 8: 18 ἔχη L. רִיכ (רִיכ), sed R. רִיכ; —
 Jo. 6: 32 τὸν ἀληθινόν P. רִיכ רִיכ רִיכ, R. רִיכ רִיכ רִיכ
 רִיכ; — 40 ἔσχατη P. רִיכ, R. רִיכ; — 19: 25 L.
 רִיכ, R. רִיכ,

Orthographiam (et linguae jam mortuae pronuntiationem) in omnibus libris eandem fere habemus. Notitia digna sunt e. g. רִיכ pro „Israele” positum Ps. 49: 7 et 77: 59 (רִיכ pro Σιών Ps. 49: 2) — רִיכ בראχיונות Jes. 15: 2 — רִיכ pro רִיכ p. 173, 6 — רִיכ pro רִיכ Mt. 13: 58 — רִיכ רִיכ Mt. 13: 36 — רִיכ Ps. 44: 3 pro רִיכ „gratia”, quod 183, 9 legitur (cf. et infra vocabularium) — רִיכ „quindecim” 207, 14 — רִיכ Lond. Mt. 23: 32, ubi Rom. רִיכ pro ἔχιδναι — רִיכ θλίψις Ps. 43: 25, sed 45: 2 רִיכ — רִיכ pro רִיכ Jo. 17: 11 — רִיכ נאֹס Ps. 44: 16, caeteroquin רִיכ — רִיכ תאמיִיא Lond. Mt. 24: 26, ubi Rom. רִיכ — רִיכ σκύμνος Ps. 56: 5.

Nominis statum emphaticum loco constructi רִיכ רִיכ רִיכ רִיכ Mt. 13: 58 pro calami errore haberem nisi v. c. Ps. 45: 3 רִיכ רִיכ pro ἐν καρδίαις θαλασσῶν scriptum esset, et Jes. 14: 31 רִיכ רִיכ pro πύλαι πόλεων.

In particulis observamus רִיכ pro הִ post comparativum Mt. 10: 15 (cf. in Rom. Lc. 18: 25) — רִיכ de quo supra — רִיכ pro εἰς Ps. 77: 61, sed רִיכ Ps. 56: 7 — רִיכ רִיכ pro εἰς c. acc. Mc. 11: 1 et pro εἰς (τοὺς πόδας) Jo. 11: 32; cf. etiam Jo. 18: 1 רִיכ רִיכ pro εἰς ὃν εἰσῆλθεν — רִיכ Jo. 17: 23 pro εἰς ἕν, sed Ps. 46: 10, 49: 3, 77: 59 ctt. pro σφόδρα — רִיכ רִיכ ὑπὲρ (τῶν προβάτων) Jo. 10: 11; רִיכ רִיכ περὶ (σοῦ) Ps. 90: 11 et p. 169, 20; רִיכ רִיכ p. 177, 23; 201, 4 — רִיכ¹⁾ cum רִיכ articuli Graeci causa

1) Notae sunt locutio רִיכ רִיכ רִיכ ἐν ἐκεῖνη τῇ ἡμέρᾳ Jo. 16: 23, Jes. 11: 10, et similes.

in **לִבְיָד** **לְבַד** τὴν ψυχὴν μου Ps. 56: 7 et **לְבַד** **לְבַד** τοὺς υἱοὺς αὐτῶν Ps. 89: 16 — **וּ** in **לְבַד** **לְבַד** δι' αὐτοῦ Jes. 14: 30 (cf. p. 169, 4) et **לְבַד** πρὸς ἡμᾶς Act. 14: 11 — **לְבַד** **לְבַד** περισσότερον et **לְבַד** **לְבַד** ὑπερπερισσῶς Mc. 7: 36 sq. — **לְבַד** **לְבַד** ... **וּ** δι' οὗ Mt. 26: 24, p. 210, 20 ctt. — adverbii loco, ut videtur, **לְבַד** Ps. 44: 2 in **לְבַד** **לְבַד** ὀξυγράφος.

Infinitivos conjugationis simplicis habemus p. 179, 24 **לְבַד** **לְבַד** **לְבַד** **לְבַד** ("non est hoc mirandum") **לְבַד** προσοχθίσματι Deut. 7: 26 et **לְבַד** **לְבַד** 200, 17; fortasse **לְבַד** p. 205, 20. Frequentius occurrunt qui ad causativam pertinent: **לְבַד** (rad. **לְבַד**) μυκτηρισμός et **לְבַד** (rad. **לְבַד**) χλευασμός Ps. 43: 14 — **לְבַד** (rad. **לְבַד**) κίνησις ib. 15 — **לְבַד** **לְבַד** ἐντροπή (μου) Ps. 43: 16 — **לְבַד** **לְבַד** p. 194, 24 — **לְבַד** **לְבַד** 205, 17 (κατὰ τάξιν Paul. 1 Cor. 14: 40). — **לְבַד** **לְבַד** κήρυγμα (αὐτοῦ) Lc. 11: 32. Fortasse infinitivus conj. intensivae servatur in voce **לְבַד** p. 200, 11.

Quod ad vocabulorum usum pertinet, sermonem ecclesiasticum Palaestinarum non omnimodo cum eo conspirare comperimus qui apud Edessenos invenitur. Hi enim **לְבַד** pro Jesu Christo, **לְבַד** pro Deo Patre dicere solent; at illi et sexcenties **לְבַד** **לְבַד** et (Ps. 43: 24; 77: 65, Deut. 6: 4, 14, 17, Jes. 40: 3, 8) more Judaico **לְבַד** pro κυρίῳ Veteris Testamenti. Nec nostri ecclesiam **לְבַד** vocant sed, utpote Judaeochristiani, **לְבַד**, quod p. 207, 19 pro συναγωγῇ Psalmi 15: 4 ponitur (cf. et Mt. 13: 54), deinde pro ecclesia Christiana Mt. 18: 17, p. 181, 15; 183, 3; 196, 11; 200, 2; et 181, 26 **לְבַד** **לְבַד** est ὁ λαός (cff. Ps. 43: 13, 15; 44: 6, 11, 13, 18; 46: 4, 10) ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Reliqua jam nunc a me annotata neque omnibus aliunde satis cognita in vocabularii formam redegi.

לְבַד **לְבַד** membra (Jud.-aram. **לְבַד**) p. 193, 26. 194, 2. 199, 18. **לְבַד** **לְבַד** 193, 20. **לְבַד** **לְבַד** 193, 24. Cf. R. P. Smith in Thesauro col. 19.

לְבַד passim ut Jo. 16: 31 ἀπεκρίθη. Sed **לְבַד** **לְבַד** ἀποκριθήσονται Jes. 14: 32, **לְבַד** **לְבַד** p. 169, 12; 21. **לְבַד** **לְבַד** responsum 169, 23. Thes.

לְבַד area (Lc. 3: 17 Rom.) etiam 183, 7. Thes.

לְבַד τὰ ἔσχατα αὐτοῦ Lc. 11: 26.

לְבַד et **לְבַד** πρόβατα Jo. 10: 11—16. Mt. 18: 12. **לְבַד** **לְבַד** Ps. 43: 23. Sing. **לְבַד** ἀρνίον p. 172, 8. **לְבַד** **לְבַד** ποιμνίον Jes. 40: 11. Thes.

רָבִיבָה pro βάρειων (βάρεις) Ps. 44: 19.

וְיָא περιβλεψόμενος Lc. 6: 10. **וְיָא** ἴδε Ps. 89: 16. Sed **וְיָא** ubi ὁμοιωθέντες Act. 14: 11, **וְיָא** figura, species p. 194, 10 ctt.

לָלַח ἀλλαγμός Ps. 46: 6. (Cf. **לָלַח** nuptiae Targ. Talm.).

רָבִיבָה prodest, gratum est p. 195, 24. **רָבִיבָה** 171, 24. Fem. **רָבִיבָה** 203, 3. Sic fortasse legendum pro **רָבִיבָה** Ps. 43, 17 (**רָבִיבָה** **רָבִיבָה** **רָבִיבָה** παραλαλῶν). **רָבִיבָה** 185, 24. **רָבִיבָה** 194, 7. **רָבִיבָה** 177, 18. **רָבִיבָה** 210, 2. Thes. 1026, ubi pro **רָבִיבָה** non scripserim quid tibi videtur sed quid tibi placet.

רָבִיבָה subversio (ut »Nasar.» Thes. 1041) p. 182, 26. (**רָבִיבָה** Targ. ex Heb.)

רָבִיבָה ὀλοῦζατε Jes. 14: 31.

רָבִיבָה τὰ ἔγχονα (αὐτῶν) Jes. 14: 29 (**רָבִיבָה** Targ. Hier.) **רָבִיבָה** genealogia eius p. 184, 19.

רָבִיבָה festum p. 169, 21. **רָבִיבָה**? 189, 1.

רָבִיבָה θρόνος Ps. 44: 7. 47: 8.

רָבִיבָה περισσόν Jo. 10: 10. P. 201, 25. **רָבִיבָה** περισσέματα Mc. 8: 8.

רָבִיבָה **רָבִיבָה** περισσότερον et **רָבִיבָה** **רָבִיבָה** ὑπερπερισσῶς Mc. 7: 36 sq. **רָבִיבָה** **רָבִיבָה** ἡγούμενος τοῦ λόγου Act. 14: 12. **רָבִיבָה** τὸ περίσσειον Mc. 12: 44.

רָבִיבָה recesserunt p. 195, 19.

רָבִיבָה ἄτιμος Mt. 13: 57. **רָבִיבָה** κευραϊταλικῶς Ps. 77: 65.

רָבִיבָה ἐσαλεύθη Ps. 45: 7. **רָבִיבָה** σαλευθήσεται Ps. 45: 6. **רָבִיבָה** σαλευθήσονται Ps. 81: 5. (Targ. **רָבִיבָה**, **רָבִיבָה**, **רָבִיבָה**).

רָבִיבָה ἀπίστωτο Ps. 77: 60. **רָבִיבָה** ὡσεις Ps. 55: 8. **רָבִיבָה** ἐνεβριμῆθη (**רָבִיבָה** ita Targ.) Mt. 9: 30, ἐπετίμησεν Mt. 20: 31. Lc. 9: 55. **רָבִיבָה** παρασυνεβλήθη Ps. 48: 21. Id. pro ἐμβριμώμενος Petr. Jo. 11: 38, ubi Rom. **רָבִיבָה**.

רָבִיבָה **רָבִיבָה** ὀλιγόπιστος p. 202, 2. Sed **רָבִיבָה** **רָבִיבָה** ἀπιστία αὐτῶν Mt. 13: 58.

רָבִיבָה ἡγάπησας Jo. 17: 23 ctt. **רָבִיבָה** ardores, libidines p. 200, 14; 206, 16.

רָבִיבָה σωθῆ Jo. 3: 17. **רָבִיבָה** τοῦ σωθῆναι Act. 14: 9. **רָבִיבָה** Inetifices p. 169, 21. **רָבִיבָה** victus s. cibus? p. 187, 4. **רָבִיבָה** p. 194, 10. 201, 2. 210, 19.

רָבִיבָה ἐν δυναστείαις Ps. 89: 10. (Cf. **רָבִיבָה** Targ.).

רָבִיבָה formica p. 194, 9. **רָבִיבָה** id. vs. 19 (193, 20 **רָבִיבָה**).

רָבִיבָה p. 179, 24 et **רָבִיבָה** 180, 21 placenta (Heb. **רָבִיבָה**, ὁ ἐγκρυφίας 3 Reg. 17: 13).

רָבִיבָה χιτῶνας Mt. 10: 10 (**רָבִיבָה** Targ. Talm.). Sed **רָבִיבָה** μέρος Lc. 11: 36.

רָבִיבָה debilitatus p. 193, 21.

רָבִיבָה ὀργῆ αὐτοῦ Deut. 13: 17.

רָבִיבָה ἐπεθύμησεν Ps. 44: 12. **רָבִיבָה** ἐπιθυμήσεις Deut. 7: 25. (Targ. Talm.).

רָבִיבָה videre (Targ. Hier.) Ps. 44: 11, 45: 9, 89: 16 ctt. **רָבִיבָה** visio

- p. 206, 22. **ܩܘܨܬܐ ܕܘܨ** *theatrum* p. 200, 19. Sed **ܩܘܨܬܐ** *θυμάθη* Deut. 6: 15 cod. Alex.
- ܩܘܨܐ** *testa* (ܩܘܩܩ, Edess. **ܩܘܩܩ**) p. 173, 19; 22. 174, 7.
- ܩܘܩܩܐ** *ύστέρησις αὐτῆς* Mc. 12: 44.
- ܩܘܩܩܐ** *ύρουξαν* (Targg. Hieros.) Ps. 56: 7.
- ܩܘܩܩܐ** *κεκραγέτωσαν* Jes. 14: 31.
- ܩܘܩܩܐ** *ἀκριβῶς* Lc. 1: 3 Petr. (Rom. **ܩܘܩܩܐ**).
- ܩܘܩܩܐ** *αἱ φρόνιμοι* Lond. Mt. 25: 8. 9.
- ܩܘܩܩܐ** *ἐπισφράγισμα* (*Besiegelung* Levy Chald. Wb.) p. 181, 21; 26.
- ܩܘܩܩܐ** *ἔπεσεν* (ἀπὸ τοῦ τριστέγου Act. 20: 9) p. 191, 14.
- ܩܘܩܩܐ** *σκιά* (αὐτῶν; **ܩܘܩܩܐ** Targ. Talm.) Ps. 56: 2. **ܩܘܩܩܐ** *σκιά* (**ܩܘܩܩܐ** Targ. Edess.) Ps. 43: 19. **ܩܘܩܩܐ** (Targ.) *κατεσκηνώσεν* Ps. 77: 60.
- ܩܘܩܩܐ** *ἠδικήσαμεν* Ps. 43: 18. **ܩܘܩܩܐ** *ἀδικία* Ps. 81: 2. **ܩܘܩܩܐ** *ἄδικοι* p. 183, 25. 203, 20.
- ܩܘܩܩܐ** *τὸν μηρὸν σου* Ps. 44: 4.
- ܩܘܩܩܐ** *τὰ κρύφια* (**ܩܘܩܩܐ** Targ.) Ps. 43: 22. **ܩܘܩܩܐ** (Targ.) *absconditi* p. 195, 18.
- ܩܘܩܩܐ** *ἠραιότης* Ps. 44: 12. 49: 2. **ܩܘܩܩܐ** (Targ.) p. 192, 8; 199: 1.
- ܩܘܩܩܐ** *παλαιωθήσεται* Ps. 44: 18.
- ܩܘܩܩܐ** *infantes* p. 209, 25.
- ܩܘܩܩܐ** *ἐνδέεσι* Prov. 9: 4.
- ܩܘܩܩܐ** *κραταιός* Ps. 46: 10.
- ܩܘܩܩܐ** *ὑποπόδιον* (Ep. ad Heb. 1: 13) p. 205, 5 (Targ. **ܩܘܩܩܐ**, **ܩܘܩܩܐ**).
- ܩܘܩܩܐ** *ἀράχνη* Ps. 89: 9.
- ܩܘܩܩܐ** *ἐλεγξον αὐτόν* Mt. 18: 15. **ܩܘܩܩܐ** *ἐλέγξω* Ps. 49: 8. **ܩܘܩܩܐ** p. 194, 16.
- ܩܘܩܩܐ** *καψιάκης* (3 Reg. 17: 12) p. 180, 8. 183, 8.
- ܩܘܩܩܐ** *perficiens* p. 197, 12. **ܩܘܩܩܐ** (**ܩܘܩܩܐ** *perfectio* Targ. Hier.) 198, 22. 206, 23.
- ܩܘܩܩܐ** Mt. 18: 28 et **ܩܘܩܩܐ** cm. 33 *συνδοῦλος*. Plur. **ܩܘܩܩܐ** cm. 28.
- ܩܘܩܩܐ** *μέλει αὐτῇ περὶ τῶν* Jo. 10: 13.
- ܩܘܩܩܐ** *διπλότερον cum gen.* Mt. 23: 15. **ܩܘܩܩܐ** *ἑκατονπλασίονα* Lc. 8: 8 **ܩܘܩܩܐ** *τετραπλοῦν* Lc. 19: 8. (**ܩܘܩܩܐ**, **ܩܘܩܩܐ**, Heb. **ܩܘܩܩܐ**).
- ܩܘܩܩܐ** *ligemus* p. 189, 21. **ܩܘܩܩܐ** 169, 24.
- ܩܘܩܩܐ** *coronati?* p. 209, 11 (Cf. **ܩܘܩܩܐ** vs. 5 et Levy Chald. Wb.).
- ܩܘܩܩܐ** *κόπος* (**ܩܘܩܩܐ** Targ.) Ps. 89: 10.
- ܩܘܩܩܐ** *ἱκμάδα* Lc. 8: 6.
- ܩܘܩܩܐ** *θλίψις* Jo. 16: 21. Rom. Mt. 24: 21, sed. Petr. **ܩܘܩܩܐ**. Uterque P. et R. **ܩܘܩܩܐ** cm. 29. **ܩܘܩܩܐ** p. 170, 3. Plur. **ܩܘܩܩܐ** Ps. 45: 2.
- ܩܘܩܩܐ** *χωλός* Act. 14: 8.

- חַסְדָּא** *consilium* p. 189, 19. **חַסְדָּא** βουλή Prov. 9: 10.
חַסְדָּא τὸ μάννα Jo. 6: 31.
חַסְדָּא πένης Ps. 81: 4. Cf. Mich. ad Cast. p. 508.
חַסְדָּא ἐκέρρασεν Prov. 9: 2. Fortasse legendum **חַסְדָּא**.
חַסְדָּא *qui contemnuntur* p. 186, 16.
חַסְדָּא κυρία (חַסְדָּא Targ. Talm., **חַסְדָּא** Edess.) Jes. 40: 10. Plur. (a **חַסְדָּא**)
חַסְדָּא *domini ejus* p. 183: 8; 9; 10; 12.
חַסְדָּא μαστιγοῦν (Targ. Talm.) Mt. 23: 34. **חַסְדָּא** μάλιστα (חַסְדָּא onus) Ps. 90: 10.
 Sed **חַסְדָּא** (Edess. Targ. Talm.) ὁδηγοί Mt. 23: 16.
חַסְדָּא ἀναπαύσονται Jes. 14: 30. **חַסְדָּא** συναπαύεται Jes. 11: 6.
חַסְדָּא ἀνεκτότερον Mt. 10: 15. **חַסְדָּא** εὐκοπώτερον Mt. 19: 24.
חַסְדָּא? ὑποκριταί Mt. 23: 27, 29.
חַסְדָּא θυαί Ps. 49: 5. **חַסְדָּא** Prov. 9: 2 et **חַסְדָּא** p. 173, 6. **חַסְדָּא**
 181, 23. **חַסְדָּא** Prov. 9: 2. **חַסְדָּא** part. act. p. 169, 6. **חַסְדָּא** p. 172, 8.
 Targ. Talm.
חַסְדָּא πεποικιλμένη Ps. 44: 10. Targ. Talm.
חַסְדָּא ἄνθος (αὐτοῦ) Jes. 40: 6. 7. **חַסְדָּא** p. 194, 6. Heb. Targ. Talm.
חַסְדָּא (Targ. Talm.) βδελύξη Deut. 7: 26. **חַסְדָּא** (חַסְדָּא, חַסְדָּא Targ.
 Hier.) βδέλυγμα ib. bis. **חַסְדָּא** ἀκάθαρτος Lc. 4: 33. **חַסְדָּא** p. 183, 2.
חַסְדָּא βδέλυγμα (חַסְדָּא Targ. Hier.) Deut. 13: 14.
חַסְדָּא *tolerans* (Edess.) p. 177, 7. **חַסְדָּא** (Targ. Edess.) 189, 25. **חַסְדָּא**
 183, 15.
חַסְדָּא διαμαρτύρομαι Ps. 49: 7; Jo. 21: 24; p. 191, 26.
חַסְדָּא ἐξέλιπον et **חַסְדָּא** ἐξελίπομεν Ps. 89: 9. **חַסְדָּא** τῶν περάτων (cf.
 חַסְדָּא, חַסְדָּא Targ.) Ps. 45: 10.
חַסְדָּא κατατετριμένοι Jes. 15: 2. Cast.
חַסְדָּא ἐν ταῖς ῥύμαις Deut. 15: 3.
 (חַסְדָּא) **חַסְדָּא** (*stellarum*) *exercitus* p. 198, 26. Cast.
חַסְדָּא pro **חַסְדָּא** (*contrarius* Acta Sanct. T. I Mart. p. 753 C) p. 169, 23.
חַסְדָּא βοήθεια Ps. 48: 15.
חַסְדָּא *corrumpitur* p. 173, 13; 26. 174, 4.
חַסְדָּא ὑπερέide Ps. 77: 59 (om. 62 **חַסְדָּא**). **חַסְדָּא** **חַסְדָּא** *omitto* p. 191, 10.
חַסְדָּא *racemi?* p. 178, 23.
חַסְדָּא ἐκλυθῶσιν Mc. 8: 3 e Mt. 15: 32 (חַסְדָּא Targ. *lassitudo*).
חַסְדָּא συνέδριον Mt. 26: 59 (חַסְדָּא Targ. *consilium*).
חַסְדָּא pt. pass. intens. p. 190, 3. Jo. 11: 37. **חַסְדָּא** τυφλοί Lond. Lc. 7: 21.
חַסְדָּא ἐταράχθησαν Ps. 45: 4 priori loco. Targ. Talm.
חַסְדָּא προφάσει Mt. 23: 14. Edess.
חַסְדָּא καταγίς (חַסְדָּא) Ps. 49: 3.

- כחיל** ὑπερφῶν (3 Reg. 17: 19) p. 181, 8. Targ. Edess.
כעיל στρεβλός Ps. 77: 57 (Targ. קרנ et קרנ, Edess. **כע** tantum).
כחיל βιώσατε Prov. 9: 6. **כחיל** *vita mea?* p. 186, 23. **כחיל**
 ή οικουμένη Ps. 89: 2. **כחיל** *id.* Petrop. Mt. 24: 14. P. 183, 13. 206, 24.
כחיל **כח** *ἀοικητος* Deut. 13: 16.
כחיל (conj. intens.) *collegit* p. 183, 7. Targ.
כחיל ἐφύλαξα Jo. 17: 12.
כחיל *πράτης* Ps. 89: 10. **כחיל** *id.* Ps. 44: 5 (Targ. Talm. כחילתו).
כחיל *decimae?* p. 183, 27.
כחיל ἀπέστρεψαν Ps. 77: 57.
כחיל **כח** *in extremo dierum* (Targ. Hier.) p. 196, 25. **כחיל** *יחנ*
 (Prov. 5: 5) p. 175, 28. Cf. **כח** 183, 24. 187, 1. **כח** 207, 26.
כחיל *σκολιά* Jes. 40: 4. Cf. **כח**.
כחיל *προσοχίεις* Deut. 7: 26. **כחיל** *προσοχίσματι* *ibid.*
כחיל *τεταραγμένους* (Targ.) Ps. 56: 5. Jes. 14: 31. **כחיל** Ps. 45: 3.
כחיל cm. 4 posteriori loco, 7. **כחיל** *ταραχάδους* Ps. 90: 3; p. 170, 1.
כחיל *oblectamentum?* (אכלת Talm. ap. Buxt.) p. 195, 22.
כחיל *παγίς* (ut Heb. Targ. Edess.) Ps. 56: 7, 90: 3.
כחיל (per **כ**) *figulus* p. 173, 20.
כחיל *eversio* p. 171, 15.
כחיל *σχολλάσατε* Ps. 45: 11. **כחיל** *pro μετατίθεσθαι* *ib.* cm. 2.
כחיל *ἐξουδένωσε* Ps. 77: 59. **כחיל** *reprobatus est* p. 193, 24. **כחיל** *ib.* 17.
 Cf. Targ. Talm.
כחיל *visitare* p. 183, 16 bis. Cast.
כחיל *αἱ φρόνιμοι* Petrop. ant. Mt. 25: 8. 9. Talm.
כחיל *ταχύ* (Targ. Talm.) Mc. 9: 39. p. 209, 10; 27. **כחיל** *vindicta*
 p. 183, 4. **כחיל** *ibid.* 5.
כחיל (Targ. Talm.) *ἐρευνήσεις* Deut. 13: 14.
כחיל *ἐλίγον* (3 Reg. 17: 12) p. 180: 7. **כחיל** *μικρόν* Jo. 16: 19 *ett.*
כחיל *baptisma* p. 201, 2. Sed **כחיל** Mc. 11: 30.
כחיל (ut Targ.) *δικαιοσύνη* Ps. 44: 5. 8. 49: 6. Edess. per **כ**.
כחיל *ducere (uxorem)* p. 176, 15.
כחיל *κεκράξομαι* (Targ. כח, **כ** conson.) Ps. 56: 3. **כחיל** Jes. 15: 4. **כחיל**
 כח Jes. 15: 5. **כחיל** p. 169, 16. **כחיל** *λυπεύσθε* Jes. 15: 2.
כחיל *ἐλυπήθησαν* Mt. 18: 31. **כחיל** *λυπούμενοι* Mt. 26: 22.
כחיל *ψυγίγεται* Petr. ant. Mt. 24: 12 (Rom. **כחיל**).
כחיל *perversi?* p. 200, 21.
כחיל *μαστίγων* Lond. Lc. 7: 21. **כחיל** *βασιανισαί* Mt. 18: 34.
כחיל *κροτήσατε* Ps. 46: 2.

כבוד σκότος (אָבֿרָר s. אָבֿרָר) Ps. 81: 5. **כבוד** σκοτεινόν (etiam Targ.) Lc. 11: 34, 35, 36.

חכמה αντίληψις Ps. 82: 9. **חכמה** ἀντιλήπτωρ ἡμῶν Ps. 45: 8, 12 et 90: 2.

למד λαός Ps. 43: 13, 15. 44: 6 ctt.

מדתא τῆ ἡλικίᾳ Petr. Lc. 19; 3. **כח** resurrectio p. 208, 24.

רִיבֿוֹ concilia? p. 200, 22. Cf. **רִיבֿוֹ** (2) Levy Chald. Wb. II. 356.

רִיבֿוֹ (ut Heb.) divinationes p. 200, 3. Edess. per **ר**.

מִי־מִי־יָדְעִי ἐπαγγελία σου Ps. 55: 9. **מִי־מִי־יָדְעִי** quae tibi debentur? (חִצְרִי Levy II 380 A.) p. 183, 17.

כח κόμη (Targ.) Jo. 11: 30.

מב πολέμους Ps. 45: 10.

כח ἔντεινον Ps. 44: 5. **כח** τόξον (מִשְׁרִי) Ps. 77: 57. Sed **כח** (etiam Targ.) τὸν ἀληθινόν Jo. 6: 32, fem. 21: 24. Pag. 174, 17. 175, 2. **כח** ἀληθῶς Jo. 17: 8. **כח** Ps. 44: 5 ctt., sed **כח** ἀλήθεια αὐτοῦ Ps. 36: 4.

כח multitudo p. 184, 22. 187, 14. **כח** usura p. 200, 17.

כח χῶς Ps. 43: 26, τὸν κοινοῦτόν Mt. 10: 14. Pag. 207, 17.

כח τῶν τεσσάρων Mt. 24: 31. Pag. 209, 6.

כח ἐξεταμβήθησαν Petr. Mc. 16: 5. Legendum erit **כח**.

כח πέποιθεν (ut Targ.) Ps. 56: 2. **כח** p. 181, 14; 20.

כח ἀδύνατος (τοῖς πόσιν) Act. 14: 8. Cast.

כח pro ἐθεμελίωσε Jes. 14: 32.

כח ἀλλόφυλοι Ps. 82: 8. **כח** Jes. 14: 31.

כח κραταιοί (αὐτῆς) Ps. 46: 10. Legendum erit **כח**.

כח ἐπαύσατο Lond. Lc. 5: 4.

כח ὀρμήματα impetus Ps. 45: 5. Sed **כח** κατέουδῶ Ps. 44: 5. Ctt.

כח ἐξολοθρεύση Deut. 6: 15.

(**כח**) **כח** donem p. 170, 14. Cast. »Pah.»

כח λιπαίνει (Prov. 5: 3) p. 176, 26; 10?

כח ψάλατε Ps. 46: 7. 8. **כח** psalmus in rubricis et p. 207, 14; 16.

כח humilis, vilis? p. 179, 10.

כח socors p. 194, 12; 19.

כח σάλπιγγ Ps. 46: 6.

כח καταπραΰνης Ps. 82: 2.

כח κραταιότης αὐτοῦ Ps. 45: 4. **כח** το πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήρισεν Lc. 9: 51.

כח (partic. pass.) ἕξεστιν Lond. Lc. 6: 4. **כח** καταβολή (κόσμου) Jo. 17: 24.

כח πεδία (מִשְׁרִי) Jes. 40: 4.

כח σφαλεραί p. 176, 4.

כח ὀλισθημα Ps. 55: 14.

כח ἄχυρα Jes. 11: 8.

κωκαθ Petr. (κωαθ Rom.) ταμεία Mt. 24: 26.

κωαθα considerantes p. 199, 19. Cast.

αααθ ἐκτινάξατε Mt. 10: 14.

κῖθθθθ determinatum? p. 202, 24. Cast.

θυκκωαθθθ θυμαστῶς Ps. 44: 5.

κωαθ secundus p. 201, 11. 203, 22. κωαθ repetitio? p. 209, 2.

αῖθθ inquisitio? p. 205, 20.

Vocabula Graeca et Latina etiam apud Christianos plura in Palaestina quam in Edessena dialecto reperiri jam alii docuerunt. In aliis formae integrae servantur, alia ad consuetudinem pronuntiandi Semiticam aliqua ex parte accommodantur. Sic nomina propria vernacula in libris Graecis interpretandis **ωκωωκ** et **κωωκ**, **ωκωωικ** et **κωωικ**, **ωκωκ**, **ωαααα** et **ωαααα** scripserunt, et notandum est **κῖωω** Καισάρεια (p. 191, 23), quod eodemmodo in Judaeorum scriptis legitur, dum in versione Vulgata extra Palaestinam facta **κῖωω** invenimus. Caeterum habemus (ut notiora taceam) **κωωκ** ἀγγεῖα Prov. 9: 2, ubi LXX κρατῆρα scripserunt — **ωαακ** p. 169, 4, quod non intelligo — **κῖφωακ** ἑλεφαντῖνοι Ps. 44: 8 — **αφωωκ** scutum, ubi LXX θυρεούς Ps. 45: 10 — **ααωααα** ὁ βαμὸς ὑμῶν Jes. 15: 2 — **κωωαααα** βασιλίσκος p. 193, 5 — **ααα** διακονεῖν? p. 173, 1 — **μωωα** δέξεις, in quas excipiuntur hospites (?), Gr. στέγαι (Act. 20: 9 ἀπὸ τοῦ τριστέγου) p. 191, 15¹⁾ — **μωωωωω** αἰρεσιῶται (nec αἰρετικοί ut est in Thes. col. 1053) p. 170, 16, quod p. 195, 16; 18. 200, 25 neglecto spiritu per **κ** scribitur — **κῖθθ** κιντάρεις p. 209, 5 — **ωααα[γ]** νῆσος p. 192, 14 — **μωωωω** σημεῖα p. 199, 5 — **κωωαῖα** πάρδαλις Jes. 11: 6 — **κῖθθ** πῆγματα, ubi LXX Φλιαί Deut. 6: 9 — **ῖω** καὶ γὰρ p. 173, 20. 178, 2 ctt.

Ultimo loco ἀπορηματικὰ quaedam indicare libet, a viris doctis forsitan expedienda, quibus non intellectis tam ab augendo vocabularii specimine quam a fragmentis theologicis et hagiologicis Latine vertendis impeditus sum.

αακ p. 197, 16 — **αωκ** p. 192, 18 — **αῖκ** p. 209, 13 — **αακ** (ζητήσατε) Prov. 9: 6 — **κθωαααθ(η κωα)** τῆς προθέσεως

1) Cf. Sophocl. Electr. vs. 1165:

Τοιγὰρ σὺ δέξαι μ' ἐς τὸ σὺν τόδε στέγος.

in sectione 5 tabulae Palaestinae auctore C. W. M. van de Velde indicatum est fere sub ipso gradu septentrionali 32 prope Timnat; caeterum conferantur ejusdem auctoris commentatio (Memoir) p. 243, Robinson Pal. (ed. Germ.) III. p. 874, Ritter Erdk. XVI. 565, et is qui huic materiam praebuit, Eli Smith in Americanorum Biblioth. Sacra 1843 p. 486¹⁾. Etiam hodie civitas est alicujus notae, cujus incolarum tertia pars, certe ante hos triginta annos, Christianam fidem profitebatur atque etiam aede sacra gaudebat.

Antiochia vero Arabum, in ditione Hierosolymitana sita, neque ad Orontem, neque, opinor, cis Jordanem quaerenda est. Apud Stephanum Byzantium in verbo Ἀντιόχεια quatuordecim hujus nominis loci enumerantur, in quibus quintus est μεταξὺ Κοίλης Συρίας καὶ Ἀραβίας, Σεμράμιδος. Ibid. in v. Γάδαρα haec legimus: πόλις Κοίλης Συρίας, ἣτις καὶ Ἀντιόχεια καὶ Σελεύκεια ἐκλήθη. Gadarae vero nobilissimae ruinae supersunt inter Hieromacem et Wādī al-'Arab, ad Jordanem ab oriente affluentes, ubi collis tam jugum quam latus australe et orientale occupant (Ritt. Erdk. XV. 375 sqq., 1052 sqq.). Nomen antiquum post Seleucidarum exitium restitutum est, et apud Flavium Josephum (Ant. XIV. 4) apparet. Attamen Syri Christiani et aliis locorum nominibus obsoletis, etiam quae Graecae originis erant, libenter utebantur. Sic ubi Barhebraeus de saeculo suo XIII narrat, Assyriam et Nineven commemorat, Beroeam etiam (Assem. Bibl. Or. II. 260), quam Macedones appellaverant, indigenis **ابو**. Sic et ea urbs, quae A. D. 466 Leontopoleos nomine instaurata erat (Ass. Bibl. Or. I. 258) apud Syros nomen Callinici a Seleuco impositum servavit; imo Germanicia in Germanici honorem appellata, sic vocari solet, quum caeteroquin Aramaeis **ܩܝܨܐ** audire debeat. Factum hoc est, nisi fallor, eruditionis gratia, quam ostentare primum rhetores gentiles docuerunt, deinde horum auditores, oppidorum cives gloriolam captantes et theologi Christiani artium studiosi, didicerunt. Quare et Gadarenses, Antiochiae Syriacae

1) »Hastening on, and passing occasionally portions of the Roman Road, we reached in 40 minutes (from Timneh) the large town of 'Abūd. It numbers about 100 Muslim men and 50 Christians. — The Christians have a church. — In a room above the church was a school containing 20 or 30 children".

laudis aemulos, Arabicae suae nomen sedulo repetiisse non est quod miremur.

Melius etiam cum Antiochiae Arabicae, vel in Syriae et Arabiae terminis positae, mentione quadrat sententia nescio qua auctoritate suffulta, Theodori Menke, qui *Gerasam*, et ipsam in Decapoli sed prope Nabataeae fines sitam, Antiochiae ad Chrysorrhoom vocabulo designavit (Bibelatlas, Gothae 1868, N°. V). Quod si recte fecit vir doctissimus, etiam in Stephani aut libro aut fonte Gadara in Gerasam mutanda erunt.

Denique ditio Hierosolymitana, si quid video, ecclesiastica est patriarchatûs, cui opponitur Antiochena. Decapolis enim, in qua sunt Gadara et Gerasa, olim ad Palaestinam pertinebat¹⁾, et jam medio saeculo septimo ipsa Philadelphiae Ammoniticae dioecesis, quae Antiocheno patriarchae paruerat, Hierosolymitano tradita est (Le Quien, Oriens Christ. II. 861).

Quaeritur autem, quomodo factum sit ut Christiani quidam in Decapoli sermone Semijudaico uterentur. (Nam Antiochiae ad Orontem ejusdem ritus fideles Edessenum adhibuisse docent Lectionaria annis 1023 et 1046 in Monte Nigro scripta, de quibus vide Wrightium in Catal. pp. 194 sqq., 200 sqq.). Ex Eusebii Hist. Eccl. III. 5 discimus, imperante Vespasiano ante Hierosolyma capta Christianos omnes natione Hebraeos in Peraeae (vel potius Decapoleos) oppidum Pellam profugisse (*ὡσάν παντελῶς ἐκκελοϊπότην ἀγίων ἀνδρῶν αὐτὴν τε τὴν Ἰουδαίων βασιλικὴν μητρόπολιν καὶ σύμπασαν τὴν Ἰουδαίων γῆν*); — atqui veri dissimile est, omnes omnino in unam civitatem sese recepisse, nec ullos unquam in vicinam regionem quaestus ergo migrasse. Sic facillime intelligitur, quamobrem etiam post saecula novem Gadaris vel Gerasae officia ecclesiastica Palaestina lingua celebrata sint. Porro narratur ab eodem Eusebio (IV. 6), Hadrianum Judaeis omnibus Aeliae suae aditum interdixisse. Quo factum ut nova Christianorum societas e gentilibus orta in urbe sacra condita sit, et nova series episcoporum inde a Marco tunc temporis creato inceperit (IV. 6. V. 12). Itaque Graece loquebatur ecclesia

1) Cf. tabulae Menkianae (Bibelatlas) fol. VI.

Hierosolymitana, Graeca exempla sequebatur. Et illos etiam, qui postea aut e regionibus Transjordanensibus in Judaeam singillatim redierint, aut quaestu detenti patriarchae tamen paruerint, doctrinas et mores proavorum tunc non amplius curasse, sed Graecorum ad instar res suas composuisse apparet. Unum tamen sermonem originis testem fideliter servarunt. In Palaestina enim nulla erat domestica mentis et literarum cultura praeter Judaicam Christianis ingratham; quo factum esse opinor, ut neque Edessenorum neque Aegyptiorum exempla imitati terrae sanctae indigenae, theologorum Byzantinorum decreta omnia placide adoptaverint. Primatum vero, quem olim habuerat episcopus Caesareae, Graecus et ipse, post concilium Nicaenum Hierosolymitanus adeptus erat, cujus auctoritas apud utriusque linguae Christianos valuit, itidem ut Alexandriae patriarcha et Graecis et Coptis q. d. eandem fidem, eundem ritum etsi diversis sermonibus praecipiebat.

Sub Muhammedanorum imperio Arabica lingua et Graecam et Aramaeam expulit, ita ut hodie jamdiu omnes omnino Melkitarum ecclesias occupaverit, solis cleri primoribus e monasteriis Occidentalibus accessitis, quos nullum praeter Graecum sermonem callere admodum dolent fideles ¹⁾).

Saeculo undecimo ineunte Aramaeum non amplius vernaculum fuisse, docent codicis Romani tituli Arabici, literis Aramaeis, sed nulla orthographiae lege exarati; unde apparet, homines illos Arabice loqui, nec tamen in ludis literariis probe discere solitos esse, ut et hodie, si qua schola ab episcopo fovetur, Graeca est nec vernacula ²⁾).

---

1) Robinson, Palaestina III. 739: »Es ist ein wichtiges Factum, dass beinahe, wo »nicht durchaus alle Bischöfe dieser Sekte Griechen von Geburt und Fremde im Lande »sind. Diese Bischöfe lernen selten das Arabische gut sprechen; natürlich können sie »nicht predigen; und ihr Verkehrsmittel mit dem Volke durch Gespräch ist sehr unvoll- »kommen. Hier findet natürlich nicht die Einheit von Nationalgefühl zwischen dem »Bischof und seiner Gemeinde statt, welche zum nationalen Fortschreiten, namentlich »in der Erziehung, hinführen könnte. U. s. w.» — Novissima narrat Comes Melch. de Vogüé, *Revue des Deux Mondes* 1 avr. 1875 p. 527 sq.: »La scission s'accuse chaque »jour entre les fidèles arabes et le haut clergé venu de Constantinople, les moines de »race hellène qui détiennent les immenses richesses des couvens de par l'autorité ponti- »ficale et défendent celle-ci en conséquence.»

2) Robinson I. I.

Kalendarium Sanctorum, quod in eodem libro exstat, neminem offert SS. Tarasio et Nicephoro juniorem, quorum alter patriarcha CPolitanus d. 25 m. Feb. anni 806, alter ejus successor d. 2 m. Junii anni 828 diem supremum obiit. Desiderantur in eo quadraginta duo martyres Amorii (Basoes ctt.), qui d. 6 m. Martii anni 845 passi sunt, et propter imperatoris Byzantini aliorumque procerum cognationem sine dubio mature in menologium Graecorum recepti, ubi hodie commemorantur. Itaque kalendarium nostrum medio fere saeculo nono constitutum, et ex illius aetatis codice Romanum descriptum vel completum esse affirmare licebit.

Aetatis indicium frustra quaeres in Georgicis majusculis, quae anno nostro 964 exarata esse docet v. d. Brosset; quia non inveniuntur nisi in foliis Petrop. 4 ad 10, ubi Palaestina non adsunt. Minusculorum aetatem definire ausus non est vir illarum literarum peritissimus.

Saeculo ut videtur XIII Arabica caractere Palaestino scripta sunt in fol. 305 cod. Lond. Add. 14510. Haec delineavi in tom. I tab. XVIII; interpretationem a Wrightio suppeditatam dedi in tom. II p. 15 sq.; cf. et Catal. p. 379. Discimus inde, librum Edessenum anno 1056 in monasterio S. Eliae prope Antiochiam scriptum, itaque Melkiticum, deinde in Aegyptum delatum, ibique a Surūr diacono emptum esse, quo teste dialectus illa Syriacae Edessenae (سُرْيَانِي رَقْوِي) nomen inter Palaestinos gesserit. Ex ejusdem scribae manu Arabica aetas efficitur.

Deficientibus ergo annorum notis praeter eam quae in codice Romano legitur, ad examen palaeographicum res rediit, quo probatur, nisi omnino fallor, fragmenta nostra tantum non omnia Romano libro antiquiora esse. En tibi conspectum:

- A. > I cum ۞ I (cf. supra pag. 213) habent Evangelia Petr. vetusta (tab. IV) et ejusdem manus Lectionarium V. T. Petr. (tab. VIII).
- B. Idem cum ۞ II Homiliae Petrop. (tab. I) Chrysostomo recentiores.
- C. Idem cum ۞ III Evangelia Petrop. recentiora (tab. II).

- D.* Idem cum ♪ IV Acta Sanctorum Petr. (tab. III) et Evangelia Lond. 14450 (tab. VI).
E. ♫ II cum ♪ IV Psalmi Londinenses (tab. VIII).
F. ♫ III cum ♪ III Evangelia Londinensia 14664 (tab. VII) Romanis antiquiora (vide supra pag. 203).
G. Idem cum ♪ IV Evangelia Romana anni 1030 (tab. V).
H. Idem cum eodem Hymni Londinenses (tab. VII et tom. I tab. I), quorum similis est inscriptio saec. fere XIII (tom. I tab. XVIII).

Quodsi recte judicavit Wright, folium Lond. 14450 (*D.*) saeculi VIII—IX esse, Psalmos (*E.*) et Evangeliarium 14664 (*F.*) saec. X—XI, Hymnos (*H.*) saec. XII—XIII, bene quadrat ejus sententia cum librorum serie quam constituimus. Cavendum tamen ne antiquissimos nimis antiquos faciamus. Horum enim (*A.*) alterum Lectionarium est, nec videntur ejusdem generis codices apud Graecos ante saeculum octavum, certe septimum, exstitisse ¹⁾.

Denique universae hujus literaturae primam originem definire haud facile erit. Dialectum Judaicae Palaestinae et Samaritanae simillimam esse, omnes consentiunt; itaque vernacula erat, a Judaeochristianis servata, quos tamen, literarum minus peritos, vix quidquam scripti praeter paucos codices ad officia ecclesiastica destinatos habuisse credam. Characteribus usi sunt, postquam cum sede Graeca Hierosolymitana conjuncti erant, Syriacis ad Graecorum uncialium speciem accommodatis; quos ideo sic immutatos esse suspicor, quod durantibus litibus dogmaticis saeculi V cum Orientalibus haereticorum sedibus quamlibet communionem recusare et Byzantinorum prorsus similes fieri curae iis cordique fuerit. Antea vero literis Syriacis Edessenis majusculis libros Palaestinos scriptos fuisse eo probatur, quod ex illis, neque ex Hebraicis, Palmyrenis, Nabataeis nostrae Palaestinae provenerunt. Attamen primitus Christianos natione Hebraeos non aliter ac Judaeos chartas notasse, donec communem Christianorum scripturam Edessenam adoptaverint, per se intelligitur.

1) Horne-Tregelles, *Introd. to Textual Criticism of N. T.* p. 222, Tischendorf in *N. T.* ed. Lips. sec. p. lxx ann., E. Ranke, *Herzog's Realencyclop.* XI. 381.

Finem his omnibus in Palaestina fecit Arabismus, quem jam in Psalmis et Evangeliiis Londinensibus saeculi decimi in ecclesiam instillari vidimus. Pauci erant clerici et monachi veteris sermonis periti; extincta aut vastata sunt monasteria, peregre abierunt nonnulli, doctrinae Christianae fons perpetuus penes episcopos mansit Graecos advenas. Itaque de die in diem lingua patrum ecclesiastica obsolevit, quae neque amplius erat domestica nec principum auctoritate fovebatur, atque omnes vernaculam quae tunc erat assumpsere. Librorum, quos multos nunquam habuerant, reliquias paucas servarunt quum bibliotheca celeberrima Nitriensis, e qua et Romanus (ut puto) et folia Londinensia recuperata sunt, tum monachi Iberi s. Georgienses e Caucaso, quondam in Palaestina frequentes (Ritter, Erdk. XVI. 493 sq.). Ex horum monasterio, nisi omnia me decipiunt, ad occidentem urbis sanctae condito, دير المصلبة dicto, folia Petropolitana, olim in laura S. Sabae rescripta, a Tischendorffio allata sunt. Cff. hujus libri q. t. Reise in den Orient (Leipz. 1846, II. 69) et Notitia Editionis Cod. Sinaitici (p. 49 annot.).

This page contains a fragment of a Syriac manuscript, likely a liturgical or historical text. The text is written in a cursive Syriac script and is arranged in two main columns. The left column is significantly more obscured by dark ink stains and physical damage, particularly in the lower half, making the text largely illegible. The right column is clearer, though still partially obscured by some staining. The text appears to be a continuous passage, possibly a prayer or a historical account, given the context of the source (Anecdota Syriaca).

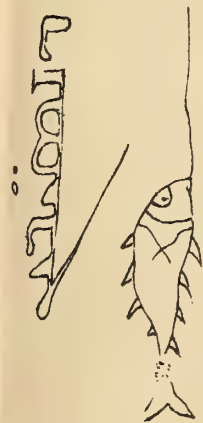
Handwritten text in a vertical column on the left margin, consisting of approximately 25 lines of cursive script.

Main body of handwritten text in a dense, cursive script, arranged in approximately 25 horizontal lines.

Ornamentum vers. 1.

Ornamentum marg. inf.

Cap. 33: 25—37.

Suppl. e cod. R.

Petrop. 114 r. a. b.

	כשא	לכח ⁽²⁹⁾	החכם : כח ²⁶ חס
	,יע	כח	אלה החכם
5	חח	יח	במה שחח
	.: חח	הי כח	יחח כח חח
	חח ח	ח ח	חח חח
	ח ח	ח ח	חח חח
	חח ח	ח ח	חח חח
10	חח ³⁰	: חח	חח חח
	חח ח	ח ח	חח חח
	,ח	ח ח	חח חח ²⁷
	חח ח	ח ח	חח חח
	חח ח	ח ח	חח חח
15	חח ח	ח ח ³¹	חח חח
	----	ח ח	חח חח
	חח ח	ח ח	חח חח
	חח ח	ח ח	חח חח
20	חח ח	ח ח	חח חח
	----	ח ח	חח חח ²⁸
	חח ח	ח ח	חח חח

Suppl. e cod. R.

114 v. a. b.

	חח ח	חח ³²	חחח
25	חח ח חח חח	חחח	חחח
	.: חח חח	חח חח	חחח
	חח חח ³⁵	חחח	חח חח
	חח חחח	חחח	חח חחח

103 v. b. ⁽⁴⁶⁾ ארשען טו כחבאדוהס דסוהו טרעכע צעלע: .: הייל טע
 גל דיזע דעכבאדוהס: .: ⁴⁷ זיך אן דן זעלעלעס וזינע כזיז
 זעסעט דעזעלע טע - ט אסא טעשען: .:

103 r. b. מלען לנגעלע פונעם דעסעלע סעצע: .: כ-ג-א-ה דעקלע: .:

16: 2 ^{16: 2} כעפזע לעזע כעג צעכע אדע, גל זעבאדוהס כג דעס
 זענען ³ אסא, אדען לעמל זינען טן זעלעלע [ג] זעען
 perge p. 143 vs. 15 [זיזען]

Cod. Rom. p. 31 sq. haec omnia habet, deinde p. 407 Min. ep. 16: 2 sqq. Cm.

43 זעכע pro זעבוי — אסא pro ? , ד — 47 אדען ד — כזיז pro דיז —
 10 16: 2 ג — 33 זעלעלע — 3 אדען 33. 407 — 3 אסא אדען 33. 407 — אסא אדען 33. 407 —
 omitt 407.

Ev. Luc. 9: 45—59.

	טן ד[עלע טע],	אסא ⁴⁵
	טן זי דוהען	זעלע
15	כעלעלע טע	זעלע
	: זי זען:	זעלע
	⁴⁹ אדעלע אעלע	זעלע
	אדען: זיז,	זעלע
	זעלע טע	זעלע
20	זעלע זעלע	זעלע
	כעלעלע זעלע	זעלע ⁴⁶
	זעלע זעלע זעלע	זעלע
	זעלע ⁵⁰ זעלע	זעלע
	זעלע זעלע זעלע	זעלע ⁴⁷
25	: זעלע זעלע זעלע	זעלע
	זעלע זעלע זעלע	זעלע
	זעלע זעלע זעלע	זעלע
	: זעלע זעלע זעלע	זעלע

Petrop. 112 r.
a. b.

אִם כִּי כִּתְּבָה אֲנִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה, וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה
 אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה
 לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה

Cod. Rom. non habet nisi commata 22—25 p. 239 Min. Cm. 24 —
 25 omitt. הַסֵּפֶר.

5

Cap. 12: 43—13: 3.

Petrop. 129 v. b. אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה
 אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה
 אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה
 אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה
 אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה

r. a. אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה
 אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה
 אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה
 אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה
 אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה

Desunt haec in cod. Romano.

Ev. Matth. 26: 56 et Marc. 14: 51.

Petrop. 55 r. a. אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה
 אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה
 אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה

Verba Matthaei exstant in cod. Rom. p. 333 Min., Marci desunt. In folii nostri
 versi margine inf. legimus
 אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה

Ev. Marc. 15: 43—16: 3.

(Cf. pag. 143.)

Petrop. 103 v. a. אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה
 אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה
 אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה
 אֲנִי כֹתֵב אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְלֹא יִשְׁמַע לִי אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה

1) א inversum.

אזו לי שגגה   ממ מן
 אה אול: אלה גג   עבד

Fragm. 62.

126 v. b. --- חסם שבלת: אבד מר ממשם דגלבא: אה שבלת
 5 דגלבא: אבד זעזע מן ממלך זיא מן אשתיא
 אה זעזע אהג אהא: אבד זעזע מן אשתיא
 אלה אזו אהל

Fragm. 63.

128 r. a. אלה זעזע אהא: אבד מן ממלך זיא מן אשתיא
 10 דגלבא: אבד זעזע מן ממלך זיא מן אשתיא
 אה זעזע אהג אהא: אבד זעזע מן אשתיא
 אה זעזע אהג אהא: אבד זעזע מן אשתיא
 אה זעזע אהג אהא: אבד זעזע מן אשתיא
 15 אה זעזע אהג אהא: אבד זעזע מן אשתיא

Fragm. 59.

423 r. a. b.

כאבא כאלה	תלמ : כחא תח	
תלמא תלמא	תלמא תלמא	
תלמא תלמא	תלמא תלמא	
תלמא תלמא	תלמא תלמא	5
תלמא תלמא	תלמא תלמא	
תלמא תלמא	תלמא תלמא	
תלמא תלמא	תלמא תלמא	
תלמא תלמא	תלמא תלמא	10
תלמא תלמא	תלמא תלמא	
תלמא תלמא	תלמא תלמא	
תלמא תלמא	תלמא תלמא	
תלמא תלמא	תלמא תלמא	15
תלמא תלמא	תלמא תלמא	
תלמא תלמא	תלמא תלמא	

Fragm. 60.

423 v. a. b.

תלמא תלמא	תלמא תלמא	
תלמא תלמא	תלמא תלמא	20
תלמא תלמא	תלמא תלמא	
תלמא תלמא	תלמא תלמא	
תלמא תלמא	תלמא תלמא	
תלמא תלמא	תלמא תלמא	25
תלמא תלמא	תלמא תלמא	
תלמא תלמא	תלמא תלמא	

ד... ד יעו כגה

(1

הכ כגה דהכעסא ::

דלמ עמ ד

הכעסא כגה דהכעסא

מ דהכ

כגה ד... ד כגה

הכ עמ

הכעסא כגה דהכעסא

הכעסא

הכעסא דהכ עמ

הכ עמ

הכעסא דהכעסא ::

ד

5

Fragm. 43.

100 v. a. b. et
91 r. a. b.

הכ עמ :: דהכעסא

הכעסא דהכעסא

10

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא ::

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא ::

15

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא (2

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא ::

20

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא ::

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

25

הכעסא דהכעסא

הכעסא דהכעסא

1) Heic rubricam periisse suspicor, quum duodecim versiculi penitus evanuerint et lineola ornata ante hos appareat.
2) א inversum.

	הנה הנה הנה הנה	הנה הנה
	למלך המלך המלך	הנה הנה
	למלך המלך המלך	הנה הנה
5	למלך המלך המלך	הנה הנה
	הנה הנה הנה	הנה הנה
	הנה הנה הנה	הנה הנה
	הנה הנה הנה	הנה הנה
10	הנה הנה הנה	הנה הנה
	הנה הנה הנה	הנה הנה
	הנה הנה הנה	הנה הנה
	הנה הנה הנה	הנה הנה
15	הנה הנה הנה	הנה הנה
	הנה הנה הנה	הנה הנה
	הנה הנה הנה	הנה הנה
	הנה הנה הנה	הנה הנה
20	הנה הנה הנה	הנה הנה
	הנה הנה הנה	הנה הנה
	הנה הנה הנה	הנה הנה
	הנה הנה הנה	הנה הנה

Fragm. 42.

25	הנה הנה הנה הנה	הנה הנה
	הנה הנה הנה הנה	הנה הנה

401 r. a. b.
in fine.

1) א inversum.

-----	המזכ	כעסא חלב--ח
-----	מדי,	ה--כ--בגדא
-----		חב--ל--אחפ
---	חשבב אחוה	ז--ח--
-----	המזכ	במחמם ממ חעעע
-----	המזכא::א	*--ז--אחכז, בא
-----	המזכא חבב	ממ המזכז חעע
-----		-----

5

Fragm. 38.

83 r. a. b. et
82 v. a. b.

-----	המזכ	ממ עמז לחכא
-----	המזכ::זכ	ה::זכ--זכ--זכ
-----	ממא חעעלל חבב	ה::מלמ-----
-----	זכז למד--זכ	כז::חחכמ ממ
-----	ממזכ כב--ממ	זכ::בז-----
-----	אמכ אחזכ::מז	כל--א-----
-----	המזכ זמזכ	חפ--ל--זכ--עז--אחפ
-----	חממזכ::חממ	חכמ חלמ חבב
-----	זכ זכא ממזכ חבב	חלמ זכ--זכ-----
-----	זכזכ::זכזכ	זכ ממזכ::חבב
-----	למלמ חחמ--מ	אחז לז--ממ-----
-----	המזכ חכמחחחח	זכ זכא מממ
-----	חלמזכ ממזכ חבב	כעסזכ::ממזכ
-----	מז	*חעמ חזג חג--ז
-----	בבממממ חבב	זכזכ חבב חממ
-----	חחכמ אחזכ זכ	חמממ חממזכ
-----	למכ חממזכ חח	מז--זכ--חמממ אחזכ
-----	חממזכ חבב חבב	חבב זכזכ מממ

10

15

20

25

Fragm. 36.

80 v. a. b. et
81 r. a. b.

	הַמְדַּוּרָה	דַּמְנָה שֶׁאֵלַי
	הַ-- מֵאֵל	דַּחֲנִינָה הַ--
	וְיִלְכָה לְבַד	בַּמְדַּוּרָה צִיָּה
5	הַ-- כֹּהֵן	מִלְכָה דַּמְנָה הַ--
	מִלְכָּבֶד	לְבָנִים מִלְכָּה יְרֵכָה
	בַּד-- : הַ	מִדַּמְנָה צִיָּה
	כֹּהֵן	בַּמְדַּוּרָה הַ--
	לֵב אֲנִי	מִלְכָּה יְרֵכָה : מִדַּ
10	לְבָר מִ	אֵם בְּדָה מִ
	דָּאֵה יָד	בַּמְדַּוּרָה מִבְּדָה
	הַ-- מִ	מִמִּלְכָּה כֹּהֵן
	יְרֵכָה	דַּמְנָה מִמְּלָכָה לְמַ
	הַ--	הַ-- *יְרֵכָה
15	מִמְּלָכָה הַ	מִלְכָּה מִמְּלָכָה
	הַ-- יְרֵכָה	הַ--

post 9 versiculos ultimus:

הַמְדַּוּרָה

Fragm. 37.

83 v. a. b. et
82 r. a. b.

20	מִמְּלָכָה הַ--	הַ-- לְבָר : הַ
	הַ-- מִ	יְרֵכָה אֵם שֶׁאֵלַי
	בַּבְּדָה הַ--	מִמְּלָכָה הַ--
	כֹּהֵן דָּאֵה מִ	מִמְּלָכָה מִמְּלָכָה
	שֶׁאֵלַי מִמְּלָכָה :	הַ-- : מִמְּלָכָה יְרֵכָה
25	כֹּהֵן יְרֵכָה	מִמְּלָכָה הַ--
	מִלְכָּה לְמַ	מִמְּלָכָה מִמְּלָכָה
	הַ-- מִמְּלָכָה	הַ-- מִמְּלָכָה

	זיו -- למ בארם	ה -- שגדלם כרוב
	דמכב ספ-א	ת-א רפסם
	לכיו דאחילגו כחמו ::	שפיומם :: א-א
	מלמ לכיוא אוח	מיוחם : לבגל
8	למ :: --- א-א	-----
	מלמ שפס סבמ	מ- :: חכב ד,
	מחמממא אכיו כיוא	לבגל שמוג
	ממ מנוק לממממ ::	, דממל :: מ-א
	מממממ יי ס-א	בבו ממממממ
10	למממממ : א-א אלמ סכום	מממ דאכיו*
	ממממ	א ממ כיוא
	ממממ - מלמ	לבגל שמוג
	לבגל דלמ - ממ	מ, מממממ
	דלמ כיומ	ל-א :: א-א כמ
15	מממ	ממ כמ
	מ-א	א מממ
	מ	א : א-א - מ
	מ	מממ
	-----	-----
20	מממ - מ	-----

Fragm. 30.

	אחמבגוד ממ	--- דלמ ממ
	דיוממ דמ	ממממ שמוג
	דל לבמ אכיו	דממממ
25	ממממ א-א	* דמממ :: מל מ
	דמממ מ-א	מ-א, ממממ
	ממממ א-א מ	מממ

73 r. a. b. et
72 v. a. b.
pag. fere med.

ג --- ב	לאלהי עמך
מלאכה	האיהו: אר
מזא ל	לעזא דפזא
מ . ר --	מכא נבנ ::
חבדח	ר י נשב
מצב	אנא דמאכא
ינ	מחבא אנא
מפא	מ נבנל
ל חבא	מבנא אפא,

5

Fragm. 26.

10

65 r. a. b. of
63 v. a. b.

ג --- ב	מ א ח איהו
מבדח	ל - כא
לבדל ב	דבא ממשאל
מכא ד	ל - דא חבא איהו ::
דלח ב	א - דמחא
אלמא כח	--- חבמח
מח ביה ל	אל ל - מ ד
לבדל דל	אלה המחא
מלח מזא	דחבמחא אל
דל אל נב	ד --- :: חבמח
ד דאיהו: א	מח --- סבא ::
אח דמאכא י	מכא דמא
דל - חבא	דמחא מלמא
לחבא מלמא	כחבמחמח :: אל*
מכא איהו	אח כחבמחמח
ממשאל ב	נל ב איהו כדל ::

15

20

25

1) א inversum.

	יְיָ - רִי - שׁוֹרָה	כַּח
	--- שׁוֹ ---	הַלְלוּהוּ
	-----	--- הַלְלוּ ---
	רִי שׁוֹ -----	רִי רִי
7	רִי שׁוֹ -----	הַלְלוּהוּ
	-----	הַלְלוּהוּ
	--- רִי ---	הַלְלוּהוּ
	-----	הַלְלוּהוּ
	----- א	רִי : הַלְלוּהוּ
19	-----	--- שׁוֹ ---
	הַלְלוּהוּ הַלְלוּהוּ	רִי רִי

Fragm. 25.

68 r. a. b. et
63 v. a. b.

	..: רִי שׁוֹרָה
	רִי שׁוֹרָה
15	הַלְלוּהוּ הַלְלוּהוּ
	הַלְלוּהוּ הַלְלוּהוּ
	רִי שׁוֹ
	הַלְלוּהוּ
	הַלְלוּהוּ
20	הַלְלוּהוּ הַלְלוּהוּ
	: רִי שׁוֹ
	הַלְלוּהוּ הַלְלוּהוּ
	הַלְלוּהוּ הַלְלוּהוּ
	הַלְלוּהוּ * הַלְלוּהוּ
25	הַלְלוּהוּ : הַלְלוּהוּ
	הַלְלוּהוּ הַלְלוּהוּ
	----- רִי

א -- הנזיר ::
 זינע סדר הלגוד
 פדום, דילק :: מ
 סדר הנכסע 1)
 כחם -- ספסד למס
 5
 דילבוסא מר הנזיר
 סבוב מ סמ מלחא
 מן יעורא בל -- מדמיון ::
 פדום, דילק ::
 10
 זינעס ד, ו
 למס לנד לפסע
 וסחטק ---

Fragm. 24.

68 v. a. b. et
63 r. a. b.

זגס ל הנזיר-זג	ד :: א א מר	
אל מלח מל	למ מר	15
זינעס :: ללל	מ מר	
דחמ בל סמ	פ ---	
בל מ - סמ	מ ---	
מסא ס למכל	ספסד	
מ --- מ	מ	20
מסא מר	מסאמ	
מזמ פסד	מ	
זינעס :: מ	מ כחם	
מלח פל	מ :	
מסא : מסא	מ * י מסא	25
מלח מסאמ	מ ים ל	

1) Heic מס.

אֲנִי אֶחָד מֵעַמְּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ

Fragm. 34.

לְהַגִּיד לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ -- מִלֵּךְ מִן שָׁמַיִם -- בְּעֵת הַקָּדֹשׁ :: ע
 כִּי לֹא לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ -- לְמַעַן תִּשְׁמַע לְבָנֶיךָ -- בְּיָמֵינוּ :: 5
 -- כְּעוֹלָמְךָ -- מִן הַיָּם -- מִן הַיָּבֵשׁ -- מִן הַיָּם -- מִן הַיָּבֵשׁ --
 גְּאֹהֲרֵךְ

Fragm. 35.

חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :: אֲנִי אֶחָד מֵעַמְּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 10 חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְהַגִּיד לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כִּי לֹא לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 וְעוֹלָמְךָ :: חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ : אֲנִי אֶחָד מֵעַמְּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :: חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ

Fragm. 36.

לְהַגִּיד לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ -- מִלֵּךְ מִן שָׁמַיִם -- בְּעֵת הַקָּדֹשׁ :: 47 r. b.
 15 חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְהַגִּיד לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כִּי לֹא לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 לְבִי מִן הַיָּם ? לְבִי מִן הַיָּבֵשׁ

Fragm. 37.

	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ	58 v. a. h.
	-- יְהוָה אֱלֹהֵינוּ --	מִן שָׁמַיִם --	
20	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :	
	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ	
	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :	
	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ	
	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :	
25	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ	
	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :	
	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :	חַסְדֵּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :	

	ל דאמבאל :.	, :. אה,
	כחיו ב	כחיו למ :
	בבבו, לב	ב סה כח
	לביוב	למח לט
5	דבד אכיו	, אל גיבט
	כח דל	מבט כמלח
	מלח דמבט	גיבט דמבט
	דמבט	כמלח
	לח בלח	מח א
10	דמבט בל	מלח
	מבט דמבט	מבט דמבט
	מלח	ל לביו, :
	גיבט	מבט
	מלח :. אכיו	מבט
15	מלח מלח	מבט דמבט

	מלח בלח	* אה מ
	מלח מלח	מבט דמבט
	לח גיבט	מ --- מלח
20	מלח --- בלח	מ ---
	מלח	מ ---
	מלח מלח	מ ---
	מלח מלח	מ ---
	מלח :. מלח	מ ---
25	מלח מלח	מ ---
	מלח מלח	מ ---
	מ --- מלח	מ ---
	מ --- מלח	מ ---

44 v. a.

אחם תחפשמ' ל: : מן עבדא אדכאנא לברא דכחאכו: :
 ממ ל' חילת עמ דמאכא: : מן דכחלת עמ

Fragm. 11.

39 r. a. b

אכל מן קצא דמאד	ל' ב' ל' מ	
למם סמפלא: דלא	חמ, ממא, ::	5
מן עבדא ע	ל' דכאמא	
אלמא סגג כ'מ	אלמחא סחמ	
דאלמא מבשא	אלמחא דמא אכא	
אל, מן ב' כ'מ	ל' ח' ל'	
עבד כ'מ ד,	אלמא	10
דאמא למ חלמא	ד, מן	
דכמא אכ'מ	ל'-----	
דאח סמ אלמא	ממא ממא ממא	
סמאמא אכ'מ	מא-----	
אכ'ממא: סמ ד,	ח'מ	15
אכ'מ למ מן דלא	כ	
ממא עבדא למ	מ-----	

Fragm. 12.

44 r. a. b

מ	אח'מ	
אח'מ	ממא דממ	20
מ	ל', ח'---	
ל' מ	אלמחא חלמחא	
אלמ	ח'מ אכ'מ	
ל' מ'מא	כ'מ---	
ממא - אכ'מ	ממא אכ'מ	25

1) א inversum.

	לך חצו ד	וּ שְׁמַרְתָּ
	כְּאִשׁוֹת הַשָּׁמַיִם	דְּלֵךְ הַחַיִּים
	לך אִלְמֵךְ	בְּ-דֵי אִתְּךָ
	הַחַיִּים אִתְּךָ	לך אִתְּךָ
5	מִן עֲבָלֵיךְ	לְרֵדֵיךְ אִתְּךָ
	לִמְךָ מִן	הַחַיִּים דְּלֵךְ
	הַחַיִּים אִתְּךָ	מִן עֲבָלֵיךְ
	מִן עֲבָלֵיךְ	לְרֵדֵיךְ אִתְּךָ
	בְּמִן	מִן עֲבָלֵיךְ
10	לִמְךָ מִן	מִן עֲבָלֵיךְ
	מִן עֲבָלֵיךְ	לְרֵדֵיךְ אִתְּךָ
	בְּמִן	מִן עֲבָלֵיךְ
	מִן עֲבָלֵיךְ	לְרֵדֵיךְ אִתְּךָ
	מִן עֲבָלֵיךְ	לְרֵדֵיךְ אִתְּךָ
15	מִן עֲבָלֵיךְ	לְרֵדֵיךְ אִתְּךָ
	מִן עֲבָלֵיךְ	לְרֵדֵיךְ אִתְּךָ

Fragm. 7.

	הַחַיִּים אִתְּךָ	הַחַיִּים אִתְּךָ
	מִן עֲבָלֵיךְ	מִן עֲבָלֵיךְ
20	מִן עֲבָלֵיךְ	מִן עֲבָלֵיךְ
	מִן עֲבָלֵיךְ	מִן עֲבָלֵיךְ
	מִן עֲבָלֵיךְ	מִן עֲבָלֵיךְ
	מִן עֲבָלֵיךְ	מִן עֲבָלֵיךְ
	מִן עֲבָלֵיךְ	מִן עֲבָלֵיךְ
25	מִן עֲבָלֵיךְ	מִן עֲבָלֵיךְ
	מִן עֲבָלֵיךְ	מִן עֲבָלֵיךְ
	מִן עֲבָלֵיךְ	מִן עֲבָלֵיךְ

34 v. a. b.

יכתיב	הו	תלמי למי :: יכ	
כתב		מפני מה נבחר ::	
מתי		אחד ל בחרת	
לכתיב		הו יכ מה יבחר	
מכתב		הו יכ :: מה יבחר	5
יכתיב		מכתב למי בכתב	
=		:: יכ יכ -----	

v. a. b.

		ו	
	אם : כ.מ.	::	
	יבחר	כי	10
	ל	אל	
	מ	מי	
	ה	יבחר	
	כתיב	לכתב	
יבחר ::	בכתב	- יבחר	15
	:: מ	הו	
	-- ל	כ	
	-- מ	כתב	
	:: לכתב	לכתב	
		לכתב	20

v. b. ultima.

כתיב יבחר בכתב יבחר

Fragm. 6.

34 r. a. b.

-- יכתיב	מכתב
כתב יבחר	לכתב יבחר
לכתב יבחר	לכתב יבחר
כתב יבחר	לכתב יבחר
כתב יבחר	לכתב יבחר
כתב יבחר	לכתב יבחר

25

○○○○○○○	גלגל לגמול	
	לר : גלגל	
גלגל גלגל	גלגל גלגל	
גלגל גלגל	גלגל גלגל	
גלגל גלגל	גלגל גלגל	5
גלגל גלגל	גלגל גלגל	
גלגל גלגל	גלגל גלגל	
גלגל גלגל	גלגל גלגל	
גלגל גלגל	גלגל גלגל	
גלגל גלגל	גלגל גלגל	10
גלגל גלגל	גלגל גלגל	

Fragm. 3.

30 r. a. b.

-- גלגל גלגל	גלגל גלגל גלגל	
-- גלגל גלגל	גלגל גלגל גלגל :	
-- גלגל גלגל גלגל	גלגל גלגל גלגל	15
גלגל גלגל גלגל	גלגל גלגל גלגל	
- גלגל גלגל : גלגל	גלגל גלגל גלגל	
גלגל גלגל גלגל	גלגל גלגל גלגל	
- גלגל גלגל גלגל	גלגל גלגל גלגל	20
גלגל גלגל גלגל	גלגל גלגל גלגל	
- גלגל גלגל גלגל	גלגל גלגל גלגל	
גלגל גלגל גלגל	גלגל גלגל גלגל	
- גלגל גלגל גלגל	גלגל גלגל גלגל :	25
גלגל גלגל גלגל	גלגל גלגל גלגל	
- גלגל גלגל גלגל	גלגל גלגל גלגל	

1) א inversum.

	הל	החלה . מה פירש
	המ	בבדו חיד .: הלמה
	הח	התישם השוכה
	הל	הלמה .: מה פירש
5	הח	הלמה , הן חתום .:
	הח	החמה למלך הלמה
	הח	החמה .: מה חתבבד
	הח	החמה מה החתבבד
	הח	החמה .: לחלה
10	הח	מה חתבבד מה
	הח	החמה : מה הן חתבבד
	הח	מה חתבבד חתבבד
	הח	החמה .: מה חתבבד
	הח	החמה חתבבד
15	הח	החמה חתבבד חתבבד
	הח	החמה חתבבד .: מה חתבבד
	הח	מה חתבבד חתבבד

Fragm. 2.

	הח	החמה	14 v. a. b.
20	הח	החמה	
	הח	החמה	
	הח	החמה	
	הח	החמה	
	הח	החמה	
25	הח	החמה	
	הח	החמה	
	הח	החמה	

1) Tres versiculi literis minoribus scripti.

THEOLOGICA PETROPOLITANA.

Fragm. 1.

1 r. a. b.

-----	ל	י	
	ל	א	
	ל	מ	5
	ל	א	
	ל	ב	
	ל	ב	
	ל	ב	10
	ל	ב	
	ל	ב	
	ל	ב	
	ל	ב	15
	ל	ב	
	ל	ב	
	ל	ב	20
	ל	ב	
	ל	ב	
	ל	ב	

1 v. a. b.

ב	י-*
ב	י-*
ב	י-*
ב	י-*

25

1) Litteris minoribus additum est ב.

ה, ארזי. [ל] ארז שגא [פ] לטח חיכוכא --- רי רזא
 r. d. --- תה זינימ: [א] ארז ה, הארזי - ל- י- מר * הארזי
 זעבתי חל, לזא לז פזם זקח כמזא שזא דלסרזא
 דלחץ: זזא ארז דכתיב דלז כעבזא דזעבתי. רזא לז
 5 זעבתי לחץ זמ כמ ארזי: זל זל זל, פליכז ארזי. ארז
 ארז ארז זכא דזעבתי לז. ארז זמ שזא ארזי¹ זעבתי
 ל: ארז ארז ארז זעבתי לז ארז זכתי זעבתי: זמ זעבתי
 זעבתי

De Saba coenobiarcha (?)

10 זעבתי חל לז לז זעבתי זעבתי לז ארזי לז זעבתי זעבתי
 לז זמ לז ארזי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי
 זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי
 זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי
 r. b. זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי:
 15 זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי
 זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי
 זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי זעבתי

1) *inversum*.

כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹל הַצֹּדִיק וְהַמְחַסֵּה פָנָיו
 מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ⁵ וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ
 כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹל הַצֹּדִיק וְהַמְחַסֵּה פָנָיו

Jes. 40: 9—12.

60 v. a. שָׁמַע --- יוֹ [ב] חַל [ב] ⁹ וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ⁵ וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ
 יוֹ [ב] חַל [ב] ⁹ וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ⁵ וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ
 41 v. b. כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹל הַצֹּדִיק וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ¹⁰ כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹל הַצֹּדִיק וְהַמְחַסֵּה פָנָיו
 כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹל הַצֹּדִיק וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ¹⁰ כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹל הַצֹּדִיק וְהַמְחַסֵּה פָנָיו
 60 v. b. : ----- מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ¹¹ * 10
 מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ¹¹ * 10 מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ¹¹ * 10
 מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ¹¹ * 10 מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ¹¹ * 10
 מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ¹¹ * 10 מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ¹¹ * 10

Prov. Sal. 9: 1—11.

41 r. a. הַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ² וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ² וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ² וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ²
 הַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ² וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ² וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ² וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ²
 60 r. a. --- חַל [ב] חַל [ב] ⁴ וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ⁴ וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ⁴
 חַל [ב] חַל [ב] ⁴ וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ⁴ וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ⁴
 41 r. b. הַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ⁶ * 20
 הַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ⁶ * 20 הַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ⁶ * 20
 60 r. b. --- חַל [ב] חַל [ב] ⁹ וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ⁹ וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ⁹
 חַל [ב] חַל [ב] ⁹ וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ⁹ וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ⁹
 41 v. a. הַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ¹⁰ * 25
 הַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ¹⁰ * 25 הַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ¹⁰ * 25
 60 v. a. חַל [ב] חַל [ב] ¹¹ וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ¹¹ וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ¹¹
 חַל [ב] חַל [ב] ¹¹ וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ¹¹ וְהַמְחַסֵּה פָנָיו מִן-הַיָּדָה לִבָּהּ¹¹

13 אבד : ^{12*} חסד איתרל : אשח אבאלט חן חג' [חש'] חסד : ¹³ אבד
 שחא חסד איתרל אשח אבאלט [חש'] איתרל חן חג' אבד חסד
 14 איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 חש' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 5 חש' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 חש' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'

20 ^{14 v. a.} איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 10 איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 14 ^{v. b.} ^{25*} איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'

איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 15 איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'

20 ^{9*} איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' Petrop. 18 r. a.
 איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 18 ^{r. b.} ^{13*} איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 25 איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'

18 ^{v. b.} ^{19*} איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'
 איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג' איתרל חן חג'

יז יז סהגס זכיא :. סעגו סעגו לז עזא. סכוסס ססגז
 ססגז ססגז ססגז ססגז

Cod. Rom. 547 sq. Min. comm. 1. לזב. — סלס (Min. ססג) —
 2 ז ססג — סלס — 3 ססג ססג ססג ססג ססג ססג
 5 ס ססג — ססג ססג ססג — 5 ססג pro ססג ססג — ססג —
 ססג ססג pro ססג, ססג — ססג — 6 ססג — ססג ססג
 — ססג omisso ס — 7 ססג — ססג pro ססג — 7 ז ססג —
 ססג — 8 ססג ססג — ססג pro ססג — post
 ססג, ססג add. ססג — 9 ססג ססג — pergit: ססג
 10 ססג ססג ססג ססג ססג ססג ססג ססג — 10 ססג
 ססג — ססג ססג — 11 ססג — 13 ססג ססג
 ס ססג ססג . ססג — ססג — 14 ססג —
 15 ססג — ססג — ססג.

Cap. 4: 33—44.

15 ססג [ססג]³³ Lond. 11 r. a.
 ססג ססג ססג
 ססג* 11 r. b.
 ססג³⁶
 ססג ססג ססג
 20 ססג³⁷
 ססג ססג
 ס
 ססג ססג
 ס³⁸* 11 r. b.
 25 ססג ססג ססג
 ססג : ססג ססג ססג
 ססג ססג ססג³⁹
 : ססג ססג ססג
 ס

וּמִן הַיָּם וְעַד הַיָּם
 וְעַד הַיָּם וְעַד הַיָּם
 [וְעַד הַיָּם וְעַד הַיָּם . כִּי יִבְרָא אֱלֹהִים]

Cod. Petrop. mutilus.

Supplementa.

r. a.

כִּי יִבְרָא *	כִּי יִבְרָא	5
וְעַד הַיָּם	וְעַד הַיָּם ⁸	
וְעַד הַיָּם	וְעַד הַיָּם	
וְעַד הַיָּם	[וְעַד הַיָּם]	
וְעַד הַיָּם	וְעַד הַיָּם	
וְעַד הַיָּם	וְעַד הַיָּם	10
וְעַד הַיָּם	וְעַד הַיָּם ⁹	
וְעַד הַיָּם	[וְעַד הַיָּם]	
וְעַד הַיָּם	[וְעַד הַיָּם ?]	
וְעַד הַיָּם	וְעַד הַיָּם	
וְעַד הַיָּם	[וְעַד הַיָּם ?]	15
וְעַד הַיָּם	[וְעַד הַיָּם]	
וְעַד הַיָּם ¹⁰	-----	
וְעַד הַיָּם	וְעַד הַיָּם	
וְעַד הַיָּם	וְעַד הַיָּם	
וְעַד הַיָּם	וְעַד הַיָּם	20
וְעַד הַיָּם	וְעַד הַיָּם ¹¹	
וְעַד הַיָּם	וְעַד הַיָּם	
וְעַד הַיָּם	וְעַד הַיָּם	
וְעַד הַיָּם	וְעַד הַיָּם	

r. b. וְעַד הַיָּם וְעַד הַיָּם * [וְעַד הַיָּם וְעַד הַיָּם¹² . כִּי יִבְרָא אֱלֹהִים] 25
 וְעַד הַיָּם וְעַד הַיָּם : כִּי יִבְרָא אֱלֹהִים וְעַד הַיָּם וְעַד הַיָּם¹³
 . וְעַד הַיָּם וְעַד הַיָּם , וְעַד הַיָּם וְעַד הַיָּם : כִּי יִבְרָא אֱלֹהִים וְעַד הַיָּם וְעַד הַיָּם¹⁴
 וְעַד הַיָּם¹⁵ : וְעַד הַיָּם וְעַד הַיָּם : כִּי יִבְרָא אֱלֹהִים וְעַד הַיָּם וְעַד הַיָּם¹⁴

... כזוהא ומה כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא⁽⁵²⁾ * r. a.

כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא^{11:1} [כזוהא]

כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא

כזוהא כזוהא³ כזוהא כזוהא כזוהא * r. b.

5. כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא
כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא

Desiderantur haec in cod. Rom. praeter comma 10: 45, quod pag. 261 Min. legitur.

Cap. 11: 18. 21—23.

כזוהא¹⁸ Petrop. 88—89.

10 כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא²²

כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא²³

כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא

כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא

Commata 22 sqq. exstant in cod. Rom. p. 239 Min. Comm. 22 כזוהא

15 — 23 כזוהא כזוהא כזוהא

Cap. 12: 15—27.

כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא Petrop. 42 r. a.

כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא¹⁶

כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא

20 כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא¹⁷

כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא

כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא¹⁹ * r. b.

כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא

כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא²⁰

25 כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא²¹

כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא²² * v. a.

כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא כזוהא²³

Cap. 9: 27—40.

Petrop. 3 r. a. משה : ארבעה משה ²⁸ ויהי כל לבשר : יצא אל משה
האבות, ויהי לבשר אבות אבות : אב אב כל תכל
הפש משה : אבות ²⁹ למ : אב אב כל

Petrop. 125 v. a. אב אב ³⁰ post rubricam detritam 5

3 r. b. [אב] : אב אב * אב אב [אב] ³¹ אב אב
האבות, אבות אבות : אבות אבות אבות אבות
אבות אבות : אב אבות אבות אבות אבות אבות

3 v. a. אבות אבות ³⁴ : אבות אבות : אבות אבות

10 אב אב : אבות אבות אבות אבות אבות אבות
אבות אבות אבות אבות אבות אבות : אב אבות

3 v. b. אבות אבות אבות אבות : אבות אבות : אב אב
אבות : אב אב אבות אבות : אבות אבות אבות אבות
אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות

125 r. b. אבות אבות אבות אבות : אב אבות אבות אבות אבות אבות

15 אב אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות
אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות
אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות

Comm. 27—31 in cod. Rom. p. 257 Min., 32—40 p. 477 sq. servantur. Comm. 28
אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות
אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות
אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות
אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות

Cap. 10: 45—55: 4.

Petrop. 32 v. a. : אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות
אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות
אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות

v. b. אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות
אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות
אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות
אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות אבות

1) Sic Mt. 9: 2 pag. 135 Minisc.

r. b. * כזא דשלא שפוטין דתלמי מתיבא: . כזא דזכא ד, סזכא דתקן
81 ארזא דמא ארזא: . מילא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא
מזכא דזכא דזכא: . 82 ארזא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא
5 זכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא
זכא דזכא דזכא: . 83 ארזא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא
זכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא
זכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא
זכא דזכא דזכא: . 84 ארזא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא
זכא דזכא

Cod. Rom. haec omnia habet p. 331 sq. Min.; comm. 57—64 etiam p. 363. Comm. 40
48 ארזא — ארזא דזכא — ארזא דזכא — 49 ארזא omitt. — 50 ד .
זכא — ארזא — ארזא דזכא — ארזא — 51 ארזא — ארזא דזכא —
ארזא — ארזא omitt. — 52 ארזא דזכא — 53 ארזא pro altero
— 54 ארזא דזכא דזכא דזכא דזכא — 55 ארזא — ארזא דזכא
— 56 ארזא — ארזא דזכא — 57 ארזא דזכא — 15
ארזא דזכא דזכא דזכא — 58 ארזא דזכא — 363 — omitt. ארזא aut
ארזא — 59 ארזא דזכא — 363 — ארזא — 60 ארזא דזכא — 333, ארזא
363 — 63 ארזא omitt. — 64 ארזא דזכא — 333, ארזא דזכא — 363.

Cap. 27: 3—17.

Petrop. 13 v. a. ארזא דזכא דזכא דזכא דזכא (2 ארזא) 20
[ארזא?] ארזא דזכא דזכא דזכא דזכא . ארזא דזכא דזכא דזכא דזכא
ארזא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא
6 ארזא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא
v. b. ארזא דזכא דזכא דזכא דזכא [7 ארזא] * ארזא
25 ארזא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא
ארזא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא
9 ארזא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא דזכא

1) Puncta pluralia supra . 2) a alterum incertum.

	אמ*	בבב
	כ[ב]	בבבב
	מב	בבבב
5	מב	בבבב
	בב ⁵⁷	בבבב
	כב	בבבב
	בבב	בבבב
	בבבב	בבבב
10	בב : כ	בבבב
	בבבב	בבבב ?
	: ב : ב	בבבב
	בב	בבב ⁵⁸
	בבב	בבב
15	בב	בבבב
	בבב	בבבב
	בבב	בבבב
	בבב	בבבב
	בבב	בבבב
20	בבב	בבבב
	בבב	בבבב ?
	בבב	בבב
	בבב	בבבב ⁵⁹
	בבבב	בבבב
25	בבב	בבבב
	בבב	בבבב
	בבב	בבבב
	בבב	בבבב
	בבב	בבבב

e Mt. 20: 29--34, 19: 16--26. Cod. Rom. comm. 25 דיליא — אסחא דלא
 — 26 אס לבוא — 29 אסחא כנא — 30 גכא — דיליא — 32 אס
 דיליא — אסחא — 34 לבוא — אסחא.

Cap. 19: 16—26.

5 Supplementa e cod. Rom. p. 153 Min.

Cod. Londin. mutilus:

(6 r. b.)

אסחא אלא

אסחא אלא אסחא אלא

אסחא אלא אסחא אלא¹⁶

אסחא אלא אסחא אלא

אסחא אלא אסחא אלא¹⁷

אסחא אלא אסחא אלא

אסחא אלא אסחא אלא

אסחא אלא אסחא אלא¹⁸

אסחא אלא אסחא אלא

אסחא אלא אסחא אלא¹⁹

אסחא אלא אסחא אלא

אסחא אלא אסחא אלא²⁰

אסחא אלא אסחא אלא

אסחא אלא אסחא אלא²¹

אסחא אלא אסחא אלא

אסחא אלא אסחא אלא

אסחא אלא אסחא אלא²²

אסחא אלא אסחא אלא

אסחא אלא אסחא אלא²³

אסחא אלא אסחא אלא

אסחא אלא אסחא אלא

deest hoc praeceptum.

	באל זכא דממא למ :	אוב
	אמא פארא : 45	דמא
	מ, מלמא דמא	מא
	לביא דא דמא	מא
5	למא 46	מא
	מא דמא	מא
	אוב באל זכא דממא	מא
	אוב מלמא : 47	מא
	מ, מלמא דמא	מא
10	למא דמא דמא	מא
	מא באל פארא	מא
	מא דמא דמא 48	מא
	מלמא באל דמא :	מא
	למא דמא למא	מא
15	ממא דמא לב	מא
	ממא דמא	מא
	ממא : ממא	מא
	ממא דמא	מא
	ממא 50	מא
20	ממא דמא	מא

Cod. Lond. mutilus:

Supplementa :

	* מממא	ממא דמא	2 v. a
	ממא 51	ממא	
	ממא	ממא	
25	ממא : ממא	ממא	
	ממא : ממא	ממא 52	
	ממא	ממא	
	ממא : ממא	ממא	

אִיכָרָא : יִצְחָק	א אֲמַתְךָ
: אֲלֵךְ	אֲתִיב לְ
לְ יִצְחָק	אֲלֵךְ
אֵל לְ אֵל	. אֲלֵךְ
5 אֵל אֲבֹתָי	יִצְחָק חָלַל
: לְ יִצְחָק	וְ אֲבֹתָי
אֵל אֲבֹתָי	אֲמַתְךָ 7
חָיִים וְ יִצְחָק	אֵל אֲבֹתָי
אֲבֹתָי	וְ אֲבֹתָי
10 אֵל אֲבֹתָי	אֲמַתְךָ 8
: אֲבֹתָי	אֵל אֲבֹתָי
: אֲבֹתָי	אֵל אֲבֹתָי

Juxta initium in margine crux picta est cum his verbis : אֲמַתְךָ אֲלֵךְ
אֲלֵךְ יִצְחָק, quae pericope ad commatis 10: 15 finem usque perducitur,
15 dum in cod. Rom. post similem titulum יִצְחָק אֲלֵךְ יִצְחָק אֲבֹתָי commata
9: 36 — 10: 8 exhibentur. Illic (pag. 137 Min.) comm. 35 אֲבֹתָי אֲבֹתָי
אֲבֹתָי — desunt אֲבֹתָי et reliqua commati assuta — (pag. 555) 37 אֲבֹתָי
— 10: 1 אֲבֹתָי — אֲבֹתָי — אֲבֹתָי — 2 אֲבֹתָי — יִצְחָק אֲבֹתָי
— ad אֲבֹתָי add. אֲבֹתָי, אֲבֹתָי, אֲבֹתָי — 4 אֲבֹתָי אֲבֹתָי — 5
20 אֲבֹתָי — 6 אֲבֹתָי — (pag. 469) 7 אֲבֹתָי אֲבֹתָי.

Cap. 10: 8—15.

אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי 9 אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי 4 v. b
אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי 10 אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי
אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי 11 אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי
25 אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי
אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי 12 אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי
אֲבֹתָי 13 אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי אֲבֹתָי

1) א inversum.

א ה	שלל אסגה	
א	אבבא : אבבא	
אבבא	אבבא אבבא	
	אבבא אבבא :	
אבבא	אבבא אבבא ^{10:1}	5
אבבא	אבבא אבבא	
אבבא	אבבא אבבא	
אבבא	אבבא אבבא	
אבבא	אבבא אבבא	
אבבא	אבבא אבבא	10
אבבא אבבא	אבבא אבבא	
אבבא	אבבא אבבא ² :	
אבבא	אבבא אבבא	
אבבא	אבבא אבבא	

Cod. Lond. mutilus :

Supplementa :

1 v. 2.

אבבא אבבא	אבבא אבבא ? *	15
אבבא אבבא	אבבא אבבא	
אבבא אבבא	אבבא אבבא	
אבבא	אבבא אבבא	
אבבא אבבא :	אבבא אבבא	20
אבבא אבבא	אבבא אבבא ³	
אבבא אבבא :	אבבא אבבא	
אבבא אבבא :	אבבא אבבא	
(sic) אבבא אבבא ⁴	אבבא אבבא	
אבבא אבבא :	אבבא אבבא	25
אבבא אבבא :	אבבא אבבא	
אבבא אבבא	אבבא אבבא ⁵ .	
אבבא אבבא :	אבבא אבבא	

אשר נתן

נתתה

(1) אלה

Ibid. fol. 32 v.

אשר נתן (2) אלה

אשר נתן (3) אלה

(4) אלה

5

Ibid. fol. 33 r.

(5) אלה : אשר

אשר נתן : אשר

אשר נתן : אשר נתן אשר

אשר נתן : אשר

אשר נתן : אשר

אשר : אשר נתן

אשר נתן : אשר

אשר : אשר

אשר אשר

10

5

Ibid. v.

אשר אשר

=== אשר

אשר אשר

אשר : אשר

אשר (7) אשר

אשר אשר

אשר : אשר

אשר אשר

אשר

20

25

1) , ultimum incertum. 2) אשר incerta. 3) An אשר? 4) אשר incertum.
 5) אשר : אשר incerta. 6) אשר supra אשר pictum. 7) אשר supra אשר pictum,

כל חזקת לאלמא: כענ דמסכא לא נלא

• קביו: כפד דחזקת לחכמה לבחא • א: הלפסדא כבולמ
סלי נליד אה נבא: עגא נח כליז עגא: הלכיל חגמ נח
חצמא אדמיו: כבדיו חכמא דחזקת דמסכא: אהפ ד
5 סכב לאלמא: קל אה חזקת חכמא לבכא •
• לאלמא: נבא חזקת חכמא: אהפ חזקת: סכב דח
לביו חזקת: סכב דח חכמא: סכב דח חכמא:
כדיו למלך דחזקת אדמיו אה סכב: למלך דבדיל
אדמיו: • = נח לאלמא: אדמיו חזקת

40

Ibid. fol. 30 v.

דחזקת: אדמיו
אדמיו לחזקת: חכמא (1)
אדמיו: עמ לפד
אדמיו (2): אדמיו דחזקת
15 אדמיו חזקת:
לחזקת דחזקת
אדמיו: אדמיו

15

Ibid. fol. 31 r.

לא חזקת - חזקת
20 חזקת (3) לא
חזקת חזקת: אדמיו
חזקת חזקת חזקת
חזקת חזקת חזקת
חזקת חזקת חזקת
25 חזקת (4) חזקת
חזקת חזקת

20

25

1) א incertum. 2) א incertum. 3) א incertum. 4) א incertum.

נח נבוי --- י --- הוה י: נח הילוח הע --- נח. נחני נחני
 אה --- למ כלבחה עבד --- הנה, הנה, הנה
 אה נחני כחפיה נח --- נח. נחני כח --- נח.
 * 29 r. כחני עילא נחני הנה הנה: נחני נחני כחני.
 5 אהני נחני כל נחני כל נחני: אהני --- אהני
 לבחנה הנה כחני נחני אהני כל --- אהני נחני
 אהני --- אהני נחני אהני.

E. Psalmo XC (Hebr. XCI), vs. 1-12.

1) אהני נחני: אהני נחני --- אהני נחני אהני אהני
 10 אהני נחני אהני נחני --- אהני נחני אהני נחני
 אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני
 אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני
 * 29 v. אהני נחני אהני נחני: אהני נחני אהני נחני
 15 אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני
 אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני
 אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני
 אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני
 20 אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני
 אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני
 אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני אהני נחני

1) Incerta. 2) נחני? 3) inversum puncto notatum.

אֶתְּחַיֶּה ——— חַיֵּי וְיָמַי אֶתְּחַיֶּה — * 26 r. 1).

אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה
 אֶתְּחַיֶּה * אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה 26 v
 5 אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה : אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה
 : אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה
 אֶתְּחַיֶּה (2) אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה : אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה
 אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה
 10 אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה
 אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה
 אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה

Psalmus LXXXI (Hebr. LXXXII).

אֶתְּחַיֶּה = אֶתְּחַיֶּה * 27 r.

15 אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה
 אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה
 אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה
 אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה
 20 אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה
 אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה
 אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה אֶתְּחַיֶּה

1) E pagina admodum detrita vix quidquam ernere potui, etsi a Wrightio l. l. inde a versu 48 usque ad 65 Psalmum superstitem esse docemur. 2) Sic liber MS.

3) א incertum. 4) א inversum. 5) אֶתְּחַיֶּה?

כפל הצפון . צעו לאלה דיל צעו : וזאלה דגאלה
 איבא סה אלמא : צעו לז שבאמא דו . וזאלה אלמא בל
 צעו : אלמא דו בל זעבא דמא דמא . איבאמא
 דמאלה אצוה צב אלמא סה דאכוס . ד , לאלה סה
 5 צעו (1) אלמא אצוה צב .

E Psalmo XLVIII (Hebr. XLIX), vs. 15^b (14^b) — fin.

אלמא * 2) אצוה צב (3) סה אצוה צב . כו ד , אלמא
 צוה צב , סה אצוה צב : צוה צב , סה אצוה צב
 סה אצוה צב : סה אצוה צב אצוה צב . סה אצוה צב
 10 סה אצוה צב . סה אצוה צב . סה אצוה צב . סה אצוה צב .
 סה אצוה צב : סה אצוה צב : סה אצוה צב . סה אצוה צב .
 סה אצוה צב : סה אצוה צב : סה אצוה צב . סה אצוה צב .
 סה אצוה צב : סה אצוה צב : סה אצוה צב . סה אצוה צב .
 סה אצוה צב : סה אצוה צב : סה אצוה צב . סה אצוה צב .

E Psalmo XLIX (Hebr. L), vs. 1—9^a.

אלמא אצוה צב אצוה צב אצוה צב אצוה צב אצוה צב * 2)
 אלמא אצוה צב אצוה צב אצוה צב אצוה צב אצוה צב
 אצוה צב אצוה צב אצוה צב אצוה צב אצוה צב אצוה צב
 אצוה צב אצוה צב אצוה צב אצוה צב אצוה צב אצוה צב
 20 אצוה צב אצוה צב אצוה צב אצוה צב אצוה צב אצוה צב
 אצוה צב אצוה צב אצוה צב אצוה צב אצוה צב אצוה צב

1) Sic, pro **מזמור** aut **מזמור**; cf. **מזמור** p. 107 vs. 2. Perit **אלמא**.
 2) Haec omnia e Psalmis 48, 49, 55, 56 servata erant in folio duplici hodie, ut vide-
 tur, deperdito, de quo eff. Anecd. t. I. p. 44 et Wright in Catal. of Syriac MSS. of the
 Brit. Mus. Pt. I (1870) p. 39 annot. Itaque ultimis curis ea degere dolemus. 3) **אלמא**.
 4) **אלמא**, ac si quid perierit, nullo autem spatio relicto.

אפלא כי נקרא. לא יזי נבא מ. דחילא חפא מ.מ
בבאחא מ זמא אבא מ.מ אפלא כי נקרא. אלא
אלמא נכיא דאלמא. אלא לז יזא מ דחילא. עמ יזי אבא
מ.מ דמ אבא דחילא. יזא מ.מ כז סליבא. חלפא לז

99 v. b. 5 יצרא. * מ.מ דכמא אבא מ.מ דחילא כמאבא

חילא בבאחא. אבא אבא מ.מ עמ כמא. מ.מ דחילא
דמאבא נזכמ מ.מ. ככיא כז בבאחא כמאבא. אלא בבאחא
נזא מ.מ לז מ.מ דמאבא. מ.מ דמאבא. כז מ.מ אבא
יצרא. בבאחא מ.מ סליבא. נפמ מ.מ כז מ.מ.
מ.מ לז מ.מ דמאבא. דכיא מ.מ אבא. אבא מ.מ מ.מ
מ.מ כמאבא מ.מ מ.מ. כז יזי מ.מ אבא. כמאבא
חילא מ.מ דמאבא מ.מ מ.מ. לז מ.מ אבא דחילא מ.מ
מ.מ. אבא מ.מ כז מ.מ. דמאבא מ.מ מ.מ.
אבא מ.מ, דמאבא מ.מ. נפמ יזי מ.מ כז מ.מ.

Cap. 66. 15 מ.מ חילא מ.מ אבא מ.מ כז מ.מ אבא מ.מ. ∴ חל

כאבא אבא מ.מ. ∴ מ.מ אבא מ.מ אבא לז מ.מ אבא
דמאבא מ.מ אבא. מ.מ דמאבא אבא. לז מ.מ מ.מ אבא.
אלא מ.מ חילא מ.מ מ.מ. אבא, דמאבא מ.מ אבא.
לז מ.מ. אבא מ.מ מ.מ מ.מ דמאבא מ.מ אבא.
מ.מ אבא מ.מ אבא. לז מ.מ אבא מ.מ אבא. אבא מ.מ
לז מ.מ אבא מ.מ אבא. ∴ מ.מ אבא מ.מ אבא.
אבא מ.מ אבא מ.מ אבא. אבא מ.מ אבא. מ.מ אבא
דמאבא מ.מ אבא מ.מ אבא. מ.מ אבא מ.מ אבא.
מ.מ אבא מ.מ אבא. מ.מ אבא מ.מ אבא. לז מ.מ אבא
דמאבא מ.מ אבא. לז מ.מ אבא מ.מ אבא. מ.מ אבא
מ.מ אבא מ.מ אבא לז מ.מ אבא. אבא מ.מ אבא מ.מ
חילא מ.מ אבא מ.מ אבא מ.מ אבא. אבא מ.מ אבא
מ.מ אבא מ.מ אבא. לז מ.מ אבא מ.מ אבא כז מ.מ אבא

.כחשחש חשח : כחשחש חשח * חשח . כחשחשחש חשחשחש
 חשחשחש חשחשחש : חשחשחש חשחשחש חשחש חשחשחש
 . כחשחש חשחשחשחש חשחשחש . כחשחש חשחשחשחש . חשח
 . כחשחש חשחשחשחש חשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש
 . חשחשחש חשחשחש חשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש 5
 חשחש חשחשחש : כחשחשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש
 חשחש חשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש
 . חשחשחש חשחשחש חשחש חשחשחשחש . כחשחש חשחשחשחש
 חשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש
 חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש 10
 . חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחשחש
 . חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש
 חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש
 חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש 15
 . חשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש
 . חשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש
 חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש
 חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש 20
 חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש
 חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש
 חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש 25
 חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחש חשחשחשחש חשחשחשחש

1) In margine . כחשחשחשחש .

אב. אלף כבודג כבדח. לא. אלף הלא כבודג כבדח.
כבדח כובג זח. כבד כובג דג. הלא כבדג זח סלמ דגלח : בל
דטעמא לי זח דבדח. אבנא דכובדג כבדחא זגא לא.
כובדג הלא כבדג ששכא. ששכא כבד חשכא. זח דג
5 דהלא כבדג : אבנא דכובדג כבדחא זגא לא. כובדג הלא
כבדג כבדח. ששכא הלא כבדג כבדח : דטעמא זש : דטעמא זש
זבדחזש. סכאכאכאש. ששכא לל אשכא. דאק
אב. אלף כבודג דבדח. אלף כבודג דגלח. כבדח כובג זח.
כבדח. כובג דג. הלא כבודג דגלח : בל דטעמא לי זח
10 דבדח. אבנא דכובדג כבדחא זגא. כובדג כבדחא זגא. סכאכא
כבדח שזא. זח דג דהלא כבדג : אבנא דששכא כבדחא
זגא. ששכא כבדחא זגא. כובדג הלא כבדג ששכא. דאכבדחזש :
דטעמא זש. ששכא לל אשכא. דאק אב. אלף כבודג
15 כבדח. אלף כבודג כבדח לא. כבדח כובג זח כבדח. כובג דג
הלא כבודג זח סלמ דגלח : בל דטעמא לי זח דבדח.
אבנא דכובדג כבודג זבדחא. כובדג כבודג דטעמא זלל
לא. סכאכא כבדח זבדח זלל זגא. זח דג דהלא כבדג :
אבנא דכובדג כבודג זבדחא. כובדג כבודג הלא זבדחא
20 לא. סכאכא הלא כבודג זבדחא : דטעמא זש : זבדח זח
כבדחא ששכא זבדחא. זבדחא דג סכאכאש זבדחא.
ששכא לל אשכא. דאק אב. אלף כבודג דבדח לא.
אלף כבודג דגלח. כבדח כובג זח. כבדח. כובג דג. הלא כבודג
כבדח : בל דטעמא לי זח דבדח. אבנא דכובדג כבודג
25 זבדחא לא. כובדג כבודג דטעמא זלל. סכאכא כבדח
דטעמא זלל זגא. זח דג דהלא כבדג : אבנא דכובדג כבדחא
זגא לא. כובדג כבודג זבדחא. סכאכא הלא כבדג זבדחא :
65 פ. דטעמא זש * דטעמא זש זבדחא. ששכא דג. לל

דגל : כל דשאר לך . אבנא דגלילא לא כנא שמשא .
 גלילא כל כנא . שמשא לא כנא כנא . דאזכרא :
 דתחיתא פאפאפאפא פאפאפא . שמשא דג . לא
 אמשא . דאזכרא . אלף לא כנא דכד . אלף לא
 5 כנא דגל . כד כנא . כל . כנא דג . לא כנא דג
 כל דגל : כל דשאר לך דא דכל : אבנא דא
 כנא לא כנא כנא . לא כנא לא כנא אדגל .
 כנא כל אדגל . כנא דג . דלא כנא . אבנא דג
 לא כנא דלא . דשאר לא כנא דלא . דלא לא כנא
 10 דלא : דשאר : דתחיתא פאפאפאפא פאפאפא . דכד
 דגלילא . דאזכרא דג . דמשא . שמשא לא אמשא .
 דאזכרא . אלף כל כנא . אלף כנא דגל . כנא כנא
 דגל . כנא דג . לא כנא דגל דגל : כל דשאר
 לך דא דכל : * אבנא דשאר כל כנא . שמשא כל
 15 שפרא . כנא כל שפרא . כנא דגל כנא : אבנא
 דשאר כל כנא . שמשא כל שמשא . כנא לא כנא
 שמשא . דשאר : דכד דגלילא . דאזכרא
 דגלילא . שמשא אמשא . דאזכרא
 דשמשא : דאזכרא . אלף כל כנא . כנא אדגל
 20 כל דגל : כל דשאר לך : אבנא דכנא כל שפרא .
 כנא לא כל שמשא . שפרא אדגל לא כל שמשא :
 דשאר : דכד דגלילא . דאזכרא דג .
 דאזכרא . שמשא אמשא . דאזכרא
 דשמשא . אלף לא כנא דכד . אלף כנא
 25 דגל . כד אדגל דגל : כל דשאר לך :
 אבנא דשמשא לא כנא פאפא . כנא דגלילא
 פאפא אדגל לא : דאזכרא : דשאר פאפא
 דכד דגלילא . דאזכרא דג . דמשא לא

דג. הלא כגו. נח סלמ דגל: בל דטאזא ליי נח דכל.
 אגווא נכיוצא כגוג סאזא ל. סאזא כל פלספא.
 נכיוצא כל פלספא. נח דג. הלא כגו. אגווא נכיוצא
 כגוג ל. נפצא ל. ל. נפצא כל נאפא. נכיוצא
 5 הלא כגו נאפא. דוידבשי: זכא נח סאפאפאש
 נכיוצא. ובזיא דג אפאפאש על נאזא. סאזא ל.
 אפאפאש. דאזא אג. אלפ כגוג כגו. ל. כגו הלא
 כגוג נגל. סאלפ כגו נח כל. כגו דג. הלא כגו נח
 סלמ דגל: בל דטאזא ליי נח דכל: אגווא נכיוצא
 10 כפאפאש נ. ל. סאפאש הלא כגו נאפא. נכיוצא כל
 נאפא. נח דג דכל נ. זכיוצא כגוג סאזא ל.
 סאזא הלא כגו נאפא. נכיוצא הלא כגו נאפא:
דוידבשי: דוידבשי פאפאש נאזא. סאזא דג ל.
 אפאפאש. דאזא אג. אלפ כגוג כגו. כגו כגוג נגל.
 15 סאלפ כגו נח כל. כגו דג. הלא כגו: בל דטאזא ליי
 נח דכל. אגווא נכיוצא כגוג סאזא. סאזא כגוג
 נאפא. נכיוצא כל נאפא. נח דג. הלא כגו. אגווא
 נכיוצא כגוג סאזא. סאזא כגוג סאפא. נכיוצא הלא
 כגו סאפא. דוידבשי: זכא נח סאפאפאש נאזא.
 20 ובזיא דג אפאפאש על נאזא. סאזא ל. אפאפאש.
 דאזא אג. אלפ כגוג כגו. כגו כגוג נגל. ל.
 סאלפ כגו נח כל. כגו דג. הלא כגו נח סלמ דגל:
 נאפא בל דטאזא ליי נח דכל. אגווא נאזא כגוג
 נאזא. סאזא כגוג ל. נאזא ל. סאזא כל נאזא.
 25 נח דג. הלא כגו. אגווא נאזא כגוג נאזא. נאזא.
 כגוג נאזא ל. נאזא הלא כגו נאזא: דטאזאש:
 זכא נח סאפאפאש נאזא. ובזיא דג סאפאפאש
 נאזא. סאזא ל. אפאפאש. דאזא אג. אלפ כגוג

דם גדל כעו: אבנא דלמא על כוץ. כוץ כעו כעו
 עו ל. דלמא בל כעו כעו: דוהמא: דוהמא
 פוהמא כעו כעו. זכא זכא. וזכא דם.
 זכא דם. זכא דם. זכא דם. זכא דם. זכא דם.
 5 כעו כעו. כעו כעו כעו. זכא כעו זכא כעו.
 כעו דם. בל כעו זכא כעו דלמא: בל דלמא זכא
 זכא. אבנא דלמא בל כעו כעו. כעו כעו כעו
 עו ל. זכא כעו כעו. זכא דם גדל כעו: אבנא
 דלמא בל כעו כעו. כעו כעו כעו עו ל. זכא
 בל כעו כעו: דוהמא: דוהמא: דוהמא כעו כעו כעו.
 10 זכא זכא זכא זכא. וזכא דם זכא דם. זכא דם
 כעו דם. זכא דם. זכא כעו כעו. כעו בל זכא זכא.
 זכא כעו זכא כעו. בל כעו דם. בל כעו דם:
 בל דלמא זכא זכא. אבנא דלמא זכא כעו
 15 זכא. זכא כעו כעו. זכא כעו כעו כעו.
 זכא דם גדל כעו: אבנא דלמא זכא כעו. זכא
 כעו כעו. כוץ בל כעו כעו. זכא זכא זכא
 כעו כעו כעו. וזכא כעו כעו כעו כעו.
 זכא דם. זכא דם. זכא דם. זכא דם. זכא דם.
 20 כעו בל כעו כעו. זכא כעו כעו. זכא דם כעו כעו.
 זכא כעו זכא כעו: בל דלמא זכא זכא זכא.
 אבנא דלמא זכא כעו כעו. זכא בל כעו כעו.
 זכא. זכא כעו כעו כעו. זכא דם גדל כעו:
 אבנא דלמא זכא כעו כעו. זכא דם גדל כעו:
 25 זכא כעו כעו כעו. וזכא דם זכא דם כעו כעו
 כעו כעו. זכא דם. זכא דם. זכא דם. זכא דם.
 כעו * ל. כעו כעו זכא. זכא כעו זכא כעו. כעו כעו.

63 r.

UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

Do not
remove
the card
from this
Pocket.

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File."
Made by LIBRARY BUREAU

—□

